

Statenvoorstel 01/13 A

Voorgestelde behandeling:

PS-vergadering : 25 januari 2013

Statencommissie : Niet van toepassing

Onderwerp

Notulen vergadering Provinciale Staten d.d. 21 september 2012

's-Hertogenbosch

Datum

17 december 2012

Documentnummer

3324925

Griffie

Bijlage(n)

1

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Samenvatting

De notulen van de vergadering van Provinciale Staten d.d. 21 september 2012 dienen te worden vastgesteld.

1. Inleiding

Artikel 40, vijfde lid, van het Reglement van orde Provinciale Staten Noord-Brabant 2012 bepaalt dat de notulen van de vergadering van Provinciale Staten worden vastgesteld door Provinciale Staten.

Overeenkomstig het bepaalde in voornoemd artikel liggen de ontwerpnotulen van de vergadering van Provinciale Staten van 21 september 2012 ter inzage in de fractiekamers en bij de griffie.

2. Het voorstel

Wij stellen u voor te besluiten conform bijgevoegd ontwerp-besluit.

De griffier van Provinciale Staten van Noord-Brabant,

mw. drs. C.J.M. Dortmans

Auteur: P.P.M. Stolwijk-van de Kolk toestel (073) 681 22 78

N.B. de notulen liggen vanaf 16 januari 2013 ter inzage in de fractiekamers en bij de griffie en worden als losse bijlage op SIS gepresenteerd.

Ontwerp-besluit 01/13 B

Voorgestelde behandeling:

PS-vergadering : 25 januari 2013

Statencommissie : Niet van toepassing

Onderwerp

Notulen vergadering Provinciale Staten d.d. 21 september 2012

's-Hertogenbosch

Provinciale Staten van Noord-Brabant,

- gelezen het voorstel van de griffier d.d. 17 december 2012;
- gelet op artikel 40, vijfde lid, van het Reglement van orde Provinciale Staten Noord-Brabant 2012;

Datum

17 december 2012

Documentnummer

3324925

Griffie

Bijlage(n)

1

besluiten:

de notulen van het verhandelde door Provinciale Staten in hun vergadering d.d. 21 september 2012 vast te stellen.

's-Hertogenbosch, 25 januari 2013
Provinciale Staten van Noord-Brabant,
de voorzitter

de griffier

**Notulen van de vergadering van Provinciale Staten
van Noord-Brabant op 21 september 2012**

Inhoudsopgave	blz.	nummer
Lijst van de leden van Provinciale Staten	7	
Agenda	9	
Presentielijst	11	
Opening van de vergadering	11	
Sprekers:		
Voorzitter	11,12,13,14	
Van Hattem	12	
Indienen motie M1 vreemd aan de orde van de dag	12	
Indienen motie M2 vreemd aan de orde van de dag	12	
Indienen motie M3 vreemd aan de orde van de dag	13	
Indienen motie M4 vreemd aan de orde van de dag	13	
Indienen motie M5 vreemd aan de orde van de dag	14	
Afscheid heer Krol	14	
Sprekers:		
Voorzitter	14,16	
Krol	15	
Opvang inheemse dieren	16	61/12
Initiatiefvoorstel van de Partij voor de Dieren		
inzake opvang van inheemse dieren in nood;		
verzoek tot ondersteuning van een Brabant-brede		
parapluorganisatie		
Sprekers:		
Voorzitter	16,17	
Van der Wel	16,17	
Referendumverordening Noord-Brabant Initiatiefvoorstel	17	42/12
van de Partij voor de Vrijheid inzake een		
Referendumverordening voor de provincie Noord-Brabant		
Sprekers:		
Voorzitter	17,18,20,22,23,24	
Mw. Geeraedts	17,18,22,23,24	
Heijmans	19,22,23,24	
Mw. Van der Kammen	21,22,23,24	
Mw. Kerkhof-Mos	18,22,23,24	
P. Smeulders	20,22,23,24	
Mw. Spierings	20,21,22,23,24	
Van der Wel	23,24	
Mw. Wijnands	19,22,23,24	
Amendement A1 (mw. Van der Kammen; verworpen)	22,24	
Amendement A2 (mw. Van der Kammen; verworpen)	23,24	

Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van 30 maart 2012	24	53/12
--	-----------	--------------

Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van 11 mei 2012	24	54/12
--	-----------	--------------

Ingekomen stukken	25	55/12
--------------------------	-----------	--------------

Vaststelling bijdragen fractieondersteuning 2011	25	59/12
---	-----------	--------------

Derde wijzigingsverordening Financiële beleids- en Beheersverordening provincie Noord-Brabant	25	46/12
--	-----------	--------------

Onteigening ten behoeve van de rondweg Oudenbosch (N641)	25	51/12
---	-----------	--------------

Legesverordening Noord-Brabant 2012	25	19/12
--	-----------	--------------

Sprekers:

Voorzitter	25,28,29
Ten Harmsen van der Beek	27,28,29
Heijmans	27,28
Van Heugten	26,27,28
Van den Hout	25,26
Mw. Van der Kammen	25,28,29
Mw.Kerkhof-Mos	26
Mw. Keijzers-Verschelling	29
Mw. Lestrade-Brouwer	28,29
P. Smeulders	28,29
Mw. Tetteroo	29
Vissers	25,29
Van der Wel	25,26,27,28,29
Mw. Wijnands	29

OV-visie Brabant: vraaggericht, verbindend, verantwoord	29	43/12
--	-----------	--------------

Sprekers:

Voorzitter	31,32,33,35,36,37,38,39,41,44,48,49,50,51,52,53,54,55,56
Mw.Aarts-Engbers	32,33,50,51,54,55,56
Mw. Arts	31,33,44,46,49,51,52,54,55,56
Van den Berg	36,39,40,52,54,55,56
Bouwman	39,40,41,42,44,46,48,53,54,55,56
Heijmans	49
Van Heugten	42,44,45,46,47,48,49,54
Mw. Oomen-Peeters	39,54,55,56
S. Smeulders	36,37,45,48,52,53,54,55,56
Van der Wel	55,56
Wijers	29,39,40,41,49,50,51,52,53,54,55,56

Amendement A3 (Wijers; verworpen)	31,54
Amendement A4 (mw. Arts; verworpen)	35,55
Motie M6 (Wijers; aangenomen)	32,55
Motie M7 (S. Smeulders e.a.; gewijzigd; aangenomen)	37,53,56
Motie M8 (S. Smeulders e.a.; aangenomen)	38,56
Motie M9 (Bouwman; aangehouden)	42,54

Voorfinanciering A58

56

44/12

Sprekers:

Voorzitter	58,59,62,63
Mw. Arts	57,62,63
Van den Berg	57,61,62,63
Bouwman	59,62,63
Van Heugten	60,61,62
Mw. Keijzers-Verschelling	56,62,63
Mw. Oomen-Peeters	59,62,63
S. Smeulders	59,61,62,63
Van der Wel	60,62,63
Mw. Zwijnenburg-van der Vliet	56,62,63
Motie M10 (Van den Berg; verworpen)	58,63

Indienen van een onteigeningsverzoek aan de Kroon voor (gedeelten van) percelen benodigd voor de uitvoering van het inpassingsplan Agro & Food Cluster West-Brabant (AFCWB)

63

48/12

Sprekers:

Voorzitter	63,64,65
De Boer	64
Mw. Van der Kammen	65
Mw. Klitsie	63,65
Kuijken	64,65
Mw. Prins-Afman	65
Mw. Slegers	65
P. Smeulders	65
Wagemakers	64,65
Van der Wel	63,64,65

Kaderstellende Beleidsnota Leefbaarheid

65

45/12

"Leefbaarheid@Brabant, Beleidskader 2012-2015

Sprekers:

Voorzitter	66,69
Mw. Aarts-van de Loo	65,68
Mw. Brunklaus	66,69
Mw. Frijters-Klijnen	68
Mw. Van Haaften-Harkema	67
Hageman	66,69

Kouthoofd	65,68
Van Liempd	66,68
Van der Staak	65,68
Van der Wel	67,69

**Vaststellen nota “Brabant”uitnodigend groen”
(herziening Natuur- en Landschapsverordening)**

69

50/12

Sprekers:

Voorzitter	69,71,72,73,74,76,77,79,80,81,82,83,84,86, 87,88,90,92,94,96,97,98,99,100
Van den Berg	86
Mw. Brunklaus	75,76,80,83,86,87,90,92,98,99,100
Van Hattem	81,84,92,93,94,97
Heijmans	69,71,76,80,81,84,85,97
Van den Hout	88,89,90,91,92,93,94,95,96,98
Mw. Van Iersel	77,79,97,99
Kerkhoff	79,80,81,97,99
Mw. Kerkhof-Mos	69
Mw. Knoet-Michels	70,71,82,83,85,89,90,91,97,99
Kuijken	73,74,75,76,91,92,96,99
Mw. Prins-Afman	69,71,72,96,99
Mw. Slegers	72
Mw. Spierings	84,85,93,94,95,97,98,99,100
Wagemakers	96
Van der Wel	72,73,74,83,87,94,95,96,99,100
Amendement A5 (Kuijken e.a.; aangenomen)	76,99
Amendement A6 (Kuijken e.a.; aangenomen)	77,99
Motie M11 (mw. Prins-Afman e.a.; aangenomen)	73,100
Motie M12 (Van Hattem; aangehouden)	81,97
Motie M13 (mw. Knoet-Michels e.a.; aangehouden)	84,97
Motie M14 (Van der Wel; ingetrokken)	88,100

Vragenuurtje

100

Sprekers:

Voorzitter	100,101
Mw. Van Haaften-Harkema	100,101
Kerkhoff	100,101

Motie M1 vreemd aan de orde van de dag

12,101

Sprekers:

Voorzitter	101,102,
Heijmans	102,
Mw. Kardol	101,102
Van Heugten	102
Motie M1a (mw. Kardol e.a.; gewijzigd in M1a; aangehouden)	12,101,102

Motie M2 vreemd aan de orde van de dag 12,102

Sprekers:

Voorzitter	103,104
Van Agtmaal	103
De Boer	103
Mw. Geeraedts	103
Van Hattem	103
Heijmans	103
Mw. Klitsie	103,104
Leenders	102,103
P. Smeulders	104
Van der Wel	104
Motie M2 (Leenders e.a.; aangenomen)	12,104

Motie M3 vreemd aan de orde van de dag 13,104

Sprekers:

Voorzitter	104,107
Mw. Geeraedts	104,106,107
Heijmans	105,106,107
Van der Kammen	104,106,107
Mw. Kerkhof-Mos	105,107
Mw. Klitsie	105,107
P. Smeulders	105,107
Mw. Tetteroo	106,107
Van der Wel	105,107
Mw. Wijnands	105,106,107
Motie M3 (mw. Van der Kammen e.a.; verworpen)	13,107

Motie M4 vreemd aan de orde van de dag 13,107

Sprekers:

Voorzitter	111,112
Mw. Geeraedts	108,109,110
Van Hattem	107,108,109,111,112
Heijmans	108,109
Van den Hout	110,111
Mw. Kerkhof-Mos	109,111
Mw. Knoet-Michels	111
P. Smeulders	110,111
Mw. Spierings	110
Van der Wel	110
Mw. Wijnands	110
Motie M4 (Van Hattem; ingetrokken)	13,112

Motie M5 vreemd aan de orde van de dag 14,112

Sprekers:

Voorzitter	112,114,115
De Boer	113,114,115

Mw. Kardol	114
Mw. Klitsie	115
Mw Prins-Afman	114
Mw. Slegers	114
P. Smeulders	115
Van Vught	114
Wagemakers	115
Van der Wel	112,113,114,115
Motie M5 (Van der Wel; gewijzigd in M5a; aangehouden)	14,112,115

Sluiting van de vergadering

116

Spreker:

Voorzitter

116

Besluit nr. 01/13

117

01/13

LIJST VAN DE LEDEN VAN PROVINCIALE STATEN

VAN NOORD-BRABANT

prof. dr. W.B.H.Ĵ. van de Donk, Commissaris van de Koningin

Aarts-Engbers, mw. mr. C.J.M.	CDA	Tilburg
Aarts-van de Loo, mw.ing. J.P.H.	CDA	St.Oedenrode
Agtmaal, ing. J.M.A. van	CDA	Huijbergen
Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Bouwman, T.J.J.	GroenLinks	Eindhoven
Brenninkmeijer, drs. J.W.	CDA	Helvoirt
Brunklaus, mw. P.M.	GroenLinks	Raamsdonk
Burger Dirven, drs. K.A.J.M.	VVD	's-Hertogenbosch
Dol, R.	PVV	Uden
Extel-van Katwijk, mw. A.A.H.C.M. van	CDA	Gemert
Frijters-Klijnen, mw. M.A.J.L.	PVV	Bergen op Zoom
Geeraedts, mw. mr. M.B.Ph.	VVD	Rosmalen
Gruijthuijsen, M.P.J.M. van	VVD	Tilburg
Hageman, ir. J.J.C.	D66	Veldhoven
Harmsen van der Beek, M. ten	VVD	Roosendaal
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Steensel
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Iersel, mw. F.C.C.M. van	SP	Tilburg
Kammen, mw.drs. P. van der	PVV	Tilburg
Kap, M.J.	Onafhankelijke Statenfractie Noord-Brabant	Tilburg
Kardol, mw. J.C.	PVV	Uden
Keijzers-Verschelling, mw.mr. J.C.R.	CDA	Son en Breugel
Kerkhoff, J.	PVV	Valkenswaard
Kerkhof-Mos, mw. C.C.	CDA	Roosendaal
Klitsie, mw.drs. C.G.M.	D66	Tilburg
Knoet-Michels, mw. A.J.H.	PvdA	Vlierden
Koevoets, H.J.P.E.	VVD	Bergen op Zoom
Kouthoofd, T.P.D.	VVD	Eindhoven
Krol, H.C.M.	50PLUS	Eindhoven
Kuijken MSc, R.C.P.	CDA	Bergeijk

Leenders, drs. H.J.M.
 Lestrade-Brouwer, mw. M.C.
 Liempd, P.J. van
 Lopik, ing. A.T. van
 Oomen-Peeters, mw. I.N.M.
 Prins-Afman, mw. drs. M.W.
 Roozen, mw. C.J.M.
 Slegers, mw. drs. V.T.C.
 Smeulders, drs. P.H.M.
 Smeulders, S.J.A.H.
 Spierings, mw. M.J.G.
 Staak, W.R.van der
 Tetteroo, mw. M.P.S.
 Tsoutsanis-van der Koogh, mw. mr. M.E.
 Verhees, H.W.
 Vissers, M.P.
 Vught, A.C.J.M. van
 Vugt, drs. R.J. van
 Wagemakers, R.J.J.M.
 Wel, ir. M.C. van der
 Wijers, A.J.H.
 Wijnands, mw. drs. A.M.
 Zwijnenburg-van der Vliet, mw. J.

PvdA	Breda
D66	Boxtel
PvdA	Eindhoven
VVD	Heesch
D66	Diessen
VVD	Sint Oedenrode
SP	Roosendaal
SP	Tilburg
GroenLinks	's-Hertogenbosch
PvdA	Helmond
D66	Sint Michielsgestel
SP	Boskant
PvdA	's-Hertogenbosch
VVD	Breda
VVD	Someren
SP	Oosterhout NB
CDA	Rijkevoort
CDA	Woudrichem
PvdA	Tilburg
PvdD	Rijsbergen
VVD	Oosterhout NB
PvdA	Helmond
VVD	Woudrichem

mw. drs. C.J.M. Dortmans

VERGADERING VAN

PROVINCIALE STATEN VAN NOORD-BRABANT

VRIJDAG 21 SEPTEMBER 2012

Agenda

- I. Opening van de vergadering/vaststellen agenda
- II. Initiatiefvoorstel van de Partij voor de Dieren inzake de opvang van inheemse dieren in nood, verzoek tot ondersteuning van een brabant-brede paraplu-organisatie 61/12
Opvang inheemse dieren
- III. Initiatiefvoorstel van de Partij voor de Vrijheid inzake een Referendumverordening voor de Provincie Noord-Brabant 42/12 Referendumverordening Noord-Brabant
- IV. Notulen van de vergaderingen van Provinciale Staten van 30 maart en 11 mei 2012
- V. Ingekomen stukken
- VI. Voorstellen

59/12 *Vaststelling bijdragen fractieondersteuning 2011*

Voorstel op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en wonen

48/12 *Indienen van een onteigeningsverzoek aan de Kroon voor (gedeelten van) percelen benodigd voor de uitvoering van het inpassingsplan Agro & Food Cluster West-Brabant (AFCWB)*

Voorstellen op het gebied van mobiliteit en financiën

19/12 *Legesverordening Noord-Brabant 2012*

43/12 *OV-visie Brabant: vraaggericht, verbindend, verantwoord*

44/12 *Voorfinanciering A58*

46/12 *Derde wijzigingsverordening Financiële beleids- en beheersverordening provincie Noord-Brabant*

51/12 *Onteigening ten behoeve van de Rondweg Oudenbosch (N641)*

Voorstel op het gebied van cultuur en samenleving

45/12 *Kaderstellende Beleidsnota Leefbaarheid “Leefbaarheid@Brabant, Beleidskader 2012-2015”*

Voorstel op het gebied van ecologie en handhaving

50/12 *Vaststellen nota “Brabant: uitnodigend groen” (herziening Natuur- en Landschapsbeleid)*

VII. Vragenuurtje

VIII. Sluiting

VERGADERING VAN

PROVINCIALE STATEN VAN NOORD-BRABANT

OP VRIJDAG 21 SEPTEMBER 2012

Voorzitter: prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, Commissaris van de Koningin

Griffier: mw. drs. C.J.M. Dortmans

Volgens de presentielijst zijn 52 leden aanwezig, te weten:

mw. Kerkhof-Mos, ing. Van Agtmaal, drs. P. Smeulders, mw.mr. Geeraedts, mw.drs. Klitsie, mw. Lestrade-Brouwer, mw.mr. Aarts-Engbers, mw. Roozen, mw. Van Iersel, Van Gruijthuijsen, Kerkhoff, Van den Berg, Verhees, Kouthoofd, mw. Zwijnenburg-van der Vliet, Dol, mw. Frijters-Klijnen, Koevoets, mw.drs. Van der Kammen, mw. Oomen-Peeters, Van Liempd, S. Smeulders MA, drs. Brenninkmeijer, mw. Spierings, mw.drs. Wijnands, ir. Hageman, mw. Van Extel-van Katwijk, mw.drs. Prins-Afman, mw. Tetteroo, mw. Knoet-Michels, Van Hattem, Ten Harmsen van der Beek, mw.mr. Keijzers-Verschelling, Altundal MIB, Van der Staak, Krol, mw. Kardol, mw.ing. Aarts-van de Loo, Heijmans, Kuijken MSc, mw. Arts, drs. Van Vugt, mw.mr. Tsoutsanis-van der Koogh, drs. Leenders, Vissers, mw. Brunklaus, Bouwman, mw.drs. Slegers, ir. Van der Wel, Wijers, Van Vught en Wagemakers.

Afwezig zijn 3 leden: drs. Burger Dirven, Kap en ing. Van Lopik.

De *voorzitter*: Dames en heren. Zoals gebruikelijk zullen wij deze vergadering openen met een minuut stilte. Misschien mag ik daarbij uw aandacht vragen voor het overlijden van Jan Suijkerbuijk, de wethouder van Rucphen?

De voorzitter opent om 09.30 uur de vergadering en verzoekt allen te gaan staan voor een moment van stilte.

De *voorzitter*: Ik heet u allen van harte welkom, in het bijzonder de vaste bezoekers en de gasten op onze publieke tribune. Het gaat om medewerkers van de Stichting Vluchtelingenwerk Brabant Centraal die hier zijn op uitnodiging van mevrouw Brunklaus en om gasten van de heer Van der Wel, voorzitter van de fractie van de Partij voor de Dieren. Fijn dat u belangstelling toont voor het werk van onze Staten.

Ik noemde net al het droeve overlijden van

wethouder Jan Suijkerbuijk van de gemeente Rucphen. Namens het college is gedeputeerde De Boer naar de uitvaart die zo dadelijk zal plaatsvinden. Ook enkele Statenleden zullen daarbij aanwezig zijn. Daarom wil ik u vragen om pas nadat zij hier weer terug zijn het Statenvoorstel nr. 48/12 inzake het onteigeningsverzoek Agrofood te behandelen. Wij zullen dat wel even in de gaten houden. Ik constateer dat de Staten daarmee kunnen instemmen.

Wij hebben intussen drie moties vreemd aan de orde van de dag ontvangen. Zojuist komen er nog enkele binnen. De procedure is eigenlijk dat deze moties de dag voor de aanvang van de PS-vergadering worden ingediend, zodat zij in het presidium besproken kunnen worden. Ik zal even kijken wat wij hiermee gaan doen. Het zijn er nu ineens vijf of zes geworden. Wij hebben reeds ontvangen een motie van de PVV over

versobering van de uitkering bij aftreden van Statenleden, een motie van de PvdA over huisvesting arbeidsmigranten en een motie van de PVV en de PvdD over bijen. Nu komt er nog een motie vreemd aan de orde van de dag binnen van de PVV over de communicatie rondom de overtreding milieuregels en een motie vreemd aan de orde van de dag van de PvdD over de definitie grondgebonden veehouderij. Ik stel voor deze moties nu door te laten, maar wij hebben inderdaad de afspraak gemaakt dat zij de dag van tevoren worden ingediend zodat wij in het presidium kunnen kijken of die moties ook op een andere manier kunnen worden behandeld, zeker in vergaderingen waar zeer veel onderwerpen op de agenda staan. Mag ik u vragen om dit te doen?

De heer *Van Hattem* (PVV): Voorzitter! Die afspraak is mij niet bekend. Volgens mij kunnen wij op de dag van de vergadering zelf moties vreemd aan de orde van de dag indienen. Als dat niet zo is, moet dat opgenomen worden in het reglement van orde en niet op deze manier geadresseerd worden.

De voorzitter: U hebt een formeel punt, maar er zijn ook ongeschreven afspraken hoewel die terug te vinden zijn in de notulen van de presidiumvergaderingen. Wij zullen dit nog een keer in het presidium bespreken. Nu nemen wij deze moties mee in de dagorde. Ik maak er geen probleem van. Ik wijs erop dat anderen hun moties wel voorafgaand aan de vergadering hebben ingediend en dat de presidiumvergadering van vanochtend daaraan gewijd was. Uw fractievoorzitter was daarbij aanwezig. Laten wij het gewoon nog een keer bespreken, het komt wel in orde. Als de vergaderingdagen heel vol zijn, willen wij vooraf bekijken of die moties allemaal behandeld moeten worden. Dat was de doelstelling.

Door de leden mw. Kardol en Van der Wel wordt de volgende motie vreemd aan de orde van de dag voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 22 september 2012,

constaterende dat:

- *de bij een onmisbare schakel is in de natuur;*
- *het jaar 2012 is uitgeroepen tot het "Jaar van de Bij";*
- *van de 350 in Nederland aanwezige bijensoorten er 188 met uitsterven bedreigd zijn;*

overwegende dat:

- *bijen een belangrijke rol spelen in de tuinbouw bij bestuiven voedselgewassen;*
- *de bij van economisch belang is voor de Brabantse land- en tuinbouw;*
- *het uitsterven van bijen slecht is voor de biodiversiteit;*

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- *bijvriendelijk beheer binnen het bestaande bermbeheer uit te voeren door hierbij ook zo min mogelijk bestrijdingsmiddelen te gebruiken die schadelijk zijn voor bijen;*
- *indien mogelijk provinciale overhoekjes beschikbaar te stellen voor het plaatsen van bijenkasten;*
- *dit groenbeheer voor bijen ook uit te dragen aan agrariërs, gemeenten, waterschappen en andere terreinbeherende organisaties,*

en gaan over tot de orde van de dag."

De voorzitter: Deze motie maakt onderwerp van beraadslaging uit. Zij krijgt nr. M1.

Door de leden Leenders, Van Agtmaal en mw. Geeraedts wordt de volgende motie vreemd aan de orde van de dag voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 21 september 2012,

constaterende dat:

- *in de provincie Noord-Brabant veel arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europa werkzaam en woonachtig zijn;*
- *arbeidsmigranten vaak te hoge huren betalen en te krap of slecht gehuisvest zijn;*
- *gemeenten, ook in regionaal verband, niet altijd in staat blijken een visie te ontwikkelen voor de opvang van deze groep;*
- *gemeenten mede daardoor huisvesting van arbeidsmigranten onvoldoende mogelijk maken via bijvoorbeeld aanpassing van hun bestemmingsplannen;*
- *een van de gevolgen is dat arbeidsmigranten zich illegaal vestigen op bijvoorbeeld recreatieparken;*
- *gemeenten te weinig handhaven omdat er geen alternatieve huisvesting mogelijk is;*

overwegende dat:

- arbeidsmigranten in Noord-Brabant nodig zijn om een belangrijk deel van de Brabantse economie gaande te houden;
- wij graag willen dat arbeidsmigranten zich welkom voelen en het recht hebben op een fatsoenlijke huisvesting die voldoet aan de Nederlandse maatstaven en Brabantse gastvrijheid en waarvoor een redelijke huur wordt betaald;
- de provincie vanuit haar positie een belangrijke rol zou kunnen spelen bij het aansporen en ondersteunen van gemeenten en regionale samenwerkingsverbanden;

dragen het college van Gedeputeerde Staten op:

- in de provincie Noord-Brabant, via de Regionale Ruimtelijke Overleggen, te inventariseren in welke gemeenten de problemen zich voordoen;
- gemeenten die problemen hebben bij het zoeken naar geschikte locaties en het aanpassen van bestemmingsplannen aan te sporen het noodzakelijke te doen om de problemen met huisvesting van arbeidsmigranten op te lossen;
- in overleg te treden met regionale samenwerkingsverbanden om gezamenlijk naar oplossingen te zoeken voor de huisvesting van arbeidsmigranten in de provincie Noord-Brabant,

en gaan over tot de orde van de dag."

De voorzitter: Deze motie maakt onderwerp van beraadslaging uit. Zij krijgt nr. M2.

Door de leden mw. Van der Kammen en Van der Wel wordt de volgende motie vreemd aan de orde van de dag voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 21 september 2012, constaterende dat:

- de financiële ruimte van de provincie Noord-Brabant terugloopt;
- in het Bestuursakkoord overeengekomen is dat prioriteiten zullen moeten worden gesteld en bezuinigingen zullen moeten worden gerealiseerd;

overwegende dat:

- Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten een voorbeeldfunctie hebben;

spreken uit dat:

- Provinciale Staten ook zelf een bijdrage willen leveren via versobering van de bestuurskosten;

dragen het presidium op:

- te onderzoeken of en op welke termijn de uitkering bij aftreden van Statenleden (artikel 14 e.v. rechtspositie gedeputeerden, Staten- en commissieleden) kan worden versoberd of beëindigd en Provinciale Staten hiervoor een voorstel aan te bieden,
- en gaan over tot de orde van de dag."

De voorzitter: Deze motie maakt onderwerp van beraadslaging uit. Zij krijgt nr. M3.

Door het lid Van Hattem wordt de volgende motie vreemd aan de orde van de dag voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 21 september 2012, constaterende dat:

- op 5 oktober a.s. het rapport "Evaluatie van toezicht en handhaving van de Verordening Stikstof en Natura 2000 Noord-Brabant gedurende de periode november 2010 - december 2011" ter kennisneming geagendeerd staat in de commissie Ecologie en Handhaving;
- buiten dit ter kennisname stuk om geen persbericht of aanvullende informatie naar Provinciale Staten is verzonden,
- gedeputeerde Van den Hout op 18 september jl. zonder enige nuance op twitter schrijft: "Helpt Brabantse veeboeren in overtreding" met daarbij een verwijzing naar een artikel op Nu.nl;
- gedeputeerde Van den Hout in het Brabants Dagblad van 20 september jl. vervolgens scherpe kritiek uit op door de ZLTO naar voren gebrachte nuanceringen,
- in het rapport de ZLTO wordt genoemd als convenant-partner,
- de nadelige gevolgen van de overtreden milieuregels vooral betrekking hebben op de vanwege Europese richtlijnen afgedwongen haalbaarheid van Natura 2000-doelen;
- gedeputeerde Van den Hout echter in de krant vooral de stankoverlast benadrukt ("Dat is laks ten opzichte van hun burgers in het buitengebied die last hebben van veehouderijen waar de milieuregels worden overtreden");
- het rapport nadrukkelijk stelt dat de Stikstofverordening géén betrekking heeft op afgeleide gevolgen als geurhinder en negatieve effecten voor de volksgezondheid,

overwegende dat:

- de agrarische sector van groot economisch belang is voor Brabant;
- door de ZLTO als vertegenwoordiger van deze sector en convenantpartner aan te vallen in de media gedeputeerde

- Van den Hout zich geen waardig bestuurder toon;*
- *gedeputeerde Van den Hout eerder is aangesproken op zijn twittergedrag;*
 - *gedeputeerde Van den Hout een ongenueanceerd beeld heeft neergezet in de media;*
 - *Provinciale Staten niet rechtstreeks zijn geïnformeerd over de standpunten van gedeputeerde Van den Hout, maar de ontwikkelingen rond dit rapport uit de media hebben moeten vernemen;*
- spreken uit:*
- *de communicatie door gedeputeerde Van den Hout rond dit rapport af te keuren,*
- en gaat over tot de orde van de dag."*

De *voorzitter*: Deze motie maakt onderwerp van beraadslaging uit. Zij krijgt nr. M4.

Door het lid Van der Wel wordt de volgende motie vreemd aan de orde van de dag voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 21 september 2012
constaterende dat:

- *de huidige Verordening Ruimte als definitie voor grondgebonden veehouderij aangeeft dat de bedrijfsvoering van een grondgebonden bedrijf geheel of in overwegende mate niet in gebouwen plaatsvindt (Artikel 1.36);*
- *de toelichting op de Verordening Ruimte slechts enkele algemene indicatoren geeft om grondgebondenheid te beoordelen, te weten er dient voldoende areaal huiskavel aanwezig te zijn en/of er dient voldoende grond ter beschikking te zijn voor ruwvoederproductie;*
- *gemeentes eigen definities formuleren aangaande grondgebonden veehouderij om te komen tot een definitie die voor hen controleerbaar en handhaafbaar is;*
- *de door gemeenten geformuleerde definities niet eenduidig zijn;*

overwegende dat:

- *de huidige definitie voor grondgebonden veehouderij niet kan kloppen voor rundveehouderij, omdat een grote verscheidenheid aan werkzaamheden (zoals melken) plaatsvindt in gebouwen;*
- *verschillende definities voor grondgebonden veehouderij verwoord in bestemmingsplannen van gemeenten rechtsongelijkheid kan veroorzaken;*
- *door te wachten met het formuleren van een definitie voor grondgebonden veehouderij tot de behandeling van de Verordening Ruimte, de beoordeling van uitbreidingen*

van met name rundveehouderijen niet goed mogelijk is;
verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- *op korte termijn, nog voor behandeling van de Verordening Ruimte, een definitie vast te stellen voor grondgebonden veehouderij en grondgebonden rundveehouderij,*
- en gaan over tot de orde van de dag."*

De *voorzitter*: Deze motie maakt onderwerp van beraadslaging uit. Zij krijgt nr. M5.

Het lid Kerkhoff van de fractie van de PVV heeft een onderwerp voor het vragenuurtje aangekondigd. Dat betreft Weverij De Ploeg in Bergeijk.

Voor het initiatiefvoorstel van de Partij voor de Dieren is al een procedurevoorstel gemaakt. Daarna behandelen wij het initiatiefvoorstel van de PVV inzake een referendumverordening. Dat gebeurt in een afwijkende volgorde. Beginnend met de VVD komen alle fracties met uitzondering van de PVV aan het woord en dan eventueel het college. De fractie PVV heeft gevraagd om een schorsing voordat zij de vragen en opmerkingen beantwoordt die in eerste termijn gesteld zijn. Daarna stellen wij de notulen vast, dan komen de ingekomen stukken aan de orde en de rest van de voorstellen.

Afscheid heer Krol

De *voorzitter*: Wij beginnen nu met het afscheid van een gisteren door de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal als nieuw lid van die Kamer beëdigd lid van onze Staten, de heer Henk Krol. Staat u mij toe om hem vanaf het spreekgestoelte kort namens u allen toe te spreken? Geachte heer Krol, beste Henk. Wij hebben het gisteravond allemaal op de televisie kunnen zien, zo gaat het in onze mediademocratie. Wij waren er dus bij toen jij met dat mooie moment van je vader op de publieke tribune werd beëdigd als lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Je bent geroepen tot het landsbelang. Dat doet ons in zekere zin genoegen: hoe meer Brabanders zich met het landsbelang bezighouden hoe beter, zeker nu wij toch wel kunnen constateren dat het landsbelang voor een steeds groter deel samenvalt

met ons Brabantse belang. Of mag ik het anders zeggen: Wat Brabant voor Nederland kan doen, is, denk ik, niet onbelangrijk. Gefeliciteerd daarmee. Het is wel een trend, want eerder is vanuit deze Staten een vertegenwoordiger van een ouderenpartij na een aanvankelijk flitsende carrièrestart in deze Staten naar Den Haag getogen. In 1995 is wijlen Martin Batenburg, toenmalig voorman van het Algemeen Ouderen Verbond, via deze Brabantse Staten in de Tweede Kamer terechtgekomen en nu ga jij, Henk, als de voorman van 50PLUS, via Den Bosch naar Den Haag. Martin Batenburg kwam overigens aan het einde van die bestuursperiode nog een jaartje terug naar Provinciale Staten. Ik weet niet of jij dat in je planning hebt opgenomen, maar de deur zal hier altijd voor jou openstaan.

Je gaat snel weg. Wij hebben amper aan je kunnen wennen, zeggen sommigen. Enkele collega's hebben ook nog wat tips voor je op weg naar Den Haag, bijvoorbeeld dat wanneer je amendementen ondertekent, het doorgaans gebruikelijk is dat je die daarna ook steunt! Dat zijn van die kleine wetgevingstechnische dingetjes die je misschien in Den Haag tot je kunt nemen. Wij hebben je hier en daarbuiten bezig gezien en natuurlijk hebben wij ook gezien hoe knap je campagne hebt gevoerd en hoe dat tot een groot resultaat heeft geleid.

Het is een groeiende doelgroep: 50-plus. Nu zijn de mensen die in 1962 geboren zijn aan de beurt om tot jouw doelgroep te gaan behoren. Ik behoor daar ook toe en ik kan je zeggen dat toen jij mij die grote button gaf met 50PLUS, ik echt ervoer dat ik dit jaar 50 jaar geworden ben. Zo zie je maar hoe jouw campagne ook in het persoonlijke leven van mensen tot een klein moment van reflectie kan leiden. De jaargroep 1962 is weliswaar van na de babyboom maar er komen er nog een hoop aan; jouw doelgroep is groeiende. Ook de demografische situatie in Brabant laat zien, dat dit voorlopig nog niet voorbij is.

Je bent eerder opgekomen voor groepen. Je bent belangrijk geweest in de homo-emancipatie en jouw bemoeienis met de Gaykrant, het homohuwelijk of het universele huwelijk zoals dat eigenlijk beter genoemd kan worden, en de Roze Maandag op Tilburgse kermis zijn daarvan enkele

belangrijke voorbeelden. Daardoor kende men jou al voordat je hier Statenlid mocht worden. Het tekent jouw passie om voor mensen op te komen, er voor hen te zijn en daaraan ook in de politieke arena betekenis te geven.

Uit de gesprekken die ik met je heb gehad, weet ik ook dat bij jou doelgroepen nooit alleen maar leiden tot groepsdoelen. Jij bent iemand die voortdurend het bredere algemeen belang in de gaten houdt. Dat hebben wij hier ook gezien toen 50PLUS meedeed aan een door onze Statengriffie georganiseerde bijeenkomst met Brabantse jongeren. Dat was natuurlijk wel opmerkelijk. Wij snappen dat jouw partij geen jongerenafdeling heeft, maar je hebt je daar toen op een zeer interessante manier gemanifesteerd door met onze jeugdige Brabanders buitengewoon geëngageerd in debat te gaan. Het is opgevallen dat je geëngageerd bent, dat je staat voor je zaak en dat je er wilt zijn voor de mensen. Wij zijn dan ook trots op het feit dat je nu Brabants Kamerlid in Den Haag bent geworden. Vanuit die hoedanigheid hopen wij je nog vaak te zien.

Ik ga je dadelijk uitluiden met de bekende Roemer en bloemen. Ik doe dat niet voordat ik nog een citaat uit een voor jou zo dierbaar boek heb voorgelezen. Wij hebben het er weleens over gehad. Henk verzamelt alles dat te maken heeft met het mooie boekje *Le Petit Prince* van Antoine de Saint-Exupéry. "On ne voit bien qu'avec le coeur." Men ziet alleen maar goed met het hart. "L'essentiel est invisible pour les yeux." Het echt belangrijke zien de ogen nooit. Moge jij zo in de politiek blijven staan, Henk. Dank je wel.

(Applaus)

De voorzitter overhandigt de Roemer en bloemen aan de heer Krol.

De heer Krol (50PLUS): Lieve mensen. Het was de afgelopen tijd hectisch en dat is het nog steeds. Toen ik hier vanochtend naar toe reed, dacht ik het zal toch wel blijven bij een toespraak van de commissaris, want toen ik kwam aanrijden, zag ik een bord staan dat er een congres georganiseerd werd over dementie. Ik dacht dat zal toch niet

georganiseerd zijn vanwege mijn afscheid. Gelukkig is dat niet het geval.

Ik ben oprecht Brabander, ik ben in Brabant geboren en getogen, ik woon in Brabant, ik ben trots op Brabant. Het belangrijkste dat ik bereikt heb, is dat ik mee heb mogen strijden voor de openstelling van het huwelijk. Ook dat idee is hier in Brabant geboren. Ik blijf hier en overal in de wereld volhouden dat wij hier trots op zijn in Brabant en dat dit wellicht ons mooiste exportproduct is. In de hele wereld wordt erover gesproken en in de hele wereld wordt de geschiedenis ervan belicht. Die gaat altijd terug naar Brabant. Ik vind het zo triest dat de enige herkenbare plek waar herinnerd wordt aan het feit dat het een idee uit Nederland is, zich bevindt in Amsterdam. Het is een glas-in-loodraam in Paradiso en een monument in het stadhuis van Amsterdam. Daar werden inderdaad de eerste huwelijken gesloten maar het idee kwam uit Brabant.

Ik moet heel eerlijk zeggen dat ik hier met een uiterst negatief beeld begon. Wat merkte ik als burger van Provinciale Staten? Heel weinig. Ik had ook steeds het idee dat iemand in Oost-Brabant nauwelijks wist wat er speelde in West-Brabant. Ik had ook het idee dat mensen in Amerzoden zich meer betrokken voelden bij Den Bosch en vaak niet eens wisten wat de hoofdstad van hun eigen provincie was. En toen kwam ik hier. Ik heb nog steeds een heleboel vraagtekens bij nut en noodzaak van een provinciaal bestuur zoals dat nu georganiseerd is. Ik geloof nog steeds dat regio's zich ook op een andere manier zouden kunnen organiseren. Maar wat heb ik respect voor u gekregen en dat meen ik oprecht; respect voor de manier waarop ieder van u keihard werkt. Dat wist ik niet van tevoren. Als ik zie hoeveel stukken u krijgt, hoeveel bezoeken u aflegt en waarop u zich allemaal oriënteert, dan kan ik tegen mensen die stellen dat politici zakkenvullers zijn, zeggen: u vergist zich, die mensen werk kei en keihard.

Ik heb ook enorm respect gekregen voor onze voorzitter, Wim van de Donk. Wat een voorzitter, wat een moderator, wat een samenbinder, een man die kan luisteren, een man die ik niet kan meenemen naar Den Haag maar ik zou willen dat

dit mij wel lukte. Hij is werkelijk voortreffelijk en daarop mag u allemaal trots zijn.

Ondanks alle kritiek die ik aan het begin had en die ik misschien voor een deel nog steeds heb, ben ik van jullie gaan houden. Ik beloof jullie dat ik hier nog vaak zal binnenlopen als ik iets nodig heb of iets meer wil weten over Den Bosch. Ik ga naar Den Haag om de belangen van mensen van 50PLUS te behartigen, maar als er iets in Brabant speelt, weet dat ik er zit. Ik ben Brabander, de regionale belangen gaan mij zeer aan het hart en als ik ook maar iets kan doen om de belangen van Brabanders te behartigen, mag u altijd een beroep op mij doen. Bedankt!

(Applaus)

De *voorzitter*: Dank je wel, Henk, en nogmaals alle goeds en veel succes in Den Haag!

Ik geef u allen even de gelegenheid om afscheid te nemen van Henk Krol.

Nummer 61/12

Opvang inheemse dieren

Initiatiefvoorstel van de Partij voor de Dieren inzake opvang van inheemse dieren in nood; verzoek tot ondersteuning van een Brabant-brede paraplu-organisatie

De *voorzitter*: Ik kan u medelen dat het presidium intussen heeft voorgesteld dat voorstel eerst te behandelen in de commissie voor Ecologie en Handhaving. Ik stel vast dat u met dit voorstel kunt instemmen.

Aldus wordt besloten.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Ik wil u als voorzitter van het college graag iets aanbieden. Mag dat op dit moment?

De *voorzitter*: Dat hangt ervan af wat het is. U mag van alles aanbieden, maar de orde van de vergadering bepaalt of ik nu tijd heb om het aan te nemen. Wat wilt u mij aanbieden?

De heer *Van der Wel* (PvdD): In relatie met het initiatiefvoorstel opvang inheemse dieren wil ik u graag 31 steunbetuigingen aanbieden.

De *voorzitter*: U bent van harte welkom. Komt u maar even.

De heer Van der Wel biedt de voorzitter steunbetuigingen aan.

De *voorzitter*: Deze steunbetuigingen liggen ten grondslag aan het door de Partij van de Dieren ingediende initiatiefvoorstel. Ik zal zorgen dat deze ter kennisname van uw commissie worden gebracht en in afschrift aan het college van GS, zoals de heer Van der Wel mij zojuist heeft gevraagd.

Nummer 42/12

Referendumverordening Noord-Brabant Initiatiefvoorstel van de Partij voor de Vrijheid inzake een Referendumveror- dening voor de provincie Noord-Brabant

De *voorzitter*: U hebt kunnen zien dat er bij de behandeling sprake is van een afwijkende procedure. Wij beginnen met de fractie van de VVD. Daarna volgen de andere in deze Staten vertegenwoordigde partijen op volgorde van grootte en eventueel het college. De fractie van de PVV heeft mij gevraagd om een korte schorsing voordat zij haar reactie op de ingebrachte commentaren wil geven.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Voorzitter! Wij hebben met enige verbazing kennisgenomen van het initiatiefvoorstel van de PVV, waarin wordt voorgesteld een raadplegend en raadgevend referendum in Brabant in te voeren.

In het voorstel schrijven de indieners dat een referendum de Brabantse burger in staat stelt meer invloed op de politieke besluitvorming te hebben. Ik citeer: "De politiek wordt daarmee transparant." En, mijnheer de voorzitter, collega's, dat schrijft een partij waarbinnen niemand enige invloed heeft op de politieke besluitvorming en die

zich kenmerkt door een organisatiestructuur waarbinnen inspraak en afwijkende meningen niet mogelijk zijn, althans ver te zoeken zijn! Een pleidooi voor meer democratie en transparantie is, wanneer het komt van een partij met een niet of nauwelijks democratisch karakter, niet erg geloofwaardig. Vandaar dus onze verbazing.

Dat neemt echter niet weg dat ieder voorstel van iedere partij een inhoudelijk onderbouwde reactie verdient. Laat ik eerst benadrukken dat het belangrijk is dat wij als overheid nadrukkelijk de inwoners van Brabant betrekken bij de besluitvorming die hier in Provinciale Staten plaatsvindt. Op dit moment gebeurt dat in Brabant al via verschillende routes. Om te beginnen hebben veel partijen in Provinciale Staten, helaas niet allemaal, actief contact met hun eigen achterban. Partijen peilen door middel van bijeenkomsten en discussies met regelmaat hoe de inwoners van Brabant denken over de meest uiteenlopende onderwerpen. Daarnaast is er in Brabant de mogelijkheid om door middel van een burgerinitiatief onderwerpen onder de aandacht van Provinciale Staten te brengen. Vul deze mogelijkheden aan met de vele actieve belangenorganisaties in Brabant en men heeft een goed beeld van de vele verschillende routes waarlangs in Brabant overleg en inspraak wordt georganiseerd. De VVD-fractie is van mening dat het referendum daaraan niks toevoegt.

Naast de vaststelling dat er ruim voldoende mogelijkheden voor inspraak en overleg bestaan, heeft de VVD-fractie ook nog een tweetal andere bezwaren tegen een referendum.

Het eerste bezwaar heeft te maken met de aard van onze representatieve democratie. Wij zijn van mening dat het referendum een inbreuk is op het systeem van vertegenwoordigende democratie. Het is in Nederland gebruikelijk dat wij volksvertegenwoordigers kiezen om de bevolking te representeren bij het nemen van besluiten. Dat die besluiten soms moeilijk zijn, is vervelend, maar dat is een last die hoort bij onze vertegenwoordigende taak. Het kan niet de bedoeling zijn dat wij als PS straks moeilijke of lastige besluiten over de schutting terug in de samenleving werpen en daar maar het beste van hopen.

Ons tweede bezwaar is van praktische aard. Een referendum brengt ook aanzienlijke kosten met zich. Het zijn niet alleen de organisatorische kosten die de PVV al heeft berekend, maar er ontstaat onvermijdelijk ook de noodzaak om informatieve dure campagnes op te zetten en die kosten kunnen wij in een tijd van bezuinigingen beter vermijden als zij niet noodzakelijk zijn.

De *voorzitter*: Mevrouw Geeraedts, komt u tot een afronding.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik ga ervan uit dat u uit mijn betoog al heeft kunnen destilleren hoe de VVD denkt over een referendum. Voor de volledigheid geef ik het hier nog even aan: wij zullen dit voorstel niet steunen.

Mevrouw *Kerkhof-Mos* (CDA): Voorzitter! De NRC kopte deze week boven een interview met Gerdi Verbeet bij haar afscheid als voorzitter van de Tweede Kamer: "De democratie heeft af en toe te weinig supporters." Ik moest daaraan denken toen de Memorie van Antwoord voor mij lag met het herziene initiatiefvoorstel van de PVV voor een referendumverordening.

In ons land noemen wij de manier waarop het bestuur is geregeld democratie. Elke vier jaar zijn er Provinciale Statenverkiezingen. Dan geven kiesgerechtigde burgers via hun stem het vertrouwen aan hun Brabantse volksvertegenwoordigers. In ons democratisch systeem maken gekozen volksvertegenwoordigers de politiek-bestuurlijke keuzes, ook al zijn die soms lastig, maar wel altijd gewetensvol alle belangen afwegend vanuit hun visie op de samenleving, in de stellige verwachting daarmee hun burgers – de Brabanders – zo goed mogelijk van dienst te kunnen zijn.

Het CDA is geen voorstander van een referendum. Ik geef graag onze verdere overwegingen. Het provinciebestuur en Provinciale Staten van Brabant hebben er bewust voor gekozen om bij zo veel mogelijk belangrijke beslissingen belanghebbende burgers, bedrijven, instellingen, organisaties en mede-overheden uit te nodigen te participeren in de voorbereiding van

beleidsbesluiten. Juist om ervoor te zorgen dat alle aspecten van beleid worden belicht en er verantwoorde, gedragen besluiten kunnen worden genomen. Dat vinden wij als CDA van groot maatschappelijk belang. De ambtelijke organisatie maakt juist met het oog op deze werkwijze een kanteling.

Als CDA-Statenvructie organiseren wij ook zelf betrokkenheid. Via bedrijfs- en werkbezoeken, minisymposia, thema- en expertbijeenkomsten raadplegen wij op belangrijke dossiers de stakeholders, onze CDA-leden en de CDJA-jongeren. Daar steken wij heel veel energie in. Wij leggen voor onze keuzes ook verantwoording af, bijvoorbeeld in nieuwbrieven die breed worden verspreid. Bij alle besluiten met rechtsgevolgen is inspraak voor burgers een uitstekend middel om hun stem expliciet te laten horen. Daar wordt ook door de CDA-fractie serieus naar geluisterd. Burgers kunnen via een burgerinitiatief ook agenderen. Het burgerinitiatief Megastallen Nee in 2010 met meer dan 33.000 handtekeningen was daar een heel goed voorbeeld van. De Staten hebben daar ook serieus werk van gemaakt.

In het voorstel wordt aangegeven op welke manieren een referendum kan worden georganiseerd: via gemeentelijke stemlokalen, per brief of via internet. Met een goedkope vorm van stemmen via internet wordt een flink deel van de 65-plussers niet bereikt omdat zij aantoonbaar geen internettoegang hebben. Zo'n discriminerend middel mag je o.a. dus niet gebruiken ook al is het goedkoop. Wij hebben geïnventariseerd wat de kosten van een referendum zouden zijn. Zeker als de voor te leggen doordachte vraagstelling van goede achtergrondinformatie wordt voorzien en via doelgerichte communicatie wordt vormgegeven, zijn die kosten zeer aanzienlijk. Als dat per brief stemmen betekent, kosten alleen de postzegels al €1,7 mln. Het gaat zelfs in het voorstel van de PVV om €1,25 per kiesgerechtigde, dus om minstens €2,3 mln. In de praktijk van de lokale verkiezingen lijkt dat bedrag overigens veel te laag.

Voorzitter. Onze opvattingen zijn in de eerste plaats principieel van aard. Een referendumverordening is voor het CDA dus geen optie. Wij

vinden bovendien de kosten van een referendum buiten proportioneel hoog en niet aan de belastingbetaler uit te leggen.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Tijd voor een ander geluid. De SP-fractie is van mening dat een referendum wel degelijk een goede aanvulling zou kunnen zijn op onze representatieve democratie, mits zo'n referendum gebaseerd is op een goede en deugdelijke verordening. Ik moet zeggen dat ik de voorgestelde verordening van de Partij voor de Vrijheid voor een heel groot deel een goede verordening vind. Ik wil de fractie van de PVV daarmee complimenteren. Zij heeft een zeer correct en een goed voorstel neergelegd.

Anderen beweren dat een referendum een inbreuk is op onze representatieve democratie, maar dat is feitelijk onjuist. Het kan geen inbreuk zijn omdat de wetgever ons toestaat dit middel te gebruiken. De wetgever zou nooit toestaan dat wij iets doen dat in strijd is met de representatieve democratie. Het zou wel een inbreuk zijn als het ging om een correctief dan wel een besluitvormend referendum, omdat wij dan onze bevoegdheid, onze taak – het nemen van besluiten – zouden overdragen aan derden. Bij een raadplegend of raadgevend referendum blijven het de Staten die uiteindelijk het besluit nemen. Het is dus absoluut onjuist dat er sprake is van een inbreuk op de representatieve democratie.

Ik had twee kritiekpunten op de referendumverordening. Ik heb daarover twee vragen gesteld aan de fractie van de PVV. Ik heb gevraagd om het percentage van 0,25% op te hogen naar 1%. Ik dank de indieners dat zij mij tegemoetgekomen zijn en er 0,75% van hebben gemaakt. Dat is een verdrievoudiging. Ik val niet over een kwart procent en kan het voorstel om daarvan 0,75% te maken, steunen.

Het andere probleem ligt wat zwaarder. Wij vinden een opkomstpercentage van 15% toch wel heel erg laag. Als 15% opkomt en er is een kleine meerderheid, geven wij eigenlijk 8% van de bevolking een heel grote bevoegdheid. Dan zit je toch eigenlijk op het niveau van een heel ruime steekproef. Ik vraag de indieners niet om enorm hoog te gaan zitten. Als wij 60% of 70% gaan

vragen, kunnen wij het vergeten. Dat halen wij niet eens bij de Statenverkiezingen. Ik zou toch heel dringend willen verzoeken om het percentage van 15% te verhogen naar 25%. Ik weet dat je op elk percentage kunt afdwingen, maar dan is beter aan te geven dat een referendum op basis van 25% ook een duidelijk advies is. Ik ga de indieners niet chanteren en zeggen dat wij het voorstel niet zullen steunen als zij dit niet doen, maar ik moet dan wel heel nadrukkelijk in overleg met mijn fractie over de vraag wat wij uiteindelijk zullen doen. Als zij bereid zijn dit te veranderen, zullen wij zonder meer dit voorstel steunen.

Mevrouw *Wijnands* (PvdA): Voorzitter! Ik zal mijn bijdrage kort houden aangezien wij aansluiten bij de argumenten van de VVD en het CDA.

Vandaag wil de PVV de mogelijkheid creëren om in Brabant referenda uit te schrijven; een sympathiek voorstel want wie kan er nu tegen meer democratie zijn? Maar schijn bedriegt soms. Democratie is volgens de PvdA méér dan dat de meerderheid beslist. Democratie vraagt om een belangenafweging. En dat is precies waarvoor wij als Statenleden een mandaat hebben gekregen van de Brabantse kiezer.

In het voorliggende voorstel kan 0,75% van de Brabanders een referendum uitschrijven en kan vervolgens 15% van de Brabanders hun wil opleggen aan de rest van Brabant. Hoe democratisch is dat? Anders gezegd: 15.000 Brabanders kunnen de hele provincie dwingen een uitspraak te doen over een probleem in hun buurt. Hoe wenselijk is dat? Willen wij daarvoor zo veel geld uittrekken?

Is het niet de taak van volksvertegenwoordigers om actief hun oor te luisteren te leggen om te weten wat er speelt en op basis daarvan naar eer en geweten een besluit te nemen in het belang van heel Brabant? Wat de PvdA betreft wél en dat proberen wij dagelijks in de praktijk te brengen. Wij leggen daarvoor actief verantwoording af aan onze kiezers. Wie lid is van de PvdA praat bij ons gewoon mee over de koers van de partij.

Voorzitter. Voor ons is het vierjaarlijkse referendum dat wij nu kennen afdoende en wij zullen het voorstel van de PVV dan ook niet

steunen.

Mevrouw *Spierings* (D66): Voorzitter! Referenda. D66 is in het algemeen voor referenda, maar dit voorstel stuit bij ons op drie grote bezwaren. Ten eerste het raadplegend referendum. Een referendum is bedoeld om de burger, om het volk invloed te geven. Het initiatief moet voor ons dus bij het volk liggen en niet bij Provinciale Staten. Wij zijn dus wel voor een raadgevend referendum en niet voor een raadplegend referendum.

Zoals al is betoogd door o.a. mevrouw Kerkhof van het CDA hebben Provinciale Staten meer dan voldoende mogelijkheden om het volk om raad te vragen. Een raadplegend referendum wordt voor ons een opportunistisch middel om de bevolking om oppositieredenen te mobiliseren. Ik zal dat illustreren. Stel dat wij hier een coalitie hadden waar de VVD niet in had gezeten, dan zou die fractie bij elk voorstel dat haar niet aanstond en wat in aanmerking zou komen voor een referendum, zonder steun van andere partijen alleen een referendum kunnen aanvragen; iedere keer zes tot acht maanden vertraging. Dat zien wij niet zitten.

Ons tweede bezwaar betreft de aanvraagdrempel. De SP ging hierop al in. Wij vinden dat je niet te lichtvoetig met een aanvraag voor een referendum moet omgaan. De aanvraagdrempel is al verhoogd van 0,25% naar 0,75% maar wij vinden dat die naar 2% zou moeten.

Het derde punt dat bij ons op bezwaren stuit en waarop de SP ook al is ingegaan, betreft de opkomstdrempel. Wij vinden dat de opkomst minimaal 40% moet zijn. Bij de beantwoording van de vragen in de commissie gaf de PVV als tegenargument dat er geen sprake kan zijn van bewust niet opkomen door tegenstanders. Wij vinden dat een non-argument. Er is altijd een groot deel bij de tegenstanders dat zijn stem wél wil laten horen. Op het moment dat er voldoende voorstanders zijn, haal je makkelijk een drempel van 40%. Als die niet gehaald wordt, is het blijkbaar niet belangrijk genoeg voor de Brabantse bevolking. Ik vraag de indieners of zij bereid zijn hun voorstel te amenderen om onze bezwaren weg te nemen.

Tot slot wil ik nog opmerken dat niet al onze vragen helemaal zijn beantwoord door de fractie van de PVV. Die fractie weet gewoonlijk als geen ander te verwoorden hoe vervelend het is als de vragen die gesteld zijn aan het college maar half beantwoord worden. De indieners hebben in antwoord op onze vraag over het raadgevend referendum de essentie van onze vraag vermeden. Op mijn vraag waarover wij in het afgelopen halfjaar referenda hadden kunnen houden, is in het geheel geen antwoord gekomen.

De heer *P. Smeulders* (GroenLinks): Voorzitter! Ik heb maar één minuut, dus ik moet het kort houden.

De fractie van GroenLinks complimenteert de fractie van de PVV met dit staaltje van ambtelijk en politiek handwerk. Het schrijven van een initiatiefvoorstel is ontzettend veel werk. Als er dan uiteindelijk een voorstel ligt, vind ik dat een compliment waard. Ook inhoudelijk staat onze fractie positief tegenover het voorstel. Daarvoor zijn twee belangrijke redenen, namelijk dat wij het enerzijds goedvinden om de inwoners van Brabant te betrekken bij wat er in deze provincie gebeurt maar dat anderzijds het mandaat blijft liggen bij de gekozen volksvertegenwoordiging, de Provinciale Staten. Als er een vraag komt vanuit de bevolking of wij wel of niet een referendum uitschrijven, is de beslissing daarover aan ons en bovendien kunnen wij besluiten wat wij met de uitslag doen. Voor mijn fractie zijn dat twee belangrijke redenen om positief tegenover dit voorstel van de PVV te staan.

De *voorzitter*: Ik stel vast dat de heer Krol de zaal al heeft verlaten, dat de Partij voor de Dieren op dit onderwerp niet het woord wenst te voeren en dat de heer Kap vanwege zijn voorgenomen huwelijk elders verkeert. Wij zijn dus toe aan een eventuele reactie van GS. Bij het college bestaat daaraan geen behoefte. Dan stel ik voor de vergadering op verzoek van de fractie van de PVV te schorsen voor kort beraad.

Wij gebruiken die schorsing voor een koffiepauze waarin u een beschuit met muisjes kunt nuttigen omdat de heer Altundal vader is geworden van een

mooie dochter: Lina. Wij feliciteren hem van harte.

(Applaus).

De vergadering wordt van 10.20 uur tot 10.40 uur geschorst.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Voorzitter, collega's, bedankt, bedankt dat u ons voorstel met belangstelling hebt gelezen. Bedankt ook voor de vragen. Die ga ik zo meteen beantwoorden en vooral heel veel dank voor de steun van de fracties van de SP en GroenLinks.

De woordvoerders van o.a. de VVD en het CDA stelden dat dit voorstel een inbreuk zou zijn op ons stelsel van representatieve democratie en dat zij dat een principiële punt vonden. Onze fractie ziet dat anders. Wij vinden de mogelijkheid om een referendum te kunnen houden een verrijking van de democratie. Het is een toevoeging op de bestaande mogelijkheden om de bevolking te raadplegen, haar steun te zoeken en om eens echt te kunnen vragen wat zij hiervan vindt.

Een van de vragen ging over de kosten. Men vond het een veel te dure aangelegenheid. Wij hebben nadrukkelijk aangegeven dat campagnekosten niet vergoed worden in de referendumverordening. Die kosten hoeven niet voor rekening van de belastingbetaler te komen. Als partijen campagne willen voeren, moeten zij zelf die kosten dragen.

Er is gesproken over ouderen zonder internet. Wij zijn voor een experiment met internetstemmen. Wij vinden het een mooi moment om dat te proberen. Voor ouderen die niet over internet beschikken, blijven de huidige mogelijkheden intact.

De SP gaf aan een beetje in de maag te zitten met die drempel van 15% voor de geldigheid van de uitslag. Wij willen de SP tegemoetkomen door die drempel inderdaad naar 25% te verhogen en zullen daarvoor een amendement indienen.

Mevrouw Wijnands van de fractie van de PvdA gaf dezelfde argumenten als de fracties van de VVD en het CDA. Dat verbaast ons een beetje want het is juist de landelijke PvdA die samen met GroenLinks en D66 een initiatiefvoorstel indient

voor een referendumwet. Wij vinden het jammer dat het landelijke standpunt niet wordt overgenomen.

Mevrouw Van Iersel van D66 merkte op bij een raadgevend referendum het gevaar te zien dat elke partij zo maar om een referendum kan verzoeken. Dat is nadrukkelijk niet aan de orde. Als vanuit PS een voorstel voor een referendum wordt gedaan, moet dat gesteund worden door de meerderheid van PS. Daarmee heeft het dus een heel brede basis.

Mevrouw *Spierings* (D66): Voorzitter! Het wordt bijna een juridische discussie. In artikel 7, lid 2, sub d staat: "Het verzoek wordt ondersteund door ten minste 1/5 van het aantal leden waaruit Provinciale Staten bestaan. Vervolgens staat in artikel 8: beslissing op het verzoek: "Provinciale Staten besluiten tot het houden van een raadgevend referendum indien voldaan is aan de artikelen 2 en 7." Als ik dan de toelichting lees die de PVV hierop heeft geschreven, betekent artikel 8, lid 1: "Het besluit tot het houden van een referendum is een gebonden besluit. Dat wil zeggen dat Provinciale Staten een verzoek niet kunnen weigeren indien is voldaan aan alle in deze verordening gestelde vereisten." Ik wil hierop een uitleg.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Voorzitter! Als er in het geval van een raadgevend referendum voldoende verzoeken komen vanuit de bevolking voor het houden van een referendum, wordt er gewoon besloten tot het houden van een referendum. Een raadgevend referendum kan geagendeerd worden door 1/5 van onze Staten, maar de Staten besluiten bij meerderheid.

Mevrouw *Spierings* (D66): Volgens mij staat dat hier niet. Ik heb met een aantal fractievoorzitters naar deze teksten gekeken en gevraagd wat er volgens hen stond. Er is grote verwarring over. Ik wil graag een verduidelikend amendement op dit punt, want het is gewoon te onduidelijk.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Wij nemen dat punt mee.

Mevrouw Spierings vroeg ook welke onderwerpen het afgelopen anderhalf jaar referendabel geweest zouden zijn. Het antwoord is: geen enkel.

Ik wijs op een voorbeeld uit het verleden: de verkoop van Essent. Dat was een zeer belangrijke Brabantse kwestie. Dat hadden wij nu een belangrijk onderwerp gevonden voor een referendum. Het zou ook kunnen in het geval van zeer grote herindelingen of iets dergelijks.

Als ik vragen nog niet beantwoord heb, hoor ik dat graag. Ik zou het nu hierbij willen laten, voorzitter.

De *voorzitter*: Door het lid mw. Van der Kammen wordt het volgende amendement voorgesteld:

*"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering
bijeen op 21 september 2012,*

besluiten:

- *het genoemde opkomstpercentage van 15% te verhogen naar 25% en dit op te nemen in de verordening."*

De *voorzitter*: Dit amendement maakt onderwerp uit van de beraadslaging en krijgt nr. A1.

Is er behoefte aan een tweede termijn?

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Voorzitter! Wij hebben geen behoefte aan een tweede termijn.

Mevrouw *Kerkhof-Mos* (CDA): Voorzitter! Mijn fractie ook niet.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Ik dank de PVV voor het ingediende amendement. Wij zullen dat van harte ondersteunen. Het indienen van dit amendement is voor ons ook reden om in te stemmen met het voorstel.

Mevrouw *Wijnands* (PvdA): Voorzitter! Het landelijke voorstel waarover mevrouw Van der Kammen sprak, gaat over een correctief referendum en hier gaat het om een raadgevend en een raadgevend referendum. De stellingname van de PvdA verandert niet.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Nu begrijp ik het niet, want mevrouw Wijnands heeft zich aangesloten bij vorige sprekers en zei dat het een

inbreuk was op de parlementaire representatieve democratie om een raadgevend en raadgevend referendum te organiseren, maar nu hoor ik haar wel pleiten voor een correctief referendum. Een correctief referendum zegt nu juist dat niet de Staten beslissen maar de bevolking. Ik kan het niet meer volgen.

Mevrouw *Wijnands* (PvdA): Ik pleit niet voor een correctief referendum, ik geef alleen aan dat dit het standpunt is van de landelijke PvdA.

De heer *Heijmans* (SP): Daar bent u het niet mee eens, mevrouw Wijnands? Dat is duidelijk.

Mevrouw *Spierings* (D66): Voorzitter! Ik wacht graag even de amendementen af.

De heer *P. Smeulders* (GroenLinks): Voorzitter! Wij hebben geen behoefte aan een tweede termijn.

De *voorzitter*: Ik constateer dat bij het college geen behoefte bestaat om te reageren.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Voorzitter! Wij willen graag de gelegenheid krijgen om een verduidelijkend amendement op te stellen.

De *voorzitter*: Ik stel voor dat u daarbij zo veel mogelijk tempo maakt.

Wij zouden de besluitvorming ook even kunnen opschorten en de andere punten eerst afwerken. Is dat een manier, of bent u in tien minuten klaar?

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Voorzitter! Wij vinden het beter om het meteen af te werken.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Zou ik nog een ander voorstel mogen doen, voorzitter?

Ik heb zojuist heel duidelijk onze intentie en bedoeling uiteengezet. Is dat voldoende voor D66?

De *voorzitter*: Ik meen begrepen te hebben dat mevrouw Spierings van de fractie van D66 zojuist heeft gezegd dat zij nog wacht op het amendement. Ik zie mevrouw Spierings knikken. Dat is dus het geval.

De vergadering wordt van 10.55 uur tot 11.05 uur geschorst.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Voorzitter! De inhoud van het tweede amendement komt tegemoet aan het bezwaar van de fractie van D66 en geeft een verduidelijking. Mevrouw *Spierings* stelde dat volgens artikel 8 geen meerderheid in PS nodig is om een referendum te kunnen organiseren. Wij stellen in het amendement dat er een meerderheid in PS nodig om te besluiten het verzoek om een referendum te honoreren.

De tekst luidt: "Indien aan de voorwaarden is voldaan zoals geformuleerd in de artikelen 2 en 7, stemmen PS over het houden van een referendum. Enkel bij meerderheid wordt tot het houden van een referendum besloten." Ik hoop dat dit voldoende is. Mochten er nog vragen resteren, dan hoor ik die graag.

De *voorzitter*: Door het lid mw. Van der Kammen wordt het volgende amendement voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 21 september 2012, besluiten:

- Artikel 8 lid 1 als volgt te wijzigen:

Indien aan de voorwaarden is voldaan zoals geformuleerd in artikelen 2 en 7, stemmen PS over het houden van een referendum. Enkel bij meerderheid wordt tot het houden van een referendum besloten."

De *voorzitter*: Dit amendement maakt onderwerp van beraadslaging uit en krijgt nr. A2.

Ik kijk even naar de leden van uw Staten. Heeft de VVD behoefte om een nadere reactie te geven?

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Voorzitter! Wij hebben het tweede amendement nog niet.

De *voorzitter*: Amendement A2 wordt nu rondgedeeld. U kunt het ook al op de I-pad vinden.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Als u het goed vindt, wil ik graag twee minuten schorsing hebben.

De *voorzitter*: Dat vind ik goed.

De vergadering wordt twee minuten geschorst.

De *voorzitter*: Ik stel voor om een kort rondje langs de fracties te maken en te kijken of de toelichting voldoende is en of alle vragen beantwoord zijn. Ik vraag u dus of u nog wilt reageren. Daarna kunnen wij tot besluitvorming overgaan.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Voorzitter! Wat ons betreft kunnen wij tot besluitvorming overgaan.

Mevrouw *Kerkhof-Mos* (CDA): Akkoord, voorzitter.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Dank u wel, ik heb geen behoefte om nog te reageren.

Mevrouw *Wijnands* (PvdA): Nee, voorzitter, dank u wel.

Mevrouw *Spierings* (D66): Voorzitter! Het is rijp voor besluitvorming.

De heer *P. Smeulders* (GroenLinks): Dank u, voorzitter.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Goed voor besluitvorming, voorzitter.

De *voorzitter*: Mevrouw Van der Kammen, uw antwoorden op de vragen zijn zodanig helder geweest dat wij nu tot besluitvorming kunnen overgaan.

Wij beginnen met de stemming over de amendementen en daarna over het voorstel.

In stemming komt amendement A1.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Tegen.

Mevrouw *Kerkhof-Mos* (CDA): Tegen.

De heer *Heijmans* (SP): Voor.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Voor.

Mevrouw *Wijnands* (PvdA): Tegen.

Mevrouw *Spierings* (D66): Tegen.

Voorzitter. Het percentage is voor ons nog onvoldoende hoog.

De heer *P. Smeulders* (GroenLinks): Voor.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voor.

Aangezien het een voorstel van de initiatiefnemer zelf is, nemen wij het over.

De *voorzitter*: De leden van de fracties van 50PLUS en OSN zijn afwezig. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de PvdA en D66 tegen dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is verworpen.

In stemming komt amendement A2.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Tegen.

Mevrouw *Kerkhof-Mos* (CDA): Tegen.

De heer *Heijmans* (SP): Voor.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Voor.

Mevrouw *Wijnands* (PvdA): Tegen.

Mevrouw *Spierings* (D66): Voor.

Voorzitter. Dit lost een technische fout in het voorstel op.

De heer *P. Smeulders* (GroenLinks): Voor.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voor.

Voorzitter. Aangezien het een voorstel is van de initiatiefnemer, steunen wij het voorstel.

De *voorzitter*: De leden van de fracties van 50PLUS en OSN zijn afwezig. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA en de PvdA tegen dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is verworpen.

In stemming komt het initiatiefvoorstel nummer 42/12.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Tegen.

Mevrouw *Kerkhof-Mos* (CDA): Tegen.

De heer *Heijmans* (SP): Voor.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Voor.

Mevrouw *Wijnands* (PvdA): Tegen.

Mevrouw *Spierings* (D66): Tegen.

Voorzitter. Geen van de door ons gewenste amendementen en verbeteringen hebben het gehaald.

De heer *P. Smeulders* (GroenLinks): Voor.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voor.

De *voorzitter*: De leden van de fracties van 50PLUS en OSN zijn afwezig. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de PvdA en D66 tegen dit voorstel hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is verworpen.

Mag ik ondanks het resultaat de initiatiefnemers danken voor het feit dat er vanuit het midden van uw leden hier een initiatiefvoorstel in de beraadslagingen gebracht is? Dat komt niet zo vaak voor. Er is hard aan gewerkt en het mag misschien wel even worden gezegd dat er waardering bestaat voor deze inzet.

Nummer 53/12

Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van 30 maart 2012

De notulen worden ongewijzigd vastgesteld.

Nummer 54/12

Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van 11 mei 2012

De notulen worden ongewijzigd vastgesteld.

Nummer 55/12

Ingekomen stukken

De ingekomen stukken worden afgedaan conform het voorstel van de griffier.

Nummer 59/12

Vaststelling bijdragen fractieondersteuning 2011

Nummer 46/12

Derde wijzigingsverordening Financiële beleids- en beheersverordening provincie Noord-Brabant

Nummer 51/12

Onteigening ten behoeve van de Rondweg Oudenbosch (N641)

Deze Statenvoorstellen worden zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

De *voorzitter*: Zoals al eerder aangegeven, is voorstel 48/12 naar achteren op de agenda geplaatst en beginnen we nu met de legesverordening.

Nummer 19/12

Legesverordening Noord-Brabant 2012

De heer *Vissers* (SP): Voorzitter! In eerste instantie dacht ik dat dit voorstel een allesbehalve spannend stuk zou zijn, maar bij nader inzien bleek mij dat er een opvallende verlaging in zit van een aantal leges, met name op het gebied van natuur. Al met al kost het ons een behoorlijk bedrag, zo'n €2,9 mln. Daarom vraag ik het college de voor- en nadelen van kostendekkendheid van onze leges te onderzoeken. Daarbij vraag ik ook om een benchmark met andere provincies.

Wij zullen dit voorstel wel steunen.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Voorzitter! Ik had dezelfde vraag willen stellen.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Allereerst dank ik het college voor de beantwoording van mijn vragen over de nieuwe legesverordening.

De Partij voor de Dieren is nog steeds van mening dat het college niet transparant te werk gaat inzake het verlagen van het tarief van de leges voor het aanvragen van een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998. In het Statenvoorstel voor de nieuwe legesverordening komt naar voren dat het tarief voor de leges voor het aanvragen van een vergunning op grond van de artikelen 16 en 19d van de Natuurbeschermingswet is teruggebracht van €3206 naar €656, dit in verband met een verminderde werklust. Uit de Memorie van Antwoord blijkt echter dat de verlaging te maken heeft met het feit dat sinds de uitspraak van de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 7 september 2011 fors meer vergunningaanvragen binnenkomen. Deze vergunningaanvragen zorgen voor hogere kosten, zo staat in de Memorie van Antwoord. Het college wil deze kosten niet doorberekenen aan de veehouderij.

De *voorzitter*: Wilt u afronden?

De heer *Van der Wel* (PvdD): Wij constateren dat het college zich daarin tegensprekt. Het verlagen van de tarieven is onzes inziens een compromis tussen nalatigheid van de overheid bij implementatie van de vogel- en habitatrichtlijn en de schadebeperking voor agrariërs. Dat mag niet betekenen dat de natuur verder achteruitgaat. De burger zal klagen over schade, de natuur zal niet klagen over de hogere stikstofdepositie.

De heer *Van der Hout* (GS;SP): Voorzitter! Door de uitspraak van 7 september 2011 van de Raad van State zijn nu tienduizenden bedrijven vergunningplichtig in het kader van de Natuurbeschermingswet. Dat betekent dat heel veel bedrijven, waaronder ook veehouders die daarop

niet hadden gerekend en volgens de toen geldende regels geen vergunning hoefden aan te vragen in het kader van de Natuurbeschermingswet, er plotseling mee geconfronteerd werden. Daarnaast kennen wij in Brabant een eigen systematiek, namelijk dat de mensen zich moeten melden voor de depositiebank en wij daar ook leges voor in rekening brengen. Die stapeling van die twee leges vonden wij te veel. Het is voor de veehouders onverwacht dat deze vergunningplicht opduikt en daarom hebben wij gebruik gemaakt van de hardheidsclausule die het mogelijk maakt, geen leges te heffen of die te verlagen. Wij hebben de dubbeling eruit willen halen en wij hebben het niveau van de meldingsplicht qua leges gehandhaafd op €656 en niet op de €3206 van de Natuurbeschermingswet. Dat is inderdaad niet meer kostendekkend, maar het is een in het kader van de hardheidsclausule door GS gedaan voorstel.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Kan de gedeputeerde dan bevestigen dat het zoals ik uit mijn hoofd had berekend een post is van ongeveer €3 mln. die de provincie erop toelegt?

De heer *Van der Hout* (GS;SP): Het hangt ervan af hoeveel aanvragen er binnenkomen. Verder wijs ik erop dat het een tijdelijke situatie is omdat op het moment dat de pragmatische aanpak stikstof, de zgn. PAS, wordt ingevoegd, naar verwachting eind volgend jaar of begin 2014, deze situatie zich niet meer voordoet. Het is dus een tijdelijke situatie.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Tijdelijk €3 mln. uitgeven is €3 mln. uitgeven. De gedeputeerde had het zelf over honderd aanvragen per maand. De verlaging is € 2600 per aanvraag. Dan kom ik uit op €3 mln. Kan de gedeputeerde dat bevestigen? De PAS heeft al verschillende malen op zich laten wachten. Die periode duurt maar voort en elke maand kost het de provincie geld. Hoe moeten we dat zien?

De heer *Van der Hout* (GS;SP): Daar hebt u gelijk in. Het kost geld naarmate er meer aanvragen worden ingediend. Of het €3 mln. per jaar kost?

Op de achterkant van een bierviltje rekenend zal het waarschijnlijk wel kloppen. Het is niet de eerste keer dat de PAS wordt uitgesteld en het wordt wel steeds dringender. Het voorstel vordert ook steeds meer. Ik ga er dan ook vanuit dat het eind volgend jaar of begin 2014 echt wordt ingevoerd.

Mevrouw *Kerkhof-Mos* (CDA): Voorzitter! In aanvulling op de vragen van de heer Van der Wel wil ik bij het college uitdrukkelijk aandacht vragen voor ook de efficiency van het vergunningverleningsproces hier in dit huis. Naar ons idee behoeft dat dringend aandacht.

De heer *Van der Hout* (GS;SP): Dan zult u toch met meer gegevens moeten komen, willen wij kunnen bedenken waar het over gaat.

Mevrouw *Kerkhof-Mos* (CDA): De gedeputeerde heeft dat zelf net al genoemd. Er zit €3 mln. verschil tussen de kosten en de inkomsten. Dat geeft alle aanleiding eens goed naar het proces te kijken. Misschien kunnen we het wel minder bureaucratisch uitvoeren dan nu gebeurt.

De heer *Van Heugten* (GS;CDA): Voorzitter! Er is nog meer in het algemeen gevraagd of nog eens nader onderzoek kan worden gedaan naar de kostendekkendheid van onze leges in relatie tot de kosten die we maken en de tarieven die we berekenen. Dat lijkt mij goed. We hebben met elkaar ook afgesproken dat we voortaan bij de begroting een overzicht geven van de verwachte opbrengsten en de verwachte kosten per onderdeel. Een nader onderzoek op dit terrein naar de kosten van de leges en de opbrengsten lijkt ons goed. Een benchmark lijkt ons ook goed. Overigens, wat de benchmark betreft, wij zijn de enige provincie die überhaupt leges heft in het kader van de Natuurbeschermingswet. Andere provincies doen dat niet. Inmiddels heeft de provincie Drenthe wel besloten, daarmee te beginnen en die heeft een tarief van € 500 daarvoor geïntroduceerd. Met deze gegevens bij de hand lijkt mij de vraag naar een benchmark een goede vraag waar ons college op in kan gaan.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! De gedeputeerde gaf bij de commissievergadering aan dat de hele vergunningverlening kostendekkend moet zijn. Hoe gaat hij nu de kosten, die €3 mln., opvangen? Wie betaalt het nu eigenlijk?

De heer *Van Heugten* (GS;CDA): Nee, de uitleg is anders. Provincies mogen niet meer leges in rekening brengen dan ze kosten maken. Het mag dus niet meer dan kostendekkend zijn. Dat is ook de vraag waar de SP op doelt, namelijk in welke mate wij erin slagen, kostendekkendheid zo hoog mogelijk te krijgen maar toch binnen de wettelijke marge te blijven en niet meer te vragen dan de kosten die we werkelijk maken.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Omdat mevrouw Kerkhof met haar vraag over de efficiency eigenlijk bij deze gedeputeerde moet zijn, wil ik die vraag ook aan deze gedeputeerde voorleggen. Kan hij bij die benchmark ook kijken naar de efficiency? Als de vergunningverlening inefficiënt is, brengt dat hogere kosten met zich mee. Er is dus wel duidelijk een relatie met de kostendekkendheid. Ziet de gedeputeerde een mogelijkheid ook daarnaar te kijken?

De heer *Van Heugten* (GS;CDA): Ik stel me voor dat de benchmark zodanig wordt ingericht dat wij proberen bij de andere provincies na te gaan hoeveel aanvragen zij hebben, hoeveel kosten zij maken en welke legesopbrengsten zij hebben. Als wij dat voor 12 provincies op een rij kunnen zetten, denk ik dat de grote verschillen tussen aanvragen en kosten een indicatie kunnen geven of wij het hier al of niet efficiënt doen. Als dat nog nader onderzoek vraagt zullen wij kijken of de gegevens daarvoor beschikbaar kunnen zijn.

De heer *Heijmans* (SP): Dan wil ik de gedeputeerde danken voor deze toezegging.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Kan de gedeputeerde bevestigen dat een enkele aanvraag voor een milieuvergunning de provincie meer kost dan €656?

De heer *Van Heugten* (GS;CDA): Ik ken de tarieven niet uit mijn hoofd. We hebben in de beantwoording van de vragen ook aangegeven, op welke berekeningen de tarieven zijn gebaseerd. Overigens, het gaat niet per vergunning of cluster van vergunningen. De wet zegt dat het totaal van de leges het totaal van de kosten niet mag overschrijden. Wij proberen dat ook bij de segmenten voor elkaar te krijgen. Bij alle segmenten – verkeersvergunningen, natuurvergunningen en andere soorten vergunningen – proberen wij een relatie te leggen tussen de kosten die we maken en de opbrengsten die daaruit voortvloeien. Ik kan dus niet precies zeggen of het tarief van €656, het tarief van €3206 of het tarief van € 2750 kostendekkend is.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Dan sluit ik mij aan bij de woorden van mevrouw Kerkhof. Als de gedeputeerde het niet weet, moet hij er maar eens goed naar kijken. Wij nemen er dan graag nota van wat voor een individuele aanvraag de kosten zijn.

De heer *Van Heugten* (GS;CDA): Dan verwijs ik naar de antwoorden op de vragen die de heer Van der Wel zelf heeft gesteld. Daar zit namelijk de berekening achter van het aantal geschatte uren en de kosten. Wij weten wat een mensoor kost en wij weten hoeveel vergunningen wij gaan verlenen. Dus kunnen we inschatten, hoeveel uur we eraan kwijt zijn. Die optelsom staat gewoon in de begroting. Ik ken ze niet uit mijn hoofd. Men kan ze nalezen in de begroting.

De heer *Ten Harmsen van der Beek* (VVD): Voorzitter! De fractie van de VVD was even bezorgd dat wij de vraag van de SP om de wenselijkheid van de kostendekkendheid nader te bestuderen, zodanig zouden moeten interpreteren dat er misschien een plus op zou worden gedaan. Ik had gehoopt dat de gedeputeerde dat zou ontkennen, maar nu hoor ik hem zeggen dat binnen de wettelijke mogelijkheden van kostendekkendheid zal worden geprobeerd de opbrengsten zo hoog mogelijk te maken. Ik zou namens de VVD willen vragen of hij dat wil

omdraaien. Wij zijn voor verlaging van de administratieve lastendruk en wij zouden die administratieve lastendruk zo laag mogelijk willen laten zijn.

De heer *Van Heugten* (GS;CDA): Laten we elkaar niet misverstaan. Ik heb aangegeven dat we binnen het wettelijk kader moeten blijven. Het is vervolgens een goed gebruik te proberen tot een realistische kostenraming te komen en de leges daarop af te stemmen. Als dat vervolgens leidt tot tariefaanpassingen, komen we bij de Staten, want het zijn de Staten die de tarieven vaststellen, zoals ook nu wordt gedaan. Als de Staten dan zeggen dat de tarieven hoger moeten zijn omdat de kostendekkendheid te laag is, dan is dat een inzet van de Staten. Wij hebben laten zien met de beantwoording en de bijlagen bij de begroting, op welke kostenberekeningen de legestarieven nu zijn gebaseerd.

De heer *Ten Harmsen van der Beek* (VVD): Voorzitter! Voor de goede orde, wij zijn duidelijk geen voorstanders van een verhoging van de kostendekkendheid. Ik zou mij eerder willen aansluiten bij het pleidooi van mevrouw Kerkhof en haar fractie om in het kader van de efficiency te kijken of we de kostendekkendheid en de kosten omlaag kunnen brengen.

De heer *Heijmans* (SP): Hier gebeurt toch iets vreemds. Ik hoop dat er sprake is van begripsverwarring. U pleit voor een zo laag mogelijke kostendekkendheid. Ik zou het begrijpen als u pleit voor zo laag mogelijke kosten, maar vervolgens wel kostendekkendheid. Als u pleit voor zo laag mogelijke kostendekkendheid, gaan we gewoon subsidie geven. Daar bent u toch niet voor.

De heer *Ten Harmsen van der Beek* (VVD): Die semantische discussie hoeven we niet te voeren. De heer Heijmans heeft gelijk. Als ik die woorden door elkaar heb gehaald, wil ik dat best toegeven. Wij pleiten voor zo laag mogelijke kosten. In kostendekkendheid zit kennelijk een bandbreedte. We kunnen de kosten en de kostendekkendheid verlagen door zo efficiënt mogelijk te werken.

Daar zijn we een groot voorstander van.

De *voorzitter*: Dan is er nu gelegenheid voor een tweede termijn.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Als fractie van de Partij voor de Dieren begrijpen we dat in het kader van de redelijkheid en de billijkheid niet van de burger mag worden verwacht dat extra kosten van deze situatie aan hem worden doorberekend. Wij zijn echter wel van mening dat door verlaging van de leges voor deze vergunningen er een start wordt gemaakt met de mogelijkheid van nieuwe vergunningen die tegen een laagdrempelig niveau kunnen worden aangevraagd. Deze situatie zal zorgen voor meer activiteit in veeteelt en landbouw en een stijging van de stikstofdepositie in Brabant en daarbuiten. Ook blijft de legalisering van agrarische bedrijven door het uitgeven van deze vergunningen zorgen voor een onacceptabele mate van stikstofdepositie in Brabant. Wij zijn van mening dat de natuur niet het slachtoffer mag worden van de nalatigheid van het rijk en dat gebeurt nu wel door het verlagen van genoemde leges.

Voorzitter, als fractie van de Partij voor de Dieren stellen we voor omdat het gaat om €2,9 mln. en er toch veel onduidelijkheden zijn, dit voorstel aan te houden en nogmaals in de commissie te bespreken, met name op dit onderdeel. Ik vraag hiervoor steun aan de andere fracties.

De *voorzitter*: Dit is een voorstel van orde. Ik kijk rond om te zien of u steun krijgt.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Voorzitter! Gelet op het grote financiële aspect steunen wij het voorstel.

De heer *P. Smeulders* (GroenLinks): Ook wij steunen het voorstel. Wij zijn wel geschrokken van wat de heer Van der Wel hier inbracht en wij vinden dat we daar goed met elkaar over moeten praten.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voorzitter! Ook wij steunen het voorstel.

De heer *Ten Harmsen van der Beek* (VVD): Voorzitter! Wij hebben geen behoefte aan uitstel en willen het voorstel nu afhandelen.

Mevrouw *Keijzers-Verschelling* (CDA): Ook wij hebben geen behoefte aan uitstel, voorzitter.

De heer *Visser* (SP): Ook wij hebben geen behoefte aan uitstel.

Mevrouw *Wijnands* (PvdA): Geen behoefte aan uitstel.

De voorzitter: Ik stel vast dat er geen meerderheid voor dit voorstel is.

In stemming komt Statenvoorstel 19/12.

De heer *Ten Harmsen van der Beek* (VVD): Voor.

Mevrouw *Keijzers-Verschelling* (CDA): Voor.

De heer *Visser* (SP): Voor.

Wij nemen genoeg met de toezegging van het college dat het onderzoek zal doen.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Voor.

Wij zijn op zich voor het voorstel. Het financiële aspect dat hier werd genoemd, baart ons wel zorgen. Wij zien een discussie over de efficiency heel graag tegemoet.

Mevrouw *Tetteroo* (PvdA): Voor.

Wij sluiten ons aan bij de SP en de PVV.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voor.

Met dezelfde stemverklaring als de vorige sprekers.

De heer *P. Smeulders* (GroenLinks): Voor.

Met dezelfde stemverklaring als de vorige sprekers.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Tegen.

De voorzitter: De leden van de fracties van 50PLUS en de OSN zijn afwezig.

Ik stel vast dat de fractie van de PvdD tegen dit voorstel heeft gestemd en de aanwezige leden van

de overige fracties ervoor, zodat het is aangenomen.

Ik stel voor dat de toezeggingen van beide gedeputeerden door de commissievoorzitter worden bewaakt en te zijner tijd tot nadere gedachtewisseling in de commissie zullen leiden.

Nummer 43/12

OV-visie Brabant: vraaggericht, verbindend, verantwoord

De heer *Wijers* (VVD): Voorzitter, collega's. In eerste instantie leek het een hamerstuk maar op het laatste moment hebben we toch besloten een bijdrage te leveren. Voorligt ter vaststelling de OV-visie Brabant. De visie beschrijft de ambities en speerpunten voor het Brabants OV in de periode 2012-2025. De VVD onderschrijft het merendeel van deze ambities, maar is toch niet gelukkig met deze visie. Wat de VVD betreft is de belangrijkste ambitie, de ambitie om in deze periode af te komen van het huidige stelsel van vaste lijnverbindingen met een lage kostendeckingsgraad. Door vaste lijnverbindingen met te weinig passagiers verdwijnen jaarlijks tientallen miljoenen euro's gemeenschapsgeld in het luchtledige. Niet alleen zal de gemeenschap zich deze verspilling op termijn niet meer kunnen veroorloven, deze dagelijks in de vorm van lege bussen voor iedereen waarneembare verspilling van gemeenschapsgeld tast ook de geloofwaardigheid aan van de politici die hiervoor verantwoordelijk zijn. Iedereen is het erover eens dat daarom vaste lijnen met een te lage bezettingsgraad moeten worden vervangen door vraaggericht maatwerk. Dit is ook een van de ambities van de voorliggende nota.

De vraag waar het om draait is, hoe krijg je dat nu voor elkaar. De voorliggende visie kiest er – kort zakelijk weergegeven – voor, om eerst maar weer eens deze lijnen voor acht of tien jaar aan te besteden aan een zeer beperkt aantal vervoerders. Tijdens de duur van deze concessie zal dan in strategische, tactische en operationele werkgroepen worden gezocht naar vraaggerichte alternatieven. Deze werkgroepen worden bemand

door alle belanghebbende partijen, partijen met per definitie tegengestelde belangen. De VVD vreest dat dit systeem vooral zal leiden tot veel gepraat maar niet tot alternatieven. Gesteld al dat men desondanks slaagt in het vinden van een vraaggericht alternatief, rijst het volgende probleem. De betreffende lijn is dan immers voor acht tot tien jaar aanbesteed en de betreffende vervoerder heeft op de totale kavel ingeschreven uitgaande van een inkomstenstroom uit passagiers en subsidie uit onder meer de betreffende lijn. Opheffing van die lijn zal leiden tot minderwerk. Het zal nog een hele toer worden om een formule te vinden hoe de vervoerder ter zake van dit minderwerk moet worden vergoed. Uit de onlangs in de commissie besproken nota van uitgangspunten blijkt, dat men hier nog niet uit is.

Een andere complicatie bij opheffing van een reeds in concessie uitgegeven lijn zal zijn, dat de betreffende vervoerder voor de totale duur van de concessie zal hebben geïnvesteerd in materieel en personeel om de betreffende lijn gedurende langere tijd te exploiteren. Als de lijn wordt opgeheven ontstaat direct een niet onaanzienlijke schade door het alsdan overtallig geworden materieel en personeel. Het zal nog een hele toer worden om een formule te vinden hoe de vervoerder ter zake van deze schade moet worden gecompenseerd. Uit de onlangs in de commissie besproken nota van uitgangspunten blijkt, dat men hier nog niet uit is.

Op grond van deze constatering vreest de VVD dat op deze manier op een aanvaardbare termijn de beoogde kanteling van aanbodgestuurd naar vraaggestuurd maatwerk niet zal worden gerealiseerd en dat de kans op een echt innovatieve aanpak wordt gesmoord in mooie plannen die niet zullen worden gerealiseerd. De VVD vindt, dat als je van plan bent bepaalde vaste lijnen te vervangen door vraaggericht maatwerk, je niet moet beginnen met die lijnen dan voor acht tot tien jaar aan te besteden. Opheffing van zulke lijnen zal daardoor stuiten op zoveel complicaties, dat er weinig van terecht zal komen. We hopen natuurlijk oprecht dat het allemaal wel zal lukken, maar gevolg is dat we op zijn minst het risico lopen dat we over acht jaar geen meter zijn opgeschoten

en dat wij weer voor dezelfde keuze worden gesteld als nu: er zijn nog geen uitgewerkte alternatieven en dus gaan we maar door op de oude weg. De VVD vindt dit buitengewoon jammer en eigenlijk beschamend voor een provincie die zich op vele andere terreinen terecht laat voorstaan op haar innovatieve vermogen.

Om ervoor te zorgen dat wij toch op een termijn van zeg maar vier jaar kunnen beschikken over ervaring met echt innovatieve concepten, brengt de VVD een amendement in stelling met als strekking om in een klein gebied alsnog de lijnen met een geringe kostendeckingsgraad buiten de concessie te houden, zodat in dat gebied snel, flexibel en onafhankelijk van de wensen en belangen van de concessiehouder kan worden geëxperimenteerd met creatieve en innovatieve vormen van vraaggericht openbaar vervoer ter vervanging van vaste lijnen met een lage bezettingsgraad. Aangezien in het betreffende gebied de lijnen met een kostendeckingsgraad van meer dan 75% wel gewoon in de concessie worden meegenomen, en bovendien het betreffende gebied tevens wordt ontsloten door een spoorverbinding, blijft in het betreffende gebied een robuuste basis van vast aanbod gestuurd openbaar vervoer gehandhaafd, en blijven de risico's, voor zover daar al sprake van is, beperkt tot het openbaar vervoer dat thans plaatsvindt via de vaste lijnen met een lage kostendeckingsgraad. Ook op deze lijnen is er geen sprake van enig risico. Deze lijnen lopen sowieso nog door tot 1 januari 2015, zodat nog ruim twee jaar de gelegenheid bestaat hiervoor maatgerichte alternatieven te bedenken. Dreigt dit niet te lukken, dan kan alsnog worden besloten één of meer van deze lijnen alsnog als vaste lijn aan te besteden, echter dan niet voor acht jaar maar voor een aanzienlijk kortere periode. Een andere optie is om in dat geval de huidige vervoerder in de gelegenheid te stellen de huidige lijnvoering nog een beperkte tijd voort te zetten. Materieel en personeel zijn er immers al. Het amendement is reeds ruim een week geleden onder alle woordvoerders verspreid en kan dus wat mij betreft hier verder onbesproken blijven en wordt bij dezen ingediend.

Een andere gemiste kans die door de VVD is

geconstateerd, betreft het feit dat er in de voorbereiding onvoldoende aandacht is geweest voor fundamentele en uitgangspunten van het OV-systeem. Zo wordt gesteld dat het OV-systeem van belang is voor de ontsluiting van het platteland, terwijl uit de cijfers blijkt dat slechts 2% van de reizigerskilometers in Brabant wordt afgelegd met het OV over de weg. Er met de natte vinger van uitgaande dat de helft daarvan plaatsvindt in het stedelijk gebied, betekent dit dat op het platteland slechts 1% van alle reizigerskilometers wordt afgelegd met het OV. Indien en voor zover het OV-systeem dus al van belang is voor de ontsluiting van het platteland, geldt dat voor een zeer beperkte groep, te meer als hierbij in aanmerking wordt genomen dat het vervoer van minder validen al via de WMO (Wet maatschappelijke ondersteuning) en de AWBZ (Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten) wordt geregeld.

Een belangrijke ontwikkeling is het fenomeen van de elektrische fiets, waarvoor een aanvaardbare actieradius geldt van 30 km.

Gezien de snelle maatschappelijke, technologische en economische ontwikkelingen is het van belang om minimaal eens in de acht jaar aandacht te schenken aan dit soort fundamentele aspecten en aan vragen als: Voor wie doen we dit allemaal en waarom is het gerechtvaardigd om hier zoveel gemeenschapsgeld in te steken? Wij moeten constateren dat deze discussie er deze keer bij ingeschoten is. Om te voorkomen dat dit de volgende keer weer gebeurt, dient de VVD een motie in, met als strekking het verzoek aan het college om tijdig met een planning te komen waarin voor een dergelijke fundamentele discussie op een tijdig moment tijd en ruimte wordt ingeruimd. Er is ook te weinig aandacht besteed aan een analyse van het huidige systeem. Wat kan daaraan worden verbeterd, enz.? Dat is ook in een motie verwerkt. Die is ruim een week geleden onder alle woordvoerders verspreid en kan wat mij betreft hier verder onbesproken blijven. Ik dien de motie nu natuurlijk wel in.

Voorzitter. Het was officieel geen maidenspeech maar officieus wel, want ik heb nooit bloemen gehad. Iedereen is toch zo vriendelijk geweest om

mij niet te interromperen. Dank u wel.

De voorzitter: Dat lag ongetwijfeld aan de kracht van uw betoog, mijnheer Wijers. U zei het met woorden, maar die bloemen krijgt u nog van ons. Dat beloof ik u.

Mevrouw Arts (SP): Voorzitter! Dan kunt u nog een heleboel bossen bloemen uit de kast trekken, want er zitten hier heel veel mensen die geen bos bloemen hebben gehad bij hun maidenspeech.

De voorzitter: Let op mijn daden!

Door het lid Wijers wordt het volgende amendement voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 21 september 2012, kennis genomen hebbende van Statenvoorstel 43/12 A "OV-visie Brabant: vraaggericht, verbindend en verantwoord" en het gelijknamige ontwerpbesluit 43/12 B, overwegende:

- A. *In de OV- visie wordt ervoor gekozen om vaste buslijnverbindingen met een structureel lage kostendeckingsgraad te vervangen door vraaggerichte maatwerkoplossingen;*
- B. *De OV-visie beoogt dit te bereiken door eerst deze lijnen voor minimaal acht jaar in concessies aan te besteden en om dan tijdens de loop van deze concessies via een nog niet uitgewerkte methodiek deze lijnen op te heffen;*
- C. *Niet uit te sluiten valt dat door deze benadering opheffing van dergelijke lijnverbindingen langer op zich zal laten wachten dan gewenst;*
- D. *Het is van belang om zo snel mogelijk zoveel mogelijk ervaring op te doen met vervanging van lijnen met een structureel lage kostendeckingsgraad door vraaggerichte maatwerkoplossingen, zodat die ervaringen kunnen worden betrokken bij de organisatie van het OV per 2023, waarvan de voorbereiding in ieder geval reeds in 2020 en mogelijk reeds eerder een aanvang zal nemen;*
- E. *In verband hiermee is het wenselijk om in één gebied de lijnverbindingen met een kostendeckingsgraad van < 75% buiten de concessieverlening te houden, zodat hier onder de regie en de verantwoordelijkheid van de provincie snel, flexibel en onafhankelijk van de wensen van een door opheffing in haar belangen getroffen vervoerder, creatief en innovatief kan worden geëxperimenteerd met*

vraaggerichte maatoplossingen als alternatief voor dat soort lijndiensten alsmede met financieringsmethodieken van deze maatoplossingen;

F. De gemeente Bergen op Zoom heeft zich beschikbaar gesteld om mee te werken aan een dergelijke pilot;

G. Indien binnen deze gemeente – en in verband met de representativiteit liefst ook één of twee aangrenzende plattelandsgemeenten – lijnverbindingen met een kostendeckingsgraad van <75% buiten de concessies worden gehouden, kunnen de hierdoor vrijkomende besparingen op de concessieverlening worden ingezet om in dit gebied het OV op alternatieve wijze en in nauw overleg met de lokale bestuurders in te vullen;

besluiten:

aan het onder agendapunt 43/12 B voorliggende concept besluit de volgende gedachtestreepjes toe te voegen:

- voor zover nodig in afwijking van die nota, lijnverbindingen met een kostendeckingsgraad van < 75% binnen de gemeente Bergen op Zoom en zo mogelijk een of meer aangrenzende plattelandsgemeenten buiten de concessieverlening te houden en in dit gebied bij wijze van pilot te experimenteren met alternatieve vraaggerichte maatoplossingen, zulks conform de door de betreffende gemeente(n) aan te geven OV wensen en behoeftes;*
- de hierdoor op de concessieverlening bespaarde gelden in te zetten om de beoogde maatoplossingen te financieren op een zodanige wijze dat voor de betreffende gemeente(s) een substantiële financiële incentive wordt gecreëerd om al hun middelen en inventiviteit in te zetten om de kanteling van niet kostendekkend aanbodgestuurd OV naar meer kostendekkend vraaggestuurd OV tot een succes te maken."*

De voorzitter: Dit amendement maakt onderwerp van beraadslaging uit en krijgt nr. A3.

Door het lid Wijers wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 21 september 2012, kennis genomen hebbende van Statenvoorstel 43/12 A "OV-visie Brabant: vraaggericht, verbindend en verantwoord" en het gelijknamige ontwerpbesluit 43/12 B, overwegende dat:

A. Voor de voorbereiding van de organisatie van het OV per 1 januari 2015 grosso modo vier jaar is uitgetrokken, te weten 2011 ambtelijke voorbereiding, 2012 politieke

besluitvorming, 2013 implementatie politieke besluitvorming (concessieverlening) en 2014 voorbereiding concessiehouders;

B. In deze systematiek en/of tijdsplanning onvoldoende aandacht is besteed aan een analyse van het thans vigerende stelsel. Tevens was maar weinig ruimte voor een brede politieke discussie over de fundamentele uitgangspunten voor het nieuwe per 1 januari 2015 voorgestelde OV-systeem;

C. Het gezien de snelle en nog steeds versnellende maatschappelijke, technologische en economische ontwikkelingen van de tegenwoordige tijd van belang is dat ter gelegenheid van de voorbereiding van de organisatie van het OV per 1 januari 2023 Provinciale Staten ruimschoots de gelegenheid wordt geboden om zich op basis van gedegen objectieve informatie en een analyse van het alsdan vigerende stelsel te (her)oriënteren op de fundamentele uitgangspunten en beginselen die aan het alsdan in te voeren OV-systeem ten grondslag dienen te liggen;

D. Mede ook gezien de bestaande cyclus van verkiezing van Provinciale Staten (ca. mei 2015 en mei 2019), zonder nadere actie en met dezelfde planning als thans, dreigt dat wederom geen tijd en aandacht aan deze fundamentele aspecten kan worden geschonken;

verzoeken het college van GS:

- om bij de voorbereiding van de organisatie van het OV per 1 januari 2023 een zodanige planning te hanteren dat voordat wordt begonnen aan de ambtelijke voorbereiding, eerst Provinciale Staten ruimschoots de gelegenheid wordt geboden om zich op basis van gedegen objectieve informatie en een analyse van het alsdan vigerende stelsel te (her)oriënteren op de fundamentele uitgangspunten en beginselen die aan het alsdan in te voeren OV-systeem ten grondslag dienen te liggen en om voor 1 januari 2014 deze planning ter bespreking aan de commissie MF voor te leggen, en gaan over tot de orde van de dag."*

De voorzitter: Deze motie maakt onderwerp uit van de beraadslaging en krijgt nr. M6.

Mevrouw Aarts-Engbers (CDA): Voorzitter! Wij vinden dit een heel belangwekkend moment. Wij gaan de OV-visie vaststellen voor de komende aanbestedings- en concessieperiode. Dit zal geruime tijd het kader zijn waarbinnen een en

ander plaatsvindt. Het is ook belangrijk voor veel mensen in Brabant. Meer dan 120.000 mensen per dag zijn afhankelijk van goed openbaar vervoer in onze provincie. Daarom vinden wij het heel belangrijk dat wij het proces tot nu toe zorgvuldig met elkaar hebben doorlopen. In tegenstelling tot de VVD vindt mijn fractie dat de voorbereidingen heel zorgvuldig geweest zijn. De vorige Staten zijn al in 2010 begonnen om samen met het SRE (Samenwerkingsverband regio Eindhoven) te praten met partijen en belanghebbenden om het beleid te evalueren en de balans op te maken. Wij zijn door de vorige Staten getrakteerd op een mooi testament op het gebied van openbaar vervoer. Zij hebben heel duidelijk de balans opgemaakt, een evaluatie gemaakt en een geactualiseerde visie gepresenteerd die wij meteen na de installatie van de nieuwe Staten in de commissie Mobiliteit hebben besproken. Als er sprake is van veel nieuwe Statenleden is het misschien wel goed om hun iets meer kennis en kunde bij te brengen. Het is immers heel belangrijk dat men weet waarover men praat omdat het een nogal ingewikkelde materie betreft. Wij hebben veel met elkaar gebrainstormd over de Visie. Er zijn inspiratiedagen geweest bij de Verkadefabriek en bij de luchthaven Eindhoven. Het CDA heeft zelf ook een bijeenkomst georganiseerd in De Druiventros waar alle gemeenten en belanghebbenden hun mening konden geven. Wij hebben zo zorgvuldig mogelijk geprobeerd om deze Visie vorm te geven. Wij zullen de motie van VVD dan ook niet steunen. Het budget loopt terug maar wij willen wel de huidige kwaliteit behouden. De klanttevredenheid over het openbaar vervoer in Brabant is groot. Er is ook sprake geweest van een groei van 27%. Wij moeten proberen dit vast te houden. Er moet veel innovatie komen. Dat past ook helemaal in de Agenda van Brabant. De Visie bevat de nodige vernieuwingen. Wij verwachten heel veel van de ontwikkelteams die op verschillende niveaus worden ingesteld. Doordat iedereen constant aan de knoppen zit om een en ander bij te stellen en ook omdat de flexibiliteit gewaarborgd is, kunnen wij de nieuwste ontwikkelingen blijven volgen. Wij verwachten veel van de ontwikkelteams.

Een ander vernieuwend aspect in deze Visie is de opbrengstverantwoordelijkheid van de vervoerder. Dat vinden wij ook belangrijk. Er zit immers veel kennis bij de vervoerder. Hij zit ook dicht bij de klant. De chauffeurs maken de klanten immers iedere dag mee. Zij weten heel goed wat beter kan en wat veranderd moet worden. Zij zijn goed op de hoogte van de technologische ontwikkelingen. Het zal ook een prikkel zijn om efficiënt te gaan rijden. Naar onze mening kan de vervoerder vooral op het kernnet een belangrijke rol vervullen.

Er zit een hiërarchie in het openbaar vervoer. HOV (Hoogwaardig Openbaar Vervoer) is top openbaar vervoer en wij vinden dat dit zeker moet worden uitgebouwd. Dan komen de kernlijnen, de stad- en de streekbuslijnen en dan het aanvullend openbaar vervoer: de buurtbus, de wijkbus en andere oplossingen op maat voor gebieden waar de vraag wat minder is. Wij hebben hierover nog een vraag aan het college. In de nota van uitgangspunten is afgesproken dat bij zogenaamde optionele lijnen kan worden gekeken naar maatwerkoplossingen als blijkt dat het gebruik van deze lijnen erg afneemt. Daardoor zou budget vrijvallen.

De *voorzitter*: Mevrouw Aarts, u hebt nog een halve minuut.

Mevrouw *Aarts-Engbers* (CDA): Wij willen daaraan twee voorwaarden verbinden. De eerste is dat vervoer bereikbaar en betaalbaar moet blijven voor de Brabanders en de tweede is dat de vrijkomende middelen besteed worden binnen het openbaar vervoer. Kan de gedeputeerde hierop nog even ingaan?

Wij zullen samen met twee andere partijen moties indienen. Zij zullen die toelichten.

Voor het overige steunen wij de OV-visie en wij wensen GS veel succes bij de aanbesteding en de verdere uitwerking.

Mevrouw *Arts* (SP): Voorzitter! Wij moeten vandaag de OV-visie vaststellen; een stuk dat samen met het SRE is opgesteld en dat de komende tien jaar de uitgangspunten van het

busvervoer in Noord-Brabant regelt.

De uitgangspositie voor de OV-visie is niet gunstig: het aantal reizigers groeit, zegt de nota, maar we moeten meer doen met minder geld want de BDU (Brede Doeluitkering) van het Rijk en de provinciale bijdrage worden ieder jaar iets minder. In de visie wordt er heel ambitieus van uitgegaan dat door verdere reizigersgroei de kosten-dekkendheidsgraad verhoogd kan worden van 55% naar 65%. Reizigersgroei is wat ons betreft een prima streven, maar stelt hoge eisen aan de hele keten en alle partijen die erbij betrokken zijn. Alles moet "kloppen".

In 2000 is de Wet personenvervoer aangenomen, waarmee aanbesteding van het openbaar vervoer verplicht werd, dus ook van ons busvervoer. De SP vindt nog steeds dat het openbaar vervoer een overheidstaak is en dat die taak in dit geval verder gaat dan "regie voeren". Daarom is mijn fractie het niet eens met de keuze in de OV-visie om de opbrengstverantwoordelijkheid en de verantwoordelijkheid voor de tactische ontwikkelingsfunctie bij de vervoerder te leggen. Ook in de inspraakreacties op deze visie kunt u dit regelmatig teruglezen. Wij zullen hierover, zoals reeds aangekondigd in de commissie, een amendement indienen.

Deze visie kiest ten opzichte van de vorige voor een meer vraaggestuurde aanpak. Op zich heeft de SP hier geen moeite mee. Bij een dergelijke aanpak is het wel belangrijk om de vraag en met name de vraag van de potentiële reiziger goed in beeld te brengen. Groei realiseren op de zogenaamde "dikke" lijnen, het HOV en de doorstroommassen zal beslist mogelijk zijn. Maar een systeem is zo goed als zijn zwakste schakel: als het invullen van de "dunne" lijnen met minder passagiers door maatwerk en de aansluit- en overstapmogelijkheden niet klopt en als er gebrekkige reisinformatie is, zal flinke groei niet lukken. Dit moet volgens ons een belangrijk aandachtspunt blijven voor provincie en vervoerder.

In de visie worden de buurtbus en de regiotaxi genoemd om een belangrijke rol in de maatwerkoplossingen op de dunne lijnen te spelen. Wij willen de ondersteuning van de buurtbus goed geregeld hebben. De heer Smeulders van de fractie

van de PvdA zal hierover straks een motie aankondigen.

Wij betreuren het dat voor de regiotaxi een degelijke evaluatie van het systeem nog niet beschikbaar is, terwijl de regiotaxi toch een belangrijke functie als de vangnetoplossing moet vervullen. Er bereiken ons tegenstrijdige geluiden over hoe de regiotaxi functioneert. Dit lezen we ook in de inspraakreacties. Een zorg is ook de slechte bekendheid van reizigers met het systeem. Dat zal zeker een punt van aandacht moeten zijn, want de regiotaxi valt niet binnen de aanbesteding, maar vormt wel een belangrijk onderdeel in de hiërarchie van het netwerk op maatwerkniveau. Mevrouw Aarts heeft daarover zojuist ook al iets gezegd.

Voor de SP is het essentieel dat het OV in Brabant in de nieuwe concessie efficiënt, betrouwbaar en betaalbaar blijft. Immers een grote groep reizigers in het OV, waaronder ouderen en jeugd, heeft vaak geen andere keus. Wat ons betreft mag onder die voorwaarden geëxperimenteerd worden met innovatieve maatwerkoplossingen voor de dunne lijnen om te kijken of we ons geld door een andere route te kiezen (om in bustermen te blijven) zo efficiënt mogelijk kunnen inzetten. Ook wij willen de verzekering van de gedeputeerde dat het eventueel bespaarde geld binnen het OV een andere besteding vindt en niet wegvloeit naar bijvoorbeeld de algemene middelen. Ik verwijs naar pagina 22 van de OV-visie.

Een ander punt van zorg is de positie van het personeel bij een nieuwe aanbesteding. Die moet goed geregeld worden. Dat is belangrijk voor de kwaliteit van ons vervoer, maar ook omdat het busvervoer in Brabant werkgelegenheid betekent. Dit moet een belangrijk aandachtspunt zijn bij de aanbesteding. Daarom dienen wij hierover samen met de PvdA een motie in.

Een uitwerking van deze visie, de Nota van Uitgangspunten, konden wij de afgelopen commissievergadering al bespreken. Wij hebben hierover twee opmerkingen. De variërende concessieduur vinden wij vooralsnog geen goed idee en het omvormen van drie concessiegebieden naar twee vraagt extra aandacht voor het gebied dat opgesplitst gaat worden.

Veel gemeentes vragen in hun inspraakreactie om een duidelijk omschreven plek in de operationele ontwikkelteams, maar ook in het strategische. Wij ondersteunen dat. Ook moet duidelijk zijn hoe de besluitvorming in de teams plaatsvindt en wie het laatste woord heeft. Anders gaat dit niet functioneren. Dat blijft een punt van zorg bij verschillende partijen in deze Staten.

Voor Brabant en de Brabantse economie is het belangrijk dat publiekstrekkingen goed bereikbaar zijn per OV. Dit betekent dat ziekenhuizen, bejaardenhuizen, winkelcentra, toeristische trekpleisters, scholen, maar ook bedrijven-terreinen, etc. zo goed mogelijk via de doorstroommassen bediend worden met frequenties en op tijden die ertoe doen. Dit vraagt om extra aandacht bij de concessie, maar ook goede samenwerking met bijv. besturen en bedrijven via het operationeel ontwikkelteam.

Is het mogelijk om ook de nachtbussen in de concessie op te nemen?

Het succes van de nieuwe concessies zal voor een belangrijk deel afhangen van de vraag of de provincie samen met vervoerder en andere partijen in staat is om elke reiziger in Brabant veilig, efficiënt en betaalbaar op de gewenste bestemming te krijgen. Deze OV-visie biedt daarvoor volop kansen, maar betekent ook dat er hard gewerkt moet worden om in te spelen op steeds wisselende omstandigheden.

De voorzitter: Door het lid mevrouw Arts wordt het volgende amendement voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 21 september 2012, kennis genomen hebbende van Statenvoorstel 43/12 "OV-visie Brabant: vraaggericht, verbindend en verantwoord" en het gelijknamige ontwerpbesluit 43/12, constaterende dat:

- *de OV-visie ervoor kiest de opbrengstverantwoordelijkheid en de tactische ontwikkelingsfunctie primair bij de vervoerder neer te leggen;*

overwegende dat:

- *de kwaliteit van het OV diep ingrijpt op de levens van veel burgers;*
- *de tactische ontwikkelingsfunctie sterk bepalend is voor deze*

kwaliteit;

- *deze burgers het OV daarom als een publieke taak zien, waarvoor de overheid verantwoordelijk is en die daarom onder democratische controle dient te staan;*
- *het aan de markt overlaten van publieke taken in de regel niet werkt;*
- *veel argumenten die op bladzijde 41 en bladzijde 42 aangevoerd worden, ook andersom gehanteerd kunnen worden;*

besluiten:

de OV-visie Brabant te baseren op de volgende tekst, welke de bestaande tekst van subhoofdstuk 6.3 vervangt:

"6.3 Opbrengstverantwoordelijkheid en risico's "

Opbrengstverantwoordelijkheid primair bij de overheid

Ook al ... draagt hiervan (ongewijzigd)

De provincie en het SRE kiezen ervoor om de verantwoordelijkheid voor deze tactische ontwikkeling primair bij de overheid neer te leggen. Dat betekent dat de overheid de ontwikkeling van het OV trekt en hier de vervoerder en derden actief bij betrekt in het ontwikkelteam. In principe zal de opbrengstverantwoordelijkheid in het verlengde hiervan bij de overheid worden neergelegd.

Redenen om voor dit model te kiezen:

- *(Onveranderd)*
- *De vervoerder is commercieel gedreven en wil winst en continuïteit. Als deze drijfveren verkeerd benut worden, is de kans groot dat stijgende reizigersinkomsten, die tot een veel groter dan marktconform rendement leiden, alleen gebruikt worden ten behoeve van de aandeelhouders.*
- *Grofweg de helft van de inkomsten is nog steeds afkomstig van de overheid. Door de exploitatiebijdrage deels af te laten hangen van de prestaties van de vervoerder, bijv. door middel van een bonus-malus regeling, is het mogelijk de vervoerder voldoende prikkels te geven.*
- *Door de risico's bij het aangaan van de concessie en de looptijd ervan voor een aanmerkelijk deel bij de overheid neer te leggen en deze voor de vervoerder binnen de perken te houden, kan een gunstiger concessie worden afgesloten.*
- *De ontwikkelingsfunctie bij de overheid leggen, vergt veel van de overheid qua kennis en capaciteit. Dat is terecht, want daar hoort die kennis ook thuis.*
- *De keuze voor dit model is mede gebaseerd op de ervaringen met de huidige concessies in de provincie Brabant en het SRE*

en de tekst van de OV-visie, anders dan die van hoofdstuk 6.3, en de tekst van Statenvoorstel 43/12A in

overeenkomstige zin aan te passen."

De *voorzitter*: Dit amendement maakt onderwerp van beraadslaging uit en krijgt nr. A4.

De heer *Van den Berg* (PVV): Voorzitter! Efficiënte inzet van belastinggeld slim organiseren. Wat zien wij? Grote lege bussen buiten de spits en sardientjesblikken onderweg naar schoolcomplexen. Het is niet slim en het is niet efficiënt. Wat nu als scholen met een concessiehouder kunnen regelen dat een lokaal touringcarbedrijf een aantal bussen kan leveren, dat er een hele rits extra bussen is voor de spits? Voor wie moeten de bussen een uniforme uitstraling hebben? Waarom geen setje magneetreclame, een bordje voor het raam en een chipkaartlezer aan boord? Op die manier kunnen andere bussen worden ingezet. Er moet ruimte zijn voor lokaal vervoer en voor incidenteel vervoer. Het hoeft allemaal niet vanuit het bestaande busarsenaal. Laat bijvoorbeeld in de daluren maar de leerlingenbusjes rijden. Dat is veel goedkoper, veel beter voor het milieu en ook veel beter voor de beeldvorming. Niemand zit te wachten op grote lege bussen.

Wat doen wij als bijvoorbeeld de Efteling rechtstreekse busdiensten wil regelen en dit aanmelden bij een platform die deze diensten actueel bijwerkt op internet of via apps?

De *voorzitter*: Mijnheer Van den Berg, uw spreektijd is om.

De heer *Van den Berg* (PVV): Ik had twee minuten, voorzitter.

De *voorzitter*: Nee, u had één minuut.

De heer *Van den Berg* (PVV): Ik heb twee minuten doorgegeven.

De *voorzitter*: U mag nog één zin uitspreken.

De heer *Van den Berg* (PVV): Dan ben ik heel vlot. Wij zien het als een gemiste kans. Wij steunen in ieder geval de motie van de heer Wijers om te voorkomen dat het huidige systeem wordt

doorgezet. Excuses, voorzitter, dat de verkeerde spreektijd is doorgekomen. Ik had een zinnig verhaal.

De *voorzitter*: U stond bij de verkeerde halte!

De heer *S. Smeulders* (PvdA): Voorzitter! Zowel het Rijk als de provincie bezuinigt de komende jaren op het OV, iets waar wij niet blij mee zijn en ook niet voor kiezen. Voor ons zijn hervormingen in het OV niet primair bedoeld om te bezuinigen, maar om te hervormen en het OV te verbeteren. Wij vinden juist dat we zorg dienen te dragen voor voldoende middelen om de hoge ambities van deze OV-visie daadwerkelijk kunnen realiseren.

Op hoofdlijnen kunnen wij ons goed vinden in de voorliggende OV-visie. Het uitgangspunt van deze OV-visie is de invoering van een vraaggericht OV. Wij ondersteunen de focus op het bieden van goede kwaliteit op de drukke lijnen, waardoor meer mensen van het OV gebruik zullen maken en het maatschappelijk rendement van het OV toeneemt. Wij hopen dat hierdoor een positieve spiraal in gang wordt gezet en zo veel mogelijk Brabanders kunnen profiteren van de voordelen van het openbaar vervoer.

Er zitten nog meer aspecten in de OV-visie waarover wij erg positief zijn. Zo zijn we blij dat er concretere afspraken met de NS zullen worden gemaakt, waardoor het spoorvervoer beter aansluit op het busvervoer, dat de P&R-voorzieningen en het fietsvervoer naar OV-knooppunten worden verbeterd. Bovendien vinden we het goed dat de gemeenten bij de OV-ontwikkeling worden betrokken in de OV-ontwikkelteams. Wij zijn erg benieuwd wat die aanpak gaat opleveren.

Ook zijn wij zeer tevreden over het feit dat HOV een prominente plek in deze OV-visie heeft. Wij zijn al heel lang een groot voorstander van HOV-ontwikkeling en willen daarom benadrukken dat er ook in het geval van mogelijke bezuinigingen op de BDU voldoende investeringsmiddelen beschikbaar moeten blijven om de HOV-ambities te realiseren. Wij leggen hier een OV-visie vast met hoge ambities terwijl wij niet weten of wij die na 2015 nog kunnen realiseren. Dat heeft natuurlijk onze aandacht. Wij vragen de gedeputeerde in

hoeverre er na 2015 middelen beschikbaar zijn om onze ambities te realiseren en wanneer en uit welke middelen hiervoor geld zal worden gereserveerd.

Hoewel wij positief tegenover deze OV-visie staan, hebben we vanaf het eerste moment dat we hierover spraken twee aandachtspunten benoemd. Zowel mevrouw Aarts als mevrouw Arts heeft deze punten ook genoemd. Dat is goed om te horen. Het gaat om de beschikbaarheid en betaalbaarheid van het openbaar vervoer voor elke Brabander. In het kader van de beschikbaarheid van het OV voor elke Brabander maken we ons zorgen over wat er gebeurt als wij afstappen van basisvoorzieningenniveau en reguliere buslijnen met een lage kostendekkingsgraad worden vervangen door maatwerkoplossingen. Wij willen dat er voor iedere Brabander een openbaar vervoer beschikbaar blijft als reguliere buslijnen worden geschrapt. Openbaar vervoer is immers voor sommige mensen een primaire levensbehoefte. De provincie moet daar aandacht voor blijven houden.

We zijn voorstander van innovatieve oplossingen, maar vinden dat de regiotaxi in principe als primair vangnet moet blijven dienen. We willen de gedeputeerde vragen of de regiotaxi in de nieuwe concessie onverminderd wordt gehandhaafd en of er na 2015 voor elke Brabander een OV-oplossing beschikbaar blijft.

De tarieven van het reguliere openbaar vervoer voor de reiziger worden binnen de concessie vastgesteld, waarbij de vervoerder beperkt de mogelijkheid krijgt de prijzen aan te passen. Dat deze tarieven niet buitensporig zullen stijgen, is dus gewaarborgd, waarmee ook de betaalbaarheid van het reguliere busvervoer is gegarandeerd. De tarieven voor de maatwerkoplossingen die buiten de concessie vallen, staan echter niet vast. Wij willen voorkomen dat de reiziger die wordt geconfronteerd met het schrappen van regulier busvervoer, te maken krijgt met fors hogere tarieven voor de maatwerkoplossingen. Wij vinden het prima dat een keuzereiziger meer betaalt voor luxere maatwerkoplossingen, want dan betaalt hij voor de kwaliteit die wordt geleverd. Als echter in een kleine kern geen regulier busvervoer of

buurtbussen meer beschikbaar zijn, willen we de betaalbaarheid voor de reiziger wel op de een of andere manier garanderen. Het kan niet zo zijn dat een reiziger dan gebruik moet maken van een veel duurdere taxi.

De *voorzitter*: U hebt nog een halve minuut, mijnheer Smeulders.

De heer *S. Smeulders* (PvdA): Ik ga afronden, voorzitter.

We vragen de gedeputeerde om uiteen te zetten hoe de betaalbaarheid van de maatwerkoplossingen wordt gewaarborgd.

Ten slotte wil ik twee moties aankondigen. De eerste motie dienen wij in samen met de SP, het CDA, GroenLinks, D66 en de PvdD. Deze motie gaat over ondersteuning van buurtbusverenigingen. Uit contacten met buurtbusverenigingen blijkt dat het niet altijd goed geregeld is. De vervoerder heeft niet altijd aandacht voor de buurtbusverenigingen, terwijl hij daarvoor wel verantwoordelijk is. Zij moeten voldoende ondersteund worden. Met de 1.200 Brabantse buurtbusvrijwilligers heeft de provincie goud in handen. We dienen de buurtbusverenigingen de aandacht en ondersteuning te geven die zij verdienen.

De andere motie heeft betrekking op de arbeidsvoorwaarden van het personeel van de vervoerder. Uit contacten blijkt dat die niet altijd even goed geregeld zijn.

De *voorzitter*: Door de leden S. Smeulders, mw. Arts, mw. Aarts-Engbers, Bouwman en Van der Wel wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 21 september 2012,

constaterende dat:

- *het personeel van de vervoerder en het personeel van diens onderaannemers de laatste jaren met steeds soberdere primaire (loon) en secundaire (dienstroosters, vakantie-dagen) arbeidsvoorwaarden zijn geconfronteerd;*
- *de vervoerder zodoende extra rendement creëert ten koste van zijn personeel;*
- *de ondergrens van de arbeidsvoorwaarden vastgelegd is in*

CAO's en daarbovenop in overleg tussen vakbonden en de huidige vervoerders aanvullende afspraken gemaakt zijn in de vorm van bedrijfsregelingen (bijvoorbeeld over de dienstroosters);

- in de praktijk OV-ritten soms worden uitbesteed aan onderaannemers, waaronder mogelijk ZZP-ers;*
- de provincie zwaar inzet op de professionaliteit van het personeel;*
- de borging en het onderhoud van de gewenste professionaliteit vast ligt in het personeelsplan dat slechts voor het eigen personeel geldt;*
- de provincie een subsidierelatie aangaat met de vervoerder en dus eisen kan stellen aan het werkgeverschap van de vervoerder en diens relatie met onderaannemers;*

overwegende dat:

- de provincie als concessieverlener een morele verantwoordelijkheid heeft om eisen te stellen aan het werkgeverschap van de vervoerder en diens relatie met onderaannemers;*
- een kwalitatief hoogwaardig en veilig busvervoer gebaat is bij personeel dat tevreden is over de arbeidsvoorwaarden;*
- ook van onderaannemers (eventueel ZZP-ers) dezelfde professionaliteit verwacht mag worden en voor hen dezelfde arbeidsvoorwaarden van toepassing dienen te zijn als voor het personeel dat in dienst is van de concessiehouder;*

dragen Gedeputeerde Staten op het volgende op te nemen in het Programma van Eisen & Wensen:

- de vervoerder dient zich aan de CAO OV en de Wet Personenvervoer 2000 te houden;*
- de bestaande Bedrijfsregelingen gaan mee over naar de nieuwe concessiehouder, tenzij er in nieuw overleg tussen de vakbonden en de nieuwe concessiehouder aangepaste bedrijfsregelingen overeengekomen zijn;*
- de professionaliteitseisen gelden ook voor het personeel van onderaannemers, eventueel ZZP-ers. De borging en het onderhoud ervan worden een verantwoordelijkheid van de concessiehouder;*
- voor ZZP-ers die als onderaannemer van de concessiehouder werken, dient een honorering en een sociaal beleid te gelden dat kwalitatief vergelijkbaar is met wat in CAO's afgesproken is;*
- de vervoerder zal ook beoordeeld worden op de tevredenheid van het personeel en op de relatie met mogelijke onderaannemers,*

en gaan over tot de orde van de dag."

De voorzitter: Deze motie maakt onderwerp van beraadslaging uit. Zij krijgt nr. M7.

Door de leden S. Smeulders, mw. Aarts-Engbers, mw. Arts, mw. Oomen-Peeters, Bouwman en Van der Wel wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op vrijdag 21 september 2012,

constaterende dat:

- er in Brabant +/- 70 buurtbussen rondrijden;*
- deze buurtbussen worden bestuurd door 1200 vrijwillige chauffeurs;*
- elke buurtbuslijn een eigen verenigingsbestuur heeft, gerund door vrijwilligers;*
- veel buurtbusverenigingen van mening zijn dat de vervoerder momenteel onvoldoende aandacht voor de buurtbussen heeft en er niet voldoende ondersteuning wordt geboden door de vervoerder;*
- de ondersteuning aan de buurtbussen bij de vervoerders momenteel niet altijd de hoogste prioriteit heeft;*
- de ondersteuning van nieuwe buurtbusverenigingen door de vervoerder bepaald niet professioneel en gestructureerd verloopt;*

overwegende dat:

- de provincie met de 1200 vrijwillige buurtbuschauffeurs "goud" in handen heeft;*
- het organiseren van een buurtbusvereniging geen last voor de vrijwilligers moet zijn;*
- de buurtbusverenigingen recht hebben op voldoende aandacht van en goede vraaggestuurde ondersteuning door de vervoerder;*
- de kwaliteit van het buurtbusvervoer kan worden verhoogd door professionelere ondersteuning van bestaande en nieuwe buurtbusverenigingen door de vervoerder;*

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- in het Programma van Eisen en Wensen voor de OV-concessieverlening expliciet op te nemen dat er per concessiegebied een centrale ondersteuning voor de buurtbusverenigingen moet komen, waarbij de vervoerder professioneler en pro-actiever ondersteuning zal bieden aan de buurtbusverenigingen;*
- in het Programma van Eisen en Wensen voor de OV-concessieverlening expliciet op te nemen dat nieuwe buurtbusverenigingen op een professionele wijze worden ondersteund door de vervoerder bij het opstarten van hun activiteiten,*

en gaan over tot de orde van de dag."

De *voorzitter*: Deze motie maakt onderwerp van beraadslaging uit. Zij krijgt nr. M8.

Mevrouw *Oomen-Peeters* (D66): Voorzitter! D66 onderschrijft de ambitie om Brabant te ontwikkelen als Europese topregio op het gebied van kennis en innovatie. Een deugdelijk openbaar vervoeraanbod is van essentieel belang voor deze ontwikkeling. Eén van de unieke krachten van onze provincie is het samenspel tussen steden en landelijk gebied. Belangrijk is dat deze verbinding, ook qua openbaar vervoer, blijft bestaan. Dat openbaar vervoer daarom niet kostendekkend is, zien wij als een noodzakelijkheid om deze kracht in stand te houden. Mobiliteit kost altijd geld.

Een ambitieuze verbetering van 55% naar 65% is al in de visie al beoogd. Sommigen zullen zeggen dat dit te weinig is, maar realiteit blijft hoofdzaak.

D66 beseft dat openbaar vervoer geld kost, maar is er ook van overtuigd dat in een beschaafde samenleving dit wel aan de burgers aangeboden moet blijven.

Met de algemene korting die aan ouderen wordt aangeboden, blijven wij problemen houden. Onnodig uitgegeven voordeel aan delen van deze groep die een volwaardige prijs voor een buskaartje gemakkelijk kunnen betalen, zien wij als weggegooid geld. Dat geld kan beter besteed worden, bijvoorbeeld aan de verhoging van de kostendekkingsgraad of aan extra innovatieve maatregelen. Bovendien willen wij van de gedeputeerde weten hoe hij rekening denkt te houden met de verhoging van de AOW-leeftijd.

De verschuiving van opbrengstverantwoordelijkheid bij de vervoerder en het onderschrijven van de beoogde innovatieve ontwikkelingen, steunen wij van harte. De vervoerder dient als ondernemer de ambities van de provincie uit te voeren om uiteindelijk een zo optimaal mogelijk aanbod aan de moderne reiziger te bieden, met goede overstapmogelijkheden en aansluitingen op de treinvertrektijden. Moderne informatievoorzieningen op borden bij de bushaltes, maar ook op de mobiele telefoon.

Romantische ideeën dat daardoor grote groepen

autorijders van het openbaar vervoer gebruik zullen maken, hebben wij niet, maar elke autorijder die overstapt is er één. Vanzelfsprekend is goed functionerend openbaar vervoer van belang om onze regio aantrekkelijk te maken voor kenniswerkers en toeristen.

Wij zijn bijzonder verheugd dat in de visie de HOV-lijn in het N69 project is opgenomen. Wij maken ons wel zorgen over het feit dat de aanbesteding ruimte biedt om pilots uit de concessie te halen. Waarom worden deze pilots niet met de vervoerder overeengekomen? Graag vernemen wij van de gedeputeerde welke gedachte hier achter zit. Uit vorige periodes weten we dat het uitkleden van concessies tot grote problemen kan leiden. De vorige keer ging er van alles mis met de concessieverlening: stakingen, rechtszaken, een onderzoek. Waaruit blijkt dat het nu wel goed zal gaan in dit traject?

De provincie geeft een groot gedeelte van de regie uit handen aan de vervoerder. Er moet een zo goed mogelijk keuze gemaakt worden voor de beste aanbieder. Die moet ook het vertrouwen krijgen om ontwikkeltrajecten aan te gaan en zo tot het best mogelijke openbaar vervoeraanbod in onze provincie te komen. Dit is in ieders belang, niet op de laatste plaats die van de vervoerder zelf. Wij zijn daarom niet voor het amendement van de VVD om pilots ter vervanging van minder aantrekkelijke lijnen buiten de concessie te houden. Geef de vervoerder de mogelijkheid om zijn ondernemerschap te tonen.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Voorzitter! Deze visie is noodzakelijk als uitgangspunt voor het hele proces van aanbesteding van het openbaar vervoer in de hele provincie, inclusief het SRE-gebied. De eerste vraag die aan GS gesteld kan worden, is of de uitslag van de verkiezingen nog van invloed is op deze samenwerking. Naar verluidt staat een en ander nog op losse schroeven.

Wij vinden openbaar vervoer van groot belang voor leefbaarheid, voor bereikbaarheid van grote groepen waaronder ouderen, leerlingen, studenten etc., voor het in toom houden van files, voor het verminderen van de milieudruk en ga zo maar door. Openbaar vervoer moet ook betaalbaar

blijven, met name voor minder draagkrachtigen. Wij willen meer mensen in het OV krijgen. Dat is bij het treinvervoer goed gelukt. Dat zou ook hier moeten gebeuren.

Openbaar vervoer moet in feite beschouwd worden als een maatschappelijke dienst van openbaar belang. Dat impliceert dat aanbesteding niet moet leiden tot cherry picking door vervoerders die alleen de lijnen met een hoge kostendekkendheidsgraad willen hebben. In onze optiek moeten de meest rendabele lijnen de kostendekkendheid van minder rendabele lijnen op het platteland of in de stad compenseren. Hier botsen wij nadrukkelijk met de opvatting van neoliberalen in het algemeen en de VVD en de PVV ter plekke in het bijzonder. Dat is tijdens de commissievergaderingen wel gebleken. Het amendement en de motie van de VVD steunen wij dus niet.

De heer *Van den Berg* (PVV): Voorzitter! De PVV heeft nooit gepleit voor een bezuiniging, de PVV heeft gepleit voor een betere en efficiëntere verdeling van het geld. Ik spreek dus met nadruk tegen dat wij op een andere manier de boel proberen te drukken.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Ik meen mij goed te herinneren dat de standpunten van de heer Wijers en van de heer Van den Berg in de commissie verschillende keren gefileerd zijn, met name op dit punt. Zowel uit de motie als uit het amendement van de VVD blijkt dat men meerdere aanbestedingen wil. Ik kan een voorbeeld noemen. Minister Melanie Schultz heeft recent nog voorgesteld om het stukje spoor tussen Eindhoven en Weert uit de concessie van de NS te halen en apart aan te besteden. Dat vind ik een ramp. Er mag van mij best geëxperimenteerd worden in bepaalde gebieden. Dat is ook gebeurd in het Oosten en in het Noorden van het land met bepaalde concessies, maar dan moet het een combinatie opleveren met het busvervoer en moet er sprake zijn van allerlei voordelen.

Wat gebeurd is in de commissie – en dat weet de heer Van den Berg verdomde goed – is dat hij het standpunt van Wijers ondersteunde. Dat

standpunt was in feite: we moeten overal kunnen experimenteren. Sterker nog, er moet nog een heel onderzoek plaatsvinden naar deze mogelijkheden. Dat werd naar voren gebracht door een aantal wetenschappers, waarvan ik de achtergrond ken.

De heer *Van den Berg* (PVV): Nogmaals, wij pleiten helemaal niet voor een bezuiniging. Wij pleiten ervoor dat we een andere verdeelsleutel maken. Dat is een rendabeler lijn die wij liever als hoofdlijn zien. Die houdt in dat die in een concessie vallen, als het ware geveild worden, en met het geld dat dit oplevert, die onrendabele lijnen apart gegund worden, waardoor het veel flexibeler wordt. Bezuinigen is een heel ander verhaal.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Dat noem ik dus cherry picking. Iets dergelijks zijn we tegengekomen bij bijvoorbeeld de digitale agenda, want daar gaat het er ook om dat de kabels en anderen, die in de dichtbevolkte gebieden bijvoorbeeld al voor glasvezel hebben gezorgd maar in andere gebieden niet. Dat is precies wat er gebeurt bij het aanbesteden van dit soort van processen. De mensen in de regio's worden slecht bediend.

De heer *Wijers* (VVD): Voorzitter! De heer Bouwman is een meester in het verdraaien en het uit z'n verband rukken van uitlatingen. Dat is ook in de commissie al gebleken en daar gaat hij nu mee door.

De VVD heeft met haar amendement exact dezelfde ambitie als die welke in de OV-visie staat, namelijk zwaar verliesgevend openbaar vervoer op dun bezette lijnen vervangen door maatwerk. Alleen, de VVD zegt dat zij in de manier waarop de OV-visie die ambitie wil realiseren met allerlei praatgroepen enz., niet zoveel vertrouwen heeft. Daarom hebben wij gezegd: laten we er een klein stukje buiten houden zodat we zelf snel kunnen schakelen. Dat is alles. Dat heeft met het belang van de ontsluiting van het platteland niets te maken. Die woorden zijn dus gewoon niet correct.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): In het

amendement wordt ook opgeroepen te experimenteren in een bepaald gebied, in dit geval Bergen op Zoom. Daar hebben we ook brieven over gekregen. Er is druk op uitgeoefend en er is al lang door de gedeputeerde aangegeven dat een aantal dingen niet kunnen. Je kunt niet in een gebied waar een OV-aanbesteding is, daarnaast nog experimenteren. Dat zou er van te voren uit gehaald moeten worden. Dan krijg je versnippering, zoals ik heb aangegeven, en dat wil ik niet hebben.

De heer *Wijers* (VVD): Voorzitter, wat dat laatste betreft: maatwerk valt niet onder de definitie van openbaar vervoer. Het is dus absolute onzin om te verwachten dat in een gebied waar een grote lijn wordt uitbesteed, de provincie iets niet op een andere manier kan regelen.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Maatwerk valt buiten de concessie. Daar ligt de grens en die is niet vastgesteld in deze OV-visie die we nu behandelen maar die staat in de nota Uitgangspunten voor de aanbesteding van de concessie. We hebben er een eerste gesprek over gehad. In die situatie is het heel belangrijk te bepalen wat het kernnetwerk is. Is dat nu het huidige bestaande netwerk? Er kan elke keer een lijn afgehaald worden en GS kunnen beslissen of ze daar al dan niet mee akkoord gaan, of ze er buiten vallen en of er een meer- of minderwerkregeling voor in de plaats komt etc. Wij hebben daar ook enige zorg over omdat wij willen weten wat dan dat kernnetwerk is.

De context wordt dus gevormd door de teruglopende inkomsten uit de BDU en het verminderde budget van de provincie. Helaas een feit! Om een en ander financieel te houden met maximale dienstverlening wordt voorgesteld te pogen, het aantal passagiers/reizigers te verhogen. Daarom wordt in deze visie gekozen voor meer vraaggericht openbaar vervoer. Daar gaan we mee akkoord. In deze visie zal de opbrengstverantwoordelijkheid derhalve bij de vervoerder komen te liggen. Dat was bij de SRE al gebruik en daar sluiten we ons bij aan. Vervoerders moeten dus op zoek naar reizigers om

die deelskostendekkingsgraad te verhogen en de marges te verbeteren. Dat is de prikkel en ik hoop dat die werkt. De provincie houdt de vinger aan de pols met de strategische ontwikkelfunctie, terwijl de tactische en operationele ontwikkelfunctie verschuiven naar de vervoerder. Alles bijeen een hybride model ten opzichte van het huidige dat moet leiden tot meer reizigers in het OV.

Bij vraaggericht vervoer dringt zich echter de vraag op naar de bepaling van de reële vervoersbehoefte. Door wie en hoe wordt die bepaald? Wat is het basisvoorzieningsniveau? Gaan we dat handhaven? Hoe krijgt het solidariteitsprincipe vorm? Deze vragen worden des te prangender als we met een schuin oog kijken naar die net genoemde nota Uitgangspunten van de aanbesteding zelf.

De body van het OV-busvervoer wordt dus gevormd door het systeem van hoofdassen en voeding en de beoogde concessie omvat het kernnetwerk inclusief buurtbussen maar niet de maatwerkoplossingen aan de onderkant van de markt: regiotaxi, deeltaxi etc. Hier wringt de schoen. De eerste vraag is of het bestaande netwerk in de concessie gaat. Aan GS de vraag of dat zo is, heel precies geduid. Dat is van belang omdat GS die sleutelrol krijgen bij de beslissing of slecht bezette lijnen later uit de concessie gehaald mogen worden. De tweede vraag betreft de uitbouw van het HOV-netwerk. We lezen in de visie dat Brabant inzet op verdere ontwikkeling van routes tussen knooppunten, relatief weinig haltes, hoge frequenties en zoveel mogelijk eigen infrastructuur. Dat alles om kortere reistijden en kwalitatief beter OV te realiseren. GroenLinks stelt GS voor in het denken en ontwerpen van HOV volledig uit te gaan van het eindproduct: een HOV-bus of een HOV-tram of HOV-lightrail. Overgangssystemen zoals gebruik van busbanen en pre-HOV kunnen daarbij een rol spelen, maar een busbaan waar later alle bussen over rijden, betekent dat de HOV-bus slechts een extra busje is en de uiteindelijke voordelen in reistijd en reizigersaantallen niet gehaald worden.

De voorzitter: Mijnheer Bouwman, u hebt nog een halve minuut spreektijd.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Voor deze ontwikkeling is veel geld nodig. De te ontwikkelen HOV-lijnen zijn genoemd in de visie. Daarom bepleiten we dus wederom een ontwikkelfonds OV waaruit deze strategische ontwikkelingen betaald kunnen worden. Dat is van groot belang omdat de pot ontwikkelingsgeld van de provincie leegloopt en het infrastructuurfonds volledig naar asfalt gaat, wat eerst niet de bedoeling was.

Tot slot, de ontwikkelfunctie-OV kan ook aangewend worden voor verdere ontwikkelingen van maatwerkoplossingen aan de onderkant van de markt. Hierover dienen we een motie in. Wellicht schuiven we die, afhankelijk van de beantwoording van GS, door naar de begrotingsbehandeling.

De moties die we gezamenlijk hebben ingediend over personeel, buurtbussen etc. zijn wel helder.

De *voorzitter*: Door het lid *Bouwman* wordt de volgende motie voorgesteld.

“Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 21 september 2012, gelezen hebbend de OV-visie Brabant, Begroting 2012 en de Voorjaarsnota 2012, constaterend dat:

- *door de rijksbezuinigingen en beperkingen van de BDU niet alleen het huidige basisvoorzieningsniveau OV onder druk staat, maar vooral het toekomstige OV-beleid (zie de meerjarenraming 05.02 OV: voor OV-exploitatie €17 miljoen minder m.i.v. 2013 en voor OV-strategische projecten en -beleid gemiddeld €30 miljoen minder m.i.v. 2014);*
 - *met de Voorjaarsnota het tijdstip is aangebroken om ideeën aan te leveren voor fondsvorming en investeringen; overwegende dat:*
 - *openbaar vervoer (OV) nog immer een belangrijke pijler is van het mobiliteitsbeleid van de provincie, zowel voor het platteland als voor de verbinding tussen steden;*
 - *extra geld uit het bestuursakkoord voor komomleidingen én OV ter grootte van €10 miljoen geheel gebruikt wordt voor komomleidingen;*
 - *daarentegen het stimuleren van gebruikmaking van (H)OV urgent blijft en onderdeel van de OV-visie (nieuwe aanbesteding) dient te zijn;*
- spreken uit dat:*

- *het OV kwalitatief verbeterd moet worden (HOV, maatwerk vervoer, innovaties, slimme dienstroosters, voertuigtechnologie, etc.) om klanten te behouden en aan te trekken en dientengevolge extra middelen beschikbaar te stellen voor de realisatie van de vast te stellen OV-visie;*

verzoeken GS:

- *dienovereenkomstig te handelen, het beleid uit te werken en extra middelen te reserveren in de meerjarenbegroting met ingang van 2014 tot 2016 (meerjaren OV-beleid en strategische projecten) ten laste van een op te richten OV-fonds van proportionele omvang, en gaan over tot de orde van de dag."*

De *voorzitter*: Deze motie maakt onderwerp van de beraadslaging uit. Zij krijgt nr. M9.

Het college heeft even tijd nodig om de beantwoording voor te bereiden. Dit kunnen we combineren met de lunch.

De vergadering wordt van 12.25 uur geschorst tot 13.00 uur.

De heer *Van Heugten* (GS;CDA): Voorzitter! Ik dank de fracties voor hun inbreng in eerste termijn over de OV-visie. Ik constateer evenals mevrouw Aarts dat we inmiddels voor de zevende keer met elkaar over de OV-visie praten, in commissieverband drie keer, op werkbezoeken met een inspiratiedag en op aanvullende avonden. Door deze visie nu vast te stellen wordt een goed en zorgvuldig proces afgerond. Een van de uitgangspunten die we met elkaar hebben besproken is dat het goed zou zijn als Brabant één OV-visie kent. Laten we kijken of we dat met het SRE voor elkaar kunnen krijgen. Ik geef de mensen van het SRE mijn complimenten ervoor dat het tot dusverre is gelukt, de OV-visie gezamenlijk als één product vast te gaan stellen. Dat doet mij ontzettend deugd omdat daarmee ook de samenwerking in Brabant wordt beklonken en het een goed voorbeeld is hoe we met elkaar de zaken kunnen oplossen. Daarmee kom ik bij de vraag van de heer *Bouwman* of de verkiezingsuitslagen nog een ander licht kunnen werpen op deze samenwerking. Er lag bij de Kamer een voorstel om de Wgr-plus-gebieden van de plus te ontdoen door de wettelijke taak van

verkeer en vervoer eruit weg te halen en bij de rest van Brabant te voegen. De vraag is wat de informateurs en de formateur straks in een herenakkoord zullen afspreken en hoe de meerderheden in de Kamer zich daarover zullen aftekenen. Welke uitslag er ook komt, het SRE-plus gaat eraf en de taak komt bij de provincie, daar zijn we op voorbereid. Als dat onverhoopt niet gebeurt en het blijft bij de bestaande situatie, dan hebben we in ieder geval voor elkaar dat de samenwerking goed is, dat we elkaar goed kennen en dat we in staat waren in ieder geval samen één visie te vormen. Dat is al een groot winstpunt. Ik zie het dus maar positief, namelijk dat er in de toekomst altijd weer basis is voor een goede samenwerking in Brabant.

Vanwege de beperkte spreektijd ga ik dadelijk snel over naar de amendementen en moties maar vooraf wil ik nog een paar zaken nalopen. In de bijdrage van de heer Wijers leek het alsof het openbaar vervoer slechts een peanootje is in Brabant en het slechts om enkele procenten mobiliteit gaat, waar dan toch wel heel veel geld aan wordt uitgegeven. Dan wil ik de zaken toch even in balans brengen, zoals mevrouw Aarts ook al deed. 50 miljoen buspassagiers per jaar zijn geen peanootjes. Dat kan qua kilometeraantal wel veel minder zijn maar daarmee is het nog steeds substantieel en zeer relevant voor überhaupt de bereikbaarheid en het functioneren van Brabant. Ook werd gezegd dat we het wat het belang van openbaar vervoer betreft de laatste jaren heel goed hebben gedaan in Brabant, alsof we de laatste jaren een slechte concessie zouden hebben gehad waarmee innovatie werd geremd. Het tegendeel is het geval. We hebben het voor elkaar gekregen. Het kostte veel moeite en we hebben er veel menskracht voor nodig gehad en veel kosten voor moeten maken voor marketing en ontwikkeling. Die rolverdeling was een bewuste keuze van ons. Wij zijn in staat gebleken tot een forse groei te komen en een behoorlijke kostendeckingsgraad te bereiken. Ik heb het gisteren nog even opgevraagd bij het IPO: landelijk zit de dekkingsgraad tussen de 50% en 51%, gemiddeld over alle regio's, en wij zitten op 55%, dus een stuk boven het landelijk gemiddelde. Het schrikbeeld dat in deze provincie

alleen lege bussen rondrijden en wij er heel veel geld bij moeten leggen, is dus niet juist. Ook dat er alleen maar bussen rijden waarin je als sardientjes opgesloten zit, is niet juist. In de spitsuren 's ochtends en 's middags is het druk in de bussen maar daarop zijn we ingesprongen. De suggestie van de PVV-fractie was om veel meer in samenwerking met scholen dit soort zaken apart te organiseren. Ik geef aan dat wij de laatste jaren verschillende schoollijnen hebben ontwikkeld met de vervoerder, de gemeenten en de onderwijsinstellingen. Dat geeft al aan dat dit een concessie is die niet stilstaat. Sterker nog, met deze visie gaan we richting een concessie die dit soort gedachtes nog veel meer stimuleert om nog vaker en meer samen met gemeenten en reizigers daaraan te werken. Ik ben sterk van mening, maar dat hebben we in de commissie al verschillende malen met elkaar besproken, dat het juist het innovatieve karakter van deze concessie is, het toesturen naar het maximaal haalbare solide goed en voor de reiziger gemakkelijk haalbaar en betaalbaar systeem, dat het mogelijk maakt de juiste verbeteringen aan te brengen. Daarvoor biedt deze nieuwe concessie alle ruimte.

Dan is het wel van groot belang met welke pet op de vervoerder daar in zit. Daarom hebben we bewust gekozen voor de systematiek die in het SRE-gebied al langer geldt, namelijk opbrengstverantwoordelijkheid bij de vervoerder. Wij hebben nu de opbrengstverantwoordelijkheid bij ons zelf liggen. Dat betekent dat nu de vervoerder geen echte prikkel heeft om zelf op zoek te gaan naar verbeteringen, anders dan door te proberen goedkopere brandstof of goedkopere bussen te kopen. Of de bus vol of leeg is zal hem een worst zijn en of de reizigers al of niet betalen ook, of dat het OV-systeem goed registreert zodat de opbrengsten netjes bij ons komen, zal hem ook een worst zijn, er is nergens een positieve prikkel die hem daartoe aanzet. Als we de opbrengstverantwoordelijkheid bij de vervoerder leggen, zijn het allemaal aspecten die hem wel prikkelen om te komen tot goed werkende betaalsystemen, goed controlerende chauffeurs, vriendelijke chauffeurs te zien, hoe de bus wel vol kan komen in plaats van maar leeg te blijven rijden omdat hij toch voor

de rit wordt betaald. Dat zijn de wezenlijke incentives van het leggen van de opbrengstverantwoordelijkheid bij de vervoerder.

Mevrouw *Arts* (SP): Voorzitter! Kan de gedeputeerde met cijfers duidelijk maken dat de situatie binnen het SRE-gebied wat dat betreft duidelijk gunstig afsteekt bij de huidige situatie in de rest van Brabant?

De heer *Van Heugten* (GS;CDA): We kunnen onze cijfers met die van het SRE-gebied vergelijken, maar dit is niet de enige factor en ik vind het lastig appels met peren te vergelijken. De kostendeckingsgraad in het SRE-gebied is wat hoger dan in de rest van Brabant, maar de vraag is of de oorzaak daarvan is dat de opbrengstverantwoordelijkheid bij de vervoerder ligt, of zit het in routevorming en stedelijk gebied. Het is wel lastig om alle componenten bij elkaar te tellen en dan precies te kunnen zeggen, dat dit of dat de oorzaak of het causale verband was.

Mevrouw *Arts* (SP): Het is precies het probleem van deze discussie dat je dan toch blijft hangen in 'ik vind' of 'mij lijkt'. Het is heel moeilijk te bewijzen, voor zover je in deze situaties iets kunt bewijzen, dat het ene of het andere uitgangspunt het beste is. De gedeputeerde denkt gewoon dat op deze manier de vervoerder het meest wordt geprikkeld, de SP denkt dat met andere prikkels dit ook is te realiseren terwijl de provincie de touwtjes in handen houdt. Ik denk dat we daarover van mening blijven verschillen.

De heer *Van Heugten* (GS;CDA): Dat ben ik voor een groot deel met u eens zij het wel dat we in de lijn van de visie hebben geschreven wat onze doelstelling is. Natuurlijk zijn er meer wegen die naar Rome leiden. Mevrouw *Arts* denkt dat haar weg misschien wel in Rome uitkomt, maar wij denken dat de doelstellingen van deze visie, de opbrengstverantwoordelijkheid bij de vervoerder leggen, een meer voor de hand liggende weg is die naar Rome leidt dan via de weg van de opbrengstverantwoordelijkheid bij ons zelf houden.

De *voorzitter*: De heer Van der Hout die even weg was, vroeg zich geschokt af of wij nu rechtstreeks naar Rome gaan rijden. Dat was niet de essentie van de discussie.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Ik denk dat het een wandeltocht naar Rome wordt. In het verlengde van mijn vraag over de SRE versus de provincie en de twee verschillende systemen wijs ik erop dat we het wel kunnen verbreden en het dan wel kunnen vergelijken, hoe het zit tussen provincies of grote gebieden die de opbrengstverantwoordelijkheid bij de vervoerder respectievelijk bij de overheid hebben gelegd. We hebben een paar voorbeelden gezien en daarbij leek het alsof er een licht voordeel was voor opbrengstverantwoordelijkheid bij de vervoerder. Ik noem de regio Arnhem en Nijmegen. Hoe ligt dat landelijk?

De heer *Van Heugten* (GS;CDA): Twee van de 30 tot 40 concessiegebieden, Noord-Nederland, Groningen, Assen, en wij, hebben opbrengstverantwoordelijkheid liggen bij de concessieverlener. In alle andere gebieden ligt die bij de vervoerders. Wij hebben geprobeerd een vergelijking te maken tussen deze twee gebieden en de rest van Nederland, maar ook daarbij is het vergelijken van appels met peren en is het de vraag of wel zuiver wordt gemeten. We hebben daar in het kader van Eindhoven Airport een uitgebreide discussie gevoerd. De vergelijking met de weg naar Rome is wel een goede, want je kunt er op twee manieren komen. Alleen redenerend vanuit de gedachten en de visies die we hebben is naar onze mening de meest zekere en voor de hand liggende weg.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Ik stelde deze vraag omdat we natuurlijk graag willen weten of het effect heeft. We hebben het regelmatig besproken en er zijn onzekerheden. Toch zullen die appels en peren vergeleken moeten worden. Door dat te doen over grotere gebieden dan SRE, een dichtbevolkt gebied, versus hier, kan het waarschijnlijk gemakkelijker worden vergeleken. Ik denk dat we over een tijdje maar eens moeten

kijken hoe het in de evaluatie van de heer Wijers terugkomt.

De heer *Van Heugten* (GS;CDA): Bij de inbreng van mevrouw Aarts en mevrouw Arts is ook gesproken over het vinden van een andere oplossing in samenwerking met ontwikkelteams als er sprake is van een concessie met lijnvoeringen met erg weinig passagiers, de zogenaamde dunne lijnen. De vraag was wat er dan gebeurt met de middelen die zitten in de lijnvoering van de bus en hoe dat overgaat naar het maatwerk dat ervoor in de plaats komt. We hebben in de visie geschreven dat de kosten die we maken voor de bus in principe beschikbaar zijn voor de maatwerkoplossing, maar per saldo wil je natuurlijk met elkaar bereiken dat er voor het totaal van het OV een hogere kostendekkingsgraad is. Ik heb het voorbeeld genoemd. Als je voor tien passagiers per week €180.000 per jaar uittrekt, ga je niet een alternatief systeem bedenken dat ook €180.000 per jaar kost. Dan probeer je in ieder geval een slimmer systeem zodat je geld overhoudt. Dan is de cruciale vraag, wat er met dat geld gebeurt. Onze bijdrage aan dat vervoer, want wij verlenen straks een bijdrage aan dat vervoer, gaat in ieder geval in het openbaar vervoer naar versterking van andere plaatsen dan wel naar het opvangen van bezuinigingen indien die ons overkomen. Daar worden dan de middelen voor ingezet. Openbaar vervoermiddelen worden dan niet ingezet voor natuur, economie of andere belangrijke zaken. Ze zijn in de BDU vooralsnog nog steeds gelabeld voor dat programma. Als daarover onduidelijkheid bestond bij het lezen van de visie, is dat bij dezen rechtgezet.

We hebben nu drie concessiegebieden met lijnen, maar we hebben ook samen met de gemeentes in deze provincie een systeem van regiotaxi's opgezet. De gemeentes zijn verantwoordelijk voor het WMO-vervoer. Daarvoor worden taxibedrijven ingehuurd. Diezelfde taxibedrijven gaan ook de regiotaxiklanten rijden. We hebben samen die aanbesteding gedaan en samen laten we dat systeem werken. De vraag van de SP is of dat zo blijft. In de visie schrijven we dat de regiotaxi op dit moment een heel belangrijke achtervangfunctie

heeft voor die gebieden waar geen enkele buslijn op welke manier ook goed kan functioneren, noch een buurtbus, noch een stadsbuslijn, nog een andere lijn. Met de regiotaxi hebben we voor die gebieden een goede achtervangvoorziening. De visie geeft aan dat dit een heel belangrijke functie is die we willen handhaven. Of het precies in deze vorm en tegen dezelfde kosten gehandhaafd blijft, zal de toekomst moeten uitwijzen. Ik ben het met mevrouw Arts eens dat we daar wel een goede evaluatie voor nodig hebben. Iedereen hier kent wel de verhalen over de oma die een taxi belt maar die er na twee uur nog niet staat. Functioneert het dan wel goed, is de vraag. Daar zullen we naar moeten kijken. Functioneert het adequaat of moeten we nog andere opties kiezen. Die zullen ook in de ontwikkelteams aan bod komen.

De heer *S. Smeulders* (PvdA): Mijn vraag is of ik hieruit kan opmaken dat die vangnetfunctie voor elke Brabander beschikbaar blijft, ook in de toekomst. Mocht het niet de regiotaxi zijn – die wordt geëvalueerd – kan ik er dan wel op rekenen dat er in de toekomst altijd een vangnetfunctie beschikbaar blijft?

De heer *Van Heugten* (GS;CDA): De visie die we nu vaststellen, gaat ervan uit dat wat we nu hebben, proberen intact te laten. Het uitgangspunt van de visie is dat er voor elke Brabander openbaar vervoer is tegen een betaalbare prijs. Ik weet niet of het zo is. Het is een heel stellige uitspraak en ik geloof niet dat ik kan stellen dat het zo is, maar ik denk het wel. In deze visie staat dat we daar bovenop willen kijken of we met steeds doorontwikkelen die systemen effectiever of efficiënter kunnen laten rijden, effectiever door meer reizigers ermee te vervoeren of efficiënter door het tegen lagere kosten te doen. Als men zegt dat dit het goede uitgangspunt is voor de visie, dan kan men met deze visie ook instemmen.

Gevraagd is of er nog aanvullende regelingen zijn. Kijk naar De Efteling, naar het bedrijfsleven met ontsluiting van bedrijventerreinen. We hebben dat in het verleden al een aantal keren gedaan. Ik noem de proef met het bedrijventerrein De Brand bij Heineken en andere ontwikkelingen. Daar gaan

we zeker mee door.

D66 zei dat het reizigerspatroon wel eens kan veranderen, bijvoorbeeld als gevolg van een andere AOW-leeftijd of andere ontwikkelingen. De vraag was, hoe we daarmee rekening houden. Dat is precies wat in de ontwikkelteams steeds tot uitdrukking zal moeten komen. De reizigerspatronen veranderen, ook door verandering van de AOW-leeftijd, maar van veel groter belang is hoe we omgaan met de financiering van de studentenkaart. Die is van wezenlijke invloed op het reisgedrag van jonge mensen, van hun scholieren of studentenleeftijd tot een behoorlijke tijd daarna. Daarvan zal het vooral afhangen en ook van de vraag hoe de nieuwe generatie überhaupt het reizen gaat ontwikkelen. De generatie Z zoals die wordt genoemd, is veel meer openbaar vervoer minded en gericht op openbaar vervoer dan de generatie uit mijn of onze tijd. Dat zijn wezenlijke veranderingen om de nieuwe potentiële vraag op te zoeken en daarvoor adequaat openbaar vervoer aan te bieden.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Voorzitter! Is het inderdaad zoals de gedeputeerde in de commissie min of meer heeft gezegd, dat het huidige netwerk het kernnetwerk wordt? Kan de gedeputeerde dat toezeggen?

De heer *Van Heugten* (GS;CDA): Voorzitter! Wij definiëren het huidige netwerk. Er is natuurlijk wel sprake van een dilemma. Hoe daag je de markt uit om al bij de aanbesteding verbeteringen in het huidige netwerk aan ons kenbaar te maken, zodat wij daarvan profijt kunnen trekken? Je zult de vervoerder enige ruimte moeten bieden. Het netwerk kan worden onderverdeeld in een kernnetwet en een optioneel netwerk. Onder het optioneel netwerk kun je die lijnen verstaan waarbij andere samenvoegingen en maatwerkoplossingen eerder in beeld zijn dan bij de HOV-lijnen of bij de doorstroommassen. Als je het net op die manier verdeelt, kan bekeken worden welke vervoerder uiteindelijk de beste keuzes daarin maakt. Op het moment dat je de aanbesteding definitief gunt, weet je zeker welke lijnen er gereden worden. Dan wordt ook vastgesteld welke

optionele lijnen er zijn. Als je tegen een vervoerder zegt: hier is het busboekje, dit moet u rijden en niets anders, wordt het lastig bij de aanbesteding. Vandaar dat het kernnet niet gelijk is aan het huidige busboekje.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Kernnet en optioneel net is dat wel hetzelfde?

De heer *Van Heugten* (GS;CDA): Nee, het kernnet zal ongeveer 70% á 80% van het huidige net zijn en ongeveer 10% á 20% van ons net wordt optioneel. De vervoerder kan al bij de aanbesteding kijken wat hij daarin kan verbeteren. Als dat niet zo is, is het gewoon het huidige netwerk. Als het wel zo is, komen er alternatieven op tafel.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Welke rol spelen PS daarbij de komende tijd?

De heer *Van Heugten* (GS;CDA): Ik mag aannemen dat uw kostbare tijd niet gaat zitten in meedenken over welke lijn wel en welke lijn niet in deze concessie komt, mijnheer Bouwman. Dat doen wij overigens wel met de gemeenten en met de huidige vervoerders om tot een zo aantrekkelijk mogelijk aanbod voor de markt te komen, met de zekerheid voor gemeenten dat zij voorzien blijven van goed openbaar vervoer.

Er is opgemerkt dat de aanbesteding vorige keer vrij turbulent verlopen is en er is gevraagd of het college er zicht op heeft dat het nu wel goed gaat. Dat is een vraag in de kantlijn van deze visie. De visie is een uitstekende basis voor de aanbesteding. Omdat er de laatste jaren veel aanbestedingen hebben plaatsgevonden, is er in Nederland inmiddels veel meer routine en veel meer ervaring met het op de markt brengen van aanbestedingen. Wij hanteren ook een zorgvuldige tijdsplanning. Ik heb er dan ook alle vertrouwen in dat wij het dit keer goed zullen doen.

Mevrouw *Arts* (SP): Voorzitter! Ik heb nog gevraagd of de nachtbussen eventueel in de concessie kunnen worden opgenomen.

De heer *Van Heugten* (GS;CDA): Daarover zijn wij nog in overleg met de gemeenten. De pilot nachtbusen is ontstaan vanuit de gemeenten. Zij betalen daaraan mee. Wij moeten samen de nachtbus evalueren en kijken of deze een goede en aanvullende functie kan vervullen en concessiewaardig is, of dat het voorlopig een aanvullende lijn blijft. Het heeft mijn voorkeur te proberen de nachtbusen in de concessie op te nemen. Nogmaals, een en ander wordt nog geëvalueerd met de betreffende gemeenten. De nachtbusverbinding Tilburg-Waalwijk bijvoorbeeld loopt goed.

In amendement A3 van de fractie van de VVD wordt besloten om nu al in de besluitvorming vast te leggen dat in Bergen op Zoom en eventueel de omgeving van Bergen op Zoom van de concessieverlening worden uitgesloten en dat daar op een andere manier gewerkt gaat worden. Ik zou bijna zeggen: l'histoire se répète! Bij de vorige aanbesteding hebben wij namelijk hetzelfde gedaan met Oss. Daarvoor hebben wij toen een eigen concessie gemaakt. De firma NTI heeft met bijna precies dezelfde bewoordingen zo zag ik in het evaluatierapport, geprobeerd meer kostendekkingsgraad te halen, meer reizigers aan te trekken, met kleinere bussen te gaan rijden en slimmer met de markt om te gaan. NTI heeft geprobeerd om dat voor elkaar te krijgen, maar dat is helaas niet gelukt. De firma is ook failliet gegaan. Het gaf ook grote problemen om deze concessie weer in te voegen in de nieuwe concessie. Ik heb het evaluatierapport bekeken en zeg in mijn eigen bewoordingen: bezint eer gij begint. Zorg voor een goede risicoanalyse, voor een helder plan en zorg ervoor dat je smart weet waaraan je begint en anders moet je niet experimenteren met openbaar vervoer. Het is geen speeltuin. Het is enorm belangrijk dat de reiziger kan vertrouwen op een goede continuïteit in het openbaar vervoer. Met dat in het achterhoofd kijk ik even naar dit amendement. Wij zijn niet tegen innovatie maar wij vinden het amendement overbodig omdat er in de overgang naar de nieuwe concessie voldoende ruimte is voor nieuwe ontwikkelingen en voor pilots. Het is onverstandig om Bergen op Zoom e.o. nu reeds uit de concessie te halen, want

daarmee dwing je jezelf altijd tot een extra aanbesteding. Ook daar zal bij de lijnvoering immers sprake zijn van een nieuwe concessie met aanbesteding. Het college ontraadt derhalve dit amendement.

Het amendement op stuk nr. A4 heeft betrekking op de opbrengstverantwoordelijkheid van de OV-visie. Het is overduidelijk dat dit een volledig andere benadering is van het opbrengstverantwoordelijkheidsvraagstuk. Om redenen die ik daarstraks heb genoemd, is in de visie ervoor gekozen om die bij de vervoerder neer te leggen. In dit amendement wordt gevraagd dit weer terug te draaien en bij onszelf te houden. U zult niet verbaasd zijn dat het college daarvan geen voorstander is en dit amendement ontraadt. Bovendien betekent dit dat het SRE afhaakt, want het SRE heeft duidelijk aangegeven dat het niet zal overstappen op een ander systeem dan het huidige. Daarmee komen wij ook niet tegemoet aan het uitgangspunt om samen één visie te maken.

Er zijn vier moties ingediend. Ik begin met de motie op stuk nummer M6. In de motie wordt het college gevraagd om nu alvast een plan te maken voor de aanbesteding in 2023. Ons college herkent zich niet in de overweging onder b. Daarin staat namelijk dat er nu te weinig tijd is voor een goede en zorgvuldige voorbereiding. Er vinden nog twee Statenverkiezingen plaats voordat die periode is aangebroken. Als deze motie ons vraagt om een overdrachtdossier te maken voor de volgende Staten waarin de voorbereiding voor de nieuwe concessie is opgenomen, kunnen wij ons daarin vinden en deze motie van een positief advies voorzien. Ik had bijna willen zeggen dat ik niet weet of de VVD zo veel vertrouwen heeft in de toekomstige verkiezingsuitslagen dat zij nu al moet regelen hoe het in 2023 gaat, maar dat zal ik maar achterwege laten!

De motie op stuk nummer M7 is een heel belangrijke motie. De indieners willen hier een belangrijk punt maken, namelijk dat wij ervoor moeten zorgen dat het personeel dat in het openbaar vervoer werkzaam is, door goed werkgeversgedrag op een goede manier kan functioneren. Wij delen dit uitgangspunt van

harte.

Bij de formulering van de motie moet ik echter een paar kanttekeningen maken. Ik vraag de indieners de motie op een aantal punten te wijzigen zodat wij de motie van een positief advies kunnen voorzien.

Bij het eerste gedachtestreepje van het dictum wordt het college opgedragen om in het Programma van Eisen en Wensen op te nemen dat de vervoerder zich aan de cao OV dient te houden. Dat zullen wij doen. Overigens is in de Wet personenvervoer 2000 alles geregeld met betrekking tot het wel of niet van toepassing zijn van de cao en welke bedrijfsregelingen over moeten gaan. Wij zullen dit ook zeker opnemen in het Programma van Eisen en Wensen.

De *voorzitter*: Mijnheer Van Heugten, wilt u komen tot een afronding? Uw spreektijd begint echt op te raken.

De heer *Van Heugten* (GS;CDA): Verder wordt in het dictum gesproken over de professionaliteitseisen voor de uitvoerders. Wij hebben in de aanbesteding opgenomen dat de vervoerder een plan moet presenteren waarin staat hoe de professionaliteit en het personeelsbeleid geregeld wordt. Met dit onderdeel hebben wij dus ook geen probleem.

Bij het vierde gedachtestreepje staat: "Voor zzp'ers die als onderaannemer van de concessiehouder werken, dienen een honorering en een sociaal beleid te gelden dat kwalitatief vergelijkbaar is met wat in cao's is afgesproken." Het kenmerk van een zzp'er echter is dat hij niet gebonden wil zijn aan een cao. Wij kunnen dat dus moeilijk controleren. Het kan richtinggevend zijn maar geen harde eis. Ik kom bij het laatste gedachtestreepje. Als de vervoerder cao-lonen uitbetaalt maar het personeel blijft ontevreden over de hoogte daarvan en daarmee een ontevreden werknemer is, kunnen wij dat niet regelen in het kader van onze relatie met de vervoerder. Wij moeten op de goede stoel blijven zitten en hiervan wegblijven.

De heer *S. Smeulders* (PvdA): Voorzitter! Het laatste punt gaat natuurlijk niet alleen over de primaire

beloning van de chauffeurs, maar ook om bedrijfsregelingen en dienstregelingen. Als die goed zijn, zijn de chauffeurs tevreden en bieden zij een kwalitatief hoogwaardig openbaar vervoer. Kan de gedeputeerde niet iets innovatiefs bedenken waarmee wij de vervoerder daarop kunnen beoordelen?

De heer *Van Heugten* (GS;CDA): Het belangrijkste beoordelingsinstrument in het Programma van Eisen en Wensen zal zijn dat de vervoerder een uitgebreid personeelsplan moet overleggen en daarin moet aangeven hoe hij het personeel bij de uitvoering betreft. Er wordt ook geëist dat dit doorgelegd wordt naar onderaannemers. Dat is dus ook afgedekt en de motie kan wat dit betreft gewoon uitgevoerd worden. De mogelijkheid om op te treden in de relatie werknemer/werkgever is voor ons erg beperkt. Als het gaat om het idee, kunnen wij ermee leven. Als de indieners dit als een harde uitvoeringseis stellen, wordt het moeilijk.

Ik zou aan deze motie willen toevoegen – en dat is het belangrijkste punt – dat wij dit allemaal zullen toepassen zonder de inzet van vrijwilligers daarmee te frustreren. Als wij alle eisen van professionaliteit, van cao-lonen en sociaal beleid op de vrijwilligers moeten toepassen, verdwijnt het fenomeen buurtbuschauffeurs morgen. Die clausule moet aan deze motie worden toegevoegd. Met die toevoeging en met de opmerkingen die ik gemaakt heb, kan het college deze motie van een positief advies voorzien.

De heer *S. Smeulders* (PvdA): Voorzitter! Ik wil hierover graag overleggen met de mede-indieners. Misschien kunt u na de eerste termijn even schorsen?

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Voorzitter! Ik kom even terug op de opmerkingen van de gedeputeerde over de zzp'ers en onderaannemers. In de elektronicawereld bijvoorbeeld wordt er op zijn minst ketenverantwoordelijkheid geaccepteerd in het kader van maatschappelijk verantwoord ondernemen, of dienst verlenen of uitbesteden. Er wordt op toegezien dat in het uitbestede werk in

ieder geval een redelijke normering plaatsvindt van de beloning. Ik spreek dan niet over beloning conform de cao maar over kwalitatief gelijkwaardige beloning, zoals in de motie staat. Daarvan afwijken is op dit moment niet erg gebruikelijk.

De heer *Van Heugten* (GS;CDA): In de Wet Personenvervoer 2000 en in de concessies zit altijd dat de eisen die wij stellen aan de primaire concessiehouder, de vervoerder, dezelfde zijn die worden doorgelegd naar de onderaannemers. Het zal altijd vergelijkbaar moeten zijn met wat de primaire vervoerder doet. In zoverre is het uitvoerbaar, maar de provincie kan zich geen rol toe-eigenen die zij als concessieverlener niet kan waarmaken. Daar gaat het om. In de concessie wordt het goed geregeld, dat geldt ook voor de doorlegging. De Wet personenvervoer regelt erg veel over bedrijfsregelingen, cao's, etc. Het is goed dat de motie daarvoor extra aandacht vraagt.

Mevrouw *Arts* (SP): Voorzitter! Ik begrijp uit de woorden van de gedeputeerde dat hij bang is dat de provincie uitvoerig moet gaan controleren. Dat is niet onze bedoeling. Door te laten weten dat via een piepsysteem zaken gemeld kunnen worden, laten wij blijken dat de provincie openstaat voor mensen die menen dat de concessiehouders zich niet helemaal aan de regels houden. Op die manier kunnen wij hierop een soort passief toezicht houden.

De heer *Van Heugten* (GS;CDA): Als wij met de dialoog die wij zojuist gehad hebben en met de aanvullingen van de kant van het college, de motie kunnen uitvoeren, kunnen wij dat allemaal prima vertalen in ons pakket van eisen en wensen. Met de beperkingen die de Staten met mij constateren, kunnen wij daarmee uit de voeten. Ik hecht er wel aan dat het werken met buurtbuschauffeurs en vrijwilligers niet onmogelijk gemaakt wordt en de motie dienovereenkomstig wordt gewijzigd. Dat is een geruststelling voor die groep belangrijke chauffeurs.

De *voorzitter*: Even voor de duidelijkheid, wilt u dat

er een andere tekst van de motie komt? Ontraadt u de motie? U hebt veel beschouwingen gegeven, maar het finale oordeel is niet duidelijk.

De heer *Van Heugten* (GS;CDA): Als de motie blijft zoals zij nu is, moet ik haar ontraden. Als aan de motie wordt toegevoegd dat de inzet van vrijwilligers niet gefrustreerd of onmogelijk wordt gemaakt en dat er beperkingen zijn in onze mogelijkheden om de personeelstevredenheid te beoordelen en met de dialoog die wij hier met elkaar gehad hebben, kunnen wij deze motie van een positief advies voorzien.

Ik heb nog twee moties te behandelen. De eerste betreft een betere ondersteuning van de buurtbusverenigingen. Wij hebben dit punt ook in de commissie besproken. Wij hebben geen bezwaar tegen deze motie op stuk nummer M8.

Motie M9 betreft het OV-fonds. In deze motie wordt ervan uitgegaan dat er nu al een tekort is aan middelen en dat een fonds moet worden opgericht. Die discussie kan beter bij de begroting gevoerd worden. Daar moet de keuze gemaakt worden. Bij de Voorjaarsnota 2013 kan een en ander worden doorvertaald. Op dit moment ontraden wij deze motie.

De *voorzitter*: Ik stel voor om meteen door te gaan met een mogelijke tweede termijn van uw Staten.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! De heer Smeulders heeft gevraagd om een schorsing na de eerste termijn van de zijde van het college om even te overleggen over een motie.

De vergadering wordt vijf minuten geschorst.

De heer *Wijers* (VVD): Voorzitter! Wij begrijpen heel goed dat dit inmiddels de zevende keer is dat wij hier over dit onderwerp praten. Dan dreigt altijd het gevaar van het vervallen in herhalingen. Ik zal proberen dat niet te doen. Als ik het wel doe, hoor ik het wel.

Het pure feit dat dit de zevende keer is dat wij erover praten, wil nog niet zeggen dat het goed en zorgvuldig gebeurd is. Wij hebben niet gezegd dat het niet goed en zorgvuldig is gebeurd, maar wij

vinden dat bepaalde aspecten onderbelicht gebleven zijn. Dat was dan ook de reden voor de motie. Wij zijn verheugd over het feit dat de motie een positief advies krijgt, mits dit verhaal betrokken kan worden in het overdrachtdossier. Dat lijkt ons prima. Wij handhaven de motie.

Het woord peanuts heb ik nooit in de mond genomen en ook de VVD heeft dat niet gedaan. De VVD heeft geconstateerd dat die kilometers maar 2% van het totaal bedragen; op het platteland is dat ongeveer 1%. Daarom is het belangrijk dat er op gezette tijden in zo'n snel wisselende omgeving geanalyseerd wordt wie die 1% zijn die daarop zijn aangewezen. Natuurlijk zijn het geen peanuts, want in absolute zin gaat het altijd over heel grote getallen.

Over de stelling dat wij het goed gedaan hebben in het verleden, kun je verschillend oordelen. Wij hebben daarover al eerder gediscussieerd. Het gebruik van het openbaar vervoer is met 27% toegenomen. Al zou dit percentage verdubbelen, dan heb je het nog maar over een paar procent in totaliteit. Wij vinden dat lege bussen uit het straatbeeld moeten verdwijnen.

Over de ambities die in de visie zijn neergelegd denken wij niet veel anders dan het college. De grote vraag betreft echter de uitvoering. Dat is de reden waarom wij een amendement hebben ingediend. Het college ontraadt dit amendement omdat overbodig en onverstandig zou zijn. Wij hopen natuurlijk allemaal dat de geplande en beoogde omslag van aanbodgestuurd naar vraaggericht inderdaad lukt op de manier zoals beschreven in de ov-visie. Ik heb echter aangegeven dat er op zijn minst een niet denkbeeldige kans bestaat dat dit niet gaat lukken. Dan is het fijn om een gebiedje te hebben waar je als provincie zelf zonder allerlei toestanden kunt experimenteren met alternatieven. Het amendement is per definitie dus niet overbodig. Als de gedeputeerde meent dat dit wel het geval is, heeft hij het amendement niet goed begrepen, of heb ik het niet helemaal duidelijk opgesteld.

De gedeputeerde zegt ook dat het lastig wordt met dit amendement en geeft daarbij het voorbeeld van Oss. Ik heb mij laten vertellen dat in Oss alles uitbesteed was aan een andere concessiehouder

dan in de rest van het gebied. Het gaat hier om iets heel anders. De bedoeling van dit amendement is om lijnen met een bezettingsgraad van 75% gewoon in de concessie van de OV-visie mee te laten lopen, de dunne lijntjes erbuiten te houden en te proberen om daarvoor in overleg met de gemeente Bergen op Zoom een alternatief te verzinnen.

De *voorzitter*: Mijnheer Wijers, u hebt nog een halve minuut.

De heer *Wijers* (VVD): Dan kan ik nog even de amendementen en moties langslopen, of wilt u dat ik dit per stemverklaring doe?

De *voorzitter*: U hebt nog een halve minuut, als u het snel kunt doen, is dat goed maar u moet uw spreektijd respecteren.

De heer *Wijers* (VVD): Het amendement op stuk nr. A4 gaat over de opbrengstverantwoordelijkheid. Dat is een van de positieve aspecten van deze visie. Wij zullen dat amendement niet steunen en verwijzen naar het antwoord van de gedeputeerde. De motie van de PvdA betreft het niet laten uitknippen van het personeel. Mits die motie conform het advies van de gedeputeerde gewijzigd wordt, gaat het college ermee akkoord. Wij wijzen erop dat in ons land de positie van de werknemer tot de meest beschermde ter wereld behoort, alleen die van de ambtenaren is nog beter. De motie is volstrekt overbodig, bovendien vinden wij de titel misplaatst. Wij gaan echter toch akkoord, want baat het niet dan schaadt het ook niet.

De motie over de buurtbusverenigingen vinden wij heel sympathiek en die wordt door ons ondersteund. De motie van het OV-fonds is prematuur. Dat punt komt bij een andere discussie aan de orde.

Mevrouw *Aarts-Engbers* (CDA): Voorzitter! Wij danken de gedeputeerde voor zijn antwoorden en voor de toezegging dat als in de toekomst optionele lijnen vervangen worden door maatwerkoplossingen, het overblijvende budget in ieder geval besteed wordt binnen het openbaar vervoer. Dat

vinden wij heel belangrijk. Met die toezegging is onze vraag beantwoord.

Via stemverklaringen zullen wij aangeven waarom wij voor of tegen een amendement of een motie stemmen. De gedeputeerde heeft een positief stemadvies gegeven over de motie van de VVD. Wij stemmen echter tegen deze motie want wij zijn mordicus tegen de overwegingen van deze motie.

Mevrouw *Arts* (SP): Voorzitter! Wij sluiten ons aan bij de tevredenheid van mevrouw Aarts over de toezegging dat het OV-geld binnen het openbaar vervoer blijft. Wij vinden het ook een goede zaak dat geprobeerd zal worden om de nachtbusexploitatie binnen de OV-aanbesteding te houden.

Zoals de heer *Wijers* in eerste termijn al zei, heeft hij zijn amendement A3 al een week geleden rondgestuurd. Wij hebben heel lang geaarzeld of wij dit zouden steunen. Wij vinden het een goede zaak dat er bij de maatwerkoplossingen goede pilots plaatsvinden. Ik begrijp uit de reactie van de gedeputeerde en van de heer *Wijers* dat er toch sprake is van een aantal haken en ogen. Dat vinden wij moeilijk. De heer *Wijers* wil eigenlijk dat er een stuk uit de concessie gehaald wordt en dat zonder allerlei toestanden de provincie samen met de gemeente Bergen op Zoom kan kijken wat goede maatwerkoplossingen op lokaal niveau zijn. Ik begrijp uit de reactie van de gedeputeerde dat er toch allerlei toestanden zullen komen omdat de zaak linksom of rechtsom toch weer aanbesteed moet worden. Ik denk dat dit leidt tot dezelfde toestanden waar de heer *Wijers* juist vanaf wil.

De heer *Wijers* (VVD): Voorzitter! Het gaat juist om de vervanging van de dun bezette lijnen. De aanbesteding van die dun bezette lijnen is niet aan de orde. Op het moment dat die wel aan de orde is omdat er geen alternatief te vinden is, valt niet in te zien wat dan de complicatie zal zijn om dat lijntje nog een of twee jaar te laten doorlopen. Dat heeft de gedeputeerde ook niet gezegd.

Mevrouw *Arts* (SP): Voorzitter! Ik begrijp de reactie van de heer Van Heugten anders. Hij zegt in feite: het probleem dat je denkt op te lossen

door het op deze manier aan te pakken, haal je via een achterdeur toch weer in huis.

De heer *Wijers* (VVD): Voorzitter! De gedeputeerde komt ook aan met een voorbeeld van Oss. Dat was een volstrekt andere situatie dan wat met dit amendement wordt bedoeld. Ik heb veel respect voor de gedeputeerde, maar het gaat mij wat ver om alles wat hij zegt voor zoete koek aan te nemen, zoals mevrouw Arts nu een beetje doet. Wij zijn er al een week over bezig. Het is aan mevrouw Arts om te beslissen wat zij met dit amendement doet.

Mevrouw *Arts* (SP): Voorzitter! Wij denken bovendien dat een pilot die beperkt wordt tot Bergen op Zoom en directe omgeving weinig informatie zal geven over hoe je dit probleem echt kunt oplossen. Wij denken dat je iets moet proberen in een regio en daarvoor is ten minste de medewerking van twee andere gemeenten in de buurt van Bergen op Zoom nodig.

Mevrouw *Aarts-Engbers* (CDA): Voorzitter! Ik reageer even op de interruptie van de heer *Wijers*. Ik vind dat hij mevrouw Arts en mij tekort doet. Wij hebben twee keer in de fractiekamer van de VVD uitgebreid met elkaar van gedachten gewisseld over het verschil in visie dat wij in dezen hebben. De conclusie was dat wij het toch niet eens worden. Daarmee zijn wij uit elkaar gegaan. Aan welke kant van het touw ga je staan? Er is nu een visie die voor heel Brabant wordt uitgerold. De heer *Wijers* wil daar één gemeente uithalen. Het een hoeft het ander absoluut niet uit te sluiten. In onze visie is het ook mogelijk om wat de heer *Wijers* wil, straks nog te doen. Ik heb gesuggereerd om Bergen op Zoom nu alvast te laten beginnen met een plan.

De *voorzitter*: Mevrouw Arts, wij gaan geen discussies herhalen in interrupties. Interrupties zijn kort en bondig.

Mevrouw *Aarts-Engbers* (CDA): Ik zou tegen de heer *Wijers* willen zeggen: Geef Bergen op Zoom nu de gelegenheid om een plan te maken.

De heer *Wijers* (VVD): Ik zie de toegevoegde waarde van de laatste opmerkingen niet. Ik zal er ook niet op reageren. Het was een discussie tussen mevrouw Arts, de gedeputeerde en mij.

De *voorzitter*: Mevrouw Arts, vervolgt u uw betoog en rondt u het af.

Mevrouw *Arts* (SP): Voorzitter! Ik moet nog een paar moties en amendementen bespreken. Ik zou de heer *Wijers* willen vragen of hij ook akkoord kan gaan met een motie, waarmee in feite hetzelfde wordt beoogd als hij met zijn amendement doet.

De heer *Wijers* (VVD): Als ik het woord amendement erboven vervang door het woord motie, gaat u wel akkoord?

Mevrouw *Arts* (SP): Nee, ik zou de gedeputeerde opdragen ruim baan te geven aan pilots op dit gebied en daar eventueel al meteen mee te beginnen.

De heer *Wijers* (VVD): Dat heeft geen zin want de bedoeling met de hele OV-visie is dit soort experimenten te gaan doen. Alleen, aan de in de OV-visie gekozen methodiek voor de uitvoering zitten heel veel haken en ogen. Vandaar dat wij voor een klein gebied een andere systematiek willen gebruiken. We praten dus nog steeds ondanks die zeven vergaderingen langs elkaar heen. Ik gooi de handdoek in de ring.

Mevrouw *Arts* (SP): Wat betreft amendement A4 nemen wij de reactie van de gedeputeerde voor kennisgeving aan. Wij hadden dit naar aanleiding van de commissiebehandeling al verwacht.

Dan kom ik tot de OV-motie van de VVD. Ik heb zelf in het hele proces, dat enige omvang heeft gehad in welke zin ik niet helemaal de insteek en de overwegingen van de VVD daarin deel, wel aangegeven, zeker toen wij op het vliegveld over een aantal uitgangspunten discussieerden, dat het best wel wat uitvoeriger en diepgaander had kunnen gaan. In die zin steun ik de VVD met het gestelde in de motie dat er op tijd en breed

gediscussieerd moet worden en vind ik het een goede handreiking van de gedeputeerde dat daar ook een fatsoenlijk overdrachtdossier van wordt gemaakt, want dat is belangrijk om de volgende Staten bij dit onderwerp in goede positie te brengen.

Ik begrijp dat wij de motie OV-visie in de zin zoals net gemeld door de gedeputeerde, hebben aangepast.

De *voorzitter*: Die heb ik nog niet ontvangen.

Mevrouw *Arts* (SP): Dan zal neem ik aan de heer *Smeulders* zo dadelijk de gewijzigde versie indienen.

De motie over de buurtbussen lijkt mij duidelijk.

Wij vinden het wat de motie over het OV-fonds betreft een goede zaak het er bij de begroting over te hebben.

De heer *Van den Berg* (PVV): Voorzitter! Ik heb het deels al gehad over te lege en te volle bussen en de flexibele inzet van vervoermiddelen, ook zonder de juiste bestickering. Ik stel voor op dat gebied de zogenaamde ademende concessie flink te laten ademen want dan kunnen de steen en been klagende scholieren van de Avans hogeschool in Breda ook ademen in de bus.

Wij steunen de motie over de voorbereidingen op lange termijn en wij steunen het amendement voor een pilotgebied van collega *Wijers* van harte. Wat ons betreft had dat pilotgebied begrensd mogen worden door Zeeland, Zuid-Holland, Gelderland, Limburg en België. Dat een dergelijk volgens de gedeputeerde vergelijkbaar plan in Oss is mislukt hoeft geen reden te zijn ervan af te zien. Er zijn goede en slechte ondernemingen op alle gebieden.

De moties M7 en M8 vinden we sympathiek. We gaan mee met de voorgestelde wijzigingen.

We zijn tegen motie M9. Die is prematuur.

We zijn helemaal tegen amendement A4.

De heer *S. Smeulders* (PvdA): Voorzitter! Een vraag van mij uit de eerste termijn is nog blijven liggen. Het gaat om de kosten van de maatwerkoplossingen. Blijven ze in de toekomst betaalbaar? Daar heeft de gedeputeerde niet

expliciet iets over gezegd, dus graag nog een reactie.

De reactie van de gedeputeerde op motie M3 was stellig. Wij gaan er daarom niet mee akkoord.

Ook bij amendement A4 volgen we de gedeputeerde. Ik denk dat het leggen van de opbrengstverantwoordelijkheid bij de provincie niet past bij de uitgangspunten van deze OV-visie. Dat zou geen consequent verhaal worden. Daar gaan we dus niet in mee.

Motie M6 van de VVD steunen we, maar wel met de aantekening dat we het waardeoordeel dat over het huidige proces wordt geveld, niet helemaal delen. Wij vinden dat wel degelijk de voorbereiding van deze OV-visie goed was. Wij vinden het echter ook niet onverstandig van dit proces te leren.

De heer *Wijers* (VVD): Dat is nu al de tweede keer dat over een waardeoordeel wordt gesproken. Waar leest de heer *Smeulders* een waardeoordeel? Er wordt alleen geconstateerd dat er onvoldoende aandacht aan is besteed. Is dat een waardeoordeel?

De heer *S. Smeulders* (PvdA): Hier staat: onvoldoende aandacht. Volgens mij is dat een waardeoordeel.

De heer *Wijers* (VVD): Die discussie wil ik met u niet aangaan.

De *voorzitter*: Het is de heer *Wijers* intussen duidelijk dat het om een waardeoordeel gaat.

De heer *S. Smeulders* (PvdA): Dank u wel, voorzitter.

Motie M7 inzake de arbeidsvoorwaarden hebben we net gewijzigd ingediend. Dank aan de gedeputeerde voor de hulp.

Motie M8 wordt positief geadviseerd. Dat vinden we heel fijn want we denken dat daarmee het buurtbusvervoer in Brabant wat wordt verbeterd en dat we de buurtbusvrijwilligers de ondersteuning kunnen bieden die ze verdienen.

Motie M9 van GroenLinks gaat over het HOV. Met het advies van de gedeputeerde de motie door te schuiven kunnen we wel akkoord gaan. We

willen net als GroenLinks zo snel mogelijk middelen reserveren om al die hoge ambities na 2015 ook waar te kunnen maken. Als het aan ons ligt, gebeurt dat ook via de algemene middelen.

De *voorzitter*: Motie M7 is in die zin gewijzigd dat het dictum wordt aangevuld met:

"- Bij voorgaande punten dient er rekening mee te worden gehouden dat de inzet van vrijwilligers (buurtbuschauffeurs) niet wordt gefrustreerd of onmogelijk wordt gemaakt."

De *voorzitter*: Deze gewijzigde motie maakt onderwerp van de beraadslaging uit. Zij krijgt nr. M7a.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Voorzitter! Ik constateer dat ondanks de verkiezingsuitslag hier toch een kleine nederlaag – smadelijk zal ik het niet noemen want het is allemaal hartstikke leuk gegaan – te signaleren valt voor de visie waarover een aantal mensen in dit huis het niet met elkaar eens worden en hopelijk ook lang oneens zullen blijven in die samenstelling. Ik vind het best de volgende keer eerder te beginnen met het proces van nadenken. De manier waarop dit soort opvattingen nu in moties en amendementen terecht zijn gekomen vind ik niet verstandig. Met de geest ben ik het wel eens. Ik heb daarstraks al aangegeven waar zorgen en gemeenschappelijke zorgen liggen. De motie over het HOV-fonds heb ik ingediend omdat wij vinden dat, zoals net al door de heer *Smeulders* aangegeven, er veel geld ontbreekt om de ambities uit te voeren. Dat geld kunnen we waarschijnlijk nauwelijks vinden, zoals ondertussen door de gedeputeerde al is gemeld, in de BDU-gelden, want dan moet het of van de huidige OV-gelden af of het moet van wegen af. Dat zie ik allemaal niet gebeuren. We krijgen een discussie over fondsvorming. Er zijn er indertijd een stuk of vier genoemd in de bespreking tijdens de voorjaarsnota en ik denk dat het verstandig is bij de begrotingsbehandeling in ieder geval wat afspraken te maken over hoe hieraan vorm te geven, want we komen gewoon grof geld tekort, zeker omdat we al een miljoentje of dertig

kwijtraken omdat ons ontwikkelingsfonds eraan gaat op termijn. Er zijn nog meer gelden die de andere kant op zijn gegaan.

De *voorzitter*: Mijnheer Bouwman, u hebt nog 15 seconden spreektijd.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): De motie over het HOV-fonds houd ik daarom aan. De moties die wij mede hebben ondertekend steunen we en we hebben al eerder aangegeven dat we de moties van de VVD niet ondersteunen.

De *voorzitter*: Motie M9 is aangehouden en maakt daarom op dit moment geen onderwerp van de beraadslagingen in deze vergadering meer uit.

De heer *Van Heugten* (GS;CDA): Voorzitter! Over de gewijzigde motie M7a kan het advies van het college zijn dat wij geen bezwaar hebben tegen deze aanpassing.

De PvdA vraagt of we kunnen garanderen dat de kosten van maatwerk in de toekomst haalbaar en betaalbaar blijven. Ik snap dat u graag die zekerheid wilt hebben. De visie geeft wel alle bouwstenen maar over haalbaarheid en betaalbaarheid van oplossingen kunt u op dit moment geen hardere uitspraken van mij krijgen dan we eerder in de discussies hebben gedaan.

Bij het amendement van de VVD-fractie over wel of niet ruimte voor pilots is inmiddels genoeg zoete koek gegeten. Wel wil ik nog opmerken dat de evaluatie van de experimenten die we destijds hebben gehad in Oss, aangeeft dat er een concreet plan moet worden gemaakt en een goede risicoanalyse van financiële en operationele risico's. Daarna dienen de zaken goed voorbereid in de markt te worden gezet en dient ervoor te worden gezorgd goede vervoerders te krijgen die met al dan niet aanbodgerichte en al dan niet vraaggerichte maatwerkoplossingen aan de slag gaan. Daarmee heb ik een vergelijking gemaakt. Die evaluatie leidde ertoe dat ik ook aan Bergen op Zoom heb gevraagd vooral met een goed plan te komen, een heldere analyse en een heldere opstelling van financiën en risico's. Dan kunnen we kijken hoe we daarmee aan de slag kunnen

gaan. Zonder dat plan zijn de voorstellen voor experimenteerruimte van die kant naar mijn idee te prematuur.

In stemming komt amendement A3.

De heer *Wijers* (VVD): Voor.

Mevrouw *Aarts-Engbers* (CDA): Tegen.

Mevrouw *Arts* (SP): Tegen.

Voorzitter. Wij stemmen tegen na rijp beraad en gehoord hebbende de gedeputeerde.

De heer *Van den Berg* (PVV): Voor.

Aanneming van dit amendement is voor ons bepalend voor onze stem over de OV-visie.

De heer *S. Smeulders* (PvdA): Tegen.

Mevrouw *Oomen-Peeters* (D66): Tegen.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Tegen.

De *voorzitter*: De leden van de fracties van 50PLUS, Partij voor de Dieren en de OSN zijn afwezig.

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD en de PVV voor dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het amendement is verworpen.

In stemming komt amendement A4.

De heer *Wijers* (VVD): Tegen.

Mevrouw *Aarts-Engbers* (CDA): Tegen.

Mevrouw *Arts* (SP): Voor.

De heer *Van den Berg* (PVV): Tegen.

De heer *S. Smeulders* (PvdA): Tegen.

Mevrouw *Oomen-Peeters* (D66): Tegen.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Tegen.

De *voorzitter*: De leden van de fracties van 50PLUS, Partij voor de Dieren en de OSN zijn afwezig.

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de SP voor dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat dit amendement is verworpen.

In stemming komt Statenvoorstel 43/12.

De heer *Wijers* (VVD): Voor.

Niet omdat wij deze van harte ondersteunen maar puur vanuit onze verantwoordelijkheid voor het functioneren van een OV-systeem en omdat op dit moment zo'n systeem alleen mogelijk is op basis van de voorliggende visie. We betreuren dat op dit belangrijke terrein een substantiële innovatieve benadering achterwege is gebleven en roepen het college op er in de aanloop naar de concessieverlening in 2023 zorg voor te dragen dat bij die gelegenheid een systeem kan worden neergezet dat past bij het toonaangevende innovatieve karakter van onze provincie.

Mevrouw *Aarts-Engbers* (CDA): Voor.

Mevrouw *Arts* (SP): Voor.

De heer *Van den Berg* (PVV): Tegen.

Met dezelfde stemverklaring als die van de heer *Wijers*.

De heer *S. Smeulders* (PvdA): Voor.

Mevrouw *Oomen-Peeters* (D66): Voor.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Voor.

Met een stemverklaring die geen persverklaring is.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voor.

De *voorzitter*: De leden van de fracties van 50PLUS en de OSN zijn afwezig.

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV tegen dit voorstel heeft gestemd en die

van de overige fracties ervoor zodat het is aangenomen.

In stemming komt motie M6.

De heer *Wijers* (VVD): Voor.

Mevrouw *Aarts-Engbers* (CDA): Tegen.

De CDA-fractie is voorstander van het aanleveren van een goed overdrachtdossier maar wij maken bezwaar tegen de formulering zoals door de VVD in de overwegingen gebruikt, waarbij gesuggereerd wordt dat wij onzorgvuldig gehandeld zouden hebben.

Mevrouw *Arts* (SP): Voor.

Wij delen niet de precieze formulering van de overwegingen maar wij vinden het verzoek dermate belangrijk dat wij het steunen.

De heer *Van den Berg* (PVV): Voor.

De heer *S. Smeulders* (PvdA): Voor.

Met de stemverklaring die ik net al heb gegeven.

Mevrouw *Oomen-Peeters* (D66): Voor.

Naar onze mening kloppen de punten b en d in de overweging niet maar wij zijn het wel met het dictum eens.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Voor.

Wij zijn het eens met de geest.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voor.

De *voorzitter*: De leden van de fracties van 50PLUS en de OSN zijn afwezig.

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van het CDA tegen deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt motie M7a.

De heer *Wijers* (VVD): Voor.

Mevrouw *Aarts-Engbers* (CDA): Voor.

Mevrouw *Arts* (SP): Voor.

De heer *Van den Berg* (PVV): Voor.

De heer *S. Smeulders* (PvdA): Voor.

Mevrouw *Oomen-Peeters* (D66): Voor.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Voor.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voor.

De *voorzitter*: De leden van de fracties van 50PLUS en de OSN zijn afwezig.

Ik constateer dat deze motie met algemene stemmen is aangenomen.

In stemming komt motie M8.

De heer *Wijers* (VVD): Voor.

Mevrouw *Aarts-Engbers* (CDA): Voor.

Mevrouw *Arts* (SP): Voor.

De heer *Van den Berg* (PVV): Voor.

De heer *S. Smeulders* (PvdA): Voor.

Mevrouw *Oomen-Peeters* (D66): Voor.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Voor.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voor.

De *voorzitter*: De leden van de fracties van 50PLUS en de OSN zijn afwezig.

Ik constateer dat deze motie met algemene stemmen is aangenomen.

Nummer 44/12

Voorfinanciering A58

Mevrouw *Zwijenburg-van der Vliet* (VVD): Voorzitter! Wat de fractie van de VVD betreft kan er geen misverstand over bestaan: Het inzetten

van de verkenningsfase van de A58 en de bijbehorende brief aan de minister zijn een stap in de goede richting. Voor Brabant, als belangrijke drager van de Nederlandse economie, is een goede doorstroming van levensbelang. Dat blijkt ook uit het feit dat naast Rijk en provincie het bedrijfsleven zich inzet om ervoor te zorgen dat het ook in de toekomst in Brabant prettiger wonen en werken is. Dat wil niet zeggen dat de risico's die aan dit project zijn verbonden door de VVD lichtvaardig worden opgevat. De voorgestelde constructie brengt voor de provincie een groot financieel risico met zich mee van €155 mln. Bij een dergelijke investering horen ook strenge voorwaarden die zoals ze zijn voorgesteld, door de VVD van harte worden onderschreven. Wij behouden ons wel als Provinciale Staten niet voor niets het recht voor om aan te geven wanneer de risico's van dit project niet langer opwegen tegen de te verwachten voordelen.

Ik wil afsluiten met een dankzegging aan alle betrokkenen. De VVD stemt dan ook van harte in met dit besluit. We zetten vandaag een goede stap in een verdere ontwikkeling van Brabant als economische motor van het zuiden en als prachtige bereikbare provincie om in te wonen.

Mevrouw *Keijzers-Verschelling* (CDA): Voorzitter! Voor het CDA is een goede bereikbaarheid van en binnen Brabant een belangrijk streven. Zoals bekend kent onze provincie verschillende verkeersknelpunten. Voor een aantal daarvan staan we zelf aan de lat. Deze pakken we dan ook voortvarend aan. Voor andere knelpunten is het Rijk aan zet. De A58 is daar een voorbeeld van. Het Rijk heeft voor de periode na 2020 geld gereserveerd voor de ombouw van de twee deeltrajecten op de A58. Vanuit het bedrijfsleven is het initiatief opgepakt, deze ombouw versneld te realiseren, dit door middel van een financiële constructie waarin de provincie een en ander voorfinanciert.

Vanaf het allereerste moment dat wij van dit initiatief hoorden zijn wij hier enthousiast over. Dit enthousiasme is er nog steeds. Wij kunnen ons dan ook prima vinden in de brief aan de minister waarin wij onze voorwaarden en condities met

betrekking tot de voorfinanciering formuleren. Ten aanzien hiervan wil ik de gedeputeerde ook nog hartelijk danken voor de uitgebreide toelichting in de commissie Mobiliteit en Financiën.

Er rest ons nog alle partijen veel succes te wensen in de komende verkenningsfase. Wij zouden het overigens op prijs stellen als u ons regelmatig informeert over de voortgang hiervan. De gedeputeerde zal begrijpen dat hij ons helemaal aan zijn zijde heeft als het financiële plaatje straks misschien toch nog wat gunstiger uitvalt.

Mevrouw *Arts* (SP): Voorzitter! Voor ons ligt het voorstel om de voorfinanciering van de ombouw van de A58 mogelijk te maken. Wij gaan geld beschikbaar stellen om de aanpak van de A58 tussen Tilburg en Eindhoven en het stuk Sint Annabosch-Galder te vervroegen. Immers, het Rijk reserveert in zijn MIR (pas voorlopig een budget voor deze rijksweg in de periode 2021-2023). De SP is altijd heel kritisch als het gaat om PPS-constructies (Publieke Private Samenwerking) want wie trekt er aan de touwtjes. In dit geval heet de constructie DBFM-Plus (Ontwerp, Bouwen, Financieren, Onderhoud). Vooral deze plus heeft gemaakt dat wij tot twee keer toe schriftelijke vragen hebben gesteld. Plus betekent in dit geval dat innovatieve maatregelen ervoor moeten zorgen dat de provincie de voorfinancieringskosten, grofweg €170 mln., met een gewenst rendement van 4,5% terugverdient. De bedoeling is dat het Rijk ongeveer 25 jaar later de kosten van de ombouw aan de provincie terugbetaalt. Wij hebben grote twijfels over de mogelijke opbrengsten van de innovatieve maatregelen zoals ze nu worden voorgesteld. Met name wat windenergie betreft denken wij dat de plannen niet goed doordacht zijn, mede in het licht van andere al gemaakte afspraken, en men zich rijk rekent. Wij adviseren dan ook om dit onderdeel in een volgende fase goed uit te zoeken. Verder zetten wij grote vraagtekens bij het innovatieve gehalte van een aantal andere opgevoerde maatregelen, zoals het sealen van asfalt.

Zoals het nu wordt gepresenteerd zitten er ook in de financiële onderbouwing veel losse eindjes, ook

na de twee maal door ons ingediende schriftelijke vragen. Als dit plan nu ter definitieve goedkeuring aan ons zou zijn voorgelegd, zouden wij als SP-fractie er niet mee instemmen. We gaan op dit moment niet verder dan dat GS een volgende stap in dit proces mogen doen, maar als wij over anderhalf tot twee jaar een definitief voorstel krijgen nadat het Rijk zijn huiswerk heeft gedaan, willen wij de expliciete verzekering van de gedeputeerde dat als wij nu instemmen met de volgende fase, wij over twee jaar nog voluit nee kunnen zeggen als de financiële onderbouwing en/of de plusprojecten naar ons idee niet deugen of als wij het financiële risico ten opzichte van de uiteindelijke versnelling die nu op twee à vijf jaar wordt geschat, te groot vinden. Wij vinden ook dat GS dit bij het ministerie duidelijk moeten maken.

Nog een afsluitende vraag aan de gedeputeerde: krijgen wij als Provinciale Staten bij de uitkomsten van de verkenning over anderhalf à twee jaar ook de overeenkomst met het Rijk voorgelegd – dat is het laatste gedachtestreepje in de brief aan het ministerie – of wordt hier met de provincie GS bedoeld? Ik meen dat die vraag mogelijk in de commissie aan de orde is geweest maar het antwoord is mij niet meer geheel helder.

De heer *Van den Berg* (PVV): Voorzitter! De door mevrouw *Arts* gestelde vragen zijn ook onze vragen. In het algemeen wat de PPS betreft, hulde voor de samenwerking tussen bedrijfsleven en overheid. Het is echt een voorbeeld dat laat zien dat goed kan worden samengewerkt. We kunnen een heel belangrijke project naar voren schuiven. Het is iets wat de pijn van de forensentaks zeker zal verlichten bij de mensen die dagelijks bij Moergestel muurvast op de A58 staan.

Er is een pot met geld van € 425 mln. nodig en wij schieten daar een groot deel van voor. Dan vind ik dat je wel om wat opmerkingen links en rechts bij zo'n project kunt plaatsen. De pot met geld is geoormerkt voor het traject Tilburg Eindhoven en Galder Sint Annabosch. Probleem voor onze fractie is dat als je het goedkoper weet op te lossen, het overblijvende deel van het budget naar elders verdwijnt en volgens de gedeputeerde in de commissie niet verder voor de A58 of andere

Brabantse rijkswegen kan worden besteed. Gevolg van dit beleid is het gevaar dat de houding ontstaat dat het geld op moet. Een soberder uitvoering levert Brabant niets op. We gaan veel te royale constructies bedenken om het geld op te krijgen want de pot moet leeg. Doe net als met de eerder met de PPS gefinancierde A59 een leuke groenstrook tussen de rijbanen, gooi er een hele dure tunnelbak bij Rosmalen in en leg de weg op een mooi hoog zandbedje. Dan kan de zandboer zijn cijfers ook omhoog krijgen. Ik geloof niet dat dat de bedoeling is. Het resultaat is een heel mooie weg. We rijden dan heerlijk tussen Eindhoven en Tilburg en we rijden prima door tussen Galder en Sint Annabosch en de €425 mln. lijkt prachtig besteed. Dan echter komt de afslag Goirle en daar komen we nog erger dan nu in een fuik terecht. We kunnen niet verder. Die stond niet in de file top 50 en de valt ook niet uit dit project te halen. Het ergste is nog dat je juist tussen Goirle en Bavel een strook hebt waar je alleen maar een strook asfalt tegen de vangrail hoeft aan te gooien want juist daar is een stuk gras tussen de rijstrook en de vangrail beschikbaar om te asfalteren. Dan kijk ik even naar wat een vergelijkbare weg moet kosten. Ik vergelijk het even met de A28 tussen Meppel en Zwolle en de A2 tussen Den Bosch en Eindhoven. Dan zeg ik dat dat we de geoormerkte projecten moeten kunnen realiseren tussen de €200 mln. en €300 mln. als het op een soberder wijze wordt gedaan. Dan zou het toch echt jammer zijn dat we niet die €30 à € 40 mln. over hebben om dat stuk tussen Goirle en Sint Annabosch op te lossen. Dat is een rot stuk en daar gaat het gegarandeerd helemaal mis. Maar het is relatief goedkoop op te lossen. De vraag aan de gedeputeerde is dus eigenlijk te kijken of we die overblijvende €125 tot € 225 mln. in Brabant kunnen houden zodat we dat traject kunnen meepakken en misschien zelfs geld overhouden voor andere problemen op de A58. Het gaat richting Etten-Leur ook al mis en bij Bergen op Zoom krijgen we als de A4 klaar is ook problemen. Misschien zouden we dan zelfs geld hebben om op de N65 nog wat te doen. De PVV staat voor een verstandige uitgave van belastinggeld. Geld voor asfalt vinden we prima maar met geld smijten vinden we een minder fraai

idee. Het probleem met dit oormerk is dat het erg verleidelijk is met geld te smijten als je uitsluitend naar je eigen provinciale belangen kijkt. Wij kijken liever naar een nuttige besteding van belastinggeld in het algemeen.

We gaan mee met het verhaal om voor te financieren. Wij willen dat de A58 heel snel wordt aangepakt. We gaan erin mee en de SP had een beetje dezelfde reden omdat we nog een go-no-go moment hebben. We zijn het geld dus nog niet definitief kwijt maar ook wij willen meer duidelijkheid voordat we in dit verhaal meegaan. Wij dringen er dus op aan het geld zo optimaal mogelijk uit te geven, dus over onze voor financieringscapaciteit zo optimaal mogelijk te beslissen. Daarom roepen wij via een motie de gedeputeerde op er bij de minister op aan te dringen dat het aanbestedings- of versoberingsvoordeel ook echt in Brabant en bij voorkeur op de A58 terecht komt zodat wij met onze voor financieringscapaciteit en de algemene belastingcenten veel meer kunnen doen dan nu wordt voorgesteld.

De *voorzitter*: Door het lid Van den Berg wordt de volgende motie voorgesteld:

“Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 21 september 2012, behandelend het Statenvoorstel 44/12 inzake "voorfinanciering A58", constaterende dat:

- *een voorfinanciering wordt verstrekt voor een project waarvan de kosten door versoberings- en/of aanbestedingsvoordelen lager uit zouden kunnen vallen;*
- *het daarbij behaalde voordeel nu niet automatisch in Brabant besteed zal worden;*
- *dit beleid kan leiden tot onnodige verfraaiingen van de geoormerkte trajecten, terwijl de daarmee gepaard gaande investeringen volgens Provinciale Staten nuttiger ingezet kunnen worden;*

overwegende dat:

- *Provinciale Staten de wens hebben om zoveel mogelijk knelpunten op te lossen op de Brabantse rijkswegen vanuit dit budget, waaronder het essentiële, nu nog ontbrekende, traject op de A58 tussen Goirle en knooppunt Sint Annabosch;*
- *de "Slimste Regio van de Wereld" ook hier bij uitstek*

kan laten zien het slimste en meest effectief te investeren, spreken uit dat

- *het niet zo kan en mag zijn dat innovatief, efficiënt en sober investeren afgestraft wordt;*

dragen het college op:

- *er bij de minister nadrukkelijk voor te pleiten eventuele uitvoerings- en/of aanbestedingsvoordelen in te zetten voor andere wegenprojecten in Noord Brabant, prioritair de overige wegvakken van de A58, en gaan over tot de orde van de dag."*

De voorzitter: Deze motie maakt onderwerp van de beraadslaging uit. Zij krijgt nr. M10.

De heer *S. Smeulders* (PvdA): Voorzitter! Ik zal het kort houden. Wij zien het nut van de verbreding van de A58 in. Wij kunnen ons ook voorstellen dat de provincie dit project gaat voorfinancieren. Het project moet wel innovatief genoeg zijn om de rentelasten van de provincie te kunnen dragen. Net als andere partijen vragen wij het college of dat inderdaad het geval is. Die vragen moeten beantwoord worden in de verkenningsfase en wij stemmen ermee in om die fase in te gaan.

Na de verkenningsfase vellen wij ons finale oordeel op grond van de antwoorden die wij hebben gekregen. Ik teken daarbij aan dat het voor ons een voorwaarde is dat marktpartijen onze kapitaallast gaan dragen en dat het de provincie uiteindelijk geen geld kost. Ik vraag nogmaals aan de gedeputeerde of hij dat standpunt deelt, of dat hij van mening is dat de provincie uiteindelijk toch gaat bijdragen door een deel van de kapitaallast voor haar rekening te nemen.

Mevrouw *Oomen-Peeters* (D66): Voorzitter! Zoals wij in de commissievergadering van 14 september jl. hebben aangegeven, ziet D66 de knelpunten op de A58. Dagelijks zijn er problemen bij een aantal vaste punten en er ontstaan gevaarlijke situaties in dorpen zoals aan de N395. Wij hebben daarover onlangs nog schriftelijke vragen gesteld.

Het Rijk heeft deze problemen al ingezien en heeft gelden vrijgemaakt om vanaf 2020 met het oplossen ervan te beginnen. Met het voorstel voor voorfinanciering dat vandaag aan ons voorligt, hebben GS voor ogen dat een versnelling van twee

tot vijf jaar mogelijk is.

Tijdens de commissievergadering van vrijdag jl. hebben wij onze twijfels geuit omdat het Rijk de laatste jaren een onbetrouwbare partner is gebleken als het gaat om terugbetalen van voorfinanciering. De gedeputeerde stelde dat dit niet waar zou zijn en heeft als voorbeeld de A59 bij Oss genoemd. De A59 is inderdaad een geweldig mooi project geweest. Naast het bieden van oplossingen voor de verkeersdrukte, heeft de inpassing in de omgeving op een goede manier plaatsgevonden. Maar dit is inmiddels zo'n zes jaar geleden toen de financiële situatie bij het Rijk vele malen rooskleuriger was. Wij blijven van mening dat deze voorfinanciering zonder een uitgebreider risicomangement een hachelijk avontuur is.

Onze instemming nu zou er enkel toe leiden dat het Rijk een inhoudelijke verkenning zal gaan uitvoeren. Maar moeten wij deze verkenning ook voorfinancieren? Wat gebeurt er als deze verkenning op niets uit loopt? Zijn wij het bestede geld dan kwijt? Uiteindelijk gaat het hier om een versnelling van twee tot vijf jaar. Vijf jaar is aantrekkelijk, maar als het uiteindelijk op twee jaar uitkomt, moeten we dan deze situatie over ons afroepen? Wellicht zijn er andere, minder ingrijpende mogelijkheden aan te brengen, die de noodzaak tot een verbreding van de weg en dit verzoek aan ons onnodig maken.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Voorzitter! Wij sluiten ons aan bij de meeste sprekers die heel nadrukkelijk aangeven dat dit een hachelijke businesscase is waarover wij waarschijnlijk bijna commissiebreed een negatief oordeel zouden hebben uitgesproken als het een definitief besluit geweest was. Wij willen in ieder geval de toezegging van de gedeputeerde dat de verkenning ter besluitvorming in PS terugkeert. Volgens mij staat dat ook in de brief aan het ministerie, maar wij willen die zekerheid beslist hebben.

Wij zijn principieel niet zomaar voor meer asfalt, maar wij zien de vervoersproblemen ook heel duidelijk. In onze dromen worden er windmolens langs de weg geplaatst, zonnepanelen aangebracht en een derde baan aangelegd voor elektrische auto's en lijkt het een geweldig voorstel. De

werkelijkheid is echter bitter, want dit lijkt niet te lukken.

De voorfinanciering is fors. Er wordt pas heel laat terugbetaald. Het gaat om veel geld dat vastligt. Het terugverdienen van de financieringskosten is uiterst onduidelijk, vandaar die verkenning. De tijdswinst is geen vier jaar, maar twee tot vijf jaar. Stel je voor dat het twee jaar wordt, dan hebben wij toch behoorlijk slecht ons best gedaan. Net als de heer Van den Berg van de PVV zijn ook wij voor simpele oplossingen. Waarom zijn er nog geen stoplichten met toeritdosering op dat stuk? Waarom wordt er tussentijds geen derde baan gecreëerd zoals tussen Arnhem en Apeldoorn gebeurt, etc. etc.? Dat kan klauwen met geld schelen.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Ik sluit mij aan bij de heer Bouwman van de fractie van GroenLinks. Ook de Partij voor de Dieren is niet gelukkig met nog meer provinciale wegen. Wij kunnen niet genoeg zeggen dat bredere en betere provinciale wegen uiteindelijk alleen maar aanzuigende werking hebben. Een aantal jaren later staat iedereen weer in de file.

Wij zijn sterk voorstander van goed kijken naar openbaar vervoer en andere oplossingen. Wij zien deze voorfinanciering als het vastleggen van enorm veel geld dat wij als PS dan niet kunnen besteden. Wij zien dat niet echt zitten. Er zijn nog zo veel dingen die prioriteit verdienen, bijvoorbeeld biodiversiteit. Er wordt gesteld dat de versnelling slechts twee jaar zal bedragen. Wij vinden het een druppel op een gloeiende plaat.

Er valt inderdaad duurzame energie op te wekken. Wij hebben daarvoor beleid ontwikkeld in de provincie maar daar hoort dit traject niet bij. Het beleid zou dus moeten worden aangepast.

Voorzitter. Wij zien dit voorstel niet zitten.

De heer *Van Heugten* (GS;CDA): Voorzitter! Het gaat om het nemen van het besluit dat wij een brief naar de minister sturen waarin staat dat wij willen meegaan in het verkenningstraject naar een snelle en goede oplossing voor de A58 in Brabant en bereid zijn om in principe een mogelijke voorfinanciering te organiseren, maar dat wij

daartoe pas besluiten als de inhoudelijke verkenning is afgerond – wat gaat er gebeuren aan de A58 – en als duidelijk is welke innovaties er mogelijk zijn die geld genereren en hoe een en ander in goed afsprakenkader met de provincie Noord-Brabant wordt vastgelegd. Pas als dat hier allemaal voorligt en ik hoop dat het sneller zal zijn dan over twee jaar, geven de Staten wel of geen groen licht aan een definitieve inzet van onze middelen voor de voorfinanciering van dit project. De minister zegt dat zij nu geen geld en energie wil stoppen in een verkenning die eigenlijk pas over een jaar of vier hoeft plaats te vinden als wij niet de bereidheid uitspreken om in principe de voorfinanciering mee uit te werken. Het bedrijfsleven heeft gevraagd of de overheden niet eens samen met het bedrijfsleven kunnen bekijken hoe dat project van de lange termijn naar de korte termijn gebracht kan worden. Het bedrijfsleven verdient daarvoor veel credits. Het bedrijfsleven zal ook in deze verkenning hard aan de bak moeten om te komen met een verdienmodel met concrete harde opties dat wij met het Rijk kunnen vastleggen als een verdienmodel dat voor de provincie Noord-Brabant de voorfinancieringskosten kan dekken.

Mevrouw Keijzers heeft gevraagd of de Staten regelmatig op de hoogte gehouden kunnen worden. Nadat het besluit genomen is, wordt de brief verstuurd. Ik verwacht dat de minister volgende week al een besluit zal nemen om onmiddellijk met de verkenning te starten. Dat gebeurt met een brief aan de Tweede Kamer waarin staat wat het probleem in Brabant is, welke opties zij heeft en dat zij voornemens is een verkenning te starten om tot een oplossing te komen. Wij hebben al een aantal werkgroepen in de steigers staan. Die gaan aan de slag. Het Rijk doet zijn eigen inhoudelijke verkenning en zal niet gaan smijten met geld. In de langetermijnagenda heeft het Rijk geld gereserveerd. Rijkswaterstaat zal samen met het ministerie van Infrastructuur en Milieu een studie maken wat de beste oplossing is voor de problemen op de A58. Zijn dat twee keer drie rijstroken, twee keer vier rijstroken, een aparte spitsstrook of een aparte doelgroepstrook. Die inhoudelijke verkenning voert het Rijk voor eigen

rekening uit. Uiteraard zijn wij en de omliggende gemeenten daarbij betrokken. Het bedrijfsleven zal een verkenning doen welke innovaties er mogelijk zijn en wij zullen een verkenning doen naar hoe wij dit straks juridisch en financieel gaan vastleggen.

Het moge duidelijk zijn dat wij het eens zijn met de opmerking van mevrouw Keijzers hoe lager de risico's voor de provincie, hoe beter. Wij zullen de Staten regelmatig van de verschillende stappen op de hoogte houden, hetzij via de planning- en controleyklus of rechtstreeks met de commissie als daartoe aanleiding is.

Het bedrijfsleven heeft een aantal innovaties vrij globaal of abstract op tafel gelegd: nieuwe manieren van asfalt, verlichting, windenergie of andere energieopties. De eerste globale berekeningen zijn hoopvol, maar op hoop kun je geen businesscase maken. Een en ander moet goed uitgewerkt worden. Er moeten reële opties op tafel komen die ook voor ons de risico's kunnen inperken en tot een goede businesscase kunnen leiden. Ik zie het zoals de heer Bouwman van GroenLinks zegt dan ook niet als een hachelijke businesscase maar als een uitdagende businesscase waarin de innovaties tot uitdrukking moeten komen.

Ik kom dan bij motie M10 over de besteding van de middelen. De fractie van de PVV zegt dus ja tegen het principebesluit. Het definitieve besluit tot toekenning van middelen is geen besluit van GS maar van PS. De Staten zullen daarover besluiten. Laat dat duidelijk zijn.

De motie is absoluut overbodig, hoewel zij sympathiek klinkt. Natuurlijk zullen wij er bij de minister op aandringen dat zo veel mogelijk geld van haar begroting in Brabant wordt geïnvesteerd. De constatering en de overwegingen van de motie kloppen niet. Daarin wordt er namelijk van uitgegaan dat het bedrag dat de minister gereserveerd heeft ook op moet. Dat is niet zo. Er wordt gekeken naar een inhoudelijke oplossing en daarbij komen de middelen. Mochten er middelen over zijn, dan zullen wij er natuurlijk op aandringen om die te besteden in Brabant. Daarom is de motie volstrekt overbodig. Wij kunnen echt niet met de portemonnee van de

minister winkelen. Het is haar geld dat overblijft. Als er rijksmiddelen over zijn, zullen de regering en de Tweede Kamer willen weten wat daarmee gebeurt. Wij zullen te allen tijde ervoor pleiten dat daarvan zo veel mogelijk in Brabant komt. Het college ontraadt deze motie, omdat bij de overwegingen staat dat wij per saldo dan aandringen op het oplossen van de andere knooppunten, bijvoorbeeld dat tussen Goirle en Sint Annabosch. Ik kan mij ook voorstellen dat tegen die tijd bijvoorbeeld de knooppunten de Zoom en de Stok een veel hogere prioriteit moeten hebben. De motie is veel te prematuur.

De heer *Van den Berg* (PVV): Voorzitter! In de motie staat: "prioritair de overige wegvakken op de A58".

De heer *Van Heugten* (GS;CDA): De fractie van de PvdA vraagt of marktpartijen kapitaallasten dragen. Als er een dbfm-constructie is (design, built, finance and maintain) ligt de financiering van het project per definitie bij de marktpartij die inschrijft op het project. Het bedrijfsleven draagt dus inderdaad de kapitaalverschaffing voor dit project. Die kapitaalverschaffing met alle risico's van dien wordt in termijnen terugbetaald door de overheid. Dat is het karakter van een dbfm-constructie. Wij dragen dus niet de kapitaallasten en de kapitaalrisico's. Die liggen bij de marktpartijen.

De heer *S. Smeulders* (PvdA): Omdat wij gaan voorfinancieren uit de immunisatieportefeuille is er sprake van een derving van rente. Dat gebeurt nu niet omdat wij de A58 voorfinancieren. Dat verschil zou gedragen worden door de marktpartijen. Vindt de gedeputeerde het acceptabel dat wij een gedeelte van dat geld uiteindelijk niet terug zullen zien?

De heer *Van Heugten* (GS;CDA): Voorzitter! Daar draait de hele businesscase om. Ik heb aan het begin van mijn antwoord gezegd dat wij willen voorfinancieren. Het geld uit de immunisatieportefeuille halen waardoor het geen rendement meer oplevert, geeft ons een probleem in de

begroting. Als het bedrijfsleven wil dat wij voorfinancieren, moet hij ervoor zorgen dat het zodanig gearrangeerd wordt dat er geld komt uit de innovaties dat onze voorfinanciering dekt. Daarop worden de afspraken gebaseerd. De risico's moeten wij te zijner tijd samen inschatten. Welke risico's zijn er dat de innovaties in de toekomst dat geld niet genereren en hoe zorgen wij ervoor dat de afspraken hard zijn? Dat is de typische businesscase. Wij proberen de Staten daarvoor een zo goed mogelijk voorstel voor te leggen.

De heer *S. Smeulders* (PvdA): Is mijn constatering juist dat de gedeputeerde niet uitsluit dat de provincie uiteindelijk niet alle rente terugziet van de marktpartijen?

De heer *Van Heugten* (GS;CDA): Daarin schuilt inderdaad een risico. Hoe hoger wij het rendement zetten, hoe groter het risico. Bij beleggingen lopen wij ook risico's. Wij hebben met triple-A-beleggingen een klein risico genomen. Hier gaat het om iets risicovollere beleggingen. Brabant krijgt daarvoor terug dat de A58 jaren eerder wordt aangelegd, dat het bedrijfsleven innovatief bezig kan zijn en nieuwe technieken kan toepassen. Wij lopen wel een risico. Over een jaar of twee zullen wij de Staten vragen of zij de voordelen ten opzichte van mogelijke risico's aanvaardbaar vinden en of wij door kunnen gaan. Moeten wij deze verkenning financieren? Wij willen met de minister afspreken dat zij haar deel van de verkenning, te weten de inhoudelijke verkenning, voor haar rekening neemt, het bedrijfsleven de innovatieve verkenning voor zijn rekening neemt en wij de financiële verkenning, te weten het afsprakenkader voor de voorfinanciering voor onze rekening nemen. Wij zullen in de begroting aangeven tot welke bestedingen dat zal leiden.

Mevrouw *Arts* (SP): Voorzitter! In de brief aan het ministerie staat bij het vijfde gedachtestreepje: "De uitkomsten van de verkenning worden opnieuw voorgelegd aan PS." Dat is duidelijk. Bij het laatste gedachtestreepje staat: "Er wordt na de verkenning

een overeenkomst tussen het Rijk en de provincie ter besluitvorming voorgelegd die moet leiden tot instemming van betrokken partijen." De vraag is, of dat onderdeel uitmaakt van de uitkomsten van de verkenning of dat het een apart iets is dat ook aan PS wordt voorgelegd. Of zijn hier GS in beeld?

De heer *Van Heugten* (GS;CDA): Voorzitter! Formeel is het aangaan van een overeenkomst een besluit van GS, maar de Staten moeten weten welke overeenkomst wij met het Rijk sluiten zodat gegarandeerd is dat wij geld terugkrijgen onafhankelijk van verkiezingsuitslagen, van wisselende ministers etc. Die overeenkomst krijgen de Staten ter besluitvorming voorgelegd. GS moeten de rechtshandeling verrichten maar zullen dat niet doen voordat PS daarmee hebben ingestemd.

In stemming komt Statenvoorstel 44/12.

Mevrouw *Zwijnenburg-van der Vliet* (VVD): Voor.

Mevrouw *Keijzers-Verschelling* (CDA): Voor.

Mevrouw *Arts* (SP): Voor.

De heer *Van den Berg* (PVV): Voor.

De heer *S. Smeulders* (PvdA): Voor.

Mevrouw *Oomen-Peeters* (D66): Voor.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Voor.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Tegen.

De *voorzitter*: De leden van de fracties van 50PLUS en de OSN zijn afwezig.

Ik constateer dat het aanwezige lid van de fractie van de PvdD tegen dit voorstel heeft gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is aangenomen.

In stemming komt motie M10.

Mevrouw *Zwijenburg-van der Vliet* (VVD): Tegen. Voorzitter. Wij volgen het standpunt van de gedeputeerde en constateren dat dan de motie overbodig is.

Mevrouw *Keijzers-Verschelling* (CDA): Tegen. Voorzitter. Wij zijn tegen met dezelfde stemverklaring als de fractie van de VVD.

Mevrouw *Arts* (SP): Tegen. Voorzitter. Tegen met dezelfde stemverklaring als de fractie van de VVD.

De heer *Van den Berg* (PVV): Voor.

De heer *S. Smeulders* (PvdA): Tegen.

Mevrouw *Oomen-Peeters* (D66): Tegen.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Tegen.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Tegen.

De *voorzitter*: De leden van de fracties van 50PLUS en de OSN zijn afwezig.

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij verworpen.

Nummer 48/12

Indienen van een onteigeningsverzoek aan de Kroon voor (gedeelten van) percelen benodigd voor de uitvoering van het inpassingsplan Agro & Food Cluster West-Brabant (AFCWB)

De *voorzitter*: Misschien mag ik u voorstellen om nog het volgende onderwerp voor de theepauze af te handelen? Het is bijna een hamerstuk, want er is slechts driemaal één minuut spreektijd gevraagd.

De heer De Boer is inmiddels ook weer in ons midden. Hij was namens ons bij de uitvaart van Jan Suijkerbuijk.

Het woord is aan de heer Wagemakers. Ik constateer echter dat hij niet in de zaal aanwezig is.

Mevrouw *Klitsie* (D66): Voorzitter! Voor ons ligt het onteigeningsverzoek aan de Kroon voor gedeelten van percelen in verband met de uitvoering van het inpassingsplan Agro & Food Cluster West-Brabant.

Mijn fractie kan instemmen met dit verzoek. Voor het realiseren van het hele plan vinden wij het essentieel dat de doelstellingen inzake duurzaamheid en synergie gehaald worden en dat kan alleen als alle percelen in het bezit zijn van de TOM (tuinbouwontwikkelingsmaatschappij), de provincie of wie dan ook de initiatiefnemer is.

De Memorie van Antwoord bevat inderdaad de antwoorden op de vragen die in de commissie ROW gesteld zijn en die duidelijk maken waarom onteigening van de resterende percelen noodzakelijk is. Waarom stonden die zaken niet in het Statenbesluit zodat wij het als hamerstuk hadden kunnen afdoen en de Memorie van Antwoord niet nodig geweest was? Mijn verzoek aan het college is: Wees compleet want dat gaat het veel soepeler.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! De Partij voor de Dieren is in beginsel niet voor onteigening omdat dit een aantasting is van de persoonlijke vrijheid.

Het voorstel beoogt een snelle en voortvarende aanpak door grondeigenaren op dit moment al het mes op de keel te zetten om tot een minnelijke schikking te komen, terwijl de onderhandelingen nog gaande zijn. Wij vinden dat geen juiste aanpak en ook niet voldoende zorgvuldig. Wij zijn geen voorstander van de ontwikkelingen die daar plaatsvinden. Wij vinden de grootschaligheid ongepast. Glastuinbouw is niet duurzaam. Met 4,5% van het Nederlandse energieverbruik gebruikt de glastuinbouw enorm veel energie.

De *voorzitter*: Mijnheer Van der Wel, ik vraag u om u bij het onderwerp te houden. Het gaat hier om een onteigeningsverzoek. Dat ligt ter besluitvorming voor.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Dat klopt, voorzitter. De plannen ondersteunen niet de noodzaak om nu over te gaan tot onteigening. Wij zullen dit

voorstel dan ook niet steunen.

De heer *Kuijken* (CDA): Voorzitter! De heer Van der Wel zei zojuist dat hij eigenlijk tegen onteigening is. Hoever gaat dat voor de Partij voor de Dieren en hoe verhoudt zich dat tot de realisatie van de EHS (Ecologische Hoofdstructuur)?

De heer *Van der Wel* (PvdD): Dat is al eerder gevraagd. De afspraken inzake de EHS waarop de heer Kuijken doelt, waren lang geleden al gemaakt. Het is niet zo dat er een onteigening heeft plaatsgevonden om een en ander te bespoedigen. Het gaat hier om een heel lang proces. Hier zien wij echter dat, om een economische boost te kunnen geven, de grondeigenaren nu al het mes op de keel wordt gezet. Dat vinden wij niet goed.

De heer *Kuijken* (CDA): De tijd waarin iets gebeurt en de manier waarop zijn dus voor de heer Van der Wel leidend of hij voor of tegen onteigening is?

De heer *Van der Wel* (PvdD): Precies. De EHS ligt al heel lang vast. Als iemand na tien jaar nog niet wil meewerken, mag je wel een stap ondernemen. Daar zijn ook voldoende alternatieven aangeboden. Daarvan is in dit geval geen sprake. Er wordt nu al onteigend terwijl in de onderhandelingen met de eigenaren geen alternatieven zijn geboden. Het wordt nu heel snel even geregeld. Dat vinden wij onzorgvuldig en wij zijn daar heel erg op tegen.

De *voorzitter*: Omdat er onzekerheid was over het tijdstip waarop de behandeling van dit voorstel zou plaatsvinden en de heer Wagemakers buiten de zaal was toen wij hiermee begonnen, geef ik hem bij hoge uitzondering toch de gelegenheid zijn minuut te vullen.

De heer *Wagemakers* (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Dit onderwerp is uitgebreid behandeld in de commissie. Er zijn een paar vragen overgebleven. Die hebben te maken met onze burgers in de provincie. Krijgen wij niet goed

uitgelegd dat zelfs waterschappen en andere semi-overheidsinstellingen voorkomen op de lijst van te onteigenen onderdelen? Dat moet nog eens heel goed worden uitgelegd.

Ook is ons niet helemaal duidelijk in welke mate de provincie op een normale manier aankopen regelt en in hoeverre is onteigening echt nodig. Wil de provincie het normale aankoopbeleid voortzetten?

De heer *De Boer* (GS;VVD): Voorzitter! Het college maakt bezwaar tegen de opmerking van de heer Van der Wel dat wij mensen het mes op de keel zetten. Wij kennen in dit land de parallelconstructie minnelijke verwerving en daarbij de onteigeningsprocedure. Beide procedures lopen op dit moment. Ik heb dit ook omstandig uitgelegd in de commissie. Het provinciale belang dat hier in het geding is, kan op deze manier veiliggesteld worden. Wij kunnen niet eindeloos blijven onderhandelen en zetten nu het legitieme instrument in om de gewenste situatie te bereiken.

In antwoord op de vraag van de heer Wagemakers merk ik op dat wij als medeoverheden ook in dit soort processen willen veiligstellen dat er geen weeffouten ontstaan in processen. Ook Rijkswaterstaat zet het onteigeningsproces van onze provinciale gronden in als die noodzakelijk zijn voor rijksdoeleinden om in de toekomst onvolkomenheden te voorkomen.

Ik ben blij dat de Staten inzien dat hier sprake is van een provinciaal belang, ondanks het feit dat dit ontkend wordt door de fractie van de Partij voor de Dieren.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Volgens mij staat in het stuk dat het om snelheid gaat. Klopt het dat er in verhouding tot vroeger nu eerder een onteigeningsverzoek aan de Kroon wordt gedaan?

De heer *De Boer* (GS;VVD): Het is de gebruikelijke snelheid die wij toepassen als er provinciale belangen in het geding zijn.

In stemming komt Statenvoorstel 48/12.

Mevrouw *Prins-Afman* (VVD): Voor.

De heer *Kuijken* (CDA): Voor.

Mevrouw *Slegers* (SP): Voor.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Voor.

De heer *Wagemakers* (PvdA): Voor.

Mevrouw *Klitsie* (D66): Voor.

De heer *P. Smeulders* (GroenLinks): Voor.
Zoals wij in de commissie hebben aangegeven, zijn wij zeer kritisch op het agrofoodcluster, maar dit is een verdere stap in een eerder besloten proces en daar gaan wij niet voor liggen.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Tegen.

De *voorzitter*: De leden van de fracties van 50PLUS en de OSN zijn afwezig.

Ik constateer dat het aanwezige lid van de fractie van de PvdD tegen dit voorstel heeft gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is aangenomen.

De vergadering wordt van 15.10 uur tot 15.35 uur geschorst.

Nummer 45/12

Kaderstellende Beleidsnota Leefbaarheid "Leefbaarheid@Brabant, Beleidskader 2012 - 2015"

De heer *Kouthoofd* (VVD): Voorzitter! Jammer dat het CDA niet kan genieten van mijn bijdrage.

De VVD kan kort zijn over de voorliggende kaderstellende nota over leefbaarheid in Brabant. De VVD onderschrijft van harte de koers die in dit leefbaarheidsbeleid wordt uitgezet. Deze koers komt voort uit de Agenda van Brabant, het bestuursakkoord. Bij de startnotitie in februari van dit jaar hebben we die fijngeslepen. De VVD ziet dat de kritische noten die wij hebben ingebracht, duidelijk herkenbaar in de koers zijn verwerkt. De

provincie zit in een faciliterende rol waarbij het zelforganiserend vermogen van regionale netwerken wordt versterkt bij het oplossen van leefbaarheidsvraagstukken, daarbij dicht bij haar kerntaken blijvend. De VVD ziet met belangstelling het uitvoeringsprogramma's voor het beleid tegemoet en wenst de gedeputeerde succes met de invulling daarvan middels de voorliggende koers.

Mevrouw *Aarts-van de Loo* (CDA): Voorzitter! Vorige week was ik bij een werkgroepvergadering van het IDOP (Integraal dorpsontwikkelingsplan) in Nijnsel. Wat mij daar opviel was dat gemakkelijk bereikbare doelen ook echt zijn gerealiseerd. We hebben weer een prikpost en we hebben weer een geldautomaat. Dat is belangrijk voor zo'n kleine kern maar er is meer. Het zijn zaken die niet alleen bij ons spelen maar in veel meer gemeenschappen. Denk aan voorzieningen specifiek voor ouderen, wel of niet in combinatie met zorg. Het zijn dingen waar men op veel meer plekken mee bezig is. Daarom spreekt het voorliggende beleidskader leefbaarheid ons als CDA zo aan. Leefbaarheid is en blijft voor ons een belangrijk thema. Het is belangrijk voortgang te houden in de activiteiten rond leefbaarheid. De IDOP's zijn een afronding. We moeten daarna verder. Door met name initiatieven rond de democratische ontwikkelingen regionaal uit te wisselen, kan een olievlek worden gecreëerd door het onderling oppikken van goede initiatieven.

De inhoudelijke thema's zijn in de nota nog wat weinig afgebakend, maar de gedeputeerde heeft aangegeven dat samen met het veld te willen aanscherpen. Bottom up, zoals wij dat graag zien. Zeker het thema leefbaarheid heeft al bewezen hiervoor uitermate geschikt te zijn. Dit is echt burgerparticipatie in de praktijk.

De heer *Van der Staak* (SP): Voorzitter! U begrijpt dat ik hier voornamelijk sta voor mijn bloemen want dit is opnieuw mijn maidenspeech.

Ik herinner mij van enkele jaren geleden dat mijn oud fractiegenoot Spencer Zeegers hier stond om te spreken over wat hij noemde IDOP's. Hij maakte toen het grapje dat het misschien een

nieuwe uitvinding was in de reeks van iPhone, iPod en iPad. Welnu, helaas is niets minder waar gebleken maar wat wel waarheid is geworden is dat de IDOP's een doorslaand succes zijn geworden, net zoals de producten van Apple. Daar kunnen ze trouwens na vandaag in Oberhausen over meepraten.

Wie de techniek een beetje kent weet trouwens dat succes vaak een opvolging kent. Het L@B is eigenlijk ook in zekere zin een logische opvolging van de IDOP's.

Voorzitter. Voor ons ligt een stuk waar wij met plezier mee kunnen instemmen. Wij zien namelijk ook dat de leefbaarheid van kleine kernen onder druk staat en dat wij als provincie vooral moeten inzetten om lokale initiatieven en plannen te ondersteunen. Maar er dient ook aandacht te zijn voor stadswijken. In de commissievergadering heb ik daarnaast tevens al aandacht gevraagd voor enkele specifieke doelgroepen die niet in de stukken worden genoemd, zoals verstandelijk gehandicapten, geïsoleerde ouderen en mensen met psychische en psychiatrische problemen. Die oproep herhaal ik vandaag nog maar eens.

Ook herhaal ik vandaag nog maar eens mijn stelling dat het bevorderen van leefbaarheid gepaard hoort te gaan met een adequate armoedebestrijding, hoewel dat natuurlijk een gemeentelijke taak is.

Afsluitend, voorzitter, ik zie de bloemen graag nog tegemoet en het stuk kan onze instemming krijgen.

De *voorzitter*: Ik heb u daarstraks al gezegd, mijnheer Van der Staak, wacht op mijn daden. Dat komt wel goed.

Ik heb begrepen dat mevrouw Frijters het woord niet zal voeren.

De heer *Van Liempd* (PvdA): Voorzitter! Ik heb in de commissie al aangegeven op welke punten ik vind dat dit onderwerp wat beter had kunnen worden uitgewerkt. Ik ga dat dus niet herhalen.

Kort samengevat, leefbaarheid is voor de Partij van de Arbeid een integraal thema bij uitstek. De beleidsnota die wij vandaag vaststellen, zou dus in die zin een levend document moeten zijn waaraan beleidsinstrumenten zodra die worden ontwikkeld

weer worden toegevoegd, ook al ligt het op het beleidsterrein van een andere commissie. Daarmee borgen wij dat op al die andere terreinen waar leefbaarheid een rol speelt, leefbaarheid ook echt een plaats krijgt. Dan hoef ik het niet meer te hebben over de voorbeelden die ik in de commissie hebben genoemd.

De heer *Hageman* (D66): Voorzitter! Net als in de commissievergadering hecht D66 eraan op te merken dat het een prettig leesbaar stuk is dat positief bijdraagt aan het besluitvormingstraject. Wij juichen de verbeteringen dan ook zeer toe. Na de commissiebehandeling is toch wel een aantal puntjes open blijven staan. Een ervan betreft de sturing. We zien een grotere toegevoegde waarde van de provincie nu zij sterker optreedt als gebiedsregisseur. Wat wij met name voor ogen hebben is dat er vanuit de samenwerkingsverbanden projecten ontstaan die Brabantbreed het hele spectrum beslaan, dus niet allemaal dezelfde soort projecten. Hoe staat de gedeputeerde tegenover deze sturingsvraag?

Ook is er wat ons betreft meer sturing gewenst op het aspect van gezondheid. Hoe staat de gedeputeerde tegenover een afspraak dat er bijvoorbeeld meer dan 50% van het beschikbare geld op dit thema wordt ingezet?

De gedeputeerde geeft verder aan te investeren in koplopers en dat is een uitstekend uitgangspunt. Ook het uitgangspunt van bruikbaarheid van de uitkomsten van kennisdeling juichen wij zeer toe. Hiervoor is zoals eerder gesteld een sterke regiefunctie verstandig. Wij vragen de gedeputeerde verder of er ook ruimte is voor eventuele begeleiding van werkende nieuwe oplossingen naar verkoopbare producten en concepten. D66 is van mening dat zo een extra impuls kan worden gegeven aan een innovatieve zorg economie en dat de lokale mkb extra kansen kan krijgen.

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): Voorzitter! Met Leefbaarheid@Brabant wordt de beweging van de IDOP's voortgezet, zo beweert GS. Maar welke beweging? In de nota wordt voorgesteld het zelf organiserend vermogen van de subregionale

netwerken te versterken om de leefbaarheidsvraagstukken als gevolg van de demografische ontwikkelingen op te lossen, zo staat in de nota. Vrij vertaald betekent dit: we gaan niet meer in kleinschalige projecten investeren maar in de regionale samenwerkingsverbanden die met voorstellen voor projecten kunnen komen en daar zelfs in mee moeten investeren. Met demografische ontwikkelingen wordt bedoeld: vergrijzing. Voorzitter. U begrijpt het al. Wij hadden liever een andere koers gezien die dichter bij de burgers ligt. We hadden liever gewoon de IDOP's voortgezet en niet weer iets anders bedacht. Wij zijn bang dat door deze opzet het initiatief bij de burgers weggaat en wordt overgenomen door de regionale verbanden zoals samenwerkende gemeenten en woningcorporaties die subsidie zullen gaan ontvangen, dit omdat het moet aansluiten bij de gebiedsvisie van de koers stad en platteland. Wij zijn benieuwd hoe GS met dit voorstel gaan borgen dat de burgers uit de kleine kernen zich betrokken blijven voelen en dat het initiatief niet uit hun handen wordt genomen door de instellingen die het wel even zullen regelen. Leefbaarheid in de kernen van Brabant is enorm belangrijk. Het gaat er daarbij niet alleen om te zorgen voor een goed sociaal en fysiek leefklimaat voor ouderen. GroenLinks denkt dat je juist moet investeren in een leefklimaat waardoor ook de jongeren in de dorpen willen blijven. Dat betekent dat de basisinfrastructuur er moet blijven: een school, een bibliotheek, een bakker, een bus die regelmatig rijdt.

Het bedrag dat is uitgetrokken voor de oplossing van de demografische ontwikkelingen is €10 mln. Dat is natuurlijk belachelijk weinig. Het is een van de grootste vraagstukken in de kleinere gemeenten. Bij de voorjaarsnota heeft GroenLinks al geprobeerd meer geld vrij te krijgen maar helaas vonden de andere partijen dat niet nodig. Dit voorstel krijgt van ons het voordeel van de twijfel. Wij zijn benieuwd hoe het gaat werken.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! De belangrijkste motivatie voor het inzetten van dit beleid is de bevolkingsafname en -vergreijzing in het landelijk gebied. De Partij voor de Dieren is

positief over de regionale aanpak, met name met betrekking tot de zorgvoorzieningen, voldoende openbaar vervoer en kleinschalige economische activiteiten. Hierbij willen we wel benadrukken dat concurrentie in het landelijk gebied, met name tussen de gemeentes, ook enorm contraproductief kan zijn, met name als het gaat om wedijveren wie de meeste economische activiteiten kan ontplooiën. Juist de charme van het landelijk gebied is dat het landelijk is en dat wij graag zo houden. Dat wil niet zeggen dat wij initiatieven en voorstellen steunen die het leefbaar maken voor de burgers in het landelijk gebied.

Met betrekking tot het herbestemmen van vrijkomende agrarische en andere bedrijvenlocaties zou te overwogen zijn die in te zetten voor economische activiteiten. Echter, wij zien daarin een kans juist de natuur te versterken. Wij vragen ons af of de provincie daar beleid voor heeft en daarover heeft nagedacht.

Verder wordt veel gesproken over het aanpassen van regels voor lokaal maatwerk. In onze ogen klinkt dat leuk maar het heeft wel een groot risico. Welke regels worden er wel gehandhaafd en welke niet en hoe gaat de provincie dan tewerk? Is daar ook beleid voor? Kan de gedeputeerde daar een antwoord op geven?

Als er ontwikkelingen plaatsvinden in het landelijk gebied wordt er vaak gebruik gemaakt van de Telos-driehoek om economische activiteiten te koppelen aan planet en people. Wij hebben met name gemerkt dat de planet er soms bekaaid afkomt. Wij denken dat er een stevige delegatie nodig is in Brabant die plannen met betrekking tot de economische activiteiten kan toetsen en verweer kan bieden tegen deze plannen om ook de natuur een stem te geven. Onze vraag aan de gedeputeerde is hoe woordvoerders voor de natuur kunnen worden gemobiliseerd zodat ook binnen de Telos-driehoek dit aspect goed wordt benadrukt.

Mevrouw *Van Haafden-Harkema* (GS;CDA): Voorzitter! De afkorting van het stuk dat voor u ligt, Leefbaarheid@Brabant is niet voor niks L@B. Wij hebben er met elkaar voor gekozen werkendeweg activiteiten te ontwikkelen, samen

met partners, die uit te werken ten behoeve van leefbaarheid in Brabant en ten behoeve van al die burgers die daar een bijdrage aan kunnen leveren. We doen dat op vele terreinen zo: samen optrekken met de mensen waar het om gaat. Niet voor niets staat ook die proeftuingedachte centraal in de voorstellen en in het bidbook voor culturele hoofdstad. We hebben met elkaar vastgesteld dat de demografische ontwikkelingen een heel grote verandering tot gevolg zullen hebben voor de leefbaarheid in Brabant. Dan gaat het niet alleen om vergrijzing, maar ook over krimp. Men zal het ook wel in het magazine van de VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) hebben gelezen. De serie over wat er bij gemeentes in de praktijk gebeurt ten gevolge van krimp. Hoewel uit de cijfers blijkt dat dit niet meteen morgen aan de orde is in Brabant, kun je niet vroeg genoeg nadenken over dit soort van ontwikkelingen. Vergrijzing, krimp en ontgroening hebben ook gevolgen voor de arbeidsmarkt in Brabant. Ze hebben gevolgen voor het hierheen halen van buitenlandse werknemers om maar eens een onderwerp te noemen dat actueel is. Al die punten hebben te maken met de demografie. Wij willen in samenwerkingsverbanden de onderwerpen die worden aangedragen van onderop, agenderen en daarmee aan de slag gaan. Juist als wordt gesproken over het versterken van het zelforganiserend vermogen gaat het om de mensen zelf en om hun maatschappelijke organisaties. Wat ons betreft gaat het er zeker niet om van alles op te tuigen wat almaar verder weg van de praktijk komt te staan. Mevrouw Aarts heeft gelijk met haar twee voorbeelden van wat wordt gerealiseerd aan praktische oplossingen als je mensen zelf aan het werk kunt zetten.

Lokaal maatwerk en het maken of aanpassen van de regels is één van de instrumenten om te zorgen dat je ontwikkelingen en bewegingen op gang krijgt en op gang houdt. Daarbij is met name verwezen naar rijksregelingen die nu allerlei ontwikkelingen tegenhouden, bijvoorbeeld als het gaat om initiatieven in de zorg, om financiering van de zorg en om samenwerking in de zorg. Wij zijn bijvoorbeeld bezig met een aantal van onze gemeentes ervoor te zorgen dat er pilots naar

Brabant komen, waarin dergelijke regels niet worden losgelaten maar ruimer worden gehanteerd.

Partnership staat derhalve centraal. Dan is er ook sturing nodig en regie. Wij willen die regierol heel graag oppakken, niet in die zin dat wij toch dingen van bovenaf op gaan leggen maar wel om te sturen op de diversiteit van de projecten en te voorkomen door middel van kennisdeling en uitwisseling van projecten dat die diversiteit verdwijnt of dat mensen op allerlei verschillende plaatsen hetzelfde wiel zitten uit te vinden. Juist omdat wij het belangrijk vinden als partners samen te werken met al die organisaties in Brabant, vind ik het heel lastig om aan de voorkant percentages vast te stellen voor welke thema's op welke manier middelen krijgen. Soms kunnen we voor een thema, bijvoorbeeld gezondheid, op andere manieren veel meer betekenen ook los van de middelen dan alleen maar met middelen. Ik heb dus de boodschap die in de commissie is meegegeven goed gehoord maar ik zou me liever niet willen vastleggen op een percentage middelen. De voorstellen die wij op 5 oktober in de commissie zullen bespreken over zorg economie geven hopelijk voldoende aan dat de cross-overs tussen leefbaarheid en de ontwikkelingen rondom zorg volop aanwezig zijn. Ik hoop dan ook dat er in Brabant vele partners zijn die voor dit open doel inkoppen.

Tot slot, ik dank u voor alle complimenten en ik heb ze doorgeleid naar de mensen die aan deze onderwerpen werken.

In stemming komt Statenvoorstel 45/12B.

De heer *Kouthoofd* (VVD): Voor.

Mevrouw *Aarts-van de Loo* (CDA): Voor.

De heer *Van der Staak* (SP): Voor.

Mevrouw *Frijters-Klijnen* (PVV): Voor.

Wij vinden het een prima nota en we zijn erg blij dat de veiligheid extra is opgenomen.

De heer *Van Liempd* (PvdA): Voor.

De heer *Hageman* (D66): Voor.

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): Voor.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voor.

De *voorzitter*: De leden van de fracties van 50PLUS en de OSN zijn afwezig.

Ik stel vast dat het voorstel met algemene stemmen is aangenomen.

Nummer 50/12

Vaststellen nota "Brabant: uitnodigend groen" (herziening Natuur- en Landschapsbeleid)

Mevrouw *Kerkhof-Mos* (CDA): Voorzitter! Wij hebben als fractie behoefte aan tien minuten schorsing. Kan dat nog?

De *voorzitter*: Ik kan moeilijk nee zeggen als er dringend behoefte aan schorsing is.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Als een fractie om schorsing verzoekt, wil ik dat graag steunen.

De *voorzitter*: Ik ook maar ik kijk toch altijd even rond. Ik schorst vergadering voor tien minuten.

De vergadering wordt tien minuten geschorst.

Mevrouw *Prins-Afman* (VVD): Voorzitter! In de nota "Brabant, uitnodigend groen" staat het natuur- en landschapsbeleid voor de volgende tien jaar beschreven. Het is niet alleen voor de provincie maar vooral ook voor onze partners op het gebied van natuur- en landschap een belangrijke nota. Het moet een hele klus geweest zijn om dit nieuwe beleid op papier te krijgen. Er is rekening gehouden met het Bestuursakkoord, de Agenda van Brabant en het manifest "Brabants buitengebied in een metropolitane omgeving" en er is sprake van een samenhang met het Koersdocument Stad en Platteland en de Landschappen van Allure. Verder dwingen forse rijksbezuinigingen en de decentralisatie van

rijkstaken bij natuur- en landschap ons om het bestaande beleid te heroverwegen en keuzes te maken. Hoewel we nog niet precies weten wat de exacte uitkomst is van het decentralisatie-akkoord, de Programmatische Aanpak Stikstof, de nieuwe Wet Natuur en de hervorming van het Europees landbouwbeleid heeft het college van GS in deze nota alvast de nodige keuzes gemaakt.

We zijn blij met de duidelijke Memorie van Antwoord waarin nog een aantal puntjes op de i worden gezet en de rol van PS in de besluitvorming beter tot zijn recht komt.

Een paar zaken, de status van de EVZ's (Ecologische Verbindingszoner) en de betrokkenheid van PS bij de ambitieniveau zouden we nog wat duidelijker in de nota vastgelegd willen zien. Het CDA dient hiervoor mede namens de VVD en de PVV twee amendementen in.

In de Agenda van Brabant is één van de speerpunten een robuuste en veerkrachtige natuur. Daarvoor moet de basis op orde zijn. Ook in het bestuursakkoord is hierop voortgeborduurd door te stellen dat de realisatie van de EHS het uitgangspunt blijft. De basis op orde dus.

Door de omstandigheden gedwongen, zullen we hier wat meer pragmatisch mee om moeten gaan dan tot nu toe is gebeurd. Heel positief is dat de manifestpartners hebben aangegeven mee te willen denken. Ze hebben voor de vakantie al een bod op tafel gelegd.

De fractie van de VVD is het er mee eens dat de realisatietermijn van de EHS wordt opgeschoven naar 2027 en het ambitieniveau in verband met het terugbrengen van de kosten wordt bijgesteld. Om met de minder wordende financiën het gewenste resultaat en de kwaliteit te kunnen behalen zal er steeds vaker op een efficiënte wijze gebiedsgericht gewerkt moeten worden.

Bij het natuur- en landschapsbeleid is niet alleen een rol voor de provincie weggelegd zoals in de nota staat. De fractie van de VVD is het eens met de doelstellingen zoals deze in de nota zijn verwoord waarbij een duidelijke koppeling tot stand wordt gebracht met de economie. GS willen maatschappelijke organisaties en ondernemers bij het natuur- en landschapsbeleid betrekken. Er liggen kansen, zoals GS schrijven, om synergie te

bewerkstelligen bij het verbinden van economie en natuur. Maar er zijn nog geen concrete voorbeelden.

Zowel de ZLTO (Zuidelijke Land en Tuinbouw Organisatie) als het bedrijfsleven hebben aangegeven mee te willen denken om de problemen die nu bij de realisatie van de EHS zijn ontstaan, op te lossen. Ze zijn geïnteresseerd om mee aan de slag te gaan. Voorzitter, dit bod moeten we, als we de gehele EHS willen realiseren, met beide handen aangrijpen. De fractie van de VVD vraagt GS hier voortvarend mee aan de slag te gaan en te stimuleren dat er 'cross-overs' tussen de natuur en de economische sector tot stand kunnen komen, waarvan de natuur profiteert.

Een ander uitgangspunt is, dat ingezet gaat worden op flexibiliteit en maatwerk. De fractie van de VVD vindt het een goede gedachte dat de provincie minder hectares natuur aankoopt en dat ze met het bedrijfsleven en agrariërs beziet hoe de doelstellingen behorend bij de EHS op hun grond gerealiseerd zouden kunnen worden. Ook kan misschien nog beter dan tot nu toe gebeurt ingespeeld worden op nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Hiermee worden immers kosten bespaard.

De basis op orde betekent dat er voor de realisatie van de EHS, bestaand uit een rijks- en een provinciaal deel, nog 9700 ha verworven moet worden. Daarnaast moeten er nog de nodige hectares worden ingericht. Er zal meer ingezet moeten worden op procesbeheer. Daar is de fractie van de VVD het mee eens.

Voorzitter, de basis op orde brengen is niet van de ene op de andere dag geregeld. Er is een groot bedrag mee gemoeid, zowel incidenteel als structureel. Bovendien is het nog, door allerlei ontwikkelingen buiten de provincie om en de onduidelijkheden die er nog over de mogelijkheden van eventuele particuliere participatie zijn, niet zeker of dit allemaal wel zal lukken. De fractie van de VVD vindt wel dat we desondanks deze ambitie moeten blijven koesteren. Eén van de taken die het Rijk niet meer op zich neemt is de bekostiging van de Nationale Parken. Voor zowel de Biesbosch als de Loonse en

Drunense Duinen ontstaat een nieuwe situatie. De fractie van de VVD vindt dat de Nationale Parken, met een alternatieve financiering, onafhankelijk van de overheid zouden moeten kunnen functioneren. Bij de parken is er de bereidheid om samen met de provincie te bekijken hoe businesscases ontwikkeld kunnen worden.

Hoewel we als provincie het uitgangspunt hebben dat we geen rijkstaken overnemen waar geen financiën bij worden gegeven, begrijpen we dat voor zo'n transitietraject geld nodig is. Het zou toch jammer zijn als datgene wat in jaren opgebouwd is verloren zou gaan. De fractie van de VVD is het er mee eens dat hiervoor, ter overbrugging, €1,5 mln. beschikbaar wordt gesteld.

En dan kom ik bij een nieuwe ambitie in deze nota, de introductie van de Big Five. Ik heb ze zelf in Afrika gezien. En dan gaat het wel ergens anders over, zowel wat de dieren betreft als het gebied waarin ze leven. Dit is niet te vergelijken met de natuurgebieden in Brabant en de otter en bever.

We hebben ons erover verbaasd hoe in één klap zomaar het everzwijn voor de bever werd ingeruild, die overigens al in de Biesbosch voorkomt, en dan met een kostenplaatje voor de provincie van €8 mln. als dit al toereikend is.

In de Agenda van Brabant is afgesproken dat de basis op orde gebracht moet worden. In het bestuursakkoord is afgesproken dat de EHS gerealiseerd wordt. Wij willen deze ambitie realiseren en daarbij passen niet allerlei experimenten. Het gaat om nieuw beleid waarvoor, naar onze mening, het beschikbare biotoop te klein is en waarvoor een breed maatschappelijk draagvlak ontbreekt. We maken ons zorgen over de verkeersveiligheid, de diergezondheidsrisico's en de schade aan de bossen, landgoederen, landbouwgewassen en particuliere tuinen waarvoor geen adequate schadevergoeding bestaat.

Mevrouw *Knoet-Michels* (PvdA): Voorzitter! Ik wil mevrouw Prins een vraag stellen ter verduidelijking. Zij wil liever geen geld voor nieuw beleid maar zegt ook iets over de dieren. Wil zij

geen geld voor nieuw beleid of gaat het over deze specifieke dieren? Ik vraag dat omdat er ook projecten zijn van derden in het kader van Landschappen van Allure.

Mevrouw *Prins-Afman* (VVD): Het gaat met name om de vraag wat de provinciale taak in dezen is. Wij vinden dat die taak niet zozeer het uitzetten van nieuwe dieren is. Dat betekent dat wij het bedrag van €8 mln. dat daarvoor gereserveerd wordt, willen wij in het kader van het streven om de basis op orde te brengen, steken in de EHS en in natuur en landschap.

Mevrouw *Knoet-Michels* (PvdA): Zegt mevrouw Prins dat dit geen rol is voor de provincie maar dat het wel zou kunnen als andere partijen met goede voorstellen komen?

Mevrouw *Prins-Afman* (VVD): Daar gaan wij dan niet over.

De heer *Heijmans* (SP): Ik heb twee vragen voor mevrouw Prins naar aanleiding van haar opmerking dat het maatschappelijk draagvlak ontbreekt.

Het is niet gebruikelijk dat bij voorstellen die dit college doet, het college een onderzoek overlegt waarin maatschappelijk draagvlak wordt aangetoond. Dat doet het college echter wel bij dit voorstel. Er is een onderzoek geweest onder duizend Brabanders dat aantoont dat er maatschappelijk draagvlak is. Mevrouw Prins weet dat Staatsbosbeheer, de Recron, het Toeristisch Ondernemersplatform Brabant en Natuurmonumenten pleiten voor de Big Five. Welk onderzoek heeft mevrouw Prins gedaan om te kunnen stellen dat er geen maatschappelijk draagvlak voor is? Wat stelt zij tegenover het onderzoek van het college en tegenover de instellingen die hebben laten weten wel degelijk voorstander te zijn?

Bij andere onderwerpen bijvoorbeeld BrabantStad Culturele Hoofdstad hoor ik mevrouw Prins niet spreken over maatschappelijk draagvlak, terwijl wij daar toch €100 mln. uitgeven. Hier gaat het over €8 mln. en daarbij is voor mevrouw Prins doorslaggevend of er maatschappelijk draagvlak is.

Kan zij mij het verschil eens uitleggen?

Mevrouw *Prins-Afman* (VVD): Volgens de heer Heijmans zijn er 1000 mensen geënquêteerd. Dat vind ik een kleine enquête. De heer Heijmans weet net zo goed als ik dat er ook organisaties zijn die geen voorstander zijn. Ik woon zelf in die regio en ik hoor daar mensen die ook geen voorstander zijn. Het moet toch in de regio gebeuren waarin ik zelf woon. Als men inderdaad ervoor zou zijn, zou ik de hele dag enthousiaste mensen op straat ontmoeten en dat is niet het geval. Ook vanuit mijn fractie hoor ik dat die geluiden er ook zijn in andere delen van de provincie. Ik mag daaruit dan toch wel constateren dat het een moeilijk verhaal is?

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Ik begrijp dat mevrouw Prins tegenover een grondig uitgevoerd onderzoek onder 1000 Brabanders zet dat zij weleens iemand spreekt die iets anders zegt. Mevrouw Prins noemt geen instellingen die een andere mening hebben. Ik ben daar toch benieuwd naar.

Ik heb ook gevraagd waarom mevrouw Prins bij andere onderwerpen niet spreekt over maatschappelijk draagvlak. Ik heb BrabantStad Culturele Hoofdstad genoemd, want ik denk dat daar het maatschappelijk draagvlak ook beperkt is. Waarom is het daar geen probleem en bij dit onderwerp wel? Wat is het verschil?

Mevrouw *Prins-Afman* (VVD): Ik ga niet over BrabantStad Culturele Hoofdstad. Ik heb die dossiers niet bekeken. Ik houd mij nu bezig met dit onderwerp. De heer Heijmans zou onze woordvoerder over BrabantStad Culturele Hoofdstad naar dat traject moeten vragen.

De *voorzitter*: Vervolgt u uw betoog, mevrouw Prins.

Mevrouw *Prins-Afman* (VVD): Wij vinden dat de Brabantse natuur en het landschap zo veel mogelijk veilig en toegankelijk moet zijn voor recreanten en toeristen.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Ik heb nog een vraag over de Big Five. Als ik het goed heb, gaat mevrouw Prins verder niet inhoudelijk in op de specifieke dieren en welke wel of niet thuishoren in Brabant. Ik vind dat essentieel. Wij zijn niet voor niets de Partij voor de Dieren. Wij hebben ook onze bedenkingen bij een aantal van de dieren, maar het gaat wel om de vraag welke hier van oorsprong thuishoren en welke niet. Enige mate van overlast, zoals mevrouw Prins dat noemt, zou geen beperking moeten zijn. Dieren als edelherten en zwijnen horen hier gewoon thuis.

Mevrouw *Prins-Afman* (VVD): Misschien kan de heer Van der Wel daarover straks in zijn betoog wat meer uitleg geven.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Mevrouw Prins kijkt dus niet welke dieren hier thuishoren?

Mevrouw *Prins-Afman* (VV): Nee, want dat is niet de insteek van mijn verhaal. De insteek van mijn verhaal is de vraag waar de taak van de provincie ligt, waar het bedrag van €8 mln. naar toe gaat en wat nog niet op orde is in de basis. Dat is de EHS. Tot 2027 hebben wij daar nog heel veel te doen. Het is al heel moeilijk om daarvoor het geld bij elkaar te krijgen. Wij stellen het niet voor niets uit. Onze partners en het bedrijfsleven steken een hand uit. Daarmee moeten wij heel blij zijn en daarmee moeten wij aan de gang gaan. Laten wij daar onze prioriteit leggen.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Ik begrijp uit de woorden van mevrouw Prins dat de dieren niet ondernemend genoeg zijn. Volgens mij leveren zij wel degelijk een goede bijdrage aan de biodiversiteit. Zwijnen zorgen daar voor een meerwaarde en in die zin helpen zij de natuur verder te ontwikkelen. Wat vindt mevrouw Prins daarvan.

De *voorzitter*: Wij gaan geen nieuwe vragen stellen in een interruptie. U kunt twee keer interrumperen, mijnheer Van der Wel.

Mevrouw *Slegers* (SP): Voorzitter! Ik heb ook twee

vragen aan mevrouw Prins. Ik ben eigenlijk toch benieuwd welke organisatie zij heeft gesproken die als enige ertegen is. Ik wil graag dat zij het beestje bij de naam noemt.

Is mevrouw Prins zich ervan bewust dat zij hier ofwel een eigenstandig standpunt inneemt dat misschien niet strookt met het standpunt van haar fractie, of dat er een inconsistentie zit in de standpuntbepaling van haar fractie. Ik vergelijk even Brabantstad Culturele Hoofdstad met dit onderwerp.

Mevrouw *Prins-Afman* (VVD): Voorzitter! Ik verwoord het standpunt van mijn fractie.

Het zal mevrouw Slegers niet verbazen als ik zeg dat de ZLTO dit een onuitvoerbaar plan vindt. Bovendien is het niet alleen de ZLTO. Ik hoor het ook in mijn omgeving en er zijn ook gemeenten die grote moeite ermee hebben. Het is breder.

Mevrouw *Slegers* (SP): Hoe representatief is dit onderzoek van mevrouw Prins afgezet tegen het onderzoek dat hier in huis is gedaan en afgezet tegen de mening van alle maatschappelijke partners die bij dit beleid zijn betrokken?

Is mevrouw Prins zich ervan bewust dat tegenwoordig de ZLTO niet in haar eentje hier de dienst uitmaakt?

Mevrouw *Prins-Afman* (VVD): Daar ga ik niet over. Dat zijn de woorden van mevrouw Slegers en daar doe ik helemaal niets mee.

Voorzitter. Laten wij eerst de basis op orde brengen, zodat Brabant uiteindelijk bestaat uit een mozaïek van diverse landschappen met een goed leef- en vestigingsklimaat. Daarom roepen de fracties van de VVD, het CDA en de PVV het college van GS in een motie op om met kracht af te zien van het door de provincie introduceren van de Big Five in Brabant.

Bij de begrotingsbehandeling wordt verder uitgewerkt op welke wijze en hoeveel geld PS in relatie tot andere beleidsvelden beschikbaar willen stellen voor het natuur- en landschapsbeleid. Ook over de dekking van de structurele middelen zal dan besloten worden.

De voorzitter: Door de leden mw. Prins-Afman, Kuijken en Kerkhoff wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op vrijdag 21 september 2012, kennis genomen hebbende van de (kaderstellende) nota "Brabant, uitnodigend groen", overwegende dat:

- *door forse rijksbezuinigingen op het gebied van natuur en landschap in combinatie met decentralisatie van rijkstaken naar de provincie Brabant een aanpassing van het natuur- en landschapsbeleid noodzakelijk is;*
 - *met het decentralisatieakkoord ook een forse bezuiniging wordt doorgevoerd en dat de financiële middelen zo efficiënt mogelijk moeten worden ingezet;*
 - *de nota "Brabant, uitnodigend groen" een herziening is van het huidige natuur- en landschapsbeleid;*
 - *in het bestuursakkoord 2011-2015 "Tien voor Brabant" is opgenomen dat onze provincie blijft investeren in natuur en landschap en dat de realisatie van de EHS uitgangspunt blijft;*
 - *het manifest "Brabants buitengebied in een metropolitane omgeving" aangeeft dat de realisatie van de EHS cruciaal is;*
 - *in "Brabant, uitnodigend groen" de introductie van de "Big Five" is opgenomen;*
 - *dat de bever reeds in de Biesbosch geïntroduceerd is;*
- spreken uit dat:*
- *de provincie Brabant zich vooral moet concentreren op de realisatie van de EHS;*
 - *het veel energie en creativiteit van de provincie en al haar partners vraagt om de EHS gerealiseerd te krijgen met de beperkte financiën die ter beschikking staan;*
 - *een actieve taak van de provincie zelf bij de introductie van de "Big Five" nieuw beleid is dat gepaard gaat met een forse investering voor zowel de introductie van de dieren als het beheer van flora en fauna;*
 - *voor de introductie van de "Big Five", met uitzondering van de bever, gelet op de beschikbare biotoop, een breed maatschappelijk draagvlak ontbreekt;*
 - *gezien de met name door edelherten veroorzaakte (verkeers)onveiligheid, (dier)gezondheidsrisico's en schade aan bossen, landgoederen, landbouwgewassen en particuliere tuinen, waarvoor geen adequate schaderegelingen bestaan;*
 - *het omheinen van natuur en landschap met rasters en hoge hekwerken ook de kwaliteit van de leefomgeving*

aantast;

- *de Brabantse natuur en het landschap zo veel mogelijk veilig en vrij toegankelijk moeten zijn voor recreanten en toeristen;*

verzoeken het college van GS met kracht af te zien van het door de provincie introduceren van "Big Five" in Brabant, en gaan over tot de orde van de dag."

De voorzitter: Deze motie maakt onderdeel van beraadslaging uit. Zij krijgt nr. M11.

De heer *Kuijken* (CDA): Voorzitter! Er ligt nu een nieuwe kadernota over het natuurbeleid en dat was hard nodig. De situatie ten opzichte van het vorige natuur- en landschapsbeleid is erg veranderd. Wij zijn verantwoordelijk geworden voor onze eigen natuur, maar met deze verantwoordelijkheid kwam ook een bezuinigingstaakstelling. Wij hebben destijds ook gezegd dat wij als Brabanders voor elke euro meer natuur kunnen realiseren dan de landelijke overheid. Daar waren we reeds van overtuigd en nu we deze nota lezen, dan zijn we daarvan nog steeds overtuigd. De visie die uit het stuk spreekt is een visie die het CDA omarmt.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! De heer *Kuijken* zegt dat hij van mening is dat wij in Brabant voor een euro meer natuur kunnen realiseren dan de landelijke overheid. Hoe?

De heer *Kuijken* (CDA): Ik neem aan dat de heer *Van der Wel* de voorliggende nota ook gelezen heeft. Daarin worden veel voorstellen staan. Ik licht er een paar uit. De rapportageplicht wordt versoerd; er wordt geen controleverklaring meer gevraagd voor subsidies onder een bedrag van €125.000. Van dat soort bureaucratische tijgers zijn wij nu af. Wij verstaan de kunst van het samenwerking en gaan de verbinding aan met de economie en met de burgers. Daarvan is deze visie doordrenkt. Wij vinden dit een goede visie waarmee wij meer kunnen doen.

De heer *Van der Wel* (PvdD): De heer *Kuijken* zegt dus eigenlijk dat door versoepeling van de regelgeving een bedrag van €125.000 beter tot

zijn recht komt. Ik vraag hem nogmaals: hoe?

De heer *Kuijken* (CDA): Voorzitter! Wij houden gewoon meer geld over als wij snijden in de bureaucratie en in de rapportages en dergelijke. De meeste terreinbeherende organisaties willen er het beste van maken. Zij zijn ook natuurliefhebbers, maar zij hebben last van al die bureaucratie.

De *voorzitter*: Vervolgt u uw betoog.

De heer *Kuijken* (CDA): Wij juichen het inwisselen van de agressieve aankoopstrategie voor de kansenstrategie toe. Er zijn inmiddels legio voorbeelden van succesvolle kavelruilprojecten waarbij iedereen profiteert. De betrokkenheid van de burgers en het bedrijfsleven wordt actief gezocht. Een fijne natuur is immers in ieders belang en niet alleen een verantwoordelijkheid van de overheid. In CDA-termen heet dat gespreide verantwoordelijkheid. Er wordt meer mogelijk voor bedrijven, maar daar staat wel een bijdrage tegenover.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Ik probeer mij even een beeld te vormen bij de woorden van de heer *Kuijken*. Hij spreekt over geen aankopen meer voor de EHS. Dat zegt hij toch?

De heer *Kuijken* (CDA): Ik zal mijn woorden verduidelijken. Bepaald beheer kan worden uitbesteed aan agrariërs. Die kunnen het misschien goedkoper doen.

De heer *Van der Wel* (PvdD): En dat is volgens de heer *Kuijken* het alternatief voor aankoop?

De heer *Kuijken* (CDA): Ik heb gezegd dat een agressieve aankoopstrategie iets anders is dan een kansenstrategie. Vroeger werd gezegd: dit stuk natuur gaan wij nu realiseren en degene die daar zijn grond had liggen, gaat achterover liggen en denkt: kom maar op met die centen. Dat drijft de prijs wel op. Je kunt echter ook de krenten uit de pap halen. Ik noem het voorbeeld van de kavelruil in Heusden. Wij kijken wat wij daar kunnen

reshuffelen en uiteindelijk profiteert iedereen ervan.

De *voorzitter*: De gedachten zijn wel gewisseld. De heer *Kuijken* vervolgt zijn betoog.

De heer *Kuijken* (CDA): Wij hebben al verschillende keren laten doorschemeren dat wij meer zien in natuurlijke processen en minder in intensief beheerde natuur. Met het oog op de structurele kosten is dit ook erg gunstig. Waar een wat intensiever natuurbeheer nodig is om rode lijstsoorten te behouden, verzaken we als provincie natuurlijk niet.

In de kadernota staan ook zaken die bij ons vragen oproepen of op weerstand stuiten. Vooral over de Big Five hebben wij erg grote twijfels. Wij vinden het niet verantwoord om in tijden van crisis €8 mln. uit te geven aan de herintroductie van grote grazers. Wij signaleren daarvoor ook geen draagvlak in de betreffende gebieden. Het heeft daarom wat ons betreft absoluut geen prioriteit. De bij het stuk bijgevoegde enquête gaf al aan dat burgers op heel andere dingen zitten te wachten als het gaat om de verbetering van onze natuur. Denk daarbij aan toegankelijkheid en het tegengaan van verrommeling en zwerfafval.

Veel van onze vragen zijn naar behoren beantwoord, maar enkele zijn nog blijven liggen. Zo moet wel even duidelijk gemaakt worden of het bod van de manifestpartners bestaat uit €108 mln. plus €52 mln. cash en zo niet, waaruit bestaat het dan wel? Naar verluidt bestaat dit bod ook deels uit besparingen, het slimmer inrichten van natuur en het betrekken van economische partners. Dit zijn nu juist de zaken waarop de provincie ook wil insteken. Kan de gedeputeerde dit bevestigen en toezeggen voor de behandeling van de begroting meer inzicht te geven hoe dit bos is samengesteld? Mevrouw Prins van de fractie van de VVD heeft ook al iets gezegd over de Nationale Parken. We begrijpen dat 1,5 jaar als overgangperiode te kort is om een sluitende businesscase te ontwikkelen én deze op een kostendekkende manier te implementeren. Dat is een behoorlijk opgave. Ons standpunt is daarom ook duidelijk. Waar we veel hectare EVZ en EHS kopen, laten we onze

Nationale Parken natuurlijk niet verpieteren. Ik wil in deze casus de vergelijking trekken met Het Brabants Orkest. Dat zit ook in een lastige transitie en ook dat laten wij niet zomaar stikken. We vragen daarom aan de gedeputeerde om PS voor de begrotingsbehandeling 2013 te rapporteren over de voortgang van de transitie. Als we per Nationaal Park inzicht hebben in de knelpunten, kunnen we bij de begroting besluiten welke maatregelen er nodig zijn.

Wij hebben soms vraagtekens bij de subsidiëring en de controle. In een interruptie van de heer Van der Wel is al gesproken over het subsidiebedrag van €125.000 waaronder geen financiële verantwoording en geen controleverklaring meer verlangd wordt. Nu is mijn fractie altijd fel voorvechter van het terugdringen van de regeldruk, dus hulde voor dit plan. Toch leek €125.000 aanvankelijk een wat hoog bedrag. Vervolgens hebben wij navraag gedaan bij verschillende organisaties en ambtenaren. Het systeem van subsidiëren, controleren en certificeren blijkt bijzonder ingewikkeld en soms verschillend voor TBO's (terreinbeherende organisaties), particulieren en agrariërs of hun natuurverenigingen. Het maakt ook nog uit of de subsidie voor inrichting of beheer bedoeld is. Een en ander is dan ook nog aan verandering onderhevig met de nieuwe ASV. Vandaar ons verzoek aan het college om PS in een korte notitie op de hoogte te willen stellen van het complete systeem en duidelijk te maken wie wat doet, wie nu wie controleert, wie er precies certificeert en via welk bureau de verschillende subsidies verlopen.

Wij hebben twee amendementen. Het eerste amendement dienen wij in samen met de fracties van de PvdA de VVD en de PVV. Dit amendement gaat over de controle van PS en de betrokkenheid bij de uitvoeringsplannen.

Het voorgestelde van bedrag van €240 mln. is niet bepaald een peulenschilletje. Het is een grote investering in tijden van crisis. Daarnaast is het nog even afwachten of alle voornemens en aannames die in het stuk gedaan worden, in de praktijk inderdaad zullen leiden tot kostenbesparingen. Het amendement dient ertoe om te bewerkstelligen dat de nadere uitwerking van deze

nota, inclusief uitvoeringsplannen en de ambitiekaart, ter bespreking in de commissie EH komt. Daarnaast willen we bij behandeling via de P&C cyclus gerapporteerd worden over de hoeveelheid gerealiseerde hectaren EHS, de daarbij gemaakte kosten, de gerealiseerde besparingen ten opzichte van het oude natuur- en landschapsbeleid en het overblijvende budget met de nog te realiseren opgave; zowel in absolute zin als in percentages.

Dan hebben we nog een amendement samen met de VVD en PVV dat zegt dat de EHS geen ondeelbaar geheel vormt met de EVZ's. Natuurlijk snappen wij het praktisch verband tussen de EVZ's en de EHS. Nu is er in de Structuurvisie en in de Verordening Ruimte echter sprake van twee verschillende definities. Het is ook in de komende bestuursperiode wenselijk om verschillende afwegingen, tempo's en instrumenten te kunnen hanteren. Voor ons zijn het twee concepten die duidelijk niet één zijn. Om de onduidelijkheid weg te nemen, willen wij de definitie van de EHS in lijn trekken met die uit de Verordening Ruimte, die immers het juridisch kader is.

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): Ik heb het amendement gezien. Gaat het daarin puur om de definitie? De heer Kuijken weet ook dat in het plan wordt voorgesteld dat de EVZ's voor 50% gefinancierd gaan worden en niet meer voor 100%. Er is ook een voorstel gedaan voor de financiering van de EHS, maar die financiering loopt anders. Wil de heer Kuijken door het hanteren van dezelfde definitie bereiken dat de EVZ's op dezelfde manier gefinancierd worden, dus dat daarvoor een totale verantwoordelijkheid genomen wordt door de provincie en de partners op dezelfde manier als voor de EHS?

De heer *Kuijken* (CDA): Wij zijn niet tegen de EVZ's. Ik citeer uit het amendement: "Onze ambitie is om de ecologische hoofdstructuur (EHS) en de ecologische verbindingszones (EVZ's) in hun volledige omvang te realiseren." Er stond eerst: De EHS inclusief EVZ's. Zij werden vaak als een geheel behandeld en wij zien het als twee duidelijk verschillende concepten. Dat willen wij met dit

amendement rechtekken.

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): In het huidige voorstel moeten de gemeenten zelf 50% van de EVZ's ophoesten. Voor de EHS zijn dergelijke afspraken niet gemaakt. Als alles onder de EHS gebracht wordt, zouden er ook andere afspraken moeten gelden. Is de heer *Kuijken* daarop uit?

De heer *Kuijken* (CDA): In het voorstel worden de EVZ's op 50% gezet. Dat willen wij handhaven. In de komende bestuursperiode kan daarmee anders omgegaan worden. Als wij nu zeggen dat de EVZ's onderdeel zijn van de EHS kan ik mij voorstellen dat gemeenten zich afvragen waarom zullen wij dan een bijdrage leveren. Zij kunnen dit interpreteren als een 100%-bijdrage van de provincie. Wij willen dat er duidelijkheid komt want voor ons zijn het twee verschillende concepten.

De heer *Heijmans* (SP): Ik wil dit graag heel duidelijk hebben. Ik vind de redenatie van de heer *Kuijken* erg interessant. Hij zegt niet dat wij een EHS kunnen aanleggen zonder verbindingzones.

De heer *Kuijken* (CDA): Die link is er absoluut.

De heer *Heijmans* (SP): Ik begrijp dat het amendement bedoeld is om te voorkomen dat het als een argument tegen ons gebruikt wordt als er staat dat de EVZ's onderdeel zijn van de EHS en dat een gemeente zou kunnen zeggen: dat is niet ons pakkie aan maar van de provincie. Is dat de reden van het amendement?

De heer *Kuijken* (CDA): Het is een van de redenen. Gemeenten zouden het immers zo kunnen interpreteren.

De heer *Heijmans* (SP): Dat is duidelijk.

De voorzitter: Door de leden *Kuijken*, mw. *Prins-Afman* en *Kerkhoff* wordt het volgende amendement voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering

*bijeen op 21 september 2012,
behandelend de nota "Brabant: uitnodigend groen",
overwegende dat:*

- *dubbelzinnigheid in de definitie van de EHS onwenselijk is;*
- *de beantwoording van de technische vraag van het CDA over de koppeling tussen EHS en EVZ's, is aangeboden aan PS op 17 september 2012;*
- *op 11 mei 2012 de Verordening Ruimte 2012 in PS is behandeld en vastgesteld;*
- *de Verordening Ruimte juridische grondslag heeft;*
- *het wenselijk is voor de komende bestuursperiodes om voor de EVZ's beleid te kunnen voeren onafhankelijk van de EHS, zoals tot nu altijd gebeurd is;*

constaterende dat:

- *er twee verschillende definities van de EHS gehanteerd worden in de Structuurvisie Ruimtelijke Ordening (SVRO) 2011;*
- *deze definities als volgt luiden: "Ecologische Hoofdstructuur (EHS) samenhangend netwerk van bestaande en te ontwikkelen natuurgebieden en ecologische verbindingzones" en "De ecologische hoofdstructuur (EHS) bestaat uit het samenhangende netwerk van bestaande en te ontwikkelen bossen en natuurgebieden in Brabant"*
- *de definitie uit de verordening ruimte niet spreekt van EVZ's binnen de EHS:*
"EHS: Samenhangend netwerk van natuurgebieden van nationaal en internationaal belang";
- *er zowel in de SVRO 2011 als de VR 2012 een aparte definitie staat van de EVZ's. VR: "EVZ: Bij bestemmingsplan aangeduid langgerekt gebied waarbinnen verbindende landschapselementen zijn of worden gerealiseerd". SVRO: "Ecologische verbindingzone (EVZ): een verbinding tussen bestaande en te ontwikkelen natuurgebieden van de Ecologische hoofdstructuur;*
- *voor de realisatie van de EHS en de EVZ's in het verleden ook gebruik is gemaakt van verschillende instrumenten;*

besluiten:

- *P 5/17 van 50/12A: "Via dit netwerk kunnen planten en dieren zich van het ene naar het andere gebied verspreiden; de ecologische verbindingzones (EVZ's) maken dan ook een essentieel onderdeel uit van dit netwerk"*

te vervangen door:

"Via dit netwerk kunnen planten en dieren zich van het ene naar het andere gebied verspreiden; de ecologische verbindingszones (EVZ's) zijn dan ook van essentieel belang ter ondersteuning van de EHS."

- P 12/17 van 50/12A

"Van andere partijen wordt verwacht dat zij de komende 17 jaar substantieel bijdragen aan het bereiken van de natuurdoelstellingen en met name de realisering van het provinciale deel van de EHS, inclusief de EVZ's"

te vervangen door:

"Van andere partijen wordt verwacht dat zij de komende 15 jaar substantieel bijdragen aan het bereiken van de natuurdoelstellingen en met name de realisering van het provinciale deel van de EHS en de EVZ's"

- p25 van Brabant: uitnodigend groen:

"Onze ambitie blijft om de ecologische hoofdstructuur (EHS) inclusief de ecologische verbindingszones (EVZ's) in hun volledige omvang te realiseren";

te vervangen door:

"Onze ambitie is om de ecologische hoofdstructuur (EHS) en de ecologische verbindingszones (EVZ's) in hun volledige omvang te realiseren";

- P27 Brabant: uitnodigend groen:

"In verband met de betaalbaarheid verruimen we de eindtermijn voor de realisering van de volledige EHS en EVZ's van 2018 naar 2027"

te vervangen door:

"In verband met de betaalbaarheid verruimen we de eindtermijn voor de realisering van de volledige EHS van 2018 naar 2027"

- bijlage 3 van Brabant: uitnodigend groen:

"Een samenhangend en robuust netwerk van natuurgebieden inclusief verbindings"

te vervangen door:

"Een samenhangend en robuust netwerk van natuurgebieden".

De voorzitter: Dit amendement maakt onderwerp van beraadslaging uit en krijgt nr. A5.

Door de leden Kuijken, mw. Prins-Afman, Kerkhoff en mw. Knoet-Michels wordt het volgende amendement voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 21 september 2012, behandelend de nota "Brabant: uitnodigend groen",

overwegende:

- de Memorie van Antwoord van 11 september 2012; constaterende dat:

- in de nota gesteld wordt dat het realiseren van de EHS op de oude wijze €476,5 mln. kost;
- in de nota gesteld wordt dat het realiseren van de EHS inclusief EVZ's op de nieuwe wijze een provinciale bijdrage nodig is van €240 mln;
- de nota spreekt van €227 mln. die bespaard respectievelijk opgebracht moeten worden door derden;
- in de nota gesteld wordt dat vooraf niet zeker is dat dit bedrag opgebracht kan worden;
- de financiële kaders in de nota "Brabant: uitnodigend groen" gebaseerd zijn op aannames (o.a. over het toepassen van procesbeheer, grondprijzen, het betrekken van marktpartijen);
- de toegezegde €160 mln. van de manifestpartners grotendeels bijdragen in natura en besparing door hogere efficiëntie betreffen;

besluiten:

bij besluiten toe te voegen:

- de nadere uitwerking van deze nota middels de uitvoeringsplannen en de ambitiekaart ter kennisname voorafgaand aan besluitvorming door GS voor te leggen aan de commissie Ecologie en Handhaving;
- bij de behandeling via de P&C-cyclus PS te rapporteren over de hoeveelheid gerealiseerde hectaren EHS, de daarbij gemaakte kosten, de gerealiseerde besparingen ten opzichte van het oude natuur- en landschapsbeleid en het overblijvende budget met de nog te realiseren opgave (absoluut en in percentages)."

De voorzitter: Dit amendement maakt onderwerp uit van beraadslaging en krijgt nr.A6.

Mevrouw Van Iersel (SP): Voorzitter!

"Terug naar de natuur.

Er was een man, ik zeg niet wie.

Hij was, die hield van de natuur.

Althans dat dacht hij, want hij had gehoord dat daar zo veel te vinden was.

De stilte, vrijheid, blijheid en jezelf

En zo genoeg in elk geval om daar eens heen te gaan."

Getekend: Rutger Kopland

Voorzitter. Met deze herziening van het natuur- en landschapsbeleid wordt voor een koers gekozen die de SP bijzonder aanstaat. Een koers ook die

uitstekend past bij de agenda van Brabant en de ambities uit het Bestuursakkoord. Niet voor niets is in het Bestuursakkoord gekozen voor een integrale aanpak van natuur, landschap, water, landbouw, cultuurhistorie, recreatie, toerisme en leefbaarheid. Daarbij beoogt de provincie het niet alleen te doen en stelt nadrukkelijk dat samenwerking met andere partijen noodzakelijk is. De SP is er trots op dat de uitgangspunten zijn opgenomen vernoemd in de Agenda van Brabant, het Manifest van de Brabantse gemeenten, het Brabantse buitengebied in een metropolitane omgeving, het POC-advies (Provinciale Omgevingscommissie) "Sjansen met kansen op het platteland" en het SER-advies: (Sociaal Economische Raad Brabant) "Samen slimmer investeren". Daarnaast zijn wij ingenomen met de Memorie van Antwoord en met het natuur- en landschapsbeleid dat natuur ziet als een schakel met en in de samenleving, de economie, zorg, welzijn, toerisme, dus geen natuur die alleen maar mooi ligt te zijn.

Natuurlijk hebben natuur en landschap een geweldige intrinsieke waarde van zichzelf en is het in stand houden en uitbreiden van natuur en landschap een belangrijke doelstelling van het Bestuursakkoord, waar immers onverkort wordt vastgehouden aan het afmaken van de Ecologische Hoofdstructuur. Als enige provincie in Nederland heeft Brabant de keuze gemaakt om de EHS te realiseren met ondersteuning van de manifestpartners. Maar ook heeft Brabant gekozen voor doelstellingen als verbetering van het vestigingsklimaat, het stimuleren van recreatie en toerisme om o.a. meer werkgelegenheid voor lager opgeleiden te creëren, het zoeken naar alternatieve bestaansmogelijkheden voor agrariërs (zorgboerderijen, verkoop streekproducten, natuurbeheer) het zoeken naar verbinding met het bedrijfsleven en het betrekken van marktpartijen bij beheer en verwerving van natuur. Een ander belangrijk speerpunt is het verminderen van de bureaucratie. En gebeurt dit allemaal uit een soort dwangmatigheid, uit een soort negativisme veroorzaakt door een gebrek aan financiële middelen? Voor ons is duidelijk dat dit nieuwe natuur- en landschapsbeleid vorm is gegeven vanuit een visie dat het anders kan, dat het anders

moet en dat we het anders willen. Het sturen met kaders spreekt ons erg aan: meer creativiteit van de samenwerkingspartners in de onderlinge samenwerking en met vertrouwen vanuit de provincie; ruimte voor initiatieven van de burger en het combineren van doelen en functies. Het advies van de SER luidt: een schuivende verdeling van verantwoordelijkheden tussen publiek en privaat. Betrokken partijen staan aan de voorkant van het proces voor gebiedsontwikkeling en delen met elkaar de belangen van economie en natuur. Dit voorkomt lange juridische processen die veel geld kosten; geld dat men beter in de kwaliteit van de omgeving kan steken. Voorbeelden van burgerinitiatieven zijn: ARK, de Natuurorganisatie Groen Geld Geluk, Groen dichterbij, het Natuurbelevingsproject, het Bewaarde Land en Landschapsbelang Maasdonk.

Het terugdringen van het subsidiepercentage tot 50% heeft natuurlijk te maken met de bezuinigingen, maar ook om andere partijen medeverantwoordelijkheden te geven. De EVZ's maken een essentieel onderdeel uit van de EHS. Wij maken ons zorgen over de realisatie van de EVZ's in relatie tot dit subsidiepercentage en is blij dat in de Memorie van Antwoord is vastgelegd dat dit aandachtspunt wordt opgenomen voor de tussentijdse evaluatie in 2017.

Om nog maar met een hot item te noemen: zijn die Big Five nu zo belangrijk voor het welslagen van een nieuw natuur- en landschapsbeleid? Misschien niet de precieze invulling van de Big Five, maar naar ons idee is het principe, het idee van die Big Five; creëert wel degelijk kansen op lange termijn. Behalve voor het aantrekken van toeristen spelen zij een belangrijke rol om de natuur goedkoper te beheren, de biodiversiteit neemt toe door het grazen, wroeten en verspreiden van zaden.

De enquête die gehouden is onder de Brabanders in opdracht van de Provincie wijst uit dat de Big Five nauwelijks weerstand oproepen. Een grote meerderheid hecht groot belang aan voldoende natuur en landschap. De Big Five zijn er morgen niet en ook overmorgen niet maar over een tijdpad van tien jaar. Per soort wordt er zorgvuldig gekeken naar de randvoorwaarden die er nodig

zijn om de dieren uit te zetten. In het uitwerkingsplan vindt besluitvorming plaats per soort en er is een communicatietraject naar de burgers om een breed draagvlak te creëren.

Met het onverkort aannemen van dit natuur- en landschapsbeleid nemen we dus absoluut geen enkel besluit tot introductie van welk dier uit de Big Five dan ook. Wij roepen deze Staten dan ook op om nu geen kansen voor de toekomst uit te sluiten. Blijkt er voor een soort geen draagvlak? Blijkt uit een uitwerkingsplan dat er teveel gebied moet worden afgerasterd of dat er teveel kosten met een introductie gemoeid zijn, dan hebben deze Staten de mogelijkheid, de bevoegdheid, de kans en het recht om gewoon "nee" te zeggen. Om maar in diersoorttermen te blijven: nu al nee zeggen, is angsthazerij!

Trekken wij mensen naar de Brabantse natuur met advertenties waarin we zeggen: Kom naar Brabant, want die heeft haar Ecologische Hoofdstructuur op orde, en hele mooie Ecologische Verbindingszones aangelegd? Ik denk het niet. Maar: Kom naar de Brabantse natuur, daar kunt u edelherten zien, een wisent zien grazen, otters zien spelen, bevers zien bouwen, en misschien lukt het u wel een foto te maken van een lynx. Met andere woorden, de Brabantse natuur kan niet zonder haar iconen. Dat klinkt toch een stuk aantrekkelijker, nietwaar? Of nog anders gezegd: komen mensen uit de Brabantse steden, de rest van Nederland, België en Duitsland eerder naar de Brabantse natuur op een advertentie met een mooie foto van een Brabants Landschap met daarin een edelhert of denkt u dat een beukenblad met daarop een koolwitje meer uitstraling heeft? En weet u, als wij echt succes willen hebben met bijvoorbeeld streekproducten, dan is het juist zo belangrijk dat we iets bieden waardoor mensen naar de streek komen. We weten allemaal dat Brabant mooie natuur heeft, maar zich eigenlijk niet onderscheidt. Dit is nu zo'n mogelijkheid. Dit geeft ook kansen om serieus werk te maken van de verbinding ecologie en economie en de herintroductie van de Big Five draagt hiertoe bij. Vandaag staat er in een stukje in het Brabants Dagblad van Harry Boeschoten, directeur Staatsbosbeheer: Investeren in aansprekende

soorten en in hun leefgebied is investeren in draagvlak voor en kwaliteit van de natuur en daarmee goed voor de Brabantse burger en de economie.

De *voorzitter*: Mevrouw Van Iersel, u hebt nog een halve minuut.

Mevrouw *Van Iersel* (SP): Een ander voorbeeld. Biowalking op zondag onder het motto: wandelen is gezond. De natuur is gezond en een gezonde natuur is belangrijk, dan aankomen bij een pannenkoekhuis waar men kan smullen van pannenkoek met kersen of een vers gebakken appeltaart met producten uit de eigen streek. Gastvrijheid en gezelligheid. Dat zijn volgens de VVV Noordoost-Brabant de redenen voor steeds meer Belgen om hun vakantie in Brabant te vieren. Een speurtocht in de bossen voor de kinderen onder begeleiding van een natuurvrijwilliger van IVN (Instituut voor Natuureducatie) die de kinderen bewust maakt van de wonderen der natuur.

De *voorzitter*: Mevrouw Van Iersel, komt u nu tot een afronding.

Mevrouw *Van Iersel* (SP): Kan het college concreet aangeven op welke wijze de provincie bereid is ondersteuning te bieden aan organisaties die werken met natuurvrijwilligers welke zich inzetten op het gebied van natuureducatie, zoals de IVN met in Brabant 5000 natuurvrijwilligers?

Het is de kunst om de verschillende belangen te verbinden en tot een win-win situatie te komen, om bij te kunnen dragen aan een betere economie, een beter leefklimaat en diversiteit. Kortom, een nog gezonder woon- en vestigingsklimaat.

De heer *Kerkhoff* (PVV): Voorzitter! Ik heb al eerder in de commissievergadering kenbaar gemaakt dat wij tegen deze nota zijn. Waarom zijn wij ertegen? Het gaat allereerst om €357 mln. Dit nog terzijde. Een heel belangrijk punt is voor ons hoe dit gedekt zal worden. Bij de financiële dekking zetten wij nogal wat vraagtekens. Verder noem ik de schade die een dergelijk plan kan

aanrichten voor de ondernemingen in Brabant, met name de veehouders.

Ik zal wat financiële aspecten noemen. €108 mln. is niet niks. Dat moet door derden gedekt worden. We hebben daarover al eerder een vraag gesteld. Het is in deze tijd een opgave om €108 mln. door derden te laten dekken.

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): De financiële dekking wordt er toch gewoon in het voorstel aangegeven? We gaan er nu niet over praten want daarover wordt pas een besluit genomen bij de begrotingsbehandeling zoals is voorgesteld in een nota van wijzigingen. Er kan dus niet worden gezegd dat er geen dekking voor dit voorstel is. Die is er wel degelijk.

De heer *Kerkhoff* (PVV): De €108 mln. wordt gedekt door derden. Dan is er ook nog een pot van de gemeenten. Met die €50 mln. wens ik u ook veel sterkte.

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): Maar dat is toch een dekking! Er is een dekking. Er ligt een manifest van maatschappelijke partijen waarin staat aangegeven welk deel zij voor hun rekening nemen enzovoorts. Die dekking is dus gewoon rond.

De heer *Kerkhoff* (PVV): Ik heb de vorige keer in de commissievergadering expliciet gevraagd met de partijen te overleggen die die €108 mln. dekken. Tot op heden heb ik daarop geen antwoord gekregen.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Ik wil toch even een poging doen. Dit is een kadernota. Daarin is een visie neergelegd voor de komende tien jaar. Het is altijd verstandig eerst met ons allen te bedenken wat onze visie is en wat wij willen bereiken. Als wij dat hebben we vastgesteld gaan we kijken hoeveel geld we ervoor hebben en wat we kunnen realiseren. Het gaat niet andersom, dus niet eerst kijken hoeveel geld we hebben en wat we met dat geld kunnen doen. Met andere woorden, we volgen de koninklijke weg: eerst een visie en een beleid en dan volgt het geld en niet andersom.

De heer *Kerkhoff* (PVV): Dan moet ik de heer Heijmans toch corrigeren. Bij de laatste commissievergadering van 31 augustus lag een uitgebreide begroting en dat heb ik ook zeer gewaardeerd. Daarin was €357 mln. gespecificeerd. Het is dus wel degelijk een financieel plan. Nogmaals, dat waardeer ik maar dan moet wel worden getracht het te onderbouwen.

De heer *Heijmans* (SP): Nee, wat ik wilde zeggen is dat je in zo'n nota wel aangeeft wat het kost maar dat we over de dekking straks bij de begroting gaan beslissen. Dat is een duidelijke afspraak.

De *voorzitter*: De punten lijken mij wel gewisseld.

De heer *Kerkhoff* (PVV): Voorzitter! Ik ga door met de financiële dekking. Los van de vraag die ik heb gesteld over €108 mln., is er nog een ander punt. Recentelijk is er met Brabant Water een convenant afgesloten over verruiming van de inzet van de grondwaterbelasting en zal door Brabant Water hiervoor een financieringsfonds worden ingericht. Mijn vraag is nu natuurlijk waar dat geld vandaan komt, wie het gaat betalen. Het zal toch niet gebeuren dat de Brabantse burger via een omweg uiteindelijk de rekening gepresenteerd krijgt.

Een ander punt voor mij zijn de gemeentes. Ik zit zelf in een gemeentebestuur en ik zie het financiële onheil al op ons afkomen. Het zal de komende jaren er niet beter op worden als ik alleen al het tekort op de rijksbegroting zie. Als we die €50 mln. bij de gemeentes moeten weghalen dan zullen de gemeentes het misschien wel betalen maar dan gaan ze het doorbelasten naar de burgers en daar zitten we hier ook niet op te wachten.

Bij de Big Five heb ik al regelmatig kritische kanttekeningen geplaatst. Ik noem het gedoogbeleid voor de wilde zwijnen in het Leenderbos, de risico's van de varkenspest en eventueel de financiële gevolgen voor verschillende veehouders. Met de Big Five komen er nog wat beestjes bij. Het edelhert geeft problemen in verband met mond-en-klauwzeer. Ik heb het nagevraagd; dat risico bestaat. Dat moeten we in

dit land toch niet willen.

De heer *Heijmans* (SP): We hebben vanmorgen het initiatiefvoorstel van de fractie van de heer Kerkhoff inzake het referendum besproken. Stel dat we in meerderheid hadden besloten tot het invoeren van de mogelijkheid van een referendum, zou de heer Kerkhoff bereid zijn voor het invoeren van de Big Five een referendum te organiseren in Brabant?

De heer *Kerkhoff* (PVV): Als we zo'n referendum houden, moeten we ook zo sportief zijn de uitslag te accepteren. Zo zitten we ook in elkaar.

De heer *Heijmans* (SP): Als de uitslag dan was dat een meerderheid van de Brabantse bevolking zegt dat we dat moeten doen, dan zou u het overnemen?

De heer *Kerkhoff* (PVV): Als in zo'n referendum dan ook op de consequenties wordt gewezen, zouden we dat doen.

We zijn niet tegen beestjes en in dat verband wil ik wijzen op de motie die mijn fractiegenoot de heer van Hattem zal indienen over de schapen.

De *voorzitter*: De heer Van Hattem heeft nog enkele minuten spreektijd van u over.

De heer *Van Hattem* (PVV): Voorzitter! We hebben een motie over de problemen met de Brabantse schaapskuddes. Op zondag 9 september werd op omroep Brabant gezegd dat er geldproblemen zijn met de Brabantse schaapskuddes. Dat bracht mij ertoe deze motie op te stellen want het verbaast mij dat op een aantal grote natuurgebieden in Brabant, de Strabrechtse Heide, de Kalmthoutse Heide et cetera waarvoor nu wordt voorgesteld die te laten begrazen door grote zoogdieren, de zogenaamde Big Five, nu al acht schaapskuddes rond lopen die vanuit een oude culturele traditie in deze provincie de heide op een prima wijze begrazen. Er is in 2010 een motie in deze Staten aangenomen om de schaapskuddes structureel te financieren. Wat verbaast me nu? In dat artikel was te lezen dat de beheerders van de

schaapskuddes te horen hebben gekregen vanuit het provinciehuis dat de provincie het niet langer als een taak ziet om die schaapskuddes te onderhouden. Ik vind het nogal merkwaardige tegenstelling om dan wel €8 mln. in die Big Five te steken. Ik dien daarom een motie in om de schaapskuddes te behouden en te blijven financieren vanuit de provincie en daarvoor dekking te zoeken vanuit dat bedrag voor de Big Five. Het hoeft dan niet die hele €8 mln. te zijn maar gewoon overeenkomstig het budget dat er nu ook is voor het onderhoud van de schaapskuddes.

De *voorzitter*: Door het lid Van Hattem wordt de volgende motie voorgesteld:

“Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 21 september 2012, behandelend de nota Brabant: uitnodigend groen (herziening Natuur- en Landschapsbeleid),

overwegende dat:

- *begrazing door schaapskuddes een kwalitatief hoogstaande vorm van natuur- en landschapsbeheer is;*
- *deze begrazing een belangrijke rol speelt in het natuur- en landschapsbeheer;*
- *zonder begrazing het heidelandschap verdwijnt door bosgroei;*
- *gescheperde schaapskuddes al eeuwenlang een onderdeel zijn van de regionale identiteit van het Brabantse platteland;*
- *regionale schapenrassen, zoals het Kempisch Heideschaap, gezien worden als 'grote grazers';*

constaterende dat:

- *de provincie Noord-Brabant richting de landschapsbeheerders heeft aangegeven de schaapskuddes vanuit de provincie niet in stand te willen houden;*
- *mogelijk eind dit jaar de provinciale subsidie voor schaapskuddes zal worden beëindigd;*
- *er nog geen alternatieve inkomstenbron voor deze schaapskuddes is;*
- *in de voorliggende nota wordt voorgesteld tien grote natuurgebieden geschikt te maken voor grote zoogdieren, de zogenaamde Big Five;*
- *deze natuurgebieden momenteel door schaapskuddes begraasd worden;*
- *Provinciale Staten in 2010 in een motie hebben besloten de schaapskuddes in het belang van natuurbeheer*

*structureel te subsidiëren;
besluiten:*

- *af te zien van de zogenaamde Big Five uit de voorliggende nota;*
- *in plaats daarvan het begrazen van natuurgebieden plaats te laten vinden door geschepde schaapskuddes;*
- *de structurele subsidiëring voor natuurbeheer door schaapskuddes te behouden overeenkomstig het huidige subsidiebedrag;*
- *dit bedrag te dekken uit een deel van het voorgenomen budget voor de introductie van de Big Five, en gaan over tot de orde van de dag."*

De *voorzitter*: Deze motie maakt onderwerp uit van de beraadslaging. Zij krijgt nr. M12.

Mevrouw *Knoet-Michels* (PvdA): Voorzitter! De nota Brabant: uitnodigend groen is een uitwerking van de Agenda van Brabant, het Bestuursakkoord en het koersdocument wat betreft het onderdeel natuur en landschap. De raakvlakken met beleid op andere onderdelen zoals landbouw en cultuurhistorie worden duidelijk weergegeven. Dank voor de integrale benadering die hierin is gezocht. Een compliment ook omdat geprobeerd wordt natuur voorop te stellen, ondanks een forse bezuiniging tot 50%. We zien binnen de beperking en de keuzes een goede aandacht voor en accent op onze natuur. De doelen die in deze nota staan hebben onze steun: een samenhangend netwerk van natuurgebieden inclusief verbindingen, behoud en herstel biodiversiteit, een Brabants mozaïek van landschappen en een verankering van natuur en landschap in de samenleving, de verbinding met economie en sociaal-culturele ontwikkelingen. Met name in dat laatste zit de grootste verandering ten opzichte van het oude beleid. De nota is wel erg optimistisch over de mogelijkheden. We brengen de structurele kosten jaarlijks fors terug en de eenmalige bijdrage wordt de komende jaren zelfs met 50% afgebouwd. Met een mix van besparingen, bezuinigingen op de bijdrage van de provincie en vooral toename van de bijdragen van derden denkt u dit te gaan realiseren. Er is weliswaar een positieve kentering merkbaar in de omgeving want manifestpartners hebben hun bereidheid al eerder

aan ons getoond. Wij vonden het als PvdA tijdens de Provinciale Staten van 22 juni echter best wel teleurstellend dat wij hen niet direct duidelijkheid wilden geven over een positieve houding van de provincie, met andere woorden, onze bereidheid het groenfonds voldoende omvangrijk te maken om samen met hen de doelen met betrekking tot de EHS en de EVZ te bereiken. In de Memorie van Antwoord die we deze week ontvingen, worden zij erkend.

De betrokkenheid die van gemeenten wordt gevraagd, baart ons zorgen. Gemeenten krijgen wel erg veel bezuinigingen doorgesluisd van het rijk en de provincie en het is ook niet zonder gevaar voor het behalen van onze eigen doelstellingen met betrekking tot onze natuur om uit te gaan van een bijdrage van 50% voor de EVZ, waar het op dit moment 0% is voor een gemeente. Voor veel gemeenten is het al een hele opgave het beheer dat geheel onder hun verantwoordelijkheid valt, te regelen.

Aan onze zorg komen GS gedeeltelijk tegemoet in de Memorie van Antwoord. We gaan evalueren in 2017. De PvdA wil daar niet op wachten en pleit voor een realistisch transitieproces waarin ook partners de tijd krijgen om verantwoord de nieuwe aanpak te implementeren in hun werk en hun organisaties. Wij dienen daartoe een motie in, samen met GroenLinks en D66, onder de naam: De EVZ hand in hand met de gemeenten. Wij verzoeken daarin het college de gemeenten een geleidelijke afbouw van de regeling aan te bieden met 10% per jaar tot 2017, daartoe voldoende middelen op te nemen in het groenfonds, in 2017 te evalueren, teneinde er zeker van te zijn dat ook de EVZ's in Brabant de robuustheid van het natuurnetwerk gaan borgen.

Over de afbouw van onze inzet bij de Nationale parken heb ik in de commissie vragen gesteld. Het Rijk laat de Nationale parken aan hun lot over en verwacht in zeer snel tempo een sluitende begroting uit de markt. In de Memorie van Antwoord wordt aangegeven dat er nog anderhalf miljoen euro ter beschikking staat. We steunen het college in het principe dat geen afspraken van het Rijk worden overgenomen zonder geld maar ze willen niet op voorhand ten gunste van onze eigen

natuurdoelen samenwerking of financiële steun uitsluiten in een overgangssituatie of zelfs structureel. Kan het college toezeggen dat de uitkomsten van het haalbaarheidsonderzoek ter kennisname komen van de commissie en dat het dan pas op dat moment wil beoordelen wat het voor onze provinciale doelen betekent en voor onze bereidheid de parken te steunen?

Gegeven de grote bezuinigingsslag begrijpen we de nieuwe inzet met betrekking tot vrijwilligers. Daarvan kan ook milieueducatie deel uitmaken. Eigenlijk begrijpen we niet de nadruk op de inzet van het nieuwe beleid voor de Big Five. Het is slechts €8 mln. van de van de €267 mln. Maar diezelfde €8 mln. zouden wij kiezen voor inzet tegen elementen als verrommeling van het landschap, inpasbaar maken van de landbouwbedrijven in de groene omgeving en het inpassen van kleine landschapselementen. Het zijn allemaal kleine maar relevante zaken met betrekking tot de beleving van het platteland en het groen en zeer zichtbaar voor de burger. Volgens de enquête wordt het ook zeer gewaardeerd, veel meer nog dan de Big Five.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Ik zat heel geconcentreerd te luisteren en het triggerde mij. Zou in het rijtje dat mevrouw Knoet zojuist noemde ook de opvang van inheemse dieren passen met de natuureducatie?

Mevrouw *Knoet-Michels* (PvdA): Mijn vraag aan GS is straks of ze een ander voorstel voor de 8 miljoen voor de Big Five willen doen. Ik geef het in de overweging mee.

Waarom in tijden van sterke bezuiniging de aandacht voor dit nieuwe beleid. Let wel, het gaat ons niet om de dieren. De grenzen zijn open. Via de Landschappen van Allure kunnen de introductie van de wisent en het edelhert aan ons worden voorgelegd. Dan wordt daarin ook direct zichtbaar hoeveel meerwaarde de markt ziet in de introductie van de dieren en wat de relatie is met elementen als toerisme, economie en vrijetijdseconomie. We willen gegeven de keuzes die de provincie moet maken en de voorrang die we aan de EHS geven, op dit moment geen inspanning en

geen geld vanuit de provincie voor het invoeren van de Big Five.

Er zijn al moties ingediend om de Big Five uit het programma te halen. Ze zijn al bijna afgeschoten. Ook wij hadden een voorstel.

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): Zei mevrouw Knoet nu net dat de introductie van de wisent en het edelhert moet worden betaald uit de Landschappen van Allure?

Mevrouw *Knoet-Michels* (PvdA): Ik zei dat ik op dit moment vind dat de €8 mln. nieuw beleid niet past als we zo aan het bezuinigen zijn en er andere zaken zijn waaraan wij voorrang geven, dus echt zorgen voor de EHS en een paar andere elementen die ik heb genoemd. Van de projecten van de Landschappen van Allure is in ieder geval een van de projecten het edelhert. Ik wacht inderdaad heel graag een project af. Het gaat ons niet om de dieren. Het gaat ons erom dat we op dit moment geen inspanning van de provincie en geld willen inzetten.

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): Mevrouw Knoet zegt dus eigenlijk alleen maar dat dat geld moet worden gebruikt voor het afmaken van de EHS en dat we nog moeten kijken of we die €8 mln. voor de introductie van de Big Five bijvoorbeeld uit de Landschappen van Allure kunnen halen.

Mevrouw *Knoet-Michels* (PvdA): Ik zeg: laat de partijen die bezig zijn in het kader van de Landschappen van Allure, als een van de projecten is uitgewerkt die ons voorleggen. Dan kunnen we op dat moment een afweging maken.

De *voorzitter*: Wilt u tot een afronding komen.

Mevrouw *Knoet-Michels* (PvdA): Ik wil nog vragen of GS bereid zijn het voorstel van de Big Five in te trekken en de wijze van beschikbaar stellen van gelden voor andere doelen binnen het natuurbeleid aan ons voor te leggen, gegeven ook de moties en het gebrek aan draagvlak in de samenleving zodat op het moment dat er projecten zijn van de Landschappen van Allure, we opnieuw

een afweging kunnen maken als het om de dieren zelf gaat.

Tot slot wil ik nog wel met betrekking tot amendement A5 over EVZ en EHS zeggen dat het mij niet duidelijk is bij het gedachtestreepje betaalbaarheid wat de ambities zijn richting de EVZ. Bedoelen de indieners dat zij de EVZ in 2018 gerealiseerd willen hebben?

De *voorzitter*: Door de leden mw. Knoet-Michels, mw. Brunklaus en mw. Spierings wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 21 september 2012, kennis genomen hebbende van de nota "Brabant: uitnodigend groen", overwegende dat:

- *de nota een herziening is van het Natuur- en landschapsbeleid;*
- *sprake is van een forse bezuiniging de komende jaren zowel structureel als incidenteel (-50%);*
- *de bezuinigingen worden "gevonden" in een mix van besparingen, bezuiniging op bijdrage provincie en vooral in toename van bijdragen van derden;*
- *ook van gemeenten een forse bijdrage (€ vijftig miljoen) wordt gevraagd bij het realiseren van Ecologische Verbindingszones (EVZ's);*
- *gemeenten momenteel al erg veel opdrachten krijgen van het Rijk, zonder geld erbij en voor de EVZ's al 100% voorzien in beheer;*

spreken uit dat:

- *voor het realiseren van een toekomstbestendig robuust natuurnetwerk naast de realisatie van de Ecologische Hoofd Structuur, de EVZ's van wezenlijk belang zijn;*

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten om:

- *gemeenten een geleidelijke afbouw (van 100% naar 50% tegemoetkoming) van de regeling aan te bieden met 10% per jaar tot 2017;*
- *daartoe voldoende middelen op te nemen in het Groenfonds;*
- *in 2017 te evalueren, zoals voorgesteld in de Memorie van Antwoord,*

teneinde er zeker van te zijn dat we ook de EVZ's in Noord Brabant realiseren en de robuustheid van het natuurnetwerk borgen, en gaan over tot de orde van de dag."

De *voorzitter*: Deze motie maakt onderwerp uit van de beraadslaging. Zij krijgt nr. M13.

Mevrouw *Spierings* (D66): Voorzitter! 5000, 3000, 850, 280, 60. Gemiddeld 1838. Onthoud u dat getal even? 900, 255, 38, nog een keer 38, 12. Gemiddeld 248,6. En wilt u dat even vergelijken met 1838? U zult zich afvragen wat dit is. Dit is een vergelijking van de gewichten van de Afrikaanse Big Five en de Brabantse Big Five. Maar alle gekheid op een stokje, ik kan kort zijn over de Big Five. Wij zijn niet tegen maar wij vinden ook niet dat we daar nu zo'n grote prioriteit aan moeten geven. We gunnen de gedeputeerde zijn speeltje. Wel vinden we het belangrijk dat er goed overleg met de omgeving is op het moment dat de introductie van diersoorten plaatsvindt. Wij leggen liever prioriteit bij de realisatie van de EHS en de EVZ's.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Mevrouw Spiering is waarschijnlijk ook bij de commissiebespreking geweest van de Landschappen van Allure en daar zal zij ongetwijfeld kennis hebben genomen van het feit dat bij de introductie van het edelhert er vanuit het bedrijfsleven op zijn minst een bedrag van €10 mln. vrij zal komen. Vindt mevrouw Spiering nu dat dat kan worden afgedaan als een speeltje als de provincie erin slaagt er zoveel middelen bij te krijgen?

Mevrouw *Spierings* (D66): Dat speeltje slaat op het feit dat de gedeputeerde hier graag goede sier mee maakt en niet op de omvang of het belang ervan voor Brabant. Daar ga ik graag laten nog even op in.

De heer *Van Hattem* (PVV): Voorzitter! Nog even een interruptie bij wat de heer Heijmans naar voren brengt. Bij de behandeling van de Landschappen van Allure heb ik nadrukkelijk gevraagd waar dat verhaal over het edelhert vandaan komt, echt vanuit het veld of vanuit de Bossche toren. Ik kreeg er toen niet helemaal een duidelijk antwoord op van de gedeputeerde. Het werd eigenlijk min of meer duidelijk dat het toch iets is wat vanuit het provinciehuis naar voren is

gebracht. Die €10 mln. is niet puur voor dat project maar voor een veel breder project met allerlei cultuurhistorische zaken daarin verweven. De heer Heijmans spiegelt nu een werkelijkheid voor die niet bestaat.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Ik vind dat mevrouw Spierings wel erg ver gaat om een zaak waarover een aantal serieuze organisaties – de RECRON, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer – zeggen dat die Big Five kansen biedt om de Brabantse natuur aantrekkelijker te maken en dat zij het serieus willen bekijken en aan de andere kant het college voorstelt nu niet definitief te besluiten over de Big Five maar straks op grond van uitwerkingsplannen, de kosten en de risico's daarover te beslissen, te betitelen als het speeltje van de gedeputeerde.

Mevrouw *Spierings* (D66): Voorzitter! Laat ik even duidelijk zijn richting de heer Heijmans. Wij zijn niet tegen de Big Five en ons voorstel is om bijvoorbeeld een edelhert omdat het meer waarde heeft in het beheer van de natuur en meer waarde heeft voor de toeristisch recreatieve sector ook door de terreinbeheerders en de recreatieve sector te laten betalen. De bever komt er toch wel. De otter? Maak eerst de natuurgebieden en de natuurkwaliteit op orde. Het hoeft voor ons op dit moment niet uit het plan want zoals de heer Heijmans zei beslissen we later nog per diersoorten zowel over budget als over herintroductie.

Mevrouw *Knoet-Michels* (PvdA): In reactie op de heer Heijmans wil ik zeggen dat het verschil uitmaakt bij de afweging of je het doet in het kader van de Landschappen van Allure en het budget dat daarvoor bestaat dan wel het nu al in te calculeren in het budget natuurbeleid. Daar zit wel een essentieel verschil.

De heer *Heijmans* (SP): Ik meen toch dat de Memorie van Antwoord daar heel duidelijk over is. Er wordt nu tot geen enkele uitgave besloten, niet eens een euro, voor de introductie van de Big Five want dat gaat via een aparte besluitvorming waarover in de Memorie van Antwoord nog

duidelijk staat dat uiteindelijk de Staten daar ja of nee tegen zeggen. Ook al wordt nu met de Big Five ingestemd, wordt nu op geen enkele manier beslag gelegd op die €8 mln.

Mevrouw *Knoet-Michels* (PvdA): We kunnen ook andersom redeneren. Wij willen dat die €8 mln. wordt besteed aan andere natuurdoelen.

Mevrouw *Spierings* (D66): En dan naar de essentie van het nieuwe natuurbeleid en dat is volgens mij niet de Big Five. Wij zijn erg blij met volledige realisatie van de EHS en de EVZ's. We snappen dat daar meer tijd voor nodig is en dat het niet in 2018 klaar kan zijn maar dat het tot 2027 gaat duren. De nieuwe aanpak is een hele uitdaging. Het draagvlak in de Brabantse samenleving geeft ons goede hoop dat deze nieuwe aanpak een succes kan worden. Maar het blijft wel spannend. Tot zover de complimenten want ik heb nog een paar kritische kanttekeningen en maar een korte spreektijd.

We kunnen niet leven met een bijstelling van de ambitiekaart als die kan leiden tot achteruitgang van huidige natuurkwaliteiten. We willen onze heides, hoogvenen, vennen en schraalgraslanden in hun huidige pracht behouden. Dan liever nog een paar jaar meer om de volledige EHS te realiseren. En ook voor nieuwe natuur stellen we voor om te werken met tussendoelen en niet om enkel financiële redenen de ambitie op langere termijn loslaten.

Ook maken we ons zorgen over het creëren van ontwikkelingsruimte in de provinciale EHS. De uitwerking hiervan in de verordening Ruimte zullen we zeer kritisch volgen.

Het creëren van ontwikkelingsruimte in de provinciale EHS, als deze niet in tien tot vijftien jaar gerealiseerd kan worden, zien wij niet zitten. Immers, hoe weet je vooraf of dit binnen tien tot vijftien jaar gerealiseerd kan worden? Er ontstaat een kip-eidiscussie en het kan bovendien leiden tot hogere kosten als je nu ontwikkelingen toestaat en straks toch nog besluit daar natuur te willen realiseren. Ook dit komt terug in de Verordening Ruimte en ook dat zullen we kritisch volgen.

In de commissievergadering gaven wij reeds aan

dat we de bezuinigingen op organisaties als het IVN en nationale parken niet snappen. Hoe kunt u enerzijds het natuurbeleid willen verankeren in de samenleving en anderzijds sterk bezuinigen op organisaties die dit sinds jaar en dag hebben gedaan? U heeft hier ook geen goede argumenten voor aangedragen. Dat dit voorheen eens is besloten is een non-argument en vooral mateloos conservatief. Nieuwe tijden en nieuwe inzichten kunnen leiden tot nieuwe besluiten en tot het terugnemen van eerder genomen besluiten.

Waarom kiest u niet voor slimme verbindingen? Koppel verankering in de samenleving aan social media en koppel IVN's, Nationale Parken en natuurpoorten aan elkaar. Samenwerken, daar zijn we in Brabant toch zo goed in?

Ten slotte nog een vraag over paragraaf 2 in de Memorie van Antwoord. Daar staat: PS zullen in ieder geval betrokken worden bij... Dan wordt een aantal zaken opgesomd. Ik zou graag van de gedeputeerde horen op welke manier PS erbij worden betrokken, want dat blijft behoorlijk in het midden.

Een vraag die ik in de commissie al heb gesteld, maar waarop nog weinig is geantwoord, is of we ook nog doen aan prioriteitstelling in de komende periode tot 2027 ten aanzien van delen in de EHS die we met voorrang willen gaan realiseren.

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): Voorzitter! GroenLinks is blij met de vooruitstrevende aanpak die wordt voorgesteld in de nota Brabant: uitnodigend groen. We vinden de titel ook zeer wel gekozen want de natuur moet uitnodigen. Brabant loopt voorop met dit natuurbeleid en daar zijn we blij mee. Het is een progressief beleid. Helaas is er de afgelopen weken aan de nota gesleuteld, gehoord hebbende de kritieken van diverse partijen, waardoor het everzwijn niet meer welkom is in Brabant, de bever die al lang in Brabant zwemt hem moet vervangen en we voor de andere inheemse dieren wel een leefgebied aanleggen maar dat wel onbewoond laten. Van het wilde idee om de Big Five als publiekstrekker - met als voorbeeld de Afrikaanse safariparken - blijft niet veel over. Jammer, want het is niet alleen goed voor de mens omdat het leuk is om te zien

maar ook zeer goed voor de biodiversiteit. Een everzwijn dat wroet in het bos, geeft weer plek voor andere beestjes en plantjes en ga zo maar door. Waar gaat dit hele plan om? Het gaat om de biodiversiteit. We willen de EHS afmaken omdat de biodiversiteit moet toenemen. Het gaat slecht met de biodiversiteit in Brabant. Die is gemiddeld met 10% afgenomen en sommige soorten met nog veel meer. De heide bijvoorbeeld met 40%. Daar gaat het om. De EHS gaan we afmaken. Dat besluit wordt voorgesteld en dat is heel goed nieuws. We nemen er meer tijd voor en we weten nog niet hoe die precies wordt gefinancierd.

De heer *Van de Berg* (PVV): Voorzitter! Er zijn nieuwe cijfers over biodiversiteit. Het gaat fantastisch kan ik vertellen. Afgelopen eeuw: 157 plantensoorten erbij. Van de 24 soorten amfibieën namen er veertien toe en drie af.

De *voorzitter*: Ik geloof niet dat het hele lijstje nodig is om uw interruptie tot een succes te maken. Misschien dat u tot uw punt kunt komen?

De heer *Van den Berg* (PVV): Het is onzin. Er is helemaal geen probleem met de biodiversiteit.

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): Heeft de heer Van den Berg ook het stuk gelezen over de toestand van de Brabantse biodiversiteit? Misschien noemt hij andere cijfers?

De heer *Van den Berg* (PVV): Het referentiekader klopt niet. Uit de tellingen die in Nederland bijzonder goed worden bijgehouden, blijkt een fantastische ontwikkeling op het gebied van biodiversiteit in Nederland. Er zijn dus geen problemen!

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): Probeert de heer Van den Berg mij nu te vertellen dat de cijfers die wij aangeleverd krijgen niet kloppen? Daar geloof ik niets van! Maar goed, de heer Van den Berg gaat uit van zijn cijfers en ik van de mijne.

De heer *Van den Berg* (PVV): Ik zal u mijn cijfers mailen.

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): Jammer dat wij over de dekking van het voorstel pas gaan besluiten bij de begroting. Wij hadden er liever nu echt een klap op gegeven, zeker omdat in de lente een aantal maatschappelijke organisaties heeft aangeboden een groot deel van de middelen – €160 mln. – bijeen te brengen. Hiermee hebben zij de provincie over de streep willen trekken om de natuur en de biodiversiteit in Brabant veilig te stellen.

Er is echter ook een andere kant. Wij zien heel duidelijk de keerzijde van de nieuwe aanpak in de nota. Hierin schuilt ook een gevaar voor de natuur en voor de biodiversiteit. Het geld moet namelijk voor een deel worden opgebracht door rode investeringen in de natuur. In de nota wordt zelfs gesproken van vermarkten van de natuur. Dat betekent dat voor deze zogenaamde verdienmodellen, bijvoorbeeld recreatiegebouwen, flexibel met de grenzen van de EHS zal worden omgesprongen. Wij zijn daarvan geen voorstander.

De voorzitter: Mevrouw Brunklaus, uw spreektijd is bijna om. Wilt u afronden?

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): Over de EVZ's heeft mevrouw Knoet van de fractie van de PvdA al gesproken.

Wij hebben nog een probleem met het feit dat de robuuste verbindingzones nu drastisch geschrapt zijn en niet worden afgemaakt. Wij vragen aandacht voor de situatie in Werkendam bij Fort Altena.

Wij hebben ook bedenkingen bij de manier waarop met de Nationale Parken wordt omgesprongen.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Wat ooit natuur was, moet weer natuur worden. Wij willen graag de EHS en de EVZ's realiseren. Wij zijn zeer verguld dat de provincie dat ook wil. Wij zouden een en ander graag in 2018 gerealiseerd zien en niet in 2027.

Er moeten 3100 ha. worden aangeschaft. De kosten daarvoor bedragen €250 mln. en het beheer kost €15 mln. per jaar tot aan 2027; een

enorm bedrag. Door de bezuinigingen die het Rijk over ons heeft uitgestort, zoekt de provincie naar andere mogelijkheden om alles te financieren. Zo wil zij met particulieren investeren in de EHS in ruil voor het gebruik van de EHS voor economische activiteiten. Verder wil zij besparen op de beheerskosten.

De provincie wil ruimte bieden voor economische ontwikkelingen in de omgeving van de natuur die een meerwaarde leveren voor de natuur en een breed maatschappelijk draagvlak hebben. De nadruk ligt op het verruimen van gebruiksmogelijkheden, recreatie en beleevingswaarde. De natuur moet ten goede komen aan alle Brabanders. Maar kan de natuur ook gewoon natuur zijn? Wij hebben de kernnatuur hard nodig en wij zouden daarin graag een onderscheid zien.

Het gebruik van natuur voor economische activiteiten heeft volgens ons een groot risico. Investeerders willen uiteindelijk hun investering terugverdienen en geld maken. Wat ooit begon als een antroposofisch tentenkamp dat afgebroken zou kunnen worden, is over tien jaar een volwaardig conferentiecentrum. Wie houdt de vinger aan de pols? Wie begeleidt het proces en wie weet over tien jaar nog wat er is afgesproken?

Wij kunnen ons vinden in minder beheer van de natuur en meer investeren in aankoop van natuur. Helaas lijkt het erop dat de provincie daar geen prioriteiten legt, maar desalniettemin zien wij wel in dat met minder beheer toch ontzettend veel natuur kan ontstaan. Wij vinden dat de provincie goed moet kijken wat er nodig is. De gebieden die echt belangrijk zijn voor de biodiversiteit moeten wél goed onderhouden worden. Wij vragen ons echter af of daarvoor zo veel beheersgeld nodig is.

De voorzitter: U hebt nog een halve minuut.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Ik begon mijn woorden met: wat ooit natuur was, moet weer natuur worden. Wij zien hier de problematiek. Als wij terug willen naar de natuur kost dat ons nu enorm veel geld. Daar ligt precies de crux. Als wij economische ontwikkelingen toestaan in het landelijk gebied, zal het later ontzettend moeilijk zijn om dat weer ongedaan te maken. Wij zien dat

dan ook niet zitten.

Er is veel gesproken over de Big Five. Het idee vinden wij natuurlijk sympathiek. Hoe meer dieren, hoe beter, zeker als zij hier van oudsher thuishoren. Wij hebben echter toch wel wat bedenkingen bij het plan. Ik zal de verschillende dieren niet specifiek benoemen, maar er zijn dieren bij die geen problemen zullen geven en dieren waarbij het moeilijker is om een en ander te realiseren. In die zin willen wij de gedeputeerde wel steunen, maar misschien op een later moment en bovendien vinden ook wij dat het moet gebeuren uit het programma Landschappen van Allure. Dat was een goed voorstel. Wij zouden graag zien dat de introductie van de Big Five op dit moment wordt uitgesteld en dat de €8 mln. worden uitgegeven aan de zo succesvolle levensgebiedenbenadering die na 2015 stopt, maar waarvan wij allen weten dat die enorm succesvol is. Wij dienen daartoe een motie in.

De voorzitter: Door het lid Van der Wel wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 21 september 2012, kennis genomen hebbende van de nota "Brabant: uitnodigend groen", kennis genomen hebbende van Statenvoorstel 50/12: nota "Brabant: uitnodigend groen", overwegende dat:

- *in deze nota wordt voorgesteld om in Brabant 5 zoogdiersoorten te introduceren (de Big Five);*
- *voor deze introductie momenteel te weinig draagvlak in de samenleving aanwezig blijkt te zijn;*
- *de aanpak leefgebiedenbenadering succesvol blijkt te zijn en meerwaarde heeft voor de biodiversiteit;*

constaterende dat:

- *voor deze herintroductie een bedrag van €8 mln. is gereserveerd;*

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- *de introductie van de Big Five uit te stellen en het gereserveerde bedrag beschikbaar te stellen voor het continueren van de leefgebiedenbenadering, en gaan over tot de orde van de dag."*

De voorzitter: Deze motie maakt onderwerp van

beraadslaging uit. Zij krijgt nr. M14.

Ik schors de vergadering nu voor beraad in het college. Misschien is het ook goed als de fracties al eens even kijken naar de moties, zodat wij straks efficiënt tot een afronding kunnen komen.

Er is een kleine versnapering voor u op het Statenveld.

De vergadering wordt van 17.10 uur tot 17.30 uur geschorst.

De heer Van den Hout (GS;SP): Voorzitter! Ik dank de fracties die hun steun hebben uitgesproken voor deze nieuwe visie op natuur. Er is inderdaad een jaar lang hard aan gewerkt, niet alleen met een fors team hier in huis, maar er is ook veel overleg gevoerd met alle relevante partners in het veld. Het is een zeer interactief proces geweest waarvan deze visie wat mij betreft een trotse uitkomst is.

Verschillende woordvoerders spraken over het natuurveld dat in beweging is: bezuinigingen, decentralisaties, de PAS (die nog niet af is, het Europese gemeenschappelijk landbouwbeleid dat nog niet duidelijk is, het Lente-akkoord dat een beetje zweeft tussen formatie en begroting en de impact van ons eigen koersdocument Stad en Platteland. In dit nieuwe beleid gaan wij daarmee aan de slag. Het is goedkoper, efficiënter, het heeft de steun van de manifestpartners, het heeft bijval gekregen vanuit de SER die de zaak op het economische vlak nog extra heeft aangescherpt. In het nieuwe beleid worden aanbevelingen geïmplementeerd van het koersdocument, bovendien heeft dit nieuwe beleid al bepaalde initiatieven in de streek uitgelokt. Ik wijs op een bidboek voor het ontwikkelen van de EHS in verschillende streken in Brabant en op de gesprekken met Brabant Water over de voorzieningen op hun balans ter bestrijding van verdrogingseffecten. Die gesprekken zijn inmiddels tot een goed einde gebracht. Sinds kort worden er ook gesprekken gevoerd met andere grondwateronttrekkers in de Vereniging Industriewater. Wij hopen voor de begrotingsbehandeling hierover duidelijkheid te krijgen.

Ik zal eerst proberen recht te doen aan de diverse inbrengen en ga daarna in op de moties en de

amendementen.

Er zijn door verschillende sprekers vragen gesteld over de EVZ's. Ik begrijp volkomen de begripsverwarring die in de loop der jaren is ontstaan. In de jaren negentig is de EHS uitgevonden. Sommige stukken natuur waren niet zo groot en aan elkaar geklonterd, maar moesten worden verbonden. Daarmee werden de ecologische verbindingzones onderdeel van de EHS. Vervolgens kwam het Rijk met het verhaal van de robuuste verbindingzones. Dan hebben wij het niet over onze EVZ's want die zijn twintig meter. Robuuste verbindingzones zijn grote brede stukken verbinding tussen natuurgebieden, door het Rijk daarin gebracht. Enkele jaren daarna zijn zij overigens ook weer verdwenen. Ondertussen hadden zij diverse namen gekregen – robuuste verbindingzones, verbindingzones, ecologisch zones – en raakte iedereen de weg kwijt.

In onze structuurvisie Ruimtelijke Ordening hebben wij de ecologische hoofdstructuur vastgelegd met daarbij behorende verbindingen. Bij ons heten die de ecologische verbindingzones. Dat is de definitie waarop wij gebouwd hebben. Ik neem toch maar even het amendement (A5) erbij dat betrekking heeft op het loshalen van de EHS en de EVZ. Ik begrijp niet goed welk probleem daarmee wordt opgelost. Verschillende woordvoerders hebben opgemerkt dat dan een verschillende benadering mogelijk wordt alsmede verschillende financieringsvormen. Dat doen wij al de hele tijd. De EHS is één ding en de EVZ's doen wij samen met waterschappen en gemeenten. Niets staat in de weg dat er twee verschillende uitvoeringssporen zijn om deze onderdelen van de EHS uit te voeren. De werkelijkheid van de ruimtelijke ordening is dat wij de EHS bij voorbaat vaststellen. Daarvoor gelden ruimtelijke uitgangspunten en beschermingsregimes. Dat hebben wij bij de EVZ's niet gedaan. Die worden pas na realisering opgenomen in bestemmingsplannen. Die flexibiliteit zit erin. Wij gaan flexibel om met de EHS en ook met begrenzings van de EVZ. Voor alles wat de Staten in de EVZ anders zouden willen doen dan in de EHS biedt de voorgestelde oplossing geen enkele verbetering. Het is ook geen halszaak, het is hooguit een extra hobbel die mijn

opvolger over tien jaar moet uitleggen. Ik ben ervoor om de definitie zo simpel te houden als zij nu is. Wij ontraden dit amendement omdat het geen echte oplossing biedt. Als de Staten het amendement wel aannemen, verandert er weinig. Met motie M13 wordt het college gevraagd om de EVZ's op een andere manier te financieren. Ik zou daar toch mee oppassen. Voorheen financierden wij de EHS helemaal vanuit overheidsmiddelen. Dat hebben wij in dit beleid teruggebracht tot ongeveer 50%. Wij hebben maatschappelijke partners bereid gevonden te investeren in aankoop of in het niet hoeven aankopen, in inrichting en in beheer van de EHS, waardoor er nu een fiftyfiftyverdeling is. Het lijkt mij logisch om dit ook bij de EVZ's te doen. Overigens deden wij dat al. De 100% subsidiëring was een aflopende maatregel. Dat wisten wij al toen die werd vastgesteld. Dat moment is nu aangebroken. Natuurlijk hebben gemeenten het moeilijk met hun begroting, maar dat geldt ook voor het bedrijfsleven, de natuurinstellingen en de maatschappelijke partners. Toch hebben zij ongeveer 50% kunnen vinden. Ik wil gemeenten ook wel uitdagen, niet alleen om het geld te vinden dat zij er vroeger al aan kwijt waren maar ook om er slimmer mee om te gaan. Misschien hoeven alle EVZ's niet te worden aangekocht. Misschien kunnen zij verstandiger omgaan met inrichting en beheer. Die uitdaging wil ik echt bij de gemeenten laten liggen. Als wij nu 100% gaan subsidiëren, gaan zij waarschijnlijk achterover leunen want het geld komt toch wel. Dat is nu net niet de lijn van het nieuwe beleid.

Mevrouw *Knoet-Michels* (PvdA): Ik herken wat de gedeputeerde zegt over achterover leunen en moeten stimuleren. In onze motie M13 gaat het nu juist om een geleidelijk proces. In een tijd van bezuinigingen waarin het voor gemeenten al heel moeilijk is om keuzes te maken, lopen wij het risico dat zij tot 2017 echt achterover zitten en niets doen en wij dan moeten vaststellen dat wij onze eigen doelen niet halen. Die geleidelijkheid is ook geredeneerd vanuit onze eigen natuurdoelen.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Wij moeten met

deze nota meer dan alleen natuurdoelen dienen. Het gaat ook over het uitdagen van partners, en daar horen gemeenten ook bij, om daar zelf anders en creatiever over na te denken.

Mevrouw *Knoet-Michels* (PvdA): Wat mij betreft zit die uitdaging wel degelijk in de motie.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Als ik gemeente was, zou ik alles zo snel mogelijk aanvragen. Kan mevrouw Knoet ook een dekking geven voor wat in de motie wordt gevraagd? Het kan immers gaan om €25 mln. Die dekking wil ik dan wel zien in deze motie. Bovendien denk ik dat deze motie thuishoort bij de begrotingsbehandeling.

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): De gedeputeerde zegt dat hij de gemeenten wil uitdagen en prikkelen. Hij zei dat ook in de commissievergadering. Ik heb er toen op gewezen dat er ook gemeenten zijn die ergens mee bezig zijn en dat graag willen afmaken, maar daarvoor geen budget gereserveerd hebben. Die worden nu geconfronteerd met het feit dat zij zelf 50% moeten betalen. Ik herinner mij de woorden van de wethouder uit Roosendaal. Onze motie is bedoeld om die gemeenten tegemoet te komen die al plannen hebben gemaakt maar geen budget gereserveerd hebben. Wij willen die gemeenten een stukje op weg helpen. Er is ook sprake van een geleidelijke afbouw. Bovendien vragen wij in de motie om een en ander te evalueren in 2017. Dat is de reden waarom wij deze motie hebben gemaakt.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Als dat de bedoeling moet u in de motie zetten dat het alleen geldt voor gemeenten die al plannen hebben ingediend. Deze motie is echter een open deur voor alle gemeenten om nu plannen in te dienen nu het 100% gefinancierd wordt en vervolgens wordt afgebouwd. Ik denk nog steeds dat dit thuishoort bij de begrotingsbehandeling. Het college ontraadt deze motie.

Een ander groot onderdeel in de verschillende bijdragen betreft de Big Five. Er is van alles over gezegd. Tegen de fractie van PVV zou ik willen

zeggen dat ik werkelijk gedacht heb dat dit de eerste PS-vergadering zou worden waarin het woord "everzwijn" niet zou vallen, maar ik heb buiten de heer Kerkhoff gerekend. Zoals u ongetwijfeld gelezen hebt in de Memorie van Antwoord is het everzwijn uit de Big Five verdwenen. Vanwege de bezwaren van de fractie van de PVV tegen de Big Five in verband met het hele verhaal rondom de everzwijnen hebben wij als een soort zoenoffer het everzwijn ingeruild voor de bever. Ik zeg dit speciaal tegen de heer Kerkhoff.

De *voorzitter*: Het is zowel Ed als Willem Bever heb ik begrepen.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): De opmerking dat er geen draagvlak zou zijn voor de Big Five, vind ik onbegrijpelijk. Een extern bureau heeft een onderzoek gedaan onder 1000 Brabanders. Dat bureau doet niets anders dan representatieve steekproeven organiseren. Sinds de uitvinding van de wiskunde weten wij hoe dat moet. Met 1000 mensen kun je dat beter meten dan met mensen die je toevallig op het dorpsplein tegenkomt. Dat onderzoek geeft een heel duidelijke conclusie. Als wij voortaan van elk onderzoek dat door een gerenommeerd bureau op een valide wijze wordt uitgevoerd, de kwaliteit in twijfel trekken omdat de uitslag ons niet bevalt, zijn wij echt ver van huis. Bovendien steunen alle manifestpartners op één na dit beleid ten volle. Ik neem aan dat de Staten gisteren nog een mail hebben ontvangen van alle drie de voorzitters van de streekraden waarin gepleit wordt voor de iconen op het natuurbeleid en waarin zij stellen daarmee in hun streek aan de slag te willen. Een streekraad is in zijn voorstel voor de Landschappen van Allure al vooruitgelopen op dit beleid en heeft het edelhert daarin meegenomen. Ook in de brief vandaag in het Brabants Dagblad van de terreinbeherende organisaties en het Platform toerisme en recreatie in Brabant wordt gepleit voor de iconwerking van de Big Five op het natuurbeleid. Dan kan toch moeilijk worden volgehouden dat er geen draagvlak is. In die brief wordt ook duidelijk gemaakt dat er ook sprake is van economische

verdienmodellen. Met het schrappen van het beleid inzake de Big Five wordt ons een instrument uit handen geslagen dat wij dachten te kunnen inzetten voor een groot aantal verdienmodellen.

Mevrouw *Knoet-Michels* (PvdA): Voorzitter! Dat begrijp ik niet helemaal. Ik leef namelijk in de veronderstelling dat de projecten voor Landschappen van Allure nog steeds kunnen worden ingediend, ongeacht het feit of wij nu al geld reserveren in ons natuurbeleid. In Landschappen van Allure zit voldoende geld om daarover met elkaar te praten.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Als mevrouw Knoet bedoelt dat wij hier van alles kunnen afschieten maar dat het in werkelijkheid toch wel door zal gaan, vraag ik mij af waarom er moties worden ingediend.

Mevrouw *Knoet-Michels* (PvdA): Dat is wel een heel gemakkelijke conclusie. Er is een verschil tussen een discussie over de dieren of over het inzetten van nieuw beleid. Ik vind dat in een begroting waarin zo veel bezuinigd moet worden op natuur, geen nieuw beleid moet worden gezet. Als in het kader van Landschappen van Allure en binnen het budget van Landschappen van Allure partners laten zien dat zij een goed plan hebben, zeg ik nu niet dat er geen dieren uit de Big Five in Brabant mogen komen.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Voorzitter! Dan stel ik mevrouw Knoet voor om daarop terug te komen bij de begroting. Wij hebben het hier niet over €8 mln., €9,5 mln. of wat dan ook. Als mevrouw Knoet zich erin kan vinden dat deze dieren welkom zijn in onze provincie, is het niet handig om dit punt uit dit beleid te halen. De vraag uit welk budget dit betaald wordt, moet bij de begrotingsbehandeling beantwoord worden.

De dieren van de Big Five hebben volgens ons ook een ecologisch nut. Zij dragen bij aan het procesbeheer. Zij zijn als het ware gratis grasmaaiers. Wij kunnen gedeeltelijk op de beheerskosten bezuinigen door ons meer te richten op procesbeheer. Daarvoor kunnen wij deze

grazers inzetten. Als zij er niet komen, zullen wij dat op een andere manier moeten organiseren.

Ik heb zelf een probleem met het feit dat het indruist tegen het koersdocument Stad en Platteland. Daarin hebben wij toch afgesproken om meer te sturen op hoofdlijnen, meer uit te gaan van de energie die uit streeknetwerken naar boven borrelt en zich vertaalt in concrete projecten. Wij beoordelen die projecten in grote lijnen maar laten die verder aan de streek. Ik geef een voorbeeld. Wij kunnen best helpen met het bouwen van een theater maar daarmee gaan wij nog niet over de programmering. Die laten wij met een gerust hart over aan de directie van dat theater.

Ik ben er dus geen voorstander van de Big Five uit het beleid te halen. Een concreet voorstel daartoe staat in motie M11 waarin ons wordt verzocht af te zien van het door de provincie introduceren van de Big Five in Brabant. Daar zou nog mee te leven zijn omdat wij indachtig het koersdocument helemaal niet van plan zijn zelf welk beest dan ook te introduceren. We zien wel al in Landschappen van Allure en ik hoor het in meer streken dat met voorstellen wordt gekomen om deze beesten te introduceren. Als ik dan de in de motie verwoorde zorgen lees, vind ik wel dat wij als provincie en bewaker van het algemeen belang betrokken moeten zijn bij de introductie van dit soort beesten. Ik hoop dat we de motie zo kunnen uitleggen dat wij zelf geen actief beleid voeren voor de herintroductie van grote zoogdieren, maar mochten streken, regionale organisaties of wat dan ook daarvoor met plannen komen, kunnen wij ons wel actief bemoeien met de randvoorwaarden en de manier van introduceren. Vergist u zich overigens niet. PS gaan niet over het edelhert en zo. Als men dat wil doen, heeft men een stempelje van ELI dat de beesten gezond zijn, nodig, en klaar.

De heer *Kuijken* (CDA): Gaat het dan om de streekraden of ook om de gemeenteraden?

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Streekraden.

De heer *Kuijken* (CDA): Bij ons zijn daarover ook

berichten binnengekomen, bijvoorbeeld over de gemeente Oirschot die er niet voor is. Mijn vraag is of een en ander ook geldt als de provincie niet financieel participeert of is er draagvlak voor als de provincie er geld in stopt.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Aan de gemeenteraad van Oirschot wordt het niet gevraagd. Als de streekraad een voorstel heeft en dat van geen kanten de bevoegdheid van de gemeente Oirschot raakt dan mag elke raad natuurlijk vinden wat hij wil, maar dan gaat die er niet over. Wat draagvlak betreft, de natuurorganisaties en streekorganisaties zijn geen mensen die worden gedreven door de €2 mln. subsidie die ze zouden kunnen krijgen bij de begeleiding van de introductie. Het zijn mensen die gemotiveerd zijn door de inhoud van hun eigen voorstellen.

De heer *Kuijken* (CDA): Dus als de provincie niet met een financiële bijdrage komt, doen ze het waarschijnlijk zelf.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Dan zal het op een andere manier georganiseerd moeten worden. De motie gaat echter niet over de financiële bijdrage. Dat behandelen wij bij de begrotingsbehandeling. Als ik de motie op die manier kan lezen, valt er op die manier mee te leven dat die Big Five er wel komt, alleen zonder actieve inbreng in eerste instantie van deze provincie.

De *voorzitter*: U bedoelt: geen bezwaar?

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Dan hebben wij geen bezwaar tegen deze motie.

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): Wat betekent dat dan? Als de Big Five uit het voorstel wordt gehaald betekent dat dan dat als het everzwijn of een hert zich in Brabant vertoont, het moet worden afgeschoten?

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Nee, integendeel. Voor everzwijnen is er bestaand beleid. Daarvoor geldt een nulstand en die handhaven we. Het everzwijn is al uit de Big Five gehaald in de

Memorie van Antwoord. Als hier een beschermde diersoort rondloopt, zoals een edelhert, een otter of een bever, is er geen jager die aanlegt.

De heer *Kuijken* (CDA): Er is een motie ingediend over het juridische aspect van de beschikkingen die al of niet aan Faunabeheer zijn uitgegeven. Nu is het everzwijn eruit gehaald. Betekent dit dat we die notitie nu heel snel tegemoet kunnen zien en dat duidelijkheid wordt gecreëerd? Of is er al duidelijkheid?

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Dat staat los van de Big Five. Die notitie is zo goed als klaar. Er staat wel bij dat we een aantal zaken nog moeten uitzoeken, dus daar komen we later op terug. De notitie komt volgende week in het college, dus krijgt u haar binnenkort in de commissie.

Door velen is zorg uitgesproken over de Nationale Parken. De Nationale Parken hebben in april van rijkswege een briefje gehad van het Rijk met de mededeling dat ze geen geld meer krijgen. Wij springen daar niet meteen in. Wij hebben wel afgesproken, geld beschikbaar te stellen voor een overgangstermijn van ongeveer anderhalf jaar. We zullen in nauw overleg met de Nationale Parken proberen ze zelfvoorzienend te maken. Ik kan mij niet voorstellen dat we de Nationale Parken door hun hoeven laten zakken als ze hebben bewezen hard te werken aan zo'n plan maar de uitvoering nog iets meer tijd vraagt. Zonder dat ik dit op papier wil zetten, wil ik hier wel uitspreken dat we ze formeel anderhalf jaar de tijd geven met financiering om zelfvoorzienend te worden, maar u weet allemaal dat we de Nationale Parken niet zomaar zullen laten vallen.

De heer *Van Hattem* (PVV): We hebben een brief gehad van het Nationale Park de Loonse en Drunense duinen. Kritiekpunt daarin is dat de plannen zoals die nu voorliggen en die inhouden dat business-case wordt gezocht om die modellen te creëren in de natuurgebieden. Zij zeggen daarover heel duidelijk dat de Nationale Parken geen andere activiteiten verdragen. Hoe wil de gedeputeerde dan met een goede business-case komen zonder het natuurbelang aan te tasten?

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Ik vind dat een wat voorbarige brief. Wij hebben één gesprek gehad met de Nationale Parken waarin wij wat ik zojuist zei hebben afgesproken, namelijk dat zij anderhalf jaar de tijd krijgen om te zoeken naar mogelijkheden om meer zelfvoorzienend te worden. Er zijn ook voor het Nationale Park de Loonse en Drunense duinen volop mogelijkheden, maar die zullen ze moeten ontwikkelen in een business-case om zonder aantasting van de natuur tot verdienmodellen te komen.

De heer *Van Hattem* (PVV): Dat denkt u maar heeft u ook reële gronden om dat aan te nemen of zijn we nu een heel groot plan aan het optuigen dat totaal niet op realiteit is gebaseerd.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Daar heb ik goede gronden voor omdat ik behalve met de Nationale Parken ook met anderen erover heb gesproken. Er zijn ook voorbeelden genoemd van wat specifiek in de Loonse en Drunense duinen gedaan zou kunnen worden. Dat moet bij het Nationale Park worden verwerkt in een business-case en die opdracht hebben ze gekregen en moeten ze ook uitvoeren. Over anderhalf jaar zien we dan verder. Amendement A6 gaat over de rol van PS in de P&C-cyclus. Daar hebben wij geen bezwaar tegen. Motie M12 gaat over de schapen. Er is wel degelijk geld gereserveerd voor de schaapskuddes. Die bijdrage hebben we verleden jaar wel degelijk omlaag gebracht, ook doordat rijksgeld daarvoor wegviel. In de maak is voor zover wij weten een nieuwe rijksregeling voor gescheperde schaapskuddes waar ook Brabantse kuddes aanspraak op zouden kunnen maken. Omdat nog steeds niet duidelijk is wanneer die regeling er komt en om hoeveel het zal gaan, hebben we gemeend niet de hele subsidie te moeten intrekken, maar voor volgend jaar op de begroting in ieder geval €80.000 ter beschikking te moeten stellen en het bedrag per kudde te verlagen. Dat heeft natuurlijk wel consequenties. Eerst hadden we acht kuddes en ik denk dat we er nu nog zes kunnen financieren. Twee zullen er dan ook afvallen. De overige zes zullen ook op andere manieren extra geld moeten binnenhalen omdat ze minder

subsidie krijgen. Dat zal pijn doen. Mocht u hieraan iets willen veranderen dan raad ik aan dat bij de begrotingsbehandeling te doen, omdat wij dan weten waar we het over hebben en we een integrale afweging kunnen maken. In die zin ontraadt het college dit voorstel.

De heer *Van Hattem* (PVV): Ik heb de gedeputeerde daarstraks horen zeggen dat de Big Five nodig zijn om natuurgebieden te begrazen. Als de Big Five nu mogelijk niet doorgaan houdt in dat die natuurgebieden toch begraasd zullen moeten worden. Op dit moment wordt dat gedaan door die schaapskuddes. Wat weerhoudt de gedeputeerde ervan nu al toe te zeggen dat de schaapskuddes dit zullen blijven doen.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Wat mij ervan weerhoudt is dat we in het nieuwe beleid dit soort zaken veel meer willen overlaten aan de partners in het veld. Als zij goedkoper beheer moeten gaan organiseren, bijvoorbeeld door schaapskuddes, als dat goedkoper of zinvoller is dan een andere manier, dan zullen zij daarvoor met een business-case komen. Dat is wat anders dan dat wij vanuit dit huis kleine onderdelen van het beleid honderd procent gaan subsidiëren.

Mevrouw *Spierings* (D66): Voorzitter! Die schaapskuddes zijn volgens mij geen doel op zich maar een middel om ervoor te zorgen dat wij de natuurkwaliteit behouden, bijvoorbeeld van onze heides. Ik zou graag van de gedeputeerde horen, of als die schaapskuddes straks niet meer in Brabant rondlopen, daardoor de natuurkwaliteit achteruit gaat dan wel dat het op een andere manier wordt opgevangen.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Er staat nog steeds €80.000 op de begroting, dus zes van de acht schaapskuddes kunnen gewoon rond blijven lopen. Zo dramatisch is het dus niet. Als een organisatie in de streek meent dat het een goed onderdeel is van een beheerplan dat ze willen opstellen dan zullen ze daarvoor een business-case moeten aanleveren. Het feit dat wij niet alles meer voor honderd procent vanuit dit huis subsidiëren,

betekent niet dat het daarbuiten niet meer gebeurt.

Mevrouw *Spierings* (D66): Voorzitter! Ik vind het niet helemaal een antwoord op mijn vraag. Ik wil weten, want er met de natuurkwaliteit gebeurt. De gedeputeerde draait er een beetje omheen. Wordt het op andere manieren opgevangen of lopen we een risico?

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Allebei. We lopen een zeker risico als niemand in het veld beweegt en er verder helemaal niets aan doet en maar laat gebeuren. Dan verdwijnen er twee van de acht schaapskuddes. Waar ik op reken met dit nieuwe beleid is dat er business-cases komen voor het beheer dat ecologisch verantwoord maar wel goedkoper is en dat als ze daarvoor schaapskuddes kunnen gebruiken, ze dat ook doen.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! In reactie op de opmerking van de heer Van Hattem, volgens mij doen schaapskuddes en de dieren van de Big Five verschillende dingen qua begrazing. Het werkt op een andere manier. Je kunt geen appels met peren vergelijken. Heb ik daarmee een punt?

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Ja. Het gaat om gescheperde kuddes en niet om dieren die vrij rondlopen.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Wij steunen natuurlijk van harte het voorstel van de PVV om de schaapskuddes op een of andere manier te steunen en dat zullen we in de toekomst zeker doen.

De heer *Van Hattem* (PVV): Het gaat natuurlijk om dezelfde heidegebieden die begraasd moeten worden. Ik zie dat probleem niet zozeer. Er dreigen nu toch twee schaapskuddes te verdwijnen. De gedeputeerde trekt voor de businesscases een termijn van anderhalf jaar uit. Voor komend jaar wordt de subsidie voor twee schaapskuddes stopgezet.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Nee, zo moet u het

niet zien.

De heer *Van Hattem* (PVV): Hoe dan wel? Kan er dan niet voor worden gezorgd dat in ieder geval die schaapskuddes de tijd krijgen om te voorzien in alternatieve financiering zonder dat ze verdwijnen. Het is een tijd van crisis, dus het geld komt niet zo maar uit de lucht vallen.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Wij subsidiëren niet het bestaan van schaapskuddes maar de begrazing van heides door schaapskuddes, omdat wij dat belangrijk vinden. Wij gaan geen schaapskuddes onderhouden die geen functie hebben of die niet in de natuur worden ingezet als een soort WW voor werkloze schapen.

De *voorzitter*: Zou het geen idee zijn voordat wij deze discussie heel diep en technisch laten worden, dat de gedeputeerde overweegt een memootje voor de commissie aan te wijden, zodat we de discussie van een grondslag kunnen voorzien en nu niet alle tijd daarin steken.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Dan kom ik er zo snel mogelijk nog voor de begrotingsbehandeling in de commissie op terug, zodat er dan nog iets mee kan worden gedaan.

Motie M14 van de Partij voor de Dieren vraagt de introductie van de Big Five uit te stellen en het gereserveerde bedrag beschikbaar te stellen voor het continueren van de leefgebiedenbenadering. Wij ontraden deze motie. Er is geen bedrag beschikbaar gesteld. Dat doen de Staten bij de begroting.

D66 zou ervoor kiezen verder te temporeren, liever dan de kwaliteit omlaag te brengen. Daar hebben we het lang over gehad, ook met de andere partners. We hebben gekozen voor de mix van wat temporeren en wat kwaliteitsvermindering. Verder temporeren zou alleen maar incidentele baten geven en geen structurele. Daar hebben we dus niet zoveel aan als het erom gaat dat het allemaal goedkoper moet.

Op de IVN wordt bezuinigd maar die verdwijnt niet. In de Agenda van Brabant is vastgesteld dat we aan educatie niet meer doen. Dat kan men

amenderen maar niet bij deze kadernota. Dan moet de Agenda van Brabant maar in de commissie en in GS worden besproken. Er blijft nog altijd anderhalve ton staan voor zowel de IVN als de BMF (Brabantse Milieufederatie).

Gevraagd is bij paragraaf 2 van de Memorie van Antwoord, hoe wij denken PS te betrekken bij de verdere uitvoering. Dan gaat het om de verdere uitvoeringsplannen. De zaken die in de Memorie van Antwoord in paragraaf 2 staan, zullen we ter kennisneming aan de commissie sturen en dan kunnen de Staten daarmee doen wat zij goeddunken. Zij gaan over hun eigen agenda.

Mevrouw *Spierings* (D66): Voorzitter! Ik stelde die vraag niet voor niets. De zin "PS zullen in ieder geval betrokken worden bij" suggereert meer dan alleen iets ter kennisneming aan de commissie sturen. Als dat het enige is wat er staat en er meer is bedoeld lijkt mij amendement A6 volstrekt overbodig.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Vandaar dat wij zo snel waren met te zeggen dat wij er geen bezwaar tegen hebben.

Mevrouw *Spierings* (D66): Ik wil toch even terugkomen op die zinsnede dat PS zullen worden betrokken bij. Het tweede streepje in dat amendement gaat over de Big Five. Ik meen toch echt dat we in de commissie te horen hebben gekregen dat alle besluiten over de Big Five alsnog aan de Staten worden voorgelegd.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Absoluut.

Mevrouw *Spierings* (D66): Dus voor elk streepje geldt wat anders. Soms worden we alleen geïnformeerd met een ter kennisname in commissie en een andere keer mogen we er wel in de Staten over beslissen.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Ja.

Mevrouw *Spierings* (D66): Dan constateer ik toch echt dat deze Memorie van Antwoord ronduit onduidelijk is.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Dan zal ik per punt verduidelijken wat onze bedoeling is. Daarnaast geldt nog altijd dat de Staten over hun eigen agenda gaan. Als zij wat dan ook waar dan ook willen bespreken zijn de Staten aan zet en hoeven GS dat niet te organiseren.

Wij vinden niet dat de provincie zelf een prioriteitenlijstje moet maken van welke natuurgebieden we moeten aanleggen. Dat het van hieruit werd bedacht, is iets van het vorige beleid. In de lijn van het koersdocument vertrouwen wij op de energie die uit het streeknetwerk komt en leggen wij daar de prioriteit bij.

Verschillende fracties hebben ons gewaarschuwd voor te veel rood in groen bouwen en vermarkten van de natuur. Die zorg deel ik. Vandaar dat wij daarbij uitgaan van de saldobenaderingen. Alles bij elkaar moet het beter worden voor de natuur. Verder is er de meerwaardebenadering. Alles wat we aan rood in het groen toestaan, moet een meerwaarde opleveren, ook voor de natuur. Er zitten dus wel waarborgen ingebouwd, maar ik ben het ermee eens dat we erop zullen moeten letten.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Misschien kan de gedeputeerde meer uitleg geven aan het woord beter. Wat moet beter worden? De oppervlakte, de diversiteit?

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Beter met de biodiversiteit is bijvoorbeeld een van de kenmerken van onze doelen die wij met het natuurbeleid willen bereiken.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Zo heb je biodiversiteit en zo ben je het kwijt. Het gaat er wat ons betreft natuurlijk om dat als de oppervlakte voldoende is, we die robuustheid kunnen definiëren. Daarom is de EHS ook opgezet. Beheer is niet alles. Beheer is ook kwetsbaar voor financiën. Hoe kijkt de gedeputeerde daar tegenaan. Als er geen geld voor beheer is houdt het op.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Als we geen geld hebben houdt het op. Dat geldt eigenlijk voor

alles. Ik weet niet wat ik daarop moet antwoorden.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Beheer is natuurlijk een eeuwigdurende zorg. Daarentegen, als je voldoende massa, voldoende grond hebt, blijft natuur natuur.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Nee, ook dan is beheer nodig, want anders staat het in Brabant in geen tijd vol met brandnetels en berkenbossen. Dat is niet de biodiversiteit die we nastreven. Dat waren de grootste zorgen die ik uit de eerste termijn van de Staten heb kunnen destilleren.

De heer *Wagemakers* (PvdA): Voorzitter! Ik heb nog een vraag over amendement A5, de alinea's P25 en P27. Tot en met P25 wordt er gesproken over de ecologische verbindingzone en de ecologische hoofdstructuur. In de provincie hier spreken wij altijd over het feit dat de EVZ onderdeel is van de EHS. Bij P27 wordt een verband gelegd tussen de realisering van de EHS en de EVZ. Het woordje 'en' knipt beide zaken los van elkaar en dat roept al een vraag op, want in de volgende zin staat: In verband met de betaalbaarheid verruimen we de eindtermijn voor de realisering van de volledige EHS enz. Dit zo lezend zouden we het er niet mee eens zijn. Of moeten we lezen dat wij de EHS realiseren inclusief de EVZ, zoals wij dat altijd hier hebben gezegd?

De heer *Van den Hout* (GS;SP): De vraag is aan mij gericht maar ik heb het amendement niet opgesteld. Volgens mij gaat zoals het er nu staat precies in tegen wat de indieners van het amendement bedoelen. Ze willen het wel losknippen maar voor beide vaststellen dat zij ze af willen maken.

De heer *Wagemakers* (PvdA): Dat zou voor de volledigheid van het amendement eraan toegevoegd moeten worden.

De heer *Kuijken* (CDA): Ik kan het straks in mijn tweede termijn toelichten, want de vraag is ook al gesteld door mevrouw Knoet.

De *voorzitter*: Er is behoefte aan een korte schorsing. Ik schors de vergadering voor vijf minuten.

De vergadering wordt vijf minuten geschorst.

Mevrouw *Prins-Afman* (VVD): Voorzitter! Ik zal straks een stemverklaring geven bij de amendementen en de moties en ik maak geen gebruik van de tweede termijn.

De heer *Kuijken* (CDA): Voorzitter! Ik kom even terug op de EHS en de EVZ en het amendement. De gedeputeerde zei dat de EVZ's pas in het bestemmingsplan komen als ze worden gerealiseerd. Daaruit blijkt wel dat we over twee concepten praten en het bevestigt dat het twee verschillende zaken zijn die moeten worden losgekoppeld. De gedeputeerde zei ook dat zijn voorganger moet uitleggen hoe het precies zit met die definitie. Als we nu juistheid scheppen hoeft de volgende gedeputeerde het niet uit te leggen.

De PvdA stelde nog een vraag over de alinea in het amendement over P27. Bij P25 stond dat onze ambitie blijft en dat is geworden onze ambitie is. In het bestuursakkoord hebben we een uitspraak gedaan over de EHS. Wij zien het zo dat we geen uitspraak hebben gedaan over het realiseren van de EVZ's. Dat betekent niet dat we het ook niet doen in deze bestuursperiode. Daarom staat er dat onze ambitie is om de EHS en de EVZ's in hun volledige omvang te realiseren. Bij P27 staat dat de termijn voor de volledige EHS en EVZ's van 2018 naar 2027 gaat. Wij vinden dat dat niet steeds in één adem moet worden genoemd. We moeten ook kunnen zeggen dat we de EHS tot 2027 doen en dat voor de EVZ's misschien een langere termijn kan worden genomen. Voor deze bestuursperiode houden we echter vast wat bij P25 staat. Ik hoop dat hiermee meer duidelijkheid is ontstaan.

Wat de Nationale Parken betreft heeft de gedeputeerde ons al een goed antwoord gegeven, maar hij heeft niet gezegd of we een rapportage krijgen voor de volgende begroting. Wij hebben als PS zelf natuurlijk gelegenheid hierom te vragen en dat zullen we te zijner tijd ook zeker doen.

Dan hebben we nog een vraag over de korte notitie over wie nu wie controleert, wie certificeert en wie gecertificeerd wordt en via welk bureau alle subsidies lopen. Wij willen daar inzicht in krijgen zodat we kunnen zien of de juiste keuzes worden gemaakt. Daartoe zou ik nog graag een toezegging krijgen.

Mevrouw *Van Iersel* (SP): Voorzitter! De SP overweegt bij de begroting een amendement of een motie in te dienen inzake de inzet van natuurvrijwilligers bij milieueducatie. Verder wil ik al aangeven dat we geen enkele motie of amendement steunen.

De heer *Kerkhoff* (PVV): Voorzitter! Ik heb nog geen antwoord gekregen op mijn vraag naar de financieringswijze van het fonds Brabant Water en of ze het uit eigen middelen doen dan wel via een omweg met verhoging van de waterlasten.

De heer *Van Hatten* (PVV): Voorzitter! We zien de Big Five niet als iconen van de Brabantse natuur maar wel de authentieke Brabantse schaapskuddes, met name het Kempische heideschaap als traditioneel Brabants schapenras. Dat is het icoon van de Brabantse natuur. Daarom kan ik met de toezegging van de gedeputeerde dat er een Memorie van Antwoord op de gestelde vragen komt voor de begroting leven en wil ik de motie aanhouden.

De *voorzitter*: Motie M12 is aangehouden en maakt geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

Mevrouw *Knoet-Michels* (PvdA): Voorzitter! Motie M13 over de EVZ's houden we aan en we volgen het advies van de gedeputeerde om het bij de begrotingsbespreking terug te laten komen.

De *voorzitter*: Motie M13 is aangehouden en maakt geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

Mevrouw *Knoet-Michels* (PvdA): Wij blijven van mening dat voor de Big Five geen actieve inzet en geld van de provincie beschikbaar moet komen. Wat de leefbaarheid betreft past het in mijn

voorstel aan de collega's in de commissie over de verschillende invullingen te praten en afwegingen te maken en hier niet per motie te behandelen.

Ik heb de gedeputeerde horen zeggen dat hij voor de Nationale Parken ruimte geeft zonder het op papier te zetten. Het komt in het verslag, dus straks staat het op papier. Wij zullen zeker de verschillende plannen voor de parken willen zien. Wellicht kan het gewoon via de gedeputeerde naar de commissie. Als dat niet zo is, zullen we het de besturen van de parken zelf vragen.

Ik dank collega Kuijken hartelijk voor zijn duidelijke antwoord op mijn vraag over amendement A5 en de EHS en EVZ's. Wij vinden het wel twee onlosmakelijk verbonden zaken. Wat ons betreft moet de ambitie voor EVZ voor 2027 ook gehandhaafd blijven.

Mevrouw *Spierings* (D66): Voorzitter! Wij waren best blij met dit natuurbeleid. Ik zeg "waren", want wat zich hier de afgelopen 1,5 uur heeft afgespeeld, heeft ons verbaasd. De SP heeft eindelijk iets gekregen in de coalitie: de Big Five. Ik noemde het nog een speeltje, maar inmiddels is dat speeltje weggegeven. Vage moties over het splitsen van EHS en EVZ's om iets juridisch in orde te maken, terwijl wij het hier over een beleidsnota hebben en niet over een verordening. Amendementen die meer verwarring oproepen dan dat zij verduidelijken. Ik sta perplex. Laat ik duidelijk zijn: wij zullen geen van de moties of amendementen steunen.

De ambitiekaart uit paragraaf 2 van de Memorie van Antwoord willen wij graag bespreken in Provinciale Staten. Ik weet dat niet alleen onze fractie daarover gaat, maar de essentie van natuur is niet alleen de omvang maar ook de kwaliteit. Ik vind het verbazingwekkend dat de SP zich vandaag wederom heeft gedragen als het spreekwoordelijke hondje van de PVV.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Mevrouw Spierings moet toch proberen hoofd- en bijzaken te scheiden. De SP is hartstikke gelukkig omdat wij vandaag een grote stap zetten op weg naar een nieuw natuurbeleid waar wij hartstikke voor zijn. Als enige provincie maken wij de EHS af. Dat is

heel bijzonder. Het is jammer dat het voorstel voor de Big Five daaruit gevallen is, maar wat wij binnenhalen aan natuurbeleid, is voor ons tien keer meer waard dan het speeltje, zoals mevrouw Spierings het noemt!

Mevrouw *Spierings* (D66): Ik ben blij, mijnheer Heijmans, dat u zo blij bent vandaag!

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): Voorzitter! Wij dachten bijna dat wij de enige partij waren die met verbazing naar deze discussie zat te luisteren. Gelukkig is D66 net als wij zeer teleurgesteld. Wij zijn heel erg teleurgesteld in GS. De belangrijke pijlers van het natuurbeleid vallen hier zomaar op de grond. Weg zijn zij. De gedeputeerde maakt een knieval voor de VVD en voor het CDA. Wij hebben net ook gehoord dat de heer Heijmans blij is met het natuurbeleid maar op deze manier zijn wij dat niet. Wij snappen het ook niet. De gedeputeerde heeft in eerste termijn gezegd dat de Big Five hartstikke nodig zijn: zij zorgen voor begrazing, zij leveren geld op en daarop is het beleid o.a. gebaseerd en nu is het plan ineens helemaal weg. Het is onbegrijpelijk.

Het is goed dat wij de EHS afmaken, maar de vraag is of er nog wel geld voor is. Wij steunen natuurlijk het beleid maar zijn heel erg teleurgesteld als de Big Five eruit gaan.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Voorzitter! Ik ben in eerste termijn vergeten de vraag van het CDA om een rapportage over de Nationale Parken ruim voor de begrotingsbehandeling van volgend jaar te beantwoorden. Ik kan dit vanzelfsprekend toezeggen. Hetzelfde geldt voor de vraag om inzicht te geven in de controle en certificering van de organisaties waarmee wij nu werken. Het wordt geen diepgaand accountantsonderzoek, maar wij zullen in grote lijnen aangeven hoe controle zal plaatsvinden.

De heer *Kuijken* stelde dat het amendement A5 een en ander verduidelijkt. Ik neem aan dat het geldt voor beide soorten EVZ, want er zijn zowel voor de droge als de natte EVZ verschillende uitvoeringsarrangementen met verschillende organisaties.

De heer *Kerkhoff* van de fractie van de PVV vroeg wie de bijdrage betaalt van Brabant Water. Dat betaalt Brabant Water zelf. Ik kijk niet in hun boeken om te zien waar men het geld vandaan haalt. Het is ook geen fonds. Brabant Water maakt op zijn balans een voorziening voor cofinanciering van projecten die te maken hebben met bestrijding van verdroging.

De fracties van D66 en GroenLinks zijn beiden zeer teleurgesteld vanwege iets wat zij eerst aanduiden als een speeltje en vervolgens als een pijler. Het is een beetje van tweeën één. Ik ben van mening dat wij helemaal niets weggegeven hebben. Het gaat mij niet om wat er allemaal in nota's staat, maar om wat er straks in de Brabantse natuur te zien is. Het lijkt erop alsof het enige beest dat wij overhouden een papieren tijger is.

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): Wij hebben de Big Five geen speeltje genoemd. Wij hebben gezegd dat deze dieren erg belangrijk zijn voor de biodiversiteit. Het zijn gewoon inheemse dieren.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Zij komen er ook.

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): De gedeputeerde hoopt dat zij vanzelf over de grens binnenkomen. Daar moeten wij wel lang op wachten, terwijl het juist voor de kwaliteit zo belangrijk is dat het landschap opgehouden wordt door beesten. De gedeputeerde weet zelf heel goed hoe het moet.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Dat ben ik helemaal met mevrouw Brunklaus eens. Ik wijs erop dat er bij Landschappen van Allure een voorstel ligt voor het edelhert en ik verwacht dat wij op zeer korte termijn van andere streekorganisaties voorstellen kunnen verwachten voor andere dieren. Er is helemaal niets verdwenen.

De *voorzitter*: Ik kijk even rond of deze afronding door de gedeputeerde nog aanleiding geeft bij een van de fracties om het woord te voeren. Ik constateer dat dit niet het geval is. Wij gaan over tot de stemmingen.

In stemming komt amendement A5.

Mevrouw *Prins-Afman* (VVD): Voor.

De heer *Kuijken* (CDA): Voor.

Mevrouw *Van Iersel* (SP): Tegen.

De heer *Kerkhoff* (PVV): Voor.

Mevrouw *Knoet-Michels* (PvdA): Tegen.

Mevrouw *Spierings* (D66): Tegen.

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): Tegen.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Tegen.

De *voorzitter*: De leden van de fracties van 50PLUS en OSN zijn afwezig.

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, de PvdA, D66, GroenLinks en de PvdD tegen dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is aangenomen.

In stemming komt amendement A6.

Mevrouw *Prins-Afman* (VVD): Voor.

De heer *Kuijken* (CDA): Voor.

Mevrouw *Van Iersel* (SP): Tegen.

De heer *Kerkhoff* (PVV): Voor.

Mevrouw *Knoet-Michels* (PvdA): Voor.

Mevrouw *Spierings* (D66): Tegen.

Voorzitter. Wij vinden dit amendement volstrekt overbodig.

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): Tegen.

Ook wij vinden dit amendement volstrekt overbodig.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Tegen.

De *voorzitter*: De leden van de fracties van 50PLUS en OSN zijn afwezig.

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, D66, GroenLinks en de PvdD tegen dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is aangenomen.

In stemming komt Statenvoorstel 50/12.

Mevrouw *Prins-Afman* (VVD): Voor.

De heer *Kuijken* (CDA): Voor.

Mevrouw *Van Iersel* (SP): Voor.

De heer *Kerkhoff* (PVV): Tegen.

Mevrouw *Knoet-Michels* (PvdA): Voor.

Mevrouw *Spierings* (D66): Voor.

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): Voor.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voor.

De *voorzitter*: De leden van de fracties van 50PLUS en OSN zijn afwezig.

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV tegen dit Statenvoorstel hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is aangenomen.

In stemming komt motie M11.

Mevrouw *Prins-Afman* (VVD): Voor.

De heer *Kuijken* (CDA): Voor.

Mevrouw *Van Iersel* (SP): Tegen.

De heer *Kerkhoff* (PVV): Voor.

Mevrouw *Knoet-Michels* (PvdA): Tegen.

Voorzitter. Wij zijn helder geweest over het feit dat wij geen actieve inzet van de provincie willen, maar de overwegingen en uitgangspunten van

deze motie kunnen wij zeker niet allemaal steunen.

Mevrouw *Spierings* (D66): Tegen.

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): Tegen.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Tegen.

De *voorzitter*: De leden van de fracties van 50PLUS en OSN zijn afwezig.

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, de PvdA, D66, GroenLinks en de PvdD tegen deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat zij is aangenomen.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Wij trekken motie M14 in.

De *voorzitter*: Aangezien motie M14 is ingetrokken, maakt zij geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

Daarmee is een einde gekomen aan het agendapunt over natuur. Ik geloof dat het de dichter Willem Kloos was die zei "Natuur is prachtig maar je moet er wel wat te drinken bij hebben." Dat moet u nog even tegoedhouden, want wij hebben nog een aantal moties vreemd aan de orde van de dag en het vragen uur. Ik stel voor daarmee meteen te beginnen.

Er zijn vijf moties vreemd aan de orde van de dag. Ik verzoek u deze moties kort en bondig te presenteren.

Sorry, wij beginnen eerst met het vragen uur. Daarbij geldt overigens exact hetzelfde verzoek.

Vragen uur

De *voorzitter*: Er is een vraag gesteld door het lid Kerkhoff van de fractie van de PVV. Ik geef hem graag het woord om kort zijn vraag toe te lichten.

De heer *Kerkhoff* (PVV): Voorzitter! Ik had u graag de tijd willen besparen want wij willen allemaal graag naar huis en misschien ook nog een borreltje drinken.

Ik heb technische vragen gesteld over het project De Ploeg in Bergeijk. Helaas is de beantwoording van die vragen zo schandalig slecht dat ik mij helaas genoodzaakt zie om mijn vragen hier tijdens het vragen uur te stellen. Bovendien waren mijn vragen ook te laat beantwoord.

Op 23 augustus zijn berichten verschenen over het voornemen van de provincie om risicodragend te willen investeren in de herontwikkeling van De Ploeg in Bergeijk. Dat is overigens een heel mooi project. Ik wil dan ook benadrukken dat ook de PVV voor dit soort mooie projecten is.

Het voornemen is blijkbaar ontstaan omdat de gemeente Bergeijk een ontwikkelingsplan van de Woningcorporatie Wooninc, eigenaar van De Ploeg, heeft afgekeurd. Uit navraag is gebleken dat Wooninc een tweede plan in voorbereiding heeft om alsnog de zaak financieel sluitend en renderend te kunnen herontwikkelen. Ik heb naar aanleiding hiervan de volgende vragen:

1. Bergeijk en aan de Woningcorporatie Wooninc in dit stadium al kenbaar heeft gemaakt risicodragend te willen investeren in project De Ploeg te Bergeijk?
2. Op welke voorwaarden wordt een dergelijke risicodragende investering overwogen en om welk bedrag gaat het?
3. Waarom is met dit soort toezeggingen niet gewacht totdat Wooninc een tweede herontwikkelingsplan heeft gepresenteerd?
4. Heeft de provincie in dit stadium al gezocht naar andere partijen die bereid zouden zijn voor eigen risico te willen investeren in de ontwikkeling van dit project?
5. Waarom een voornemen van vrijblijvend risicodragend investeren in zo'n project kenbaar maken en niet een voornemen van investeren met een minimale rendementseis?

Mevrouw *Van Haften-Harkema* (GS;CDA): Voorzitter! Ik vind het jammer dat de indruk bestaat dat vragen niet goed worden beantwoord. Ik heb in antwoord op de technische vragen de exacte stand van zaken gegeven. Bij het bericht in de krant dat de provincie risicodragend zou investeren, is door een woordvoerder van deze provincie ook gezegd dat wij met verkennende

gesprekken bezig zijn; niks meer en niks minder. De Staten weten allang dat wij met deze gesprekken bezig zijn want De Ploeg in Bergeijk staat gewoon in het boek van de verkenningen. Daarin staat een omschrijving van het project zoals het nu is. De Staten weet heel goed dat voordat er ook maar sprake kan zijn van een voornemen tot risicodragend investeren, zij de volledige voorstellen ter besluitvorming aangeboden krijgen. Dat heb ik aan de heer Kerkhoff geantwoord op zijn de technische vragen en dat is ook mijn antwoord op de vragen die hij vandaag stelt.

Is het waar dat de provincie een voornemen kenbaar heeft gemaakt? Nee, wij zijn wel in gesprek. Op welke voorwaarden is nog helemaal niet aan de orde. Waarom is niet gewacht met toezeggingen? Er is geen sprake van toezeggingen. Wij zijn gewoon in gesprek.

Is in dit stadium al gezocht naar andere partijen? Nee, daarvan is nog geen sprake.

Waarom een voornemen van risicodragend investeren kenbaar maken en niet een voornemen van investeren met rendementseisen? Zo ver is het nog lang niet.

De heer *Kerkhoff* (PVV): Bij sommige mensen in de gemeente Bergeijk leven toch andere gedachten. Zij gaan ervan uit dat deze provincie dit project wel zal ondersteunen. Ik vind dat een fout uitgangspunt, maar men denkt het wel. Volgens de gedeputeerde is er slechts sprake van een gesprek, maar men denkt daar soms toch anders over bij de gemeente Bergeijk.

Investeren is goed, maar wel onder bepaalde condities en met rendementseisen. Die woningcorporatie kan gaan denken dat de provincie er straks wel inspringt, dus die kan de rendementseisen opschuiven. Ik zou dit nooit doen.

Mevrouw *Van Haafden-Harkema* (GS;CDA): Voorzitter! De crux van het programma Erfgoedcomplexen is dat wij soms risicodragend investeren. Dan overleggen wij met elkaar of wij vinden dat het complex de risico's waard is. In andere voorbeelden is het niet risicodragend maar

kunnen wij al aan de voorkant het rendement berekenen. Dat verschilt per casus. Juist daarom hebben wij met elkaar afgesproken dat wij elke casus hier bespreken. Het kan heel goed zijn dat gemeenten in hun gemeenteraad vertellen over het verloop van de gesprekken die zij met ons voeren. Dat zij daarover hoopvol zijn, komt voort uit het feit dat wij een programma Erfgoedcomplexen hebben. In dat programma staan de voorwaarden die de Staten en wij daaraan stellen uitstekend verwoord. Iedereen die betrokken is bij deze trajecten weet dat heel goed.

De *voorzitter*: Is de vragensteller tevreden met het antwoord?

De heer *Kerkhoff* (PVV): Ik wil het hierbij laten, voorzitter.

Motie M1 vreemd aan de orde van de dag

De *voorzitter*: Wij gaan nu over tot de behandeling van de moties vreemd aan de orde van de dag.

Van motie M1 is een gewijzigde versie ontvangen. Deze houdt verband met de ondertekening. De motie wordt nu ingediend door de leden mw. Kardol, Van der Wel, mw. Prins-Afman, P. Smeulders, mw. Spierings, Kuijken en mw. Slegers.

Deze gewijzigde motie krijgt nr. M1a.

Ik vraag de indieners om zo veel mogelijk gecombineerd te spreken en niet daarna nog per fractie. Gezien de tijd lijkt mij dat niet wenselijk. Ik vraag hun ook om de moties kort en bondig toe te lichten.

Mevrouw *Kardol* (PVV): Voorzitter! Kort geleden hebben wij tijdens de Landbouw Fair in het kader van het Jaar van de Bij het werk van de bij mogen zien en proeven. Derhalve heeft de PVV-fractie de andere fracties verzocht even stil te staan bij de bij en te beseffen dat de bij een onmisbare schakel is en van groot economisch belang voor de Brabantse land- en tuinbouw door bestuiven van de voedselgewassen. Wij zijn dan ook zeer verheugd dat deze bijvriendelijke moties door alle

aanwezige Statenfracties mede wordt ingediend.

De heer *Van Heugten* (GS;CDA): Voorzitter! Omdat bermbeheer bij de wegen hoort, dus in mijn portefeuille, en ecologie bij gedeputeerde Van den Hout, heb ik dit even afgestemd met de collega. Ons advies is om deze motie even aan te houden met de bedoeling om de Staten zo snel mogelijk te voorzien van een korte notitie over het op dit moment door ons toegepaste bermbeheer. Naar mijn weten is daarbij al sprake van een grote ecologische waarde en wordt geen gebruikgemaakt van bestrijdingsmiddelen. In die notitie zullen wij het bermbeheer nader toelichten en daarin de positie van de bijen bijzondere aandacht geven. Wij zullen kijken wat wij kunnen doen in het kader van deze motie. Mocht die notitie onverhoopt onvoldoende zijn, dan kan de motie alsnog op een later tijdstip worden ingediend. Het college is een groot voorstander van zuinig zijn op de bij in Brabant.

De *voorzitter*: Mag ik vragen of u zich daar "bij" kunt neerleggen?

Mevrouw *Kardol* (PVV): Iedere fractie heeft de motie mee ingediend, voorzitter.

De *voorzitter*: Ik kijk even rond. Ik proef een consensus om de motie even aan te houden totdat de notitie in de commissie of wellicht later in de Staten besproken is. Zullen wij het zo doen?

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Ik leg mij er "bij" neer.

De *voorzitter*: Aangezien motie M1a wordt aangehouden, maakt zij geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

Motie M2 vreemd aan de orde van de dag

De heer *Leenders* (PvdA): Voorzitter! Van uitnodigend groen waarover wij zojuist hebben gesproken, naar wat ons betreft een gastvrij

Brabant waar het goed wonen is. Dat geldt helaas niet voor iedereen. Er wonen in onze provincie heel veel arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europa die regelmatig in het nieuws zijn en helaas niet zo positief. Dat komt met name omdat zij slecht gehuisvest zijn, zich illegaal vestigen op campings, te hoge huren betalen, zo hier en daar worden uitgebuit en overlast voor anderen veroorzaken. Wij hebben in Brabant de arbeidsmigranten hard nodig om onze economie gaande te houden.

Als echte Brabanders willen wij dat de arbeidsmigranten zich welkom voelen. Daarbij hoort in ieder geval een goed dak boven het hoofd, dat voldoet aan de Nederlandse maatstaven en vooral ook aan de Brabantse gastvrijheid en waarvoor een redelijke huur wordt betaald.

De huisvesting van arbeidsmigranten is in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van werkgevers en daarna van gemeenten. Gemeenten blijken helaas niet altijd in staat om goede voorwaarden voor huisvesting te realiseren. Het begint vaak met het ontbreken van een visie voor de opvang van deze groep. Zij maken huisvesting van arbeidsmigranten onvoldoende mogelijk onder meer omdat zij hun bestemmingsplannen niet aanpassen. Een van de gevolgen daarvan is dat arbeidsmigranten zich illegaal vestigen, bijvoorbeeld op recreatieparken. Zij moeten toch ergens naar toe!

Gemeenten handhaven vervolgens niet of te weinig omdat er nu eenmaal geen alternatieve huisvesting mogelijk is. Een voorbeeld van een prangend probleem is de gemeente Zundert in West-Brabant. Het CPB (Centraal Planbureau) becijfert dat Zundert het dichtstbevolkt is met arbeidsmigranten in Nederland. Volgens schattingen wonen daar 2500 tot 4000 arbeidsmigranten, terwijl er maar 800 in die gemeente werken. De rest werkt elders in de regio, in de Randstad en zelfs in België. De gemeente Zundert kan dit probleem niet alleen aan en heeft de hulp ingeroepen van de regio West-Brabant. Het wil echter nog niet vlotten met de oplossing. De gemeenten in de regio West-Brabant geven niet echt blijk van een positieve grondhouding.

Wij willen Zundert graag een handje helpen, maar niet alleen Zundert. De motie die de PvdA samen

met het CDA en de PvdA indient, voorziet in steun aan alle Brabantse gemeenten die met dit probleem te maken hebben. Dat zijn er wat ons betreft helaas te veel. Er moet goed geïnventariseerd worden waar de knelpunten zitten. Gemeenten moeten aangespoord worden hun bestemmingsplannen daarop aan te passen zodat werkgevers en uitzendbureaus – de eerst verantwoordelijken – die verantwoordelijkheid ook werkelijk kunnen nemen en voor huisvesting kunnen zorgdragen. De PvdA zou bovendien graag zien dat de gemeente Zundert een handje geholpen wordt door het Regionaal Samenwerkingsverband West-Brabant aan te sporen wat meer solidariteit te tonen. Het is vooral belangrijk dat de provincie die verantwoordelijkheid niet overneemt van de gemeenten.

Wij willen dat in Brabant fatsoenlijk omgegaan wordt met arbeidsmigranten. Wij willen ook dat bewoners van gemeenten die hierdoor overlast ervaren, serieus worden genomen. Ook willen wij mogelijke langetermijnproblemen voorkomen, want als wij niet oppassen creëren wij achterstandsgroepen. Laten wij leren van het verleden. Wij moeten als provincie niet op onze handen gaan zitten maar onze maximale invloed aanwenden.

De heer *De Boer* (GS;VVD): Voorzitter! Ik ben blij dat de heer Leenders namens twee andere partijen, en volgens mij ook namens de Staten, spreekt over een onderwerp dat op dit moment een grote rol speelt in de Brabantse samenleving en daarbuiten.

Het college heeft geen enkel bezwaar tegen deze motie. Wij zijn ondertussen in overleg getreden met de regionale samenwerkingsverbanden. Het staat al op de agenda in de RRO's (Regionale Ruimtelijke Overleggen). Zuidoost is hiermee al een stuk verder dan andere regio's. Het ministerie van I&M heeft ook een brief gestuurd naar de regio Oost. Het gaat om verschillende gemeenten. Volgende vrijdag wordt erover gesproken; 2 oktober dient het in West-Brabant in het bestuursoverleg en halverwege oktober vindt hierover een conferentie plaats, opdat iedereen het belang van adequate huisvesting inziet voor de

mensen die de Brabantse economie komen versterken.

De *voorzitter*: Zijn er leden van andere fracties die hierop willen ingaan?

Mevrouw *Klitsie* (D66): Voorzitter! Wij vinden de motie uitermate sympathiek en willen haar ook steunen. Het moet wel heel duidelijk zijn dat bij het derde gedachtestreepje van de opdracht aan GS niet bedoeld wordt dat de provincie de problematiek gaat overnemen. Het blijft een taak van de gemeenten.

De heer *De Boer* (GS;VVD): Ik heb de gezamenlijkheid nadrukkelijk onderstreept in mijn betoog. Mevrouw Klitsie heeft het nogmaals benadrukt. Wij bedoelen hetzelfde.

De heer *Van Hattem* (PVV): Voorzitter! Onze fractie is iets minder positief over deze motie. Zij kan zich vooral niet vinden in de overweging dat arbeidsmigranten zo hard nodig zijn voor onze economie. Zij vindt dat eerst maar eens goed moet worden gekeken in de kaartenbakken van de sociale dienst om, conform het tot nu toe gevoerde rijksbeleid, Nederlandse werklozen aan het werk te helpen. Daarom vindt mijn fractie deze overweging niet zozeer van toepassing.

Verder vindt mijn fractie het vooral een taak van de gemeenten. Zij moeten hierop duidelijker handhaven. Het is geen taak van de provinciale overheid.

Wij zullen deze motie niet steunen.

In stemming komt motie M2.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Voor.

De heer *Van Agtmaal* (CDA): Voor.

De heer *Heijmans* (SP): Voor.

De heer *Van Hattem* (PVV): Tegen.

De heer *Leenders* (PvdA): Voor.

Mevrouw *Klitsie* (D66): Voor.

De heer *P. Smeulders* (GroenLinks): Voor.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voor.

De *voorzitter*: De leden van de fracties van 50PLUS en de OSN zijn afwezig.

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de SP, de PvdA, D66, GroenLinks en de PvdD voor deze motie hebben gestemd en die van de PVV ertegen, zodat zij is aangenomen.

Motie M3 vreemd aan de orde van de dag

De *voorzitter*: Het is een motie gericht tot de Staten zelf. Dat houdt in dat na de toelichting door de indiener mevrouw Van der Kammen mevrouw Geeraedts namens het Presidium zal antwoorden.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Voorzitter! Volgens mij is het de bedoeling dat eerst alle fracties reageren en dat ik daarna antwoord.

De *voorzitter*: Dat lijkt mij een goede gang van zaken.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Voorzitter! De eerste zin van het bestuursakkoord Tien voor Brabant luidt: het in de vorige bestuursperiode vastgestelde rapport Agenda van Brabant vormt de basis en het richtsnoer voor dit bestuursakkoord. Voor de komende bestuursperiode zal een sluitende meerjarenbegroting gelden en dat betekent dat prioriteiten zullen moeten worden gesteld en bezuinigingen moeten worden getroffen. De PVV vindt het stellen van prioriteiten en het daarbij zoveel mogelijk beperken van extra uitgaven die niet strikt noodzakelijk zijn, erg belangrijk. Het is een belangrijk signaal aan de burger die immers de belasting opbrengt waarmee de provincie haar taken zo goed mogelijk kan uitvoeren. Lid van Provinciale Staten zijn is een mooie en belangrijke taak. Desalniettemin is het

een deeltijdfunctie. Het is voor de meesten van ons een nevenfunctie naast een reguliere betaalde baan. Wie geen reguliere baan heeft, kan in onze samenleving nog steeds rekenen op sociale voorzieningen en vangnetregelingen. In dat licht bezien kun je een wachtgeldregeling die verder gaat dan de reguliere sociale voorzieningen en vangnetten die onze samenleving reeks biedt, als een luxe beschouwen. Onze fractie beschouwt de motie die wij hier samen met de Partij voor de Dieren indienen over versobering of afschaffing van de wachtgeldregeling een uitgelezen kans om de belastingbetaler te laten zien dat ook wij, Provinciale Staten, ons steentje willen bijdragen aan versobering van de uitgaven. Onze fractie vertrouwt op uw medewerking.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Voorzitter! Ik zou een vraag willen stellen aan mevrouw Van der Kammen. Zij heeft het over bezuinigingen en dat klinkt heel goed en daar doen we ook aan, maar mijn vraag is of zij wel weet waar wij het over hebben. Weet zij om hoeveel gevallen het hier gaat in Brabant? Ik zie haar bevestigend knikken, dus zij weet het. Vindt zij dan dat er sprake is van een zodanige omvang dat we kunnen zeggen dat als we het niet meer doen, er sprake is van een besparing. De Staten hebben in 2006 de wachtgeldregeling al aanzienlijk versoberd. Wij hebben dat toen gedaan op initiatief van de SP. Alle partijen waren het erover eens. Wij hebben toen een zodanige regeling getroffen dat het wachtgeld alleen nog maar wordt aangevuld tot aan het wettelijk minimumloon, verder dat de uitkering nog maar voor twee jaar geldt en dat de uitkering het eerste jaar 80% en het tweede jaar 70% van de vergoeding bedraagt. Dat is een zo sobere regeling dat het aantal dat er voor in aanmerking komt heel gering is. Degenen echter die in een positie verkeren dat ze er gebruik van moeten maken, moeten dit ook echt doen. Ik ben het geheel met haar eens dat het Statenwerk heel mooi werk is, maar het kost een aantal mensen geld. Je moet hier vrijdags zijn. Ze kunnen minder werken. Het mag niet zo zijn dat mensen niet in de gelegenheid worden gesteld om dit werk te doen omdat ze zoveel inkomsten verliezen als ze ermee ophouden

dat ze geen kant meer op kunnen. Ik weet dat er genoeg banen zijn waarin je zo kunt terugkeren. Dat is het geval bij de overheid. Ik hoop echter dat wij niet alleen Statenleden krijgen die in overheidsdienst zijn en die vervolgens weer in hun vroegere werk kunnen terugkeren, want dan krijgen we ook een eenzijdige samenstelling van deze Staten.

De VVD-fractie is erg voor handhaving van deze wachtgeldregeling. Wij zien haar ook niet als iets wat zodanige kosten met zich brengt dat wij het niet tegenover de Brabantse burger kunnen verantwoorden. Als fractie zijn wij in ieder geval tegen deze motie.

Mevrouw *Kerkhof-Mos* (CDA): Voorzitter! Het nadeel van tweede spreker zijn is dat de eerste spreker al erg veel gras voor de voeten heeft weggemaaid. Haar argumenten had ook ik graag naar voren gebracht en die heb ik trouwens ook deze week aan mevrouw Van der Kammen gemaild. Wat mevrouw Geeraedts zei is correct. De wachtgeldregeling is al erg versoberd sinds 2006. Frappant vind ik ook dat, zoals mij ter ore is gekomen, maar een heel beperkt aantal Statenleden er gebruik van maakt, alhoewel bij de laatste verkiezingen 42 Statenleden zijn ververs. Een zeer aanzienlijk deel van de Staten is nieuw. Er heeft al een groot aantal afscheid genomen en desondanks maakt nog geen handvol van de regeling gebruik. Het zijn dus echt bijzondere gevallen.

Mevrouw Van der Kammen zei ook dat de meeste Statenleden deze deeltijdfunctie naast hun reguliere baan vervullen, maar dat is niet zo. Er zijn ook echt mensen in deze Staten die een deel van hun reguliere baan inleveren om hier volksvertegenwoordiger te zijn; ik meen dat mevrouw Geeraedts er ook al op duidde. Voor hen ligt het dus wat ingewikkelder dan mevrouw Van der Kammen zo gemakshalve vanuit een luxe positie waarschijnlijk aanneemt.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Ik heb in een mail aan de PVV laten weten dat ik in principe bereid zou zijn deze motie te steunen, maar nadat ik vervolgens ben nagegaan hoe deze regeling

eruitziet, ben ik gaan twijfelen. Toen wij in 2006 vroegen de regeling aan te passen, hadden wij te maken met de situatie dat hier in de Staten een Statenlid tevens burgemeester was. Dit Statenlid stopte na een periode vrijwillig en kreeg vervolgens naast zijn salaris als burgemeester nog twee jaar wachtgeld van de provincie. Ik denk dat wij allemaal zeggen dat we dat soort dingen hier niet moeten hebben.

Nu gaat het vaak om mensen die de pech hebben dat ze hun baan hebben verloren, een WW-uitkering krijgen en vervolgens door de uitkerende instantie worden verplicht gebruik te maken van de wachtgeldregeling hier. Een probleem is dat als die persoon geen wachtgeld van de provincie kan krijgen, zijn uitkering gewoon wordt uitbetaald. Het is dus een beetje lood om oud ijzer.

Ik wil hier niet te lang bij stilstaan maar voordat ik instem met het doen van een onderzoek zou ik van mevrouw Van der Kammen toch precies willen horen, waar zij naartoe wilt en hoe nog soberder ze het wil hebben. Wat ik me wel zou kunnen voorstellen, maar dat is een fluitje van een cent, is dat de griffier eens kijkt hoe andere provincies het hebben geregeld. We kunnen ons namelijk wel afvragen of we niet eens moeten overwegen dan maar helemaal de wachtgeldregeling af te schaffen. Volgens mij is er een flink aantal provincies dat helemaal geen wachtgeldregeling voor Statenleden heeft. Als daar geen ernstige ongelukken gebeuren, moeten we bereid zijn er eens over na te denken. Nogmaals, graag wil ik van haar horen, wat zij er nog aan wil versoberen.

Mevrouw *Wijnands* (PvdA): Voorzitter! Als vierde spreker in de rij wordt het, mevrouw Kerkhof citerend, nog gemakkelijker. Ik wil mij aansluiten bij de argumenten die zijn genoemd door VVD en CDA.

Mevrouw *Klitsie* (D66): Voorzitter! Ik sluit me aan bij de woorden van mevrouw Wijnands, dus ook ik volg de VVD en het CDA.

De heer *P. Smeulders* (GroenLinks): Wij ook.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Wij

hebben geen verdere aanvulling. Wij blijven bij dit voorstel.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Voorzitter! Er is ons onder andere gevraagd wat de omvang van de bezuiniging is en of wij dat daadwerkelijk een besparing vinden. Het gaat gemiddeld per jaar om ongeveer €40.000. Elke besparing voor de belastingbetaler is een besparing.

Er wordt ook gesuggereerd dat het een heel sobere regeling is. Dat kan best zo zijn maar het ligt eraan waarmee je het vergelijkt. Iemand die 30 jaar heeft gewerkt en werkloos raakt, krijgt van overheidswege maar drie jaar WW.

De heer *Heijmans* (SP): Ik vind het heel erg vreemd als mevrouw Van der Kammen zegt dat het jaarlijks gemiddeld om ongeveer €40.000 gaat. Het is een uitkering die je maar maximaal twee jaar kunt krijgen na afloop van een Statenperiode. Van de vier jaar wordt er dus twee jaar geen uitkering gegeven. Ik vraag mij af of mevrouw Van der Kammen misschien de uitkeringen aan gedeputeerden erbij heeft geteld, als ze het over dit soort van bedragen heeft. Dan zou ik haar toch willen vragen echt wat zorgvuldiger te werk te gaan.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): In mijn beleving niet. Ik ben benieuwd om het op papier te zien.

Mevrouw *Wijnands* (PvdA): Elke besparing is een besparing maar daardoor kunnen mensen ook onder het minimum loon komen. Dat is voor mij geen solidariteit. Volgens mij wordt zoals de heer Heijmans zei ook een deel uit een ander potje betaald. Het blijft volgens mij voor de belastingbetaler precies hetzelfde.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Het gaat ons vooral om twee zaken. De eerste is dat wij er een signaal mee aan de belastingbetaler geven dat we hierop willen besparen. De tweede is dat we ermee aangeven Statenleden niet te bevoordelen ten opzichte van gewoon elke andere Nederlander die gewoon recht op een normale WW heeft. Dat houdt in dat je na het Statenlidmaatschap van drie

jaar niet nog eens recht moet hebben op twee jaar wachtgeld. In feite is dat veel te substantieel. Het doet geen vergelijkbaar recht in de samenleving aan mensen die ergens 25 jaar bij een baas hebben gewerkt en dan nog geen drie jaar WW krijgen.

Er is nog gezegd dat sommige leden er een stukje baan voor moeten inleveren. Volgens de wet kun je onbetaald verlof nemen voor een Statenfunctie. In dat licht bezien is het volgens ons niet aan de orde dat je minder zou hoeven te werken.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Het geldt niet voor het bedrijfsleven dat je zomaar onbetaald verlof kan nemen.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Dat staat in de wet. Op basis van het Burgerlijk Wetboek kun je verlof krijgen voor het bijwonen van Statenvergaderingen. Men kan er substantieel een dag per week verlof voor aanvragen.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Duidelijk is dat u niet uit het bedrijfsleven komt want het werkt wel iets anders.

Mevrouw *Tetteroo* (PvdA): Ik deel de mening van de heer Heijmans. Onbetaald verlof is onbetaald verlof. Dat wil niet zeggen dat al je rechten doorgaan. Dat hangt helemaal af van de organisatie waar je werkt. Maar dit terzijde.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Maar je krijgt een vergoeding voor je Statenwerk.

Mevrouw *Tetteroo* (PvdA): Dat snap ik maar je krijgt dan geen andere inkomsten. Ik probeer u heel goed te volgen maar ik begrijp dat u het Statenwerk een status aparte geeft doordat u vindt dat men dat doet vanuit een soort roeping waar je loyaal aan moet zijn en dat als dat stopt en men met zijn inkomen onder het minimum dreigt te zakken, dit een bedrijfsrisico is dat men feitelijk moet nemen als men ja zegt tegen het Statenwerk. Begrijp ik dat goed?

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Het enige wat wij willen is dat wij als Statenleden dezelfde rechten

hebben als iemand die elders in een normale baan werkloos raakt. Iemand die in het bedrijfsleven 25 jaar heeft gewerkt, kan niet de helft van die 25 jaar een WW uitkering krijgen. Iemand die hier drie jaar Statenlid is, kan nog twee jaar wachtgeld krijgen. Wij vinden dat gewoon nog steeds niet kloppen. Het is een verkeerd signaal. Daar gaat het om. Dat is het enige.

De heer *Heijmans* (SP): Mevrouw Van der Kammen denk dus dat iemand die vier jaar Statenlid is geweest en een gewone volledig betaalde baan heeft, nog twee jaar wachtgeld krijgt. Maar dat is niet zo. Ik kan het voorbeeld geven van iemand die in de vorige periode Statenlid is geweest en na die periode is gestopt en nu een WAO uitkering krijgt. Doordat hij het Stateninkomen mist zou hij onder het minimumloon komen. De uitkerende instantie verplicht deze persoon gebruik te maken van de wachtgeldregeling om op die manier aan het minimum inkomen te komen. Zou die persoon de wachtgeldregeling van de provincie niet hebben, dan zou hij gewoon een volledige WAO-uitkering hebben. Dan zou er evenveel belastinggeld naar die persoon gaan.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Ik vind dat zo'n geval gelijk moet worden gesteld met wat normale rechten betreft aan iedere andere burger.

De heer *Heijmans* (SP): Iedere burger heeft recht op het minimumloon.

Mevrouw *Tetteroo* (PvdA): Voorzitter! Ik heb een laatste vraag aan mevrouw Van der Kammen. Is zij het met mij eens dat in het kader van goed werkgeverschap of men nu ambtenaar of Statenlid is men een minimale voorziening moet hebben? Het gaat niet om mensen die een goed betaalde baan hebben maar mensen die van harte dit werk hebben gedaan maar niet die inkomsten hebben.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Ik probeer het nog een keer uit te leggen. Ik vind dat wat dat betreft iedereen voor de wet gelijk moet zijn, of je nu hier je werk hebt gedaan of dat je bouwvakker

bent geweest. Hier moet er niet een andere regeling zijn dan onze eigen vangnetregelingen en sociale voorzieningen.

De *voorzitter*: De juiste gang van zaken lijkt mij nu dat we de motie in stemming brengen en de mogelijke consequenties daarvan voorleggen aan de vice-voorzitter van de Staten die het presidium vertegenwoordigt.

In stemming komt motie M3.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Tegen.

Mevrouw *Kerkhof-Mos* (CDA): Tegen.

De heer *Heijmans* (SP): Tegen.

Ik ben het eens met het uitgangspunt van de motie dat wij sober moeten zijn, maar naar mijn idee zijn wij hier erg sober. Ik heb geen goede argumentatie gehoord voor wat er nog vanaf zou kunnen zonder dat we mensen simpelweg tekort doen. Dat laatste moet niemand willen.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Voor.

Mevrouw *Wijnands* (PvdA): Tegen.

Mevrouw *Klitsie* (D66): Tegen.

De heer *P. Smeulders* (GroenLinks): Tegen.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voor.

Mijn stemverklaring is dat ik hier in mijn eigen onbetaald verloftijd ben.

De *voorzitter*: De leden van de fracties van 50PLUS en de OSN zijn afwezig.

Ik stel vast dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV en de PvdD voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties er tegen, zodat zij is verworpen.

Motie M4 vreemd aan de orde van de dag

De heer *Van Hattem* (PVV): Voorzitter! De

afgelopen dagen verschenen diverse berichten over een rapport inzake overtreding van milieuregels door veehouders in Brabant. In diverse media werd een schrijnend beeld geschetst van de agrarische sector in Brabant, een beeld van een sector die op grote schaal regels aan haar laars zou lappen. Dat beeld werd nog versterkt door gedeputeerde Van den Hout die deze berichten zonder enige nuancering ging verspreiden op twitter. Vervolgens deed deze gedeputeerde er nog een schepje boven op door in het Brabants Dagblad een zeer kritisch commentaar te leveren op de ZLTO nadat deze organisatie, een convenantpartner nota bene, enige nuancering naar voren had gebracht. Ondertussen waren Provinciale Staten niet actief op de hoogte gebracht van deze ontwikkelingen. Pas na enig zoek- en speurwerk ontdekte ik dat het bleek te gaan om een rapport dat de 5 oktober aanstaande ter kennisneming geagendeerd staat in de commissie Ecologie en Handhaving. Er is door GS geen nadere toelichting aan de Staten verstrekt. Alles moest wederom uit de media worden vernomen. Dat is niet de eerste keer. Het is ook niet de eerste keer dat gedeputeerde Van den Hout op de niet verantwoorde wijze twittert. Gedeputeerde Van den Hout betreft in zijn uitspraken in de krant bovendien zaken waarop het rapport niet direct betrekking heeft, namelijk stankoverlast voor omwonenden. De overtredingen betreffen echter de stikstofverordening die geen betrekking heeft op geurhinder of volksgezondheid.

De heer *Heijmans* (SP): Mijnheer Van Hattem, kunt u mij uitleggen wat op niet verantwoorde wijze twitteren is? Zijn dat scheldwoorden, insinuaties, onjuistheden? Wat bedoelt u daarmee?

De heer *Van Hattem* (PVV): Wat ik niet verantwoord vindt is dat de gedeputeerde een bericht twittert uit de media, met de kop erboven: Helft Brabantse veeboeren in overtreding. Daarmee suggereert hij dat zowat de hele sector hier in Brabant.....

De heer *Heijmans* (SP): Dus de kop van een artikel

in een tijdschrift letterlijk weergegeven in een tweetbericht vindt u onverantwoord handelen.

De heer *Van Hattem* (PVV): Dat vind ik onverantwoord richting de agrarische sector zonder dat de gedeputeerde vooraf enige toelichting heeft gegeven bij het rapport. Dat vind ik een kwalijke zaak. Dan had hij eerder toelichting moeten geven richting de Staten in plaats van op deze manier een bericht uit de media zo de wereld in te helpen. Dat vind ik totaal ongepast en vandaar dat ik met dit punt naar voren kom.

De overtredingen betreffen de stikstofverordening en hebben geen betrekking op geurhinder of volksgezondheid maar slechts op effecten voor de Natura 2000 gebieden waar bepaalde plantjes door stikstof iets harder kunnen gaan groeien. Door deze uitspraken wordt wel een verkeerd beeld in de media en bij de buitenwacht neergezet dat beschadigend kan zijn voor de hele agrarische sector. Ook hebben de uitlatingen in de media bij verschillende gemeenteraden de nodige vragen opgeroepen. Hier zou meer zorgvuldigheid van de gedeputeerde hebben gepast. Zonder verder op de inhoud van het rapport in te willen gaan, zo zeg ik nadrukkelijk, willen wij om zojuist genoemde redenen met deze motie onze afkeuring uitspreken over de wijze van communicatie rond dit rapport.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Voorzitter! Ik vind dit soort moties uitermate irritant. Hiermee wordt heel duidelijk op een bepaalde persoon gespeeld. Deze manier van optreden in de Staten zien we regelmatig van de PVV. Mijn hele fractie ergert zich daar zeer aan.

De heer *Van Hattem* (PVV): Voorzitter! Mevrouw Geeraedts kan zich beter ergeren aan de heer Van den Hout. Die speelt op een hele agrarische sector van boerengezinnen. Hij zet ze weg als een sector die klakkeloos allerlei regels aan de laars lapt en dat alleen maar om een paar milieuregeltjes die ons door Europa zijn opgelegd voor Natura 2000 gebieden. Dat is de essentie van de zaak. Dat is kwalijk. Daar kunt u zich beter druk om maken.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Dan heeft de heer van Hattem een andere beeld van de essentie van de zaak dan ik. Er is een rapport uitgekomen en dat is voor 5 oktober geagendeerd. Uit dat onderzoek door de commissie EH blijkt dat meer dan de helft van de agrariërs kennelijk bepaalde regels niet naleeft. De journalist heeft dat kennelijk gezien. Het heeft in de besluitenlijst van GS gestaan. Deze is zoals het een journalist betaamt op onderzoek uitgegaan, heeft dat rapport gevonden, gekregen of hoe dan ook. Hij heeft in de krant dat verhaal gepubliceerd met de kop: Helft Brabantse agrariërs in overtreding. Daar is op zich niets mis mee. Kennelijk echter was dit rapport eerder bij de journalist bekend dan bij ons. Als dat het probleem is, is dat een communicatieprobleem dat niets met de gedeputeerde heeft te maken maar met de organisatie in dit huis. We hebben er al vaker problemen mee gehad dat wij soms dingen uit de krant moeten vernemen terwijl kennelijk de journalisten eerder op de hoogte waren van rapporten of onderzoeken die hadden plaatsgevonden.

De heer *Van Hattem* (PVV): De gedeputeerde heeft dat bericht overigens wel klakkeloos getwitterd voordat het rapport naar de Staten ging. Daarom vind ik het probleem wel degelijk bij de gedeputeerde liggen en daarom deze motie.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Nee, het ligt niet bij de gedeputeerde. Het stond in de krant en iedereen heeft het kunnen lezen. U had ook even naar de provincie kunnen bellen en zeggen dat u dat rapport wilde hebben. Zodra het in de krant staat is het openbaar en staat het iedereen vrij om te twitteren wat men wil.

De heer *Van Hattem* (PVV): Er is een actieve informatieplicht en daar dienen GS verantwoord mee om te gaan, zeker in zulk soort kwesties.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Dat laat ik geheel voor uw rekening. Deze motie is nu in die zin wel handig omdat zij een probleem dat wij hier vaker hebben, signaleert. Ik wil het hier nogmaals bij het college neerleggen. Het is wel uitermate vervelend

dat er berichten eerder in de krant staan dan dat de Staten ervan op de hoogte zijn. Dat is het probleem waar het om gaat. Dat probleem kunnen we hier niet zo even oplossen en daar slaat de motie ook niet op. Ik meld maar meteen dat de VVD fractie tegen deze motie stemt. Nogmaals, wij vinden het uitermate vervelend dat op de persoon wordt gespeeld.

Mevrouw *Kerkhof-Mos* (CDA): Voorzitter! Laat ik beginnen met bij aan te sluiten bij de laatste woorden van mevrouw Geeraedts. Op de persoon spelen in moties keuren wij af. Ik wil in dit geval wel de zaak wat nuanceren. Eén ding is duidelijk en dat wil ik hier expliciet uitspreken. Het overtreden van milieuregels is absoluut niet goed. Daar moeten we geen misverstand over laten bestaan, in welke sector dat ook voorkomt. Dat wil ik hier duidelijk stellen. We moeten ook constateren dat als het in de intensieve veehouderij voorkomt, het heel vaak concurrentievervalsing kan werken en dus tegenover de collega's niet correct is. De vraag is wel hoe je naar buiten treedt als vertegenwoordiger van het provinciebestuur als het om een belangrijke sector in Brabant gaat. Dan kan ik mij voorstellen dat je soms je woorden wat voorzichtig kiest en ook wat nuances aanbrengt die nu niet altijd in de media goed naar voren zijn gekomen. Ik zeg dat niet tegen de heer Van den Hout maar tegen het hele college want we zijn de afgelopen weken wel vaker ongenueanceerde uitspraken tegengekomen waar ik me soms bijzonder aan hebben gestoord. Ik wil het college uitdrukkelijk oproepen zorgvuldig om te gaan met hun woordkeus. Het college is er voor de belangen van Brabant in het oog te houden en het is van belang dat het die belangen echt centraal stelt en niet alles over één kam scheert, want die indruk kan soms bestaan. Nogmaals, dat is niet een uitspraak die ik tot de heer Van den Hout persoonlijk richt maar tot het hele college. En daar wil ik het graag toe oproepen.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Ik vind het toch wel een beetje een gotspe dat de partij van mister tweet hier een probleem maakt over een gedeputeerde die gewoon letterlijk een kop uit een

krant of uit een magazine overneemt. Ik ben natuurlijk van mening dat een gedeputeerde zijn woorden moet wegen maar ik wil er ook aan herinneren dat deze gedeputeerde ten aanzien van de overtredingen het juist heeft opgenomen voor die vele boeren die er ook zijn die zich keurig aan de regels houden. Mevrouw Kerkhof heeft gelijk. Als je een hele grote sector hebt en er zitten mensen tussen die het wel goed doen en mensen die het niet goed doen dan hoort ons college te staan voor de mensen die het goed doen en behoort aan te pakken degenen die het niet goed doen. Dat is de communicatie geweest; ik ben hier als gedeputeerde ingehuurd op het gebied van handhaving en ik zal handhaven. Dat is wat wij allemaal van het college verwachten. Daar is geen woord Frans bij geweest maar ik vind niet dat je kunt zeggen dat deze gedeputeerde met zijn bewoordingen over de schreef is gegaan.

Mevrouw *Wijnands* (PvdA): Voorzitter! Ik denk toch dat de PvdA in de volgende periode de grootste partij moet worden want dan kan mevrouw Geeraedts een keer mij volgen in plaats van andersom. Ik kan mij namelijk weer volledig aansluiten bij de woorden van de VVD.

Mevrouw *Spierings* (D66): Voorzitter! Ik kan mij grotendeels aansluiten bij de woorden van mevrouw Kerkhof. Het gaat om de functionaris en niet om de persoon die hier ter discussie staat. Als functionaris dien je wel degelijk op je woorden te letten gezien de functie die je hebt.

De heer *P. Smeulders* (GroenLinks): Voorzitter! Ook wij sluiten ons graag aan bij de woorden van mevrouw Kerkhof.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Wij hebben geen nadere reactie.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Voorzitter! Het gaat misschien niet altijd goed met de actieve informatieplicht van het college, maar dit stuk stond gewoon op SIS. Elke journalist, elk Statenlid, elke burger kon het daar vinden. SIS bevat openbare informatie. Journalisten kunnen

daar uit hoofde van vrije nieuwsgaring een rapport opdiepen en daarover schrijven. Dat is het een beetje.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Voorzitter! Even om misverstanden te voorkomen, het krantenartikel stond 's ochtends 18 september in de krant en is pas in de loop van de ochtend van de 18de op SIS gekomen.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Hoe is die journalist er dan aangekomen? Van mij heeft hij het niet gehad.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Ik weet niet hoe die journalist het heeft gekregen, maar hij had het dus eerder dan wij. Dat staat vast.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Dat is een goede journalist.

Wij hebben ongeveer 1000 bedrijven in 14 maanden tijd gecontroleerd op de verordening stikstof. Ruim 600 daarvan moeten aan die verordening voldoen. Van die 600 waren er ruim 300 in overtreding: 53%. Het was geen steekproef. De bedrijven zijn allemaal gecontroleerd en ruim de helft daarvan was in overtreding; een aantal was ernstig in overtreding en 250 bedrijven minder ernstig. Vervolgens gaat de ZLTO aan het rekenen en zegt dat een groot deel van die 250 overtredingen onmiddellijk ongedaan gemaakt is. Waar ZLTO die informatie vandaan haalt, mag Joost weten. Dat staat in ieder geval niet in het rapport. ZLTO komt uiteindelijk uit op 53 bedrijven waar sprake is van ernstige overtredingen of waar eerder geconstateerde overtredingen nog niet ongedaan gemaakt zijn. Vervolgens zegt de ZLTO dat er 6000 agrarische bedrijven zijn in Brabant, dat het dus maar een 1/2% en derhalve reuze meevalt. Dat is gegoochel met cijfers. Ik heb daarop genuanceerd gereageerd om een en ander weer in perspectief te brengen. Wij hebben 600 bedrijven gecontroleerd en 300 daarvan waren in overtreding, waarvan een groot deel zeer ernstig. Bij sommige bedrijven ging het om categorie 1 overtredingen en bij andere bedrijven om overtredingen van lichtere aard. Bij

hercontrole bleek dat de meeste overtredingen opgelost waren. Ik maak een vergelijking. Als u wordt aangehouden omdat u zonder gordel om in uw auto rijdt, doet u ter plekke die gordel alsnog om voordat u verder rijdt. U krijgt dan echter steeds een bekeuring want u reed zonder gordel, u wordt nog steeds beboet en u hoort bij de mensen die zich niet aan de regels houden. Dat geldt ook voor deze agrariërs. Dat heb ik gezegd. Het gaat hier niet alleen om overtredingen van milieuregels die moeten worden aangepakt. Daarvoor ben ik door de Staten ingehuurd. Het gaat echter ook om concurrentievervalsing in de sector. Er zijn boeren die zich in hun stallen niet houden aan de vereiste technieken of geen luchtwassers installeren. Zij kunnen op die manier goedkoper produceren dan hun collega's die zich wel aan de regels houden. Dat moeten wij zien te voorkomen. Wij moeten opkomen voor degenen die het wel goed doen en dat is in dat geval bijna de helft. Daarom moeten wij degenen die in overtreding zijn achter hun broek blijven zitten en dat zullen wij ook doen.

De heer *P. Smeulders* (GroenLinks): Ik wil even terugkomen op het antwoord van de gedeputeerde op de vraag van mevrouw Geeraedts. Ik vond dat hij daar iets te lichtvoetig mee omging. Als journalisten eerder inzage krijgen in een rapport dan de Staten, vinden wij dat toch een fundamenteel punt. Is dat nu wel of niet het geval?

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Ik vind het altijd goed van journalisten als zij ergens achter komen. Rapporten zijn echter openbaar. Wij hebben geen lijntje naar journalisten dat wij eerder openzetten dan ons lijntje naar de Staten. Dat mag ik tenminste hopen. Ik weet niet wie daar anders antwoord op moet geven.

De *voorzitter*: Mag ik als uw voorzitter een suggestie doen? Wij zullen nagaan wat hier precies gebeurd is. Mevrouw Geeraedts zei ook al dat het eerder gebeurd is. Wij vinden allemaal dat die stukken eerst op het SIS moeten komen en pas daarna naar de pers gaan. Volgens mij is dat hier ook gebeurd. Ik kan dat nu echter niet nagaan, maar dat is wel de bedoeling. Als dat niet gebeurd is,

moeten wij ervoor zorgen dat het voortaan wel gebeurt. Zo simpel is het. Wij kunnen er nog lang over praten, maar wij delen dat uitgangspunt. Daarover is weinig discussie. De Staten horen als eerste de informatie te krijgen. Ik zie regelmatig dat dit heel bewust en goed georganiseerd gebeurt. De Staten zeggen dat het hier anders gelopen is. Dat gaan wij uitzoeken want dat hoort niet zo. Daarover zijn wij het eens. De motie gaat over iets anders en ik wil de discussie tot de motie beperken.

Mevrouw *Knoet-Michels* (PvdA): Het was deze keer zeker mis.

De heer *P. Smeulders* (GroenLinks): Wij krijgen dus op korte termijn een notitie van GS waarin staat hoe dit gegaan is?

De *voorzitter*: Ik kan de griffier vragen om uit te zoeken op welk moment het op SIS gekomen. Wij kunnen precies zien wanneer het in de krant heeft gestaan. Los daarvan, moet de les sowieso zijn dat het altijd eerder op SIS staat dan elders. Daarover geen discussie.

Mevrouw *Kerkhof-Mos* (CDA): Voorzitter! Ons is ter ore gekomen dat de ZLTO bij het provinciehuis heeft gevraagd of het rapport beschikbaar kon komen en dat verzoek is geweigerd. Kan in het onderzoek worden meegenomen of dat inderdaad zo gebeurd is?

De *voorzitter*: Als u dat gehoord heeft, zal dat wel zo zijn maar wij zullen ernaar laten kijken. Het doet aan het uitgangspunt niets af. De Staten moeten het als eerste hebben. Het gaat meestal om openbare stukken dus daarna heeft een grote groep het ook.

De heer *Van Haltem* (PVV): Het gaat wel degelijk om de communicatie rondom het rapport. Het is de essentie van het verhaal. Ik heb echter niet van de gedeputeerde gehoord waarom hij het nodig vindt om te gaan twitteren en in de media dingen te roepen terwijl hij nog niet actief informatie naar ons als Staten heeft gestuurd om ons op de hoogte te stellen van een politiek zo gevoelig dossier. Ik

vind dat toch een vervelende zaak.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): GS hebben een eigenstandige bevoegdheid. Als GS een besluit nemen en het staat op SIS en op de openbare besluitenlijst, kunnen zij daarover communiceren met iedereen van de pers die daarom vraagt. Als een journalist mij aanspreekt over een besluit van GS, zeg ik niet: wacht u even totdat wij eerst een vergadering met PS hebben gehad.

De *voorzitter*: Misschien mag ik suggereren dat de griffier ook op dit punt goede werkafspraken maakt. Wachten op een volgende PS-vergadering is wel lang. GS besluiten die resulteren in publicatie op SIS, moeten daar eerst op staan voordat zij naar buiten gaan. Wij komen daarop terug in het presidium en zullen zo mogelijk nieuwe spelregels maken.

U hebt op zijn minst de indruk gewekt dat het bij uw motie ook om een andere kwestie ging, mijnheer Van Hattem. Is dat ook voldoende duidelijk of hebt u nog aanvullende vragen.

De heer *Van Hattem* (PVV): Het dictum van de motie gaat over de communicatie rondom dit dossier. Ik had nog wel een aantal andere punten over uitspraken die niet direct betrekking hadden op de verordening. Dat hoeft nu niet per se inhoudelijk behandeld te worden.

Ik ben blij met het voorstel en kan de motie intrekken. Het moge duidelijk zijn dat ook ik hecht aan een goede handhaving.

De *voorzitter*: Ik stel vast dat wij nog even kijken hoe de besluiten op SIS komen te staan en wat dit betekent voor de toegankelijkheid en de openbaarheid voor derden. Ik stel vast dat de discussie hier ertoe leidt dat de motie wordt ingetrokken. Ik hoef haar dan ook niet meer in stemming te brengen.

Aangezien motie M4 vreemd aan de orde van de dag is ingetrokken, maakt zij geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

Motie M5 vreemd aan de orde van de dag

De *voorzitter*: Motie M5 vreemd aan de orde van dag is als volgt gewijzigd.

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 21 september 2012,

constaterende dat:

- *de huidige Verordening Ruimte als definitie voor grondgebonden veehouderij aangeeft dat de bedrijfsvoering van een grondgebonden bedrijf geheel of in overwegende mate niet in gebouwen plaatsvindt (Artikel 1.36);*
- *gemeenten eigen definities formuleren aangaande grondgebonden veehouderij met de bedoeling om tot een definitie voor grondgebonden veehouderij te komen die voor hen controleerbaar en niet handhaafbaar is;*

overwegende dat:

- *de door gemeenten geformuleerde definities niet eenduidig zijn;*
- *de Verordening Ruimte onvoldoende handvatten en duidelijkheid geeft aan gemeenten en burgers aangaande de criteria voor grondgebonden veehouderij;*

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- *op korte termijn, nog voor behandeling van de Verordening Ruimte, een definitie op te stellen voor grondgebonden veehouderij en grondgebonden rundveehouderij en deze voor te leggen aan de commissie Ruimtelijke Ordening en Wonen,*

en gaan over tot de orde van de dag."

De *voorzitter*: Deze gewijzigde motie is ondertekend door de leden Van der Wel, mw. Kardol en P. Smeulders. Zij maakt onderdeel uit van de beraadslaging en krijgt nr. M5a.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Wij hebben in de laatste commissievergadering ROW gesproken over de Verordening Ruimte en over beleidsarme wijzigingen. Daarbij is gebleken dat beleidsrijke wijzigingen op zich laten wachten, dat daarover pas eind van dit jaar inhoudelijk gesproken zal worden en zij pas veel later in de verordening worden opgenomen.

Het gaat ons met name over de definitie

grondgebonden veehouderij. De huidige Verordening Ruimte geeft als definitie voor grondgebonden veehouderij dat de bedrijfsvoering van een grondgebonden bedrijf geheel of in overwegende mate niet in gebouwen plaatsvindt, dit in tegenstelling tot de intensieve veehouderij. Zo is de definitie ook opgesteld.

Omdat sommige gemeenten deze definitie niet hanteerbaar vinden, formuleren zij eigen definities in hun bestemmingsplannen met de bedoeling om tot een definitie van grondgebonden veehouderij te komen die voor hen controleerbaar en handhaafbaar zijn. Ik heb hier een lijstje van gemeenten die zelf aan de gang gegaan zijn: Uden, Zundert, Mill, Oirschot, Cuijk, Boxmeer, Haren, Oosterhout en waarschijnlijk zijn er nog meer. U kunt zich voorstellen dat elke gemeente eigen inzichten heeft over de definitie grondgebondenheid.

Als het nog bijna een half jaar duurt voordat er iets beslist wordt en daarna nog een half jaar voordat een en ander in werking treedt, zitten wij eigenlijk in het luchtledige. Naar onze mening brengen wij ons als provincie daarmee in een lastig pakket. Straks staan er allerlei definities in bestemmingsplannen en worden er vergunningen gegeven voor uitbreiding van bedrijven die volgens die definities grondgebonden zijn en dus kunnen uitbreiden. Wij hebben vooral gekeken naar de rundveehouderij.

Het is mogelijk dat wij in de toekomst in de Verordening Ruimte vaststellen dat die definitie veel strikter moet zijn. Wij hebben er nog niet inhoudelijk over gesproken, maar het zou zo kunnen zijn. Daarmee brengen wij onszelf in een lastig pakket. Dan komen er weer allerlei overgangsregelingen en dat moeten wij niet willen. Om die reden hebben wij deze motie geformuleerd die wij samen met de fracties van de PVV en GroenLinks indienen. Ik dank de PVV voor het feit dat zij dit onderwerp ook hebben aangekaart in de afgelopen vergadering van de commissie ROW.

De heer *De Boer* (GS;VVD): Voorzitter! Onlangs hebben wij in de vergadering van de commissie ROW uitgebreid over dit onderwerp gesproken in

het kader van Verordening Ruimte. Het is zeer complex. Er is toen ook gesproken over de definitiekwestie grondgebonden en grondgebondenheid van de rundveehouderij. Ik heb toen gezegd dat ik er geen voorstander van ben om op dit moment op ad-hocbasis definities te bedenken die wij later weer moeten aanpassen. Wij moeten in de integraliteit van het dossier de onderwerpen definiëren die de heer Van der Wel heeft genoemd. Dat is een van de redenen waarom ik deze motie ten stelligste wil ontraden. Wij willen absoluut geen machtsvacuüm of luchtledigheid creëren. Ik hoop dat wij in oktober/november het rapport van de Gezondheidsraad kunnen doornemen met alle daarbij behorende dossiers. Juist in die integraliteit kunnen wij definities bepalen. In dat verband zullen wij ook spreken over onderwerpen die al eerder in deze Staten hebben gediend. Dit betekent niet zoals de heer Van der Wel zegt, dat wij moeten wachten tot de zomervakantie of later en het dan pas in de Staten kunnen brengen. Dat geldt voor het grote dossier. Het is mogelijk om een aantal zaken al eerder af te hechten als wij dat willen. Wij moeten wel de inspraakperiodes respecteren.

Ik heb er geen enkele behoefte aan om nu op ad-hocbasis een definitie te maken die straks niet gerelateerd is aan andere zaken uit dit dossier.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Ik begrijp het standpunt van de gedeputeerde. Hij heeft dat ook in de commissie naar voren gebracht. Ik begrijp dat hij niet de krenten uit de pap wil halen en slechts een onderwerp wil behandelen. Bij de beleidsarme behandeling van de Verordening Ruimte zijn er echter zaken meegenomen die niet echt beleidsarm te noemen zijn. De gedeputeerde zegt dat wij wel een aspect naar voren kunnen halen als de nood aan de man is. Ik heb het probleem geschetst en meen dat het hier moet kunnen.

Op 28 september spreken wij integraal over deze materie. Dan moet wel duidelijk worden welke kant wij opgaan. Ik vraag de gedeputeerde of hij bij de eerstvolgende vergadering van de commissie ROW wil komen met een voorstel voor deze definitiekwestie. Dan kunnen wij er in ieder geval

concreet over spreken.

De *voorzitter*: Wilt u de motie dan aanhouden?

De heer *Van der Wel* (PvdD): Ik kijk even rond.

De *voorzitter*: Ik heb begrepen dat over deze materie al uitvoerig gesproken is in de commissie.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Er is niet inhoudelijk over gesproken, voorzitter. Wij verwachten dat het lang duurt voordat er een oplossing komt als wij de weg van de gedeputeerde volgen. Wij zien echt een probleem. Vandaar dat wij vragen of wij na 28 september op een definitie kunnen rekenen.

De heer *De Boer* (GS;VVD): Voorzitter! De heer Van der Wel zegt nu iets anders dan in de motie staat verwoord.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Misschien kan de gedeputeerde dat toelichten. Ik vraag op korte termijn, nog voor de behandeling van de Verordening Ruimte, een definitie. Ik stel nu voor dat wij die na de vergadering van 28 september krijgen. Ik wil de motie wel aanpassen.

De *voorzitter*: Nu het verzoek zo duidelijk overgebracht is, wilt u de motie dan aanhouden tot dat moment of wilt u haar in stemming brengen?

De heer *Van der Wel* (PvdD): Ik wil de motie graag in stemming brengen ook om te zien of de andere partijen dit belang ook zien.

De *voorzitter*: Wij gaan dan eerst even naar de Staten.

Mevrouw *Prins-Afman* (VVD): Voorzitter! Wij zijn het volledig eens met de beantwoording van de gedeputeerde en willen dit in een integraal verband bekijken.

De heer *Van Vught* (CDA): Voorzitter! Wij begrijpen het allemaal niet zo goed. Een paar maanden geleden hebben wij vanuit de commissie een werkgroep opgericht om de vergadering van

28 september voor te bereiden. De heer Van der Wel was de eerste die zich voor die werkgroep heeft opgegeven. De werkgroep is twee keer bij elkaar geweest. De bedoeling van die bijeenkomst is niet om daar besluiten te nemen, het is een informatieve bijeenkomst. Het is een buitengewoon ingewikkelde problematiek, zowel voor de grondgebonden veehouderij als voor de intensieve veehouderij. Allerlei deskundigen komen die middag spreken. Pas daarna moeten wij in dit huis langzaam maar zeker tot een meningsvorming komen. Wij moeten dat niet hals over kop doen, want dan maken wij alleen maar fouten.

Mevrouw *Slegers* (SP): Voorzitter! Ik snap wel degelijk de urgentie en het pleidooi van de heer Van der Wel. Ook wij maken ons zorgen over de problematiek die hij schetst. Ik ben het echter ook eens met de gedeputeerde. Ik heb zelf eerder dit jaar namens de SP-fractie een breed ondersteunde motie ingediend met dezelfde strekking maar wel met de bedoeling om het integraal te bekijken. Mijn zorg wordt enigszins verminderd door de wetenschap dat wij aanstaande vrijdag een lange sessie met elkaar hebben en waarbij wij externe deskundigen hebben uitgenodigd. Er wordt ook gesproken over het organiseren van nog meer informatieve sessies met externe experts. Ik heb op verzoek van mijn fractie enkele hoogleraren vanuit verschillende disciplines uitgenodigd om hun expertise met ons te komen delen. Ik betrek daarbij graag zowel GS als PS. Wij moeten zo snel mogelijk expertise inwinnen. Wij zijn daarmee druk bezig. Ik ben het met de heer Van der Wel eens dat het snel moet gebeuren, maar volgens mij zijn wij daar allemaal mee bezig.

Mevrouw *Kardol* (PVV): Voorzitter! Ik heb de motie samen met de PvdD ingediend. Wij hebben er al heel vaak over gesproken. Ik wil ook niet dat het hier telkens weer terugkomt, maar er moet in de commissie wel een keer goed over gesproken worden. Het is onderwerp van een van de workshops die op 28 september gehouden worden. Wellicht zal niet iedereen van de commissie ROW (Ruimtelijke Ontwikkeling en Wonen) daarbij zijn.

Ik zou het heel fijn vinden als het in de commissie ROW besproken wordt.

De heer *Wagemakers* (PvdA): Voorzitter! Ik heb hier een stuk van de commissie ROW over een Statenvergadering van 11 mei jl. Wij hebben toen vragen gesteld over de geitenstallen en over de lopende zaken. Een van de vragen was hoe het zat met de grondgebonden bedrijven. Die vraag komt hier nu voor de derde keer aan de orde. Wij moeten nadenken over wat wij hier doen. Het antwoord is namelijk steeds dat het een zeer gelaagde problematiek is. Het is als een cockpit. Als je aan één knopje draait, moet je nog wel kunnen blijven vliegen.

Voorzitter, u kunt ons wel helpen want ook in onze fractie leeft de vraag of het niet sneller kan. Op grond van mijn kennis probeer ik dan duidelijk te maken dat het niet kan, maar de rek is eruit. Afgelopen vrijdag hebben wij dit punt in de commissie ROW besproken met gedeputeerde De Boer en hebben wederom hetzelfde antwoord gekregen en nu staan wij hier weer. Ik meen mij te herinneren dat de gedeputeerde heeft gezegd dat hij zou opschrijven waarom wij dit punt nu niet kunnen behandelen, wanneer hij verwacht dat het wel zal kunnen en op welke manier. Er wordt verwezen naar de bijeenkomst van volgende vrijdag en naar de conclusies die daar getrokken worden. Het wordt een beetje een rituele dans. Óf wij dansen graag óf wij hebben het niet begrepen, maar er moet een oplossing komen.

Mevrouw *Klitsie* (D66): Voorzitter! Ik vind deze motie volstrekt overbodig, omdat wij in de commissie ROW deze informatie al met elkaar gedeeld hebben. De gedeputeerde heeft een toezegging gedaan, de afspraken zijn gemaakt, dus ik vind het echt zonde van de tijd op dit moment van de dag.

De heer *P. Smeulders* (GroenLinks): Voorzitter! Wij zagen wel degelijk reden om deze motie mee in te dienen vanwege geluiden uit de Brabantse praktijk dat gemeenten nu eigen definities gaan hanteren. Dat lijkt mij buitengewoon lastig. Wij hebben er inderdaad vorige week vrijdag over gesproken.

Toen is afgesproken dat er een definitie komt te staan in de grote herziening van de Verordening Ruimte. De enige vraag die wij vandaag stellen, is of die definitie niet iets eerder geformuleerd kan worden zodat alle gemeenten weten waarmee zij ongeveer kunnen gaan werken. Wat mij betreft kunnen wij de motie aanhouden. Het is geen halszaak en het is duidelijk dat er snel helderheid moet komen.

De *voorzitter*: Mijnheer Van der Wel, wellicht wilt u nog iets zeggen over het voorstel van uw mede-indiener. Wilt u de motie aanhouden?

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Mag ik even overleg plegen met de PVV.

De vergadering wordt een minuut geschorst.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Ik kan beamen dat het wel een langspeelplaat lijkt, maar wij zijn ervan overtuigd dat wij dit doen in het belang van Brabant, de Brabantse burgers en de natuur. Er moet iets gedaan worden om niet in een impasse te raken. Als de gedeputeerde ons kan toezeggen dat wij bij de eerstvolgende vergadering van de commissie ROW inhoudelijk kunnen spreken over de grondgebonden veehouderij, houden wij de motie aan tot de volgende Statenvergadering.

De heer *De Boer* (GS;VVD): Voorzitter! De commissie beslist uiteindelijk zelf wat zij op de agenda zet. Wij leveren stukken aan die de commissie kan bespreken of terzijde kan schuiven. Het is wat mij betreft aan de commissie.

De motie is bijna buiten de orde van de dag. Ik heb tijdens de afgelopen commissievergadering heel duidelijke procesafspraken gemaakt. Als die niet duidelijk genoeg waren, wil ik die graag herhalen bij de volgende commissievergadering.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Wij houden de motie aan tot de volgende Statenvergadering.

De *voorzitter*: Motie M5a wordt aangehouden en

maakt geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

Sluiting

De *voorzitter*: Wij komen nu aan de sluiting van deze vergadering. Ik dank u allen zeer hartelijk voor uw inbreng. Ik had eigenlijk nog iets beloofd. Ik was onder de indruk van de teleurstelling op het gezicht van de heer Wijers vanmorgen nadat hij een soort semi-maidenspeech gehouden had. Hij is zo verdrietig dat hij zelfs al vertrokken is. Ik had hem iets willen aanbieden, namelijk een unieke placemat over onze provincie met hoogwaardige technologische elementen die je er op het eerste gezicht niet vanaf ziet. Je kunt namelijk met van QR-codes en Layers van alles tot leven brengen. Het provinciebestuur heeft deze placemat deze week ontvangen tijdens de bijeenkomst Samen in BrabantStad. Ik zie mevrouw Frijters al knikken. Zij was er ook bij. Ik had deze placemat graag als schrale troost aan de heer Wijers aangeboden. Ik zal zorgen dat zij op zijn bureau terechtkomt. Het goede nieuws is dat deze placemat in de loop van de volgende week voor u allen beschikbaar is. Ik sluit de vergadering. Ik nodig u nog uit voor een drankje op het Statenveld en zie u graag op 12 oktober weer.

De voorzitter sluit om 20.05 uur de vergadering.

Besluit 01/13

Provinciale Staten van Noord-Brabant,

- gezien het voorstel van de griffier d.d. 14 december 2012, nr. 3324925,
- gelet op artikel 40, vijfde lid, van het Reglement van orde Provinciale Staten Noord-Brabant 2012;

besluiten:

de notulen van het verhandelde door Provinciale Staten in hun vergadering op vast te stellen.

's-Hertogenbosch, 25 januari 2013

Provinciale Staten voornoemd,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, voorzitter,

mw. drs. C.J.M. Dortmans